



วารสารบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

JOURNAL OF GRADUATE STUDIES
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2565 ISSN : 1905-9647



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage

<http://grad.vru.ac.th>



วารสารบัณฑิตศึกษา

Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2565

Vol. 16 No. 1 January – April 2022

ISSN : 1905-9647

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครุศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของคณาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมถึงผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ และผลงานวิจัยของบุคลากรในสถาบันการศึกษา

นโยบาย

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ต้องเป็นบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ซึ่งอาจเขียนได้ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเขียนตามรูปแบบที่วารสารกำหนดเท่านั้น
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาถ่วงถ่วงโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน และต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยรับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่ามีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว
4. บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย ไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาจะไม่อยู่ในสังกัดเดียวกันกับผู้นิพนธ์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)

- มกราคม-เมษายน
- พฤษภาคม-สิงหาคม
- กันยายน-ธันวาคม

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ ทรายแก้ว
รองศาสตราจารย์ศศิรินทร์ยา เศรษฐวัฒนพงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.กัณฑ์กัญญา คลังพหล

อธิการบดี
รองอธิการบดี
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตฤษา สลิ่งวงศ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สีนลรัตน์
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์
ศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย เลหาวิเชียร
รองศาสตราจารย์ ดร.อิสระ สุวรรณบอล
รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เกตุรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศจีมาจ ญ วิเชียร
รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิขานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรชนิกษ์ ศิริโวหาร

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยบูรพา
ข้าราชการบำนาญ (วิทยาลัยเซ็นหลุยส์)
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ประสานงานและเผยแพร่

นางสาวธิดา โยธากุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ติดต่อกองบรรณาธิการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180
โทรศัพท์/โทรสาร 02-529-1638, 02-529-4046
E-mail: journal-g@hotmail.com และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU>

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน 2565 นี้ ได้รวบรวมบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของคณาจารย์ บัณฑิตศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหาสาระในวารสารฉบับนี้มีจำนวน 18 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 16 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ และนักศึกษา

กองบรรณาธิการ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)
ประจำปีวารสารปีที่ 16 ฉบับที่ 1

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทินันท์	พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์	จินดานุรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา	จารุเพ็ง
รองศาสตราจารย์ ดร.เลิศพร	ภาระสกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณมา	จ้อยทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์	สุวทันพรกุล
รองศาสตราจารย์วิษราภรณ์	อาจหาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา	สว่างคง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา	สุคันธสิริกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนธร	วชิรขจร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญยากร	ช่วยทุกข์เพื่อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศ	วศินานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นักรบ	หมี่แสน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพัชญ์	นาคภิบาล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิศักดิ์	กัลยาณมิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีวรรณ	ตั้งภักดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัญวรัชญ์	พูลศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันสพรวิศม์	สวัสดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย	อารีรุ่งเรือง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพร	โกมารทัต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวารี	ศรีปุณณะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยรัตน์	อ่วมน้อย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรไท	ครุฑเวโช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอุมา	เจริญสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริสรา	เสยานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจศรา	ประเสริฐสิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณี	มงคลพิทักษ์สุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษา	คงทอง
ดร.เกตมาตุ	ดวงมณี
ดร.เกตวุดี	จิ่งวัฒนกุล
ดร.ฉัตรชัย	ราคา
ดร.ชุตีวัฒน์	สุวดีพิงศ์
ดร.ฐาปนี	มุสิเกต

ดร.ณัฐ	สิทธิกร
ดร.ดุสิตธร	งามยิ่ง
ดร.ธิดารัตน์	กุลณัฐรวงศ์
ดร.นพปฎล	สุวรรณทรัพย์
ดร.ปณต	อัศวชัย
ดร.ประพรรธน์	พละชีวะ
ดร.ประวิทย์	ธงชัย
ดร.ผดุงชัย	ภูพัฒน์
ดร.พรพิมล	รอดเคราะห์
ดร.พันธิตรา	ปัทมานนท์
ดร.พิมพ์ลักษณ์	มูลโพธิ์
ดร.ศรัณยู	กาญจนสุวรรณ
ดร.ศุภศิริ	บุญประเวศ
ดร.โสภี	อุ้นทะยา

สารบัญ

	หน้า
บรรณาธิการ.....	ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	ค
สารบัญ.....	จ
ผลของกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรรักษาไข้หวัดใหญ่โดยใช้ฟ้าทะมาโจเป็นฐานของนักศึกษาแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	
กิตติศักดิ์ รุจิกาญจนรัตน์ พรทิพย์ พาโน ธนัญญณ์ อนันตศิริสถาพร วรวิมล งามทอง ประกายรัตน์ ทุนิจสันธิฐิตาพร กลิ่นทอง และวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย.....	1
การศึกษามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้ค่าถดถอย	
ชูชาติ โพนเยี่ยม และนิติกร อ่อนโยน.....	15
การพัฒนาแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย	
เดชชาติ โกพลรัตน์ กฤตติกา แสนโกชน์ และบุษกร สุขแสน.....	32
แรงผลักดันในการทุจริตของพนักงานในองค์กร กรณีศึกษา : อุทยานกรมบริการโลจิสติกส์ในเขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	
ธนาชาติ เราประเสริฐ	45
การพัฒนาแบบฝึกอบรวมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ	
ธิดารัตน์ กุลฉัตรวงศ์ และมหาชาติ อินทโชติ.....	56
การจัดทำแผนที่ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเขตพื้นที่เมืองเก่า จังหวัดเชียงราย	
นครินทร์ น้ำใจดี.....	70
การวิเคราะห์ผลประเมินมาตรฐานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพโฮมสเตย์ตามเกณฑ์มาตรฐาน โฮมสเตย์ไทย	
ปริญญา นาคปฐม กฤษฏิพัทธ์ พิชญะเดชอนันต์ รชฎ จันทน์น้อย และวรรณวิภา หรุษกุล.....	87
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์	
ภูกิจ ยลชญาวงศ์.....	100
การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหา ทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	
ระพีพัฒน์ แก้วอำ ทรวงชัย อักษรคิด สิริพร ทิพย์คง และชานนท์ จันทรา.....	117
ยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย	
รัช เบ้าสวัสดิ์ไชย บุษกร สุขแสน และไพศาล แน่นอุดร.....	132
การพัฒนากรอบแนวคิดของการรู้ เรื่อง เชิงสถิติ	
รามนรี นนทภา.....	143
การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานการณ์ปัจจุบัน: มุมมองของผู้เรียนต่อการพัฒนา สถาบันสอนภาษา	
วรรณิษา ไวยฉายี.....	153

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในงานเขียนประเภทต่าง ๆ ของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ	
วันที แสงคล้ายเจริญ.....	167
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา สังกัดคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	
สมบัติ คชสิทธิ์ และอรสา จรุงธรรม.....	181
การพัฒนาศักยภาพที่พำนักอำเภอเชียงคานเพื่อเสริมสร้างอารยธรรมริมฝั่งโขงที่ยั่งยืนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	
สมพงษ์ อัครวิธิปัตติ.....	193
การศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล	
สุภาพร คชรัตน์.....	209
คุณลักษณะของ “ตัวพระ” ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์	
นริรัตน์ พินิจจนสาร.....	226
ส่อง: เบื้องหลังการตัดสินใจเชิงคุณธรรม	
ประกายทิพย์ พิชัย	244
ภาคผนวก.....	261
แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณาลงวารสาร.....	263
รายละเอียดการเตรียมบทความ.....	265
รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา.....	279
จริยธรรมในการตีพิมพ์.....	281
ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา.....	283

ผลของกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน
ของนักศึกษาแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

EFFECT OF HERBAL LEARNING ACTIVITIES USING COMMUNITY
FOREST-BASED LEARNING OF THAI TRADITIONAL MEDICINE STUDENTS,
PHETCHABURI RAJABHAT UNIVERSITY

กิตติศักดิ์ รุจิกานจนรัตน์¹ พรทิพย์ พาโน² ธนัญญ์ณ อนันตศิริสถาพร³ วรัญญา เหมทอง⁴ ประกายรัตน์ พุทธิจ⁵
สันธิฐิตาพร กลิ่นทอง⁶ และวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย⁷
Kitisak Rujiganjanarat¹ Pormtip Parno² Thanatnun Anantasirisatapornand³ Waratta Hemtong⁴
Prakairat Tun⁵ Santitaporn Kintong⁶ and Vanida Durongritichai⁷

^{1,2,3,4,5,6} อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะพยาบาลศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

⁷ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
^{1,2,3,4,5,6} Instructor in Thai Traditional Medicine Program, Faculty of Nursing and Allied Health
Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

⁷ Assistant Professor Faculty of Nursing and Allied Health Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University
E-mail: kitisak.ruj@mail.pbru.ac.th

Received: May 6, 2020
Revised: January 23, 2021
Accepted: January 29, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สมุนไพร และ 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 41 คน และมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 4 ครั้ง ๆ ละ 3-6 ชั่วโมง ประกอบด้วย การเสริมสร้างความรู้เรื่องสมุนไพร ด้วยการบรรยายโดยปราชญ์ชาวบ้าน กิจกรรมกลุ่ม การทำงานเป็นทีม การสืบค้นข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยี การเสวนา การอภิปราย และการศึกษาด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบทดสอบที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.81 ถึง 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย Paired samples t-test และ Wilcoxon signed rank test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องสมุนไพร (6.50 ± 0.65 และ 8.81 ± 0.92) สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (5.29 ± 0.91 และ 5.74 ± 1.93) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และ 2) กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากและระดับมากที่สุด ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการเรียนรู้

สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน สามารถส่งผลทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องสมุนไพรเพิ่มขึ้น ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่มีบริบทคล้ายคลึงกันสามารถบูรณาการกิจกรรมนี้เข้ากับเนื้อหาในหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิตได้

คำสำคัญ

กิจกรรมการเรียนรู้ ป่าชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สมุนไพร

ABSTRACT

This quasi-experimental research was aimed to: 1) compare the herbal learning achievement, and 2) study the opinions of 2nd and 3rd year students on herbal learning activities using community forest-based learning. The sample were 41 Thai Traditional Medicine students, Phetchaburi Rajabhat University and were selected by purposive sampling. Samples attended 4 sessions and each session took 3-6 hours. The sessions covered the promotion of knowledge about herb. The methods used were lecture by folk philosopher, group activities, teamwork, searching for information using technology, dialogue, group discussion, and self-study. The research instruments were questionnaires and tests with an alpha coefficient between 0.81 and 0.85. Data analysis was done by computing statistics including percentage, arithmetic mean, Paired samples t-test, and Wilcoxon signed rank test.

The results showed that: 1) after activities samples had a higher average score of knowledge about herb (6.50 ± 0.65 & 8.81 ± 0.92) than before activities (5.29 ± 0.91 & 5.74 ± 1.93) with statistical significance ($p\text{-value} < 0.05$). And 2) samples had the mean scores of opinions towards activities at the high level and the highest level. These results have shown that herbal learning activities using community forest-based learning can be effective for enhancing knowledge about herbs of samples. Therefore, other educational institution which have similar context should be able to integrate these activities with the bachelor of Thai Traditional Medicine Program.

Keywords

Learning Activities, Community Forest-based Learning, Herb

ความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนในยุค Thailand 4.0 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมทั้งการปฏิรูปการศึกษาในระดับ ทำให้การศึกษาในยุค Thailand 4.0 เน้นการเรียนรู้หลากหลายศาสตร์แบบบูรณาการมากขึ้น นอกจากเน้นความรู้ตามศาสตร์ต่าง ๆ แล้วผู้เรียนต้องมีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต

ในอนาคตร่วมด้วย โดยเฉพาะในส่วนของเรียนการสอนต้องสอนให้มีความรู้คู่คุณธรรมและมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม การเรียนและการทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำ การสื่อสาร การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การใช้คอมพิวเตอร์และปัญญาประดิษฐ์ การคิดคำนวณ การสร้างอาชีพและการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Chulrat, 2018; Office of the Higher Education Commission, 2016)

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต ในสถาบันต่าง ๆ มีความจำเป็นที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนของระดับต่าง ๆ โดยควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ศาสตร์การแพทย์แผนไทย ได้แก่ เวชกรรมไทย การนวดไทย การฝังเข็มไทย และเภสัชกรรมไทย ร่วมกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน เช่น กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยา เภสัชวิทยา ชีวเคมี และชีวสถิติ เป็นต้น แต่การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาการเรียนการสอนด้วยวิธีการบรรยาย สาธิต และปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ยังขาดวิธีการสอนที่หลากหลายไม่ได้เน้นการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 และขาดการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนมีประสิทธิภาพลดลง ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ เช่น การทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำ การสื่อสาร การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Phetchaburi Rajabhat University, 2020) สอดคล้องกับการศึกษาของสิทธิศักดิ์ กองมา (Kongma, 2015) ที่ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของแพทย์แผนไทยในหน้าที่ด้านรักษาโรคที่มีข้อจำกัด พบว่า บุคลากรแพทย์แผนไทยมีขีดความสามารถที่แตกต่างกัน เพราะผ่านกระบวนการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติที่แตกต่างกัน

การจัดการเรียนการสอนที่จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของผู้เรียนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต และให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 แนวทางหนึ่งคือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning – CBL) ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระในบทเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน ผ่านการบูรณาการสาระความรู้ในหลายศาสตร์กับประเด็นปัญหาในโลกที่เป็นจริง และเป็นเรื่องใกล้ตัว ในชุมชนและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน เน้นทักษะการคิด การแก้ปัญหา เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง มีการประเมินผลตามสภาพจริงโดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาเรื่องการพยาบาลแบบพื้นบ้านจากบุคคล ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การทำมาหากิน และหัตถกรรม เป็นต้น (Rittikup, 2018) รวมทั้งการศึกษาสมุนไพรรักษาชุมชน ของผู้เรียนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในรูปแบบการใช้สถานที่ที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) หรือการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จะใช้สภาพแวดล้อมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นบริบทในการเรียนรู้และการทำงานของผู้เรียน ซึ่งชุมชนสามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลและให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน

ป่าชุมชนบ้านโป่งสลอดเป็นป่าชุมชนที่สำคัญในจังหวัดเพชรบุรี มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่า มีประโยชน์ และมีความหลากหลายทางพฤกษศาสตร์ ลักษณะของป่าไม้เป็นป่าดิบแล้ง ป่าแดง ป่าเบญจพรรณและป่าชายเลน ในอดีตป่าชุมชนบ้านโป่งสลอดเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่ายางหัก - เขาป้อม (บ้านโป่งสลอด) ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกะบู่ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และเป็นหนึ่งในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี วิทยาเขตโป่งสลอด ห่างจากอำเภอเมืองเพชรบุรี ประมาณ 16 กิโลเมตร ป่าชุมชนบ้านโป่งสลอดมีสมุนไพรรักษาหลายชนิด และเป็นประโยชน์ต่อการ

เรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต เช่นกรวยป่า กระแจะ ข่อย แคนา โคนคาน ตะแบก ปีบ มะนาวผี มะเกลือ มะขามป้อม มะค่าแต้ มะตูม สะเดา แสมสาร และหว่า เป็นต้น (Suwansin, 2010)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องผลของกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน ของนักศึกษาแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น สำหรับนักศึกษาแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ประจำปีการศึกษา 2562 อีกทั้งผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนเรื่องสมุนไพร ในหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิตของสถาบันอื่น ๆ ต่อไปได้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ผลของกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สมุนไพร ของนักศึกษาแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สมุนไพร ของนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 และ 3 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องผลของกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน ของนักศึกษาแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) จำนวน 1 กลุ่ม วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Pre-test post-test one group design) (Warapongsatom, 1997) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 101 คน (Phetchaburi Rajabhat University, 2020)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีเกณฑ์คัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นนักศึกษาแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2) กำลังศึกษาในรายวิชาเภสัชกรรมไทย 3) สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ การวิจัยนี้ใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างหนึ่งกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Warapongsatom, 1997) และนำผลการศึกษาของปีนเรศ กาศอุดม (Katudom, 2011) มาใช้ในการคำนวณขนาดตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 18 คน ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากสภาพจริงกับนักศึกษาแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ชั้นปีที่ 2-3 จำนวน 41 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สมุนไพร ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น ดังนี้

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และผลการเรียนเฉลี่ยสะสม และความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรมานุษยวิทยาโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยข้อคำถาม และจำนวนตัวเลือก 5 ตัวเลือก ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 10 ข้อ

3.2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรมานุษยวิทยาที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สมุนไพรมานุษยวิทยา ลักษณะเป็นข้อคำถาม และคำตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และแบบทดสอบ

4.2 นำผลของการศึกษามาสร้างแบบสอบถามและแบบทดสอบโดยพิจารณา เนื้อหาให้สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายในการวิจัย

4.3 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4.3.1 นำแบบสอบถามและแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักศึกษาแพทย์แผนไทยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4.3.2 การหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถาม และแบบทดสอบเข้าปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงของเนื้อหา โดยใช้การหาดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index) ได้เท่ากับ 1.00 แล้วนำไปแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.3.3 การหาค่าความยากง่าย (Item difficulty) ของแบบทดสอบ ได้ค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.38 – 0.60 และการหาค่าอำนาจจำแนก (Item discrimination) ของแบบทดสอบ ได้ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.40 ถึง 0.58

4.3.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรมานุษยวิทยา และแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรมานุษยวิทยาโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน มีสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.81 – 0.85 สอดคล้องกับ Lovett (2002) ที่ได้แนะนำว่าการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือเกินกว่า 0.70 เป็นค่าที่ยอมรับได้ว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่น

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

5.1 ดำเนินการขออนุญาตผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาแพทย์แผนไทย และดำเนินการในพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี วิทยาเขตโป่งสลอด

5.2 กลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 4 ครั้ง ครั้งละ 3-6 ชั่วโมง ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ ดังนี้

5.2.1 สัปดาห์ที่ 1 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลก่อนเริ่มกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้ว ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป และความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร หลังจากนั้นกลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ 1 “การเรียนรู้อดีตและปัจจุบัน” ระยะเวลา 3 ชั่วโมง เพื่อให้ทราบถึงบริบทของป่าชุมชน และสมุนไพรที่มีในป่าชุมชน โดยใช้วิธีการสืบค้นข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีการอภิปราย และการศึกษาด້วยตนเอง

5.2.2 สัปดาห์ที่ 2 จัดกิจกรรมที่ 2 “พื้นที่จริง ณ ป่าบ้านเรา” ระยะเวลา 6 ชั่วโมง เพื่อให้ได้ศึกษาป่าชุมชนบ้านโป่งสลอด ครั้งที่ 1 ประกอบด้วยการเรียนรู้สมุนไพรในสภาพจริง การเก็บตัวอย่างสมุนไพร และการทำสมุนไพรแห้ง โดยใช้วิธีการบรรยายด้วยปราชญ์ชาวบ้าน การอภิปราย การสืบค้นข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยี การทำงานเป็นทีม กิจกรรมกลุ่ม และการศึกษาด້วยตนเอง

5.2.3 สัปดาห์ที่ 3 จัดกิจกรรมที่ 3 “ทบทวน ณ ป่าบ้านเรา” ระยะเวลา 6 ชั่วโมง เพื่อให้ได้ศึกษาป่าชุมชนบ้านโป่งสลอด ครั้งที่ 2 ประกอบด้วยรูปแบบกิจกรรม เช่นเดียวกับกิจกรรมที่ 2

5.2.4 สัปดาห์ที่ 4 จัดกิจกรรมที่ 4 “เล่าสู่กันฟัง” ระยะเวลา 3 ชั่วโมง เพื่อได้แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนักศึกษา อาจารย์และปราชญ์ชาวบ้าน โดยใช้วิธีการเสวนา การอภิปราย การทำงานเป็นทีม และการศึกษาด້วยตนเอง ภายหลังจากผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบทดสอบ ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร และความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแบ่งได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คะแนนความรู้สมุนไพร ใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยภายในกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองด้วยสถิติ Paired samples t-test และใช้สถิติไร้พารามิเตอร์ Wilcoxon signed rank test ในกรณีที่ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน ใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินการวิจัย จากนั้นหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถาม โดยใช้การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้ (Sisaart, 2002)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ Paired samples t-test และ Wilcoxon signed rank test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 และ 3 จำนวน 41 คน พบว่า ทุกคนเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20-22 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 65.8 เป็นนักศึกษาแพทย์แผนไทยชั้นปีที่ 3 และรองลงมาร้อยละ 34.2 เป็นนักศึกษาแพทย์แผนไทยชั้นปีที่ 2 ส่วนผลการเรียนเฉลี่ยสะสม พบว่าอยู่ระหว่าง 2.17 ถึง 3.70 โดยมี ค่าเฉลี่ยของผลการเรียนเฉลี่ยสะสม เท่ากับ 2.84 (S.D. = 1.21)

2. การเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สมุนไพรมองของนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 และ 3 พบว่าเมื่อจำแนกตามระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษาส่วนใหญ่มีระดับความรู้อยู่ในระดับควรปรับปรุง (ร้อยละ 57.1) ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 92.9)

ส่วนนักศึกษาแพทย์แผนไทยชั้นปีที่ 3 พบว่า ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษาส่วนใหญ่มีระดับความรู้อยู่ในระดับควรปรับปรุง (ร้อยละ 44.4) ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับดี (ร้อยละ 96.3) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ร้อยละของนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 และ 3 จำแนกตามระดับความรู้

ระดับความรู้ (คะแนนเต็ม 10)	นักศึกษาชั้นปีที่ 2 (n=14)		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 (n=27)	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
ระดับดี (8-10 คะแนน)	0	0	18.5	96.3
ระดับพอใช้ (6-7 คะแนน)	42.9	92.9	37.0	3.7
ระดับควรปรับปรุง (0-5 คะแนน)	57.1	7.1	44.4	0.0
ค่าเฉลี่ย	5.29	6.5	5.74	8.81
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.91	0.65	1.93	0.92
คะแนนต่ำสุด	4	5	2	6
คะแนนสูงสุด	7	7	9	10

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สมุนไพรมอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาแพทย์แผนไทยชั้นปีที่ 2 พบว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เท่ากับ 5.29 คะแนน หลังการเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.50 โดยเพิ่มขึ้น 1.21 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p-value=0.003)

ส่วนกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 3 พบว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้อีกกับ 5.74 คะแนน หลังการเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.81 โดยเพิ่มขึ้น 3.07 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p\text{-value} < 0.001$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สมุนไพรร ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมในนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 และ 3

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สมุนไพรร	<i>n</i>	\bar{x}	<i>S.D.</i>	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p-value</i>
กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 2						
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	14	5.29	0.91	-	-3.002 ^a	0.003
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	14	6.50	0.65			
ผลต่าง		1.21				
กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 3						
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	27	5.74	1.93	-	-4.243 ^a	<0.001
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	27	8.81	0.92			
ผลต่าง		3.07				

^a Wilcoxon signed rank test

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ในหัวข้อ 8. ส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน (\bar{X} =4.51, *S.D.*=0.60) และนักศึกษามีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ในหัวข้อ 10 ส่งเสริมให้เกิดความสนใจในการเรียนสมุนไพรรมากขึ้น (\bar{X} =4.49, *S.D.*=0.55) รองลงมาหัวข้อ 9 ส่งเสริมให้เข้าใจ และจดจำสมุนไพรร ได้มากกว่าเรียนในห้องเรียน (\bar{X} =4.44, *S.D.*=0.63) และหัวข้อ 2 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ใหม่และสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อการเรียนรู้ (\bar{X} =4.34, *S.D.*=0.62) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ร้อยละของของนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 และ 3 จำแนกตามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม					\bar{x}	S.D.	แปลผล
	ความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่ง	ความคิดเห็นด้วย	ความคิดเห็นไม่แน่ใจ	ความคิดเห็นไม่เห็นด้วย	ความคิดเห็นไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
1. ส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสพัฒนาความรู้ทางด้านวิชาการได้ตรงกับความต้องการและความสนใจ	31.7	61.0	7.3	0.0	0.0	4.24	0.58	มาก
2. ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ใหม่และสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อการเรียนรู้	41.5	51.2	7.3	0.0	0.0	4.34	0.62	มาก
3. ส่งเสริมให้นักศึกษาเพิ่มพูนความรู้วิชาการกว้างขวางขึ้น	36.6	51.2	12.2	0.0	0.0	4.24	0.66	มาก
4. ส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	29.3	56.1	14.6	0.0	0.0	4.15	0.65	มาก
5. ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	36.6	48.8	14.6	0.0	0.0	4.22	0.69	มาก
6. ส่งเสริมให้นักศึกษาได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	39.0	51.2	9.8	0.0	0.0	4.29	0.64	มาก
7. เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความรู้ความสามารถของตัวเอง	34.1	58.5	2.4	4.9	0.0	4.22	0.73	มาก
8. ส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน	56.1	39.0	4.9	0.0	0.0	4.51	0.60	มากที่สุด
9. ส่งเสริมให้เข้าใจ และจดจำ สมุนไพร ได้มากกว่าเรียนในห้องเรียน	51.2	41.5	7.3	0.0	0.0	4.44	0.63	มาก
10. ส่งเสริมให้เกิดความสนใจในการเรียนสมุนไพรมากขึ้น	51.2	46.3	2.4	0.0	0.0	4.49	0.55	มาก



ภาพที่ 1 แสดงการเรียนรู้สมุนไพรในป่าชุมชนบ้านโป่งสลอด
ที่มา: Parno (2020)



ภาพที่ 2 การเก็บตัวอย่างสมุนไพรเพื่อนำมาทำสมุนไพรแห้ง
ที่มา: Parno (2020)

อภิปรายผล

1. การเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สมุนไพรของของนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 และ 3 พบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.21 คะแนน และนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3.07 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) เนื่องจากการออกแบบกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้สมุนไพรโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับรูปแบบการบรรยายด้วยปราชญ์ชาวบ้าน การอภิปราย การสืบค้นข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยี การทำงานเป็นทีม และการศึกษาด້วยตนเอง ส่งผลให้เกิดความน่าสนใจต่อการเรียนรู้ ทำ

ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สมุนไพรรองของนักศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑล จันท์แจ่มใส (Janjamsai, 2015) ศึกษาเรื่องโครงการถอดชุดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กรณีศึกษา การบูรณาการการจัดการเรียนรู้วิชาออกแบบสถาปัตยกรรมกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย (โครงการบ้านมั่นคง ชุมชนพระราม 9 บ่อ 3) พบว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ดีต้องมีกระบวนการความร่วมมือที่สำคัญจาก 3 ส่วน คือ การสร้างเครือข่ายทางการศึกษา (Partnership) กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่าย (Procession) และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและผู้เรียน (Public Participation) กระบวนการเรียนรู้ที่ดีจะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะสามารถประเมินตนเองในการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและการทำงาน เช่นเดียวกับงานวิจัยของประยูร บุญใช้ และภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (Boonchai and Chomhongphiphat, 2015) ศึกษาเรื่องการวิจัยและพัฒนากิจกรรมจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร พบว่าผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานทำให้นักเรียนร้อยละ 97.05 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และนักเรียนร้อยละ 80 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาแพทย์แผนไทย ชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรรองโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐาน พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ และความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก จำนวน 9 หัวข้อ เนื่องจากการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ การเสวนา กิจกรรมกลุ่ม การเรียนรู้นอกห้องเรียน และการจัดกิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วม ทำให้กลุ่มนักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรรองโดยใช้ป่าชุมชนเป็นฐานอยู่ในระดับมากขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภลักษณ์ ร่วมจิตร (Ruamjit, 2013) ที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเห็นด้วยกับการเข้าร่วมกิจกรรม และความคิดเห็นในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} > 0.05$) และงานวิจัยของกนกกาญจน์ กิตติชาติเชาวลิต (Kittichatchaowalit, 2016) ที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวิชาการและงานอาชีพ พบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาต่อความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาและระดับของการนำความรู้ในรายวิชาไปประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53, 4.70 และ 4.62 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทย สามารถนำรูปแบบกิจกรรมนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องสมุนไพรรอง โดยการบูรณาการร่วมกับองค์กร หรือชุมชนต่าง ๆ

1.2 กลวิธีที่เหมาะสมสำหรับดำเนินการ คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนักศึกษา อาจารย์และประชาชนชาวบ้าน โดยใช้วิธีการเสวนา การอภิปราย และการทำงานเป็นทีม

1.3 การเลือกกิจกรรมควรใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ไม่เหมือนกับกิจกรรมที่นักศึกษาเคยทำ เพราะการใช้กิจกรรมที่แปลกใหม่ หลากหลาย จะทำให้นักศึกษาเกิดความสนใจ ใส่ใจในการปฏิบัติมากขึ้น เช่น การเสวนาร่วมกันระหว่างนักศึกษา อาจารย์และประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวัดและประเมินผลในทุก ๆ กิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มของความรู้ และสามารถเปรียบเทียบผลของกิจกรรมต่าง ๆ ได้

2.2 ควรนำรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานมาประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจน และครอบคลุมในทุกมิติมากขึ้น

2.3 ควรดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อระดมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างความรู้เรื่องต่าง ๆ ของนักศึกษาอย่างเป็นระบบ

References

- Boonchai, P. and Chomhongphiphat, P. (2015). Kar wicay læa phat'hnakar çad krabwnkar relyn ru bæb burn a kar doy chí hæng relyn ru ni thxngthìn pen than sãhrab sthan sũks'a ni chumchn rxb hnxng hãr çanghwad sklnkhr [Research and development of integrated learning process based on local learning resources for educational institutions in Nonghancommunity area, Sakon Nakhon]. *Journal of Graduate Research*, 12(58), 185-194.
- Chulrat, P. (2018). Kar çadkar relyn ru sãhrab phu relyn ni prathesthiy 4.0 [Learning management for learners in Thailand 4.0]. *Silpakorn University Veridian E-Journal*, 11(2), 2363-2380.
- Janjamsai, M. (2015). Khorngkar thxd chud prasbkarn kar çadkar relyn ru doy chí chumchn pen than: Krni sũks'a ka rbu rna kar kar çadkar relyn ru wicha xxkbæb sthapatykrmm kab kar phat'hna thi xyu xasay khxng phu mi ray dî nxy (khorngkar bán mængkhng chumchn phraram 9 bõx 3) [Experiential modeling of community based learning case study of integration of architectural design learning and low-income housing development (Baan Munkong: Project at Rama 9 Suma 9 Sump 3 Community)]. *Phranakhon Rajabhat Research Journal*, 10(1), 143-156.
- Katudom, P. (2011). Phl khxng porkærm kar sngsërim phvtikrm sũkhphaph khxng phusungxayu ni khet thesbal tabl bang ka ca xaphex meuxng çanghwad çanthburl [The effect of a health behavior promoting program for the elderly in Bangkaja Subdistrict Municipality, Muang District, Chanthaburi Province]. *Journal of Phrapokklo Nursing College*, 22(2), 61-70.

- Kittichatchaowalit, K. (2016). khwam khidhēn k̄hxng n̄aksuks̄'a rad̄ab banthit suks̄'a tx h̄l̄aks̄utr kar s̄xn phas̄'a x̄angkvs̄' phēȳx wichakar læa ngan xachiph [Opinions of graduates towards teaching English for academic and occupational purposes program]. **Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University**, 2(1), 47-55.
- Kongma, S. (2015). Kar suks̄'a s̄akyp.haph kar phæthy' p̄hæn thiy ni h̄n̄athl pen thang lēux̄k k̄hxng kar r̄aks̄'a rokh thl ml k̄hx căk̄ad [The study of the potential of Thai traditional medicine in acting as an alternative treatment for diseases with limitations]. Nakhon Sawan: National and international conference interdisciplinary research for local development sustainability.
- Lovett, H. T. (2002). The Effect of Violating the Assumption of Equal Item Means in Estimation the Livingstone Coefficient. **Education and Psychological Measurement**, 38(1978), 239-251.
- Office of the Higher Education Commission. (2016). S̄kx phat' hna n̄akrelyn s̄u prathesthiy 4.0 [Office of the Higher Education Commission developed students to Thailand 4.0]. **Higher Education Journal**, 43(462), 11-13.
- Parno, P. (2020). Xeks̄ar prakxb khorngkar kar s̄rang nw̄at kr cak kar relyn ru s̄munph̄j̄r n̄ h̄xngrelyn thrrmchati h̄muban p̄ong s̄l̄xd [The Project Summary Report: Creating the Innovations of herbal hub from the nature classroom at Ban Pongsalot village]. Phetchaburi: Phetchaburi Rajabhat University.
- Phetchaburi Rajabhat University. (2020). H̄l̄aks̄utr kar phæthy' p̄hæn thiy banthit (ch̄b̄ab pr̄abprung ph.s. 2563) [Bachelor of Thai Traditional Medicine Program (Revised edition 2020)]. Phetchaburi: Phetchaburi Rajabhat University.
- Rittikup, W. (2018). Kar çadkar relyn ru doy çh̄i chumchn pen than: Klyuthth' kar çadkar relyn ru thl ml pras̄iththiphaph k̄hxng khru ni stwrs̄' thl 21 [Community-based learning management: effective learning management strategies of teachers in the 21st century]. **Graduate School Journal Chiang Rai Rajabhat University**, 11(3), 179-191.
- Ruamjit, S. (2013). khwam khidhēn k̄hxng n̄aksuks̄'a tx kar k̄h̄ea ìwm kickrm n̄aksuks̄'a mh̄awithyalay rachp.hat r̄aphi phrrni [Students opinions towards the activity participation in Rambhai Barni Rajabhat University]. Retrieved from <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=15383>
- Sisaart, B. (2002). **k̄anw̄ichai būangton** [Basic research]. 7th ed. Bangkok: Suweeriyasan Company Limited.

- Suwansin, N. (2010). Phrrn phvks^ṅ chati nī p̄a p̄ong s̄lx̄d c̄angh̄w̄ad phechr̄burl
[Flora of vegetation in the Pong Croton forest Phetchaburi Province]. Bangkok:
Chamchuri Product.
- Warapongsatorn, T. (1997). H̄l̄akk̄ar wic̄ay th̄ang s̄atharn̄s̄ukh̄ s̄ast̄r̄ [Principles of
Health Science Research]. Bangkok: Chulalongkorn University.

การศึกษามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหา
ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้
แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง

A STUDY OF SCIENTIFIC CONCEPT AND SCIENTIFIC PROBLEM-SOLVING
ABILITY OF MATAYOMSUKSA 3 STUDENTS BY USING DISCOVERY
LEARNING METHOD THROUGH HIGHER-ORDER QUESTIONING

ชูชาติ โพนเยี่ยม¹ และนิติกร อ่อนโยน²
Chuchat Phonyiam¹ and Nitikorn Onyon²

¹นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ
²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ

¹Bachelor student of Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage

²Lecturer at Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn
Rajabhat University Under The Royal Patronage

E-mail: o.nitikorn@gmail.com

Received:	June 25, 2020
Revised:	September 17, 2020
Accepted:	September 18, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง และ 3) ศึกษาพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง และ 4) ศึกษาพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนแห่งหนึ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่ม 2 ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง 2) แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีค่าค่าความเชื่อมั่น 0.76 ค่าความยากง่าย 0.30-0.75 และค่าอำนาจจำแนก 0.25-0.70 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.73 ค่าความยากง่าย 0.30-0.80 และค่าอำนาจจำแนก 0.20-0.70 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05 โดยคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) ผลคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05 โดยคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงส่วนใหญ่มีคะแนนพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง 4) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมีคะแนนพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบ การใช้คำถามระดับสูง มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์
ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) to compare scientific concept between before and after learning by using discovery learning method through higher-order questioning, 2) to compare scientific problem-solving ability between before and after learning by using discovery learning method through higher-order questioning, and 3) to study gain score in scientific concept by using discovery learning method through higher-order questioning and 4) to study gain score in scientific problem-solving ability by using discovery learning method through higher-order questioning. Samples were 34 students who study in mathayomsuksa 3 of one school in Pathum Thani Primary Educational Service Area 2, randomly selected by two stages random sampling. Research instruments were 1) lesson plan which focus on discovery learning method through higher-order questioning 2) scientific concept test which reliability at 0.76, difficulty index between 0.30-0.75 and discrimination index between 0.25-0.70 3) scientific problem-solving ability test with reliability at 0.73, difficulty index between 0.30-0.80 and discrimination index between 0.20-0.70. The collected data were analyze by using mean, standard deviation, t-test, and gain score analysis.

The research findings were as follow; 1) Scientific concepts between before and after learning by discovery learning method through higher-order questioning were significantly different at the .05 level. Students had a scientific concept scores after learning higher than before learning. 2) Scientific problem-solving ability between before and after learning by discovery learning method through higher-order

questioning were significantly difference at .05 level. Students had a scientific problem-solving ability after learning higher than before learning. 3) Most students learned by discovery learning method through higher-order questioning had the gain scores in scientific concept at moderate level. 4) Most students learned by discovery learning method through higher-order questioning had the gain scores in scientific problem-solving ability at moderate level and basic level.

Keywords

Discovery Learning Method, Higher-order Questioning, Scientific Concept, Scientific Problem-solving Ability

ความสำคัญของปัญหา

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในโลกปัจจุบัน และอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับคนทั้งในชีวิตประจำวันและในการงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติมากมาย มีผลทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างมาก อีกทั้งวิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดมีวิจารณญาณ มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมของการเรียนรู้ (Knowledge-based society) ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ (Science literacy for all) สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุมีผล สร้างสรรค์ความมีคุณธรรม และสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (Ministry of Education, 2008)

อย่างไรก็ตามจากการประเมินคุณภาพนักเรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถใช้สะท้อนคุณภาพของการจัดการศึกษา ผลจากการประเมินจะใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งในระดับชาติ ตลอดจนระดับเล็กที่สุด คือ ระดับชั้นเรียน ทั้งนี้จากการประเมินคุณภาพนักเรียนในระดับชาติ (O-NET) พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยของวิชาวิทยาศาสตร์ เท่ากับ 32.28 คะแนน (The National Institute of Educational Testing Service, 2019) โดยนักเรียนมีคะแนนสอบไม่ถึงร้อยละ 50 ซึ่งผลการสอบดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขให้นักเรียนมีมีโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น นอกจากนี้ปัญหามโนทัศน์ทางการเรียนแล้ว ยังมีคุณลักษณะสำคัญที่ควรควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในโลกแห่งอนาคตที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ โดยการศึกษาของไทยจะต้องพัฒนาให้นักเรียนสามารถคิดเป็นพึ่งตนเองได้ และรู้จักวิธีการแก้ปัญหาเพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ (Wongyai, 2006) ทั้งนี้จากผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for

International Student Assessment หรือ PISA) พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD (ค่าเฉลี่ย OECD 489 คะแนน) ทั้งนี้การประเมินของ PISA เน้นการประเมินสมรรถนะของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียน (IPST, 2020) ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนไทยยังมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ความรู้ การสืบเสาะหาความรู้ และกระบวนการแก้ปัญหา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องค้นหาแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาวงวิทยาศาสตร์ให้ดีขึ้น

การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery learning method) เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาให้นักเรียนให้เกิดมโนทัศน์ในเนื้อหา ตลอดจนมีความสามารถในการแก้ปัญหาวงวิทยาศาสตร์ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ (learning process) เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาด้วยตนเอง ซึ่งนักเรียนค้นพบแนวคิด (Ideas) และความรู้ (Knowledge) ผ่านการสำรวจ (Exploration) การทำโครงการ (Project) หรือการเล่น (Play) เป็นต้น (Eisenberg, 2001) การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนผู้กระตือรือร้น (Active) ลงมือปฏิบัติ (Hands-on) โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Actively in learning process) มากกว่าคอยรับความรู้จากผู้สอนตั้งต่อที่วางเปล่าและรอคอยการเติมเต็มจากครูผู้สอน ซึ่งนักเรียนจะได้รับการกระตุ้นให้คิด (Think) ถามคำถาม (Ask question) ตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) สำรวจและจัดกระทำกับวัตถุ (Exploring and manipulating objects) ทำการทดลอง (Performing experiments) ทำงานร่วมมือและรวมพลังกับบุคคลอื่น (Cooperate and collaborate with others) (Brown, 2006) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบนี้สอดคล้องกับวัยของนักเรียน เนื่องจากมีมุมมองเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กก่อนที่จะเข้าสู่ชีวิตในโรงเรียนว่า “เด็กเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวผ่านการค้นพบ ธรรมชาติของเด็กมักจะมีสงสัยใคร่รู้และความอยากรู้อยากเห็น (Curious and inquisitive) และรักที่จะสำรวจสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว โดยปกติเด็กมักอยากรู้อะไรต่าง ๆ บนโลกมีหน้าที่และการทำงานเป็นอย่างไร หรือ เพราะเหตุใดสิ่งต่าง ๆ บนโลกจึงเป็นเช่นนี้” ซึ่งการจัดการเรียนการสอนควรจะดำเนินไปในทิศทางเช่นนี้โดยเฉพาะ วิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนจึงควรนำการจัดการเรียนรู้แบบการค้นพบนี้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน (Brown, 2006) การจัดการเรียนรู้วิธีนี้ผู้สอนจะต้องไม่บอกหลักการสำคัญของเรื่องหรือหลักการแก้ปัญหาก่อนที่นักเรียนจะค้นพบได้เอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูไม่ต้องอธิบาย แต่อาจแนะนำเพียงบางส่วนบางประเด็น ดังนั้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ (Learning process) ของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบนั้นจะเน้นการศึกษาด้วยตนเอง นักเรียนจะได้รับการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นผู้กำหนดแนวทางการทดลองหรือการทดสอบเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง จนกระทั่งได้ข้อสรุปและเกิดมโนทัศน์หรือความเข้าใจเนื้อหาสาระนั้นอย่างถ่องแท้

นอกจากการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำเทคนิคการใช้คำถามร่วมในการจัดการเรียนรู้ โดยการใช้คำถามเป็นเทคนิคการสอนหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ และไม่ว่าครูผู้สอนจะใช้รูปแบบการสอนแบบใด การใช้คำถามก็ยังมีบทบาทสำคัญเสมอในการเรียนการสอนนั้น สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบนั้นต้องใช้คำถามเป็นเครื่องมือในการ

กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ รวมถึงกำหนดทิศทางในการค้นหาคำตอบ คำถามมีความสำคัญมากที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดพัฒนาทางความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำถามระดับสูง (Higher-order question) คำถามจะทำให้ให้นักเรียนเกิดแง่มุมความคิดที่แปลกใหม่ เกิดการอภิปรายอย่างกว้างขวาง นำไปสู่ความเข้าใจหรือโน้ตทัศน์ที่ชัดเจน และเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าครูใช้คำถามระดับสูง จะยิ่งกระตุ้นให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนมากขึ้นเท่านั้น อีกทั้งการใช้คำถามระดับสูงนั้นยังมีความสัมพันธ์กับระดับการคิดของนักเรียน หากครูผู้สอนใช้คำถามระดับสูงจะช่วยยกระดับการคิดหรือกระบวนการทำงานของสมองที่ซับซ้อนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากคำถามระดับสูงมักจะเป็นคำถามที่คำตอบได้หลากหลายแนวทาง กระตุ้นการขยายความคิด และแนวทางในการเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี (Dechakupt & Yindeesuk, 2018)

จากปัญหาและแนวคิดการเรียนรู้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมาใช้พัฒนานวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นทั้งในด้านผลการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

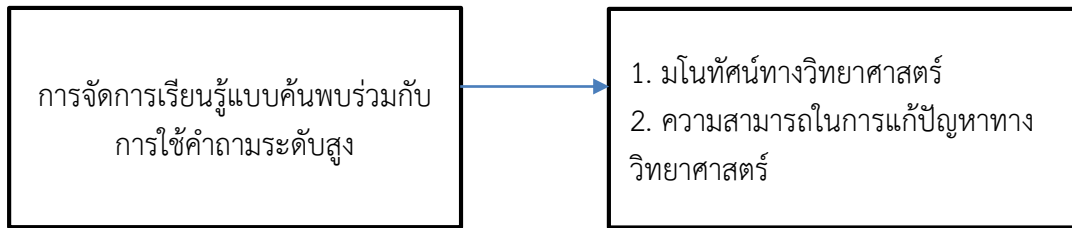
โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. มีโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงแตกต่างกันหรือไม่
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงแตกต่างกันหรือไม่
3. พัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงเป็นอย่างไร
4. พัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง
4. เพื่อศึกษาพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง

กรอบแนวคิดในการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัย

2.1 ประชากรในวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1,429 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่ม 2 ขั้นตอน ดังนี้

1) สุ่มโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) พบว่าได้โรงเรียนแห่งหนึ่ง ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ขอเปิดเผยชื่อโรงเรียนเพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยตามหลักจริยธรรมวิจัยในมนุษย์

2) สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียน A โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) พบว่า ได้นักเรียนห้อง ม.3/1 จำนวน 34 คน เป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งประกอบด้วย นักเรียนเพศชาย จำนวน 15 คน (คิดเป็นร้อยละ 44.12) และนักเรียนเพศหญิง จำนวน 19 คน (คิดเป็นร้อยละ 55.88)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพโดยนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ รวมถึงพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาสาระ เพื่อนำข้อเสนอมาปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยผู้วิจัยสร้างแบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งพัฒนาตามวิธีการของ Haslam & Tregust (1987) ซึ่งเป็นแบบวัดชนิดเลือกตอบพร้อมเหตุผล มีลักษณะเป็น

แบบปรนัย 4 ตัวเลือก โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเชิงเนื้อหา และตอนที่ 2 เป็นเหตุผลสนับสนุนในตอนที่ 1

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัย นำแบบวัดไปตรวจสอบโดยนำแบบวัดเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด (Item objective congruence; IOC) พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้และนำข้อมูลมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัด พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.76 ส่วนการตรวจสอบคุณภาพรายข้อด้วยการหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก พบว่า มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.30-0.75 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25-0.70

3.2.2 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยนำแบบวัดไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ตลอดจนลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ภาษาที่ใช้ และคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบกับข้อคำถาม (IOC) พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 แล้วนำไปทดลองใช้และนำข้อมูลมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัด พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.73 ส่วนค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อ พบว่า มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.30-0.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-0.70

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามขั้นตอน คือ ดำเนินการสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นจึงดำเนินการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงในช่วงโมงเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เมื่อสอนเสร็จจึงดำเนินการสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบวัดชุดเดียวกับที่ใช้สอบก่อนเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

5.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียน โดยใช้สถิติทดสอบที่แบบสัมพันธ์กัน (t-test for dependent Sample)

5.2 ศึกษาพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน โดยใช้วิธีคำนวณคะแนนพัฒนาการของ Kanjanawasri (2013) ซึ่งวิธีนี้แสดงให้เห็นถึงขนาดของพัฒนาการเมื่อเทียบกับศักยภาพที่จะพัฒนาได้ ตามสูตรดังนี้

$$\text{คะแนนพัฒนาการ} = \frac{(\text{คะแนนหลังเรียน} - \text{คะแนนก่อนเรียน}) \times 100}{(\text{คะแนนเต็ม} - \text{คะแนนก่อนเรียน})}$$

ส่วนการแปลความหมายคะแนนพัฒนาการนั้นใช้เกณฑ์ Kanjanawasri (2013) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์คะแนนพัฒนาการเทียบกับระดับพัฒนาการ

คะแนนพัฒนาการ	ระดับพัฒนาการ	คะแนนพัฒนาการ	ระดับพัฒนาการ
76 – 100	พัฒนาการระดับสูงมาก	26 – 50	พัฒนาการระดับกลาง
51 – 75	พัฒนาการระดับสูง	0 -25	พัฒนาการระดับต้น

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง

ผู้วิจัยได้นำคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ t – test Dependent Sample ได้ผลแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง

การทดลอง	จำนวน (คน)	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนเรียน	34	5.76	3.09	11.36*
หลังเรียน	34	11.59	3.89	

$p^* < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.76 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.09 คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.59 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.89 คะแนน

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนและก่อนเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนระหว่างหลังเรียนและก่อนเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง

ผู้วิจัยได้นำคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ t – test Dependent Sample ได้ผลแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง

การทดลอง	จำนวน (คน)	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนเรียน	34	6.32	1.80	11.31*
หลังเรียน	34	11.06	2.42	

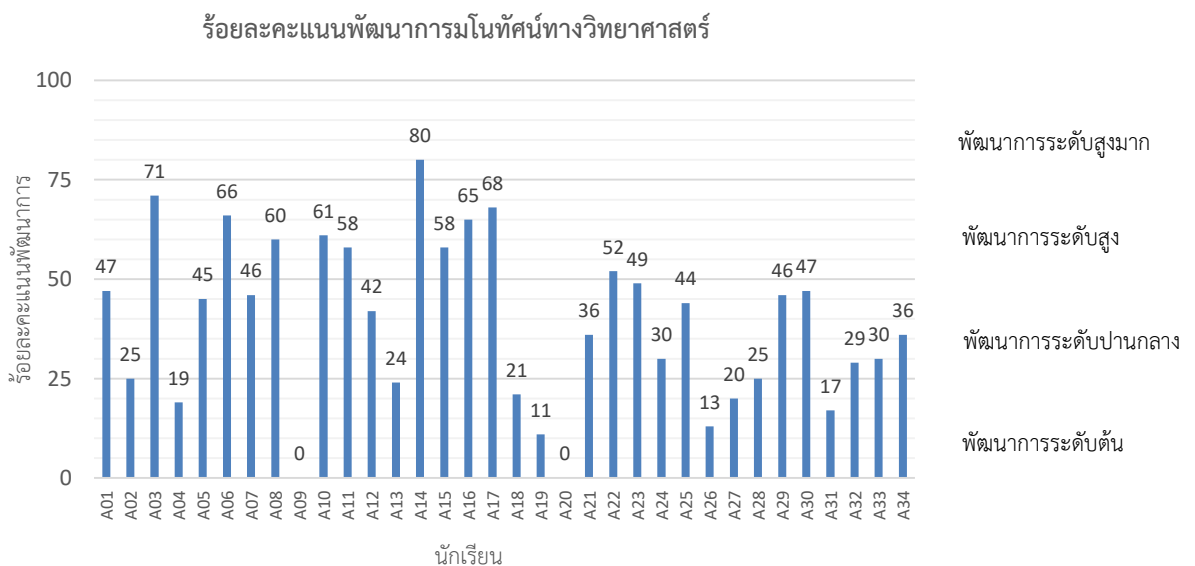
p* < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.32 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.80 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.06 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.06 คะแนน

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนและก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง

ผู้วิจัยได้นำคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมาคำนวณหาคะแนนพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้สูตรคะแนนพัฒนาการและแปลคะแนนตามเกณฑ์ระดับพัฒนาการของ Kanjanawasri (2013) ดังภาพที่ 1 และ ตารางที่ 4



ภาพที่ 1 กราฟแสดงร้อยละคะแนนพัฒนาการของมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนแต่ละคน

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มีระดับคะแนนพัฒนาการของมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์
จำแนกตามระดับพัฒนาการ (นักเรียนจำนวน 34 คน)

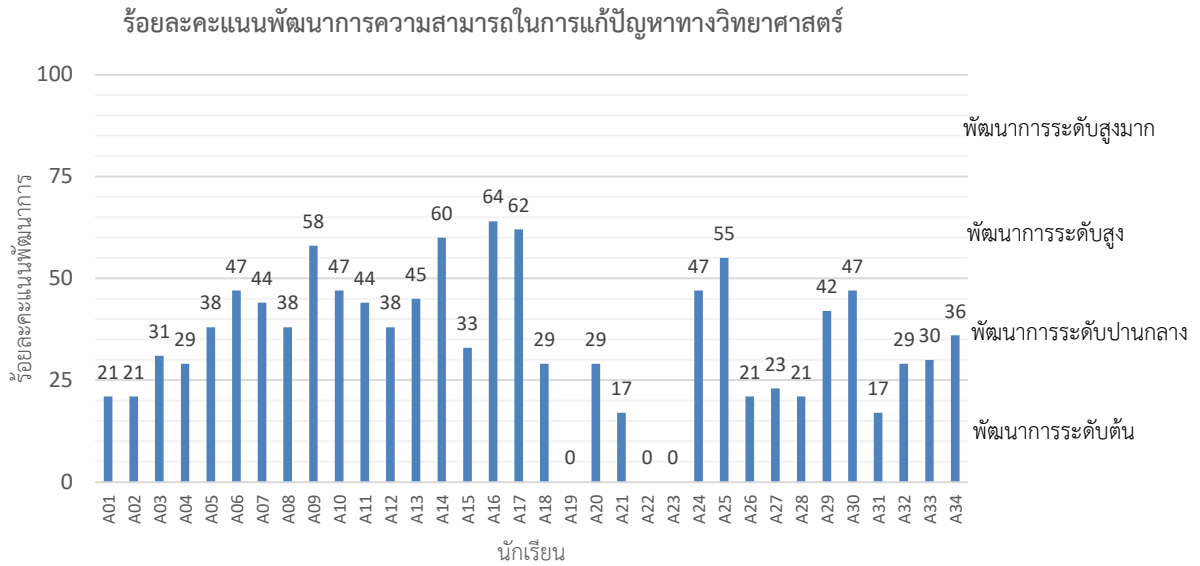
เกณฑ์คะแนนพัฒนาการ	ระดับพัฒนาการ	นักเรียน (คน)	ร้อยละ
76 – 100	พัฒนาการระดับสูงมาก	1	2.94
51 – 75	พัฒนาการระดับสูง	9	26.47
26 – 50	พัฒนาการระดับปานกลาง	13	38.24
0 -25	พัฒนาการระดับต้น	11	32.35

จากภาพที่ 1 และตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมีพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 94.12 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ส่วนนักเรียนอีกจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.88 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ยังไม่มีพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

เมื่อจำแนกกลุ่มนักเรียนตามระดับพัฒนาการ พบว่า นักเรียนจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.94 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระดับสูงมาก นักเรียนจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 26.47 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระดับสูง และนักเรียนจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 38.24 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระดับปานกลาง และนักเรียนจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 32.35 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระดับต้น แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงส่วนใหญ่มีคะแนนพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นในระดับปานกลาง

4. ผลการศึกษาพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง

ผู้วิจัยได้นำคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้สูตรคะแนนพัฒนาการและแปลคะแนนตามเกณฑ์ระดับพัฒนาการของ Kanjanawasri (2013) ดังภาพที่ 2 และตารางที่ 5



ภาพที่ 2 กราฟแสดงร้อยละคะแนนพัฒนาการของความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนแต่ละคน

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มีระดับคะแนนพัฒนาการของความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์จำแนกตามระดับพัฒนาการ (นักเรียนจำนวน 34 คน)

เกณฑ์คะแนนพัฒนาการ	ระดับพัฒนาการ	นักเรียน (คน)	ร้อยละ
51 – 75	พัฒนาการระดับสูง	5	17.41
26 – 50	พัฒนาการระดับปานกลาง	19	55.88
0 -25	พัฒนาการระดับต้น	10	29.41

จากภาพที่ 2 และตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 91.18 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ส่วนนักเรียนอีกจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.82 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ยังไม่มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

เมื่อจำแนกกลุ่มนักเรียนตามระดับพัฒนาการ พบว่า นักเรียนจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17.41 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระดับสูง นักเรียนจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 55.88 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระดับปานกลาง และนักเรียนจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระดับกลางและระดับต้น ตามลำดับ แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้

แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงส่วนใหญ่มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นการอภิปรายที่สำคัญเกี่ยวกับผลของตัวแปรต้นที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม จำนวน 2 ประเด็น ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงกับการพัฒนามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมีคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมีพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 94.12 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนพัฒนามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นในระดับปานกลาง จากผลการวิจัยดังกล่าว อภิปรายได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบ เป็นกระบวนการสอนที่เน้นการศึกษาด้วยตนเอง กำหนดแนวทางเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและการทดลองหรือทดสอบด้วยตัวนักเรียนเอง จนกระทั่งนักเรียนได้คำตอบซึ่งเป็นความคิดรวบยอดด้วยตนเอง การสอนวิธีนี้ผู้สอนจะต้องไม่บอกหลักการสำคัญของเรื่องหรือหลักการแก้ปัญหาก่อนที่นักเรียนจะค้นพบได้เอง การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบเน้นให้นักเรียนค้นหาคำตอบหรือความรู้ด้วยตนเองซึ่งนักเรียนจะใช้วิธีการหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีประสิทธิภาพและตรงกับธรรมชาติของวิชาหรือปัญหา โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบมาใช้โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่น หัวข้อเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ผู้วิจัยจัดกิจกรรมให้นักเรียนสำรวจความหลากหลายของพืชภายในบริเวณโรงเรียน นักเรียนพบพืชชนิดใดบ้าง พืชแต่ละชนิดมีลักษณะเป็นอย่างไร และใช้ประโยชน์จากพืชได้เหมือนกันหรือไม่ ให้นักเรียนบันทึกข้อมูลลงในตารางตามที่ตนเองออกแบบไว้ จากนั้นให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมารวบรวมกันวางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม โดยนำข้อมูลมาจัดจำแนกประเภทของพืชออกเป็นกลุ่ม จนได้ข้อสรุปว่า ภายในโรงเรียนมีความหลากหลายทางชีวภาพหรือไม่ ถ้ามีจัดเป็นความหลากหลายทางชีวภาพในระดับใด การจัดกิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ทำให้มีความสุขในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และที่สำคัญนักเรียนค้นพบคำตอบด้วยตัวของนักเรียนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongboonma, & Chamnankit (2015) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบค้นพบร่วมกับเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบค้นพบร่วมกับเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ กล่าวคือ บรูเนอร์มีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนได้ประมวลผลจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสำรวจสิ่งแวดล้อม ซึ่งนำไปสู่การค้นพบการแก้ปัญหาหรือคำตอบ โดยครูจะต้องให้นักเรียนเป็นผู้กระทำหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจและจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ดีและยาวนาน เนื่องจาก

นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง (Construct their understandings) (Kowtrakul, 2009; Schunk, 2012)

นอกจากนี้ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำคำถามระดับสูงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการเรียนการสอนแบบค้นพบ ซึ่งคำถามระดับสูงเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบที่ต้องใช้ความคิดในระดับสูงกว่าความรู้ความจำ กล่าวคือ เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบมากกว่าการให้นักเรียนบอกข้อความจริง หรือความหมาย ต้องอาศัยการพิจารณาสิ่งที่เคยเรียนรู้มาแล้ววิเคราะห์หาคำตอบหรือข้อสรุปอย่างมีเหตุผล (Chimmalee, 2007) ซึ่งผู้วิจัยได้นำคำถามระดับสูงเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลายขั้นตอน เช่น ขั้นสร้างความสนใจ และขั้นนำไปใช้ ซึ่งคำถามที่ครูนำมาใช้นั้นเป็นคำถามที่ช่วยกระตุ้นความคิดของนักเรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ เพื่อสรุปหาคำตอบที่ถูกต้อง เช่น สิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตในบริเวณที่สำรวจในน้ำมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร (คำถามให้อธิบาย) จากการสำรวจบริเวณพื้นที่บนบก นักเรียนพบสิ่งมีชีวิตได้มากที่สุด และชนิดได้น้อยที่สุด นักเรียนคิดว่าเป็นเพราะเหตุใด (คำถามให้คิดวิเคราะห์) เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ Natenimit, Angganapattarakajorn, & Promarak (2015) เปรียบเทียบความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และโมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากรับการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ผลการวิจัยพบว่า โมโนทัศน์คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากรับการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงสูงกว่าร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นการสนับสนุนข้อค้นพบที่ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง มีคะแนนโมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2) การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงกับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 91.18 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นในระดับปานกลาง จากผลการวิจัยดังกล่าวอภิปรายได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ได้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนค้นหาคำตอบหรือความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ให้นักเรียนเผชิญกับปัญหา ซึ่ง Brown (2006) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบค้นพบนอกจากจะช่วยให้นักเรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเองแล้ว ยังสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ (Foster problem solving ability) เนื่องจากในกระบวนการเรียนรู้นั้นนักเรียนได้วางแผนหรือออกแบบวิธีการค้นหาคำตอบจากปัญหาที่เผชิญด้วยตนเอง ซึ่งในการแก้ปัญหานั้น นักเรียนจะใช้กระบวนการที่ตรงกับลักษณะของปัญหานั้น นักเรียนจะต้องนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเพื่อให้ได้ข้อค้นพบใหม่ หรือเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจโดยการใช้วิธีการตั้งคำถาม และสืบเสาะหาความรู้ที่นักเรียนสงสัยด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการอภิปราย โดยใช้หลักการและเหตุผลทางวิทยาศาสตร์อย่างเหมาะสม ในการจัดการเรียนการสอนก่อนเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดความสงสัยและกำหนดปัญหาก่อนที่จะทำกิจกรรมเพื่อค้นหาคำตอบ เช่น ในหัวข้อเรื่องความหลากหลายของพืชในโรงเรียน ครูใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนระบุปัญหาที่นักเรียนจะต้องลงไปสำรวจเพื่อตอบคำถามนั้น แล้วให้นักเรียนออกแบบวิธีการสำรวจและเก็บข้อมูลรวมไปถึงออกแบบตารางบันทึกผลการทดลอง แล้วสรุปผลที่ได้จากการสำรวจเป็นอย่างไร ซึ่งในกระบวนการนี้ถือว่านักเรียนได้ฝึกความสามารถในการแก้ปัญหาตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ระบุปัญหา 2) วิเคราะห์ปัญหา 3) เสนอวิธีการแก้ปัญหา 4) ตรวจสอบผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonfan & Haemaprasith (2018) ศึกษาพัฒนาการความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบที่เน้นการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นกลุ่มทดลองกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและพัฒนาการการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบว่าการเรียนรู้แบบค้นพบเป็นแบบแผนของการแก้ปัญหา (form of problem solving) โดยมีได้หมายความว่าปล่อยให้ให้นักเรียนทำในสิ่งที่อยากจะทำ แต่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนจะจัดเตรียมกิจกรรมให้กับนักเรียน ได้แก่ การเสนอประเด็นคำถาม สถานการณ์ปัญหา หรือข้อสงสัย เพื่อให้นักเรียนลงมือสืบค้น (Search) จัดกระทำ (Manipulate) สำรวจ (Explore) และสำรวจตรวจสอบ (Investigate) เพื่อแก้ปัญหาและหาคำตอบ ซึ่งการเรียนรู้แบบค้นพบนี้จะช่วยให้นักเรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct their understandings) ตลอดจนได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาตั้งแต่การวางแผนการค้นหาคำตอบ การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการสรุปผลคำตอบ (Schunk, 2012)

นอกจากนี้ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยยังได้นำคำถามระดับสูงมาร่วมในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากคำถามระดับสูงเป็นคำถามที่กระตุ้นความคิดของนักเรียน คือ การถามให้เกิดความสงสัยหรือปัญหาในบทเรียน ฝึกการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนกระตุ้นการอภิปรายในชั้นเรียน (Makanong, 2010) ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพในระหว่างการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของครูในฐานะของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่จะใช้ในการกระตุ้นการคิด (Wongyai & Patpol, 2019) ซึ่งคำถามที่ใช้ในการวิจัยนี้จะเป็คำถามระดับสูงที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา เช่น นักเรียนจะทราบได้อย่างไรว่าภาวะโลกร้อนเกิดจากสาเหตุใด ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ของโรงเรียนจัดเป็นความหลากหลายทางชีวภาพในระดับใด นักเรียนจะค้นหาคำตอบนี้ได้อย่างไร เป็นต้น ซึ่งคำถามระดับสูงเหล่านี้จะกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในระดับสูงซึ่งในที่นี้คือ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เพื่อที่จะค้นหาคำตอบของคำถาม ซึ่งคำถามระดับสูงช่วยพัฒนาให้นักเรียนคิดในระดับที่ยากขึ้น เพื่อพัฒนานักเรียนได้คิดในระดับที่ยากขึ้น เพื่อพัฒนาสู่การเป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาได้ถูกทางและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ Davis (2020) สรุปเกี่ยวกับการใช้คำถามในชั้นเรียนไว้ว่า ครูควรใช้คำถามเพื่อใช้กระตุ้นการคิดของนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูควรใช้

คำถามปลายเปิด เช่น คำถามเชิงเหตุ-ผล (Cause-and-effect questions) ซึ่งเป็นคำถามที่ถามความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal relationships) เนื่องจากคำถามประเภทเชิงเหตุ-ผลนี้จัดเป็นคำถามระดับสูงซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้การคิดแก้ปัญหา ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นการสนับสนุนข้อค้นพบที่ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องเริ่มต้นจากคำถามหรือข้อสงสัย แล้วจึงเปิดโอกาสให้นักเรียนแสวงหาคำตอบเพื่อตอบคำถามในสิ่งที่สงสัยด้วยตนเอง โดยครูจะต้องเข้าไปรบกวนกระบวนการเรียนรู้ (learning process) ของนักเรียนให้น้อยที่สุด ซึ่งการที่ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองได้ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนอย่างถ่องแท้เกิดการสร้างมโนทัศน์ ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

1.2 จากข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า ในการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงให้ประสบความสำเร็จนั้น ครูจะต้องเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก คอยกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศเชิงบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อีกทั้งครูต้องคอยให้กำลังใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจเมื่อประสบความสำเร็จยากลำบากในการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

นักวิจัยอาจจะศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เป็นต้น

References

- Boonfan, W. & Haemaprasith, S. (2018). *phonkānchai rūpbæp kānchat kitchakam kānriānrū bæp sūpsō hākhwām rū hā khantōḡ (hā Es) rūām kap kānchai kham thām radap sūng thī mī tō khwāmsāmāt nai kānchai hētphon læ manō that thāng khanittasāt khōḡng nakriān chan matthayommasuksā pī thī sī* [Effects of Discovery Learning Emphasizing Critical Problem Solving on the Learning Avidity and Science Achievement of Sixth Grade Students]. Retrieved from https://edu.msu.ac.th/journal/home/journal_file/408.pdf
- Brown, E. (2006). *Discovery learning in the classroom*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/305174476>
- Chimmalee, B. (2007). *phon khōḡng kānchat kitchakam khanittasāt dōi chai kham thām radap sūng prakōp nāo thāng phatthana khwām khit thāng khanittasāt khōḡng frai winlik thī mī tō khwāmsāmāt nai kān kae panhā khanittasāt læ kān khit yāng mī wīchāranayān khōḡng nakriān chan*

- prathomsuksā pī thī sām** [Effects of using higher order questions in organizing mathematics activities based on Fraivillig's approach of advancing children's mathematical thinking on mathematics problem solving ability and critical thinking ability of ninth grade students]. Master's thesis in Mathematics Education, Chulalongkorn University.
- Davis, B. G. (2020). **Asking questions: tools for teaching**. Retrieved from <https://www.indiana.edu/~istr695/readingsfall2013/Tools%20For%20Teaching.pdf>
- Dechakupt, P. & Yindeesuk, P. (2018). **kānriānrū chōēng ruk bāep ngoḥkap PLC phūā kānphatthana** [Collaborative Active Learning with PLC for Development]. Bangkok: Chulalongkorn Printing House.
- Eisenberg, M. (2001). Discovery Learning, Cognitive Psychology. **International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences**, 3736–3739. doi:10.1016/b0-08-043076-7/01473-x.
- Haslam, F. & Tregust, D. F. (1987). **Diagnosing secondary student misconceptions of photosynthesis and respiration in plant using a two-tier multiple-choice instrument**. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/234647942_Diagnosing_Secondary_Students'_Misconceptions_of_Photosynthesis_and_Respiration_in_Plants_Using_a_Two-Tier_Multiple_Choice_Instrument
- IPST. (2020). **phonkān pramōēn PISA sōngphansippāet nakriān Thai wai siphā pī rū lāe tham 'arai daibāng** [PISA 2018 Results: What Thai Students (15 Years old) Know and Can Do]. Retrieved from <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2019-48/>
- Kanjanawasri, S. (2013). **thritsadi kānthotsōp bāep dangdōēm** [Classical Testing Theory]. Bangkok: Chulalongkorn Printing House.
- Kongboonma, S. & Chamnankit, N. (2015). **phonlaka rot 'on bāep khon phop rōwō makap theknik kān riān bāep rūammū thī mī tō phon samrit thāngkān riān khanittasāt lāe khwām khongthon nai kānriānrū khōng nakriān chan matthayommasuksā pī thī nung** [The Effect of Teaching Mathematics by the Discovery Method with Cooperative Learning Technique on Mathematics Achievement and Retention of Mathayomsuksa I Students]. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGNRU/article/view/43879>
- Kowtrakul, S. (2009). **chittawitthaya kānsuksā** [Educational Psychology]. Bangkok: Chulalongkorn Printing House.

- Makanong, A. (2010). **thaksa læ krabuānkān thāng khanittasāt : kānphatthanā phūā phatthanākān** [Mathematical Skills and Processes: Developing for Growth]. Bangkok: Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Ministry of Education. (2008). **tuā chī wat læ sārā kānrīanrū kēn klāng klum sārā kānrīanrū witthayasāt (chabap prapprung sōṅphanhārōḥhoksip) tām laksūt kēn klāng kānsuksā naphūn thān Phutthasakkarāt sōṅphanhārōḥhasip** et [Indicator and Core Learning Content of Science Learning Area (Revise Edition B.E.2560) According to Basic Education Core Curriculum B.E.2551]. Bangkok: Agricultural Cooperative of Thailand Printing House Limited.
- Natenimit, D., Angganapattarakajorn, V., & Promarak, P. (2015). **phonkānchai rūpbāep kānchat kitčhakam kānrīanrū bāep sūpsō hākhwām rū hā khantōṅ (hā Es) rūām kap kānchai kham thām radap sūng thī mī tō khwāmsāmāt nai kānhai hētphon læ manō that thāng khanittasāt khōṅ nakrīan chan matthayommasuksā pī thī sī** [The Effect of Instructional Inquiry Model (5Es) and High-Order Questions on Mathematical Reasoning Ability and Mathematical Concepts of Function of Mathayomsuksa fourth Students]. Retrieved from http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/56910184.pdf
- Nilphan, M. (2008). **withī wīchāi thāng phruttikam sāt læ sangkhommasāt** [Research of Behavioral and Social Science]. Nakhon-Pahom: Faculty of Education, Silpakorn University
- Schunk, D. H. (2012). **Learning theories: an educational perspective**. Boston: Pearson Education.
- The National Institute of Educational Testing Service. (2019). **rāingān phon sōp** [Report of O-NET Testing Statistics]. Retrieved from <http://www.newonetresult.niets.or.th/>
- Wongyai, W. (2006). **phalang kānrīanrū nai krabuān that mai** [Power of Learning in the New Paradigm]. Bangkok: S.R.Printing.
- Wongyai, W. & Patpol, M. (2019). **kān khōt phūā phatthanā sakkayaphāp phū rīan** [Coaching for Developing Learner's Potential]. Bangkok: Charansnidvongs Printing.

การพัฒนาารูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด
ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย

THE DEVELOPMENT OF CUSTOMER SERVICE MODEL OF BUDGET HOTEL
ENPRETRENEURS IN THE UPPER NORTHEASTERN REGION OF THAILAND

เดชชาติ โกพลรัตน์¹ กฤตติกา แสนโกชน² และบุษกร สุขแสน³
Datchat Kopolrat¹, Krittikar Sanposh², and Bussagorn Suksan³

¹ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

² ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

³ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

¹ Doctor of Philosophy in Development Strategy, Udonthani Rajabhat University, Udonthani

² Doctor of Philosophy Program in Development Science, Khon Kaen University, Khon Kaen

³ Doctor of Philosophy in Development Strategy, Udonthani Rajabhat University, Udonthani

E-mail: Ryanlier@yahoo.com

Received:	June 21, 2020
Revised:	January 22, 2021
Accepted:	January 22, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นของลูกค้าโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) พัฒนารูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นการวิจัยและพัฒนาใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์ลูกค้าโรงแรม กลุ่มเป้าหมายคือ ลูกค้าที่โรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 40 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ขั้นตอนที่ 2 ใช้แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของลูกค้าโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มตัวอย่าง 485 คน การวิจัยระยะที่ 2 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 นำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ในระยะที่ 1 มาพัฒนารูปแบบการให้บริการลูกค้า ขั้นตอนที่ 2 ประเมินรูปแบบการให้บริการลูกค้า โดยการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยการใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นจากการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด ค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน และอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 ด้านการเข้าถึงลูกค้าและการสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก ($PNI^{Modified} = 0.12$) ลำดับที่ 2 ความปลอดภัย ($PNI^{Modified} = 0.11$) ลำดับที่ 3 การเข้าใจและรู้จักลูกค้า ($PNI^{Modified} = 0.10$) ลำดับที่ 4 การติดต่อสื่อสาร ความสามารถ

ของผู้ให้บริการ และความมีน้ำใจ ความสุภาพอ่อนโยน ($PNI^{Modified} = 0.08$) และลำดับที่ 5 ด้านความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจและการตอบสนองลูกค้า ($PNI^{Modified} = 0.07$) 2) การพัฒนารูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด ความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ด้านการเข้าถึงลูกค้า (2) ด้านการสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก 3 กิจกรรม (3) ด้านความปลอดภัย มาพัฒนารูปแบบการให้บริการลูกค้าของโรงแรมราคาประหยัด โดยนำมาจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานกับพนักงาน

คำสำคัญ

การพัฒนารูปแบบการให้บริการลูกค้า ผู้ประกอบการ โรงแรมราคาประหยัด

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the need assessment of customer service of budget entrepreneur in the upper Northeastern Region, 2) to develop the model of customer service of budget Entrepreneur. The design of this research was a mixed method and consisted of 2 phases. Phase 1 which was carried out into 2 steps as follows. Step 1 was an interview of the target 40 customers. The tool used was an interview. The data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. Step 2 was to study the need assessment of customer service in budget hotels. A quantitative was employed of the sample and 485 customers who stay at the budget hotels. Phase 2 which has 2 steps. Step 1 was to draft the Model by using qualitative research. Step 2 was the possibility and suitability assessment. Target group was 10 people who were responsible for managing the budget hotels by using a quantitative research. The data was analyzed by means of statistics, mean and standard deviation.

The research results showed that: 1) the need assessment of the customer service of a budget hotel operator. Mean in all 5 aspects and were at a high level When sorting the need assessment, namely were (1) Access and Tangible ($PNI^{Modified} = 0.12$), (2) Security ($PNI^{Modified} = 0.11$), (3) Understanding/Knowing Customer ($PNI^{Modified} = 0.10$), (4) Communication, Competence and Courtesy ($PNI^{Modified} = 0.08$), and (5) Credibility, Reliability and Responsiveness ($PNI^{Modified} = 0.07$). 2) The development of customer service models for budget hotel operators. The first 3 most essential needs were (1) customer access, (2) in creating services that are known, and (3) security. Bring to develop the customer service model of the budget hotel by creating a work manual for employees.

Keywords

The Model Development of Customer Service, Entrepreneur, Budget Hotels

ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวไทยมีการขยายตัวมาอย่างต่อเนื่อง ในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจาก 14.0 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2552 เป็น 24.8 ล้านคนในปี พ.ศ. 2557 โดยเพิ่มสูงสุดในปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากถึง 26.5 ล้านคน และสูงสุดเป็นลำดับที่ 7 ของโลกแต่ลดลงในปี พ.ศ. 2557 เนื่องจากประสบกับวิกฤตทางการเมืองและวิกฤตเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศยุโรป โดยตลาดหลักยังคงเป็น 10 ตลาดที่มีส่วนแบ่งมากกว่าร้อยละ 60 ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย เกาหลีใต้ สหราชอาณาจักรมาเลเซีย ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา เยอรมนี และฝรั่งเศส สำหรับในปี พ.ศ. 2558 คาดการณ์ว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยว 28.5–29.0 ล้านคน โดยในปี พ.ศ. 2556 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 1.20 ล้านล้านบาท สูงสุดเป็นอันดับ 10 ของโลก และลดลงเหลือ 1.17 ล้านล้านบาท ในปี พ.ศ. 2557 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 26.35 ต่อปี และคาดว่าในปี พ.ศ. 2558 จะมีรายได้ 1.40 ล้านล้านบาท ซึ่งสอดคล้องกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งของนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากค่าใช้จ่าย 36,061 บาท/คน/ครั้ง ในปี พ.ศ. 2552 เพิ่มขึ้นเป็น 47,272 บาท/คน/ครั้ง ในปี พ.ศ. 2557 อย่างไรก็ดี ระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวมีอัตราการขยายตัวค่อนข้างน้อย เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวในระยะใกล้ โดยในปี พ.ศ. 2549 นักท่องเที่ยวมีจำนวนวันพักเฉลี่ย 8.62 วัน/ครั้ง เพิ่มขึ้นเป็น 9.85 วัน/ครั้งในปี พ.ศ. 2556 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 0.1 วัน ซึ่งนับเป็นข้อจำกัดประการหนึ่งในการเพิ่มรายได้ให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (Tongkum, 2008)

ธุรกิจโรงแรมในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้น แต่การแข่งขันก็รุนแรงมากขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม แต่อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ได้ส่งผลให้ความต้องการท่องเที่ยวลดลง ทำให้ความต้องการที่พักลดลงตาม กิจกรรมโรงแรมต่าง ๆ จำนวนมากไม่สามารถประกอบตัวเองอยู่ได้ ทำให้มีการขายกิจการ การรวมตัวหรือการจ้างกิจการภายนอกเข้ามาบริหารกิจการกันอย่างแพร่หลาย (Supasorn, 2020)

โรงแรมราคาประหยัด หรือ Budget Hotels เป็นที่พักที่เน้นราคาประหยัด มีห้องขนาดเล็ก มีราคาห้องพักที่ต่ำกว่าตลาดซึ่งดึงดูดให้ลูกค้าตัดสินใจเข้าพักได้ง่าย นอกจากนี้โรงแรมราคาประหยัดยังมีโอกาสในการขยายตัวสูงกว่าโรงแรมประเภทอื่นอีกมาก โดยโรงแรมราคาประหยัดเป็นโรงแรมที่รองรับลูกค้ากำลังซื้อระดับปานกลาง ซึ่งไม่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมากนัก ทั้งนี้แนวคิดของโรงแรมราคาประหยัดอาจจะคล้ายคลึงกับเกสต์เฮาส์แต่จะมีจำนวนห้องพักมากกว่า และมีบริการที่ดีกว่า โดยอัตราเข้าพักเริ่มต้นต่อคืนไม่เกิน 1,000 บาท และผันแปรตามแต่ทำเลที่ตั้งของโรงแรม ซึ่งในความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมมองว่าการลงทุนในโรงแรมราคาประหยัดใช้เงินลงทุนไม่สูงมาก สามารถคืนทุนได้เร็วและให้ผลตอบแทนที่ดี มีค่าใช้จ่ายในการบริหารต่ำ ทั้งนี้โรงแรมราคาประหยัดใช้พนักงานจำนวนน้อยเท่าที่จำเป็น ต้นทุนค่าก่อสร้างต่ำ เป็นการประหยัดจากขนาดในเรื่องต้นทุนการผลิต แต่ยังคงรักษาความเป็นมาตรฐานอยู่จึงเห็นได้ว่าจากการเพิ่มจำนวนขึ้นของที่พัก ราคาประหยัด อาจกล่าวได้ว่า นักท่องเที่ยวมีตัวเลือกที่มากขึ้นทำให้สามารถเปรียบเทียบที่พักแต่ละแห่งได้อย่างชัดเจน ดังนั้น โรงแรมหลายแห่งจึงเลือกที่จะให้บริการเสริมนอกเหนือจากห้องพักทั่วไป

เพื่อเป็นการสร้างความแตกต่างจากที่พิกทั่วไป เช่น ให้บริการรับ-ส่งจากสนามบิน บริการซักรีด บริการอินเทอร์เน็ต สปา ฟิตเนส ห้องอาหารหลากหลายสไตล์บริการเลี้ยงเด็ก เป็นต้น อีกทั้งโรงแรมเป็นธุรกิจการให้บริการที่ต้องให้ความสำคัญต่อมาตรฐานคุณภาพของบริการ ซึ่งมีส่วนช่วยสร้างคุณค่าให้ตราสินค้าจากความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ โดยความพึงพอใจเกิดได้จากการได้รับความประทับใจจากการได้รับบริการที่ตรงหรือเหนือความคาดหวังไว้ (Kiri, 2018)

จากรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทยวิเคราะห์แนวโน้มธุรกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไตรมาสที่ 4 ปี 2560 พบว่า การท่องเที่ยวในไตรมาสที่ 4/2560 ขยายตัวเนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดเลย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดสกลนคร จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดนครพนม มีแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมชายแดนริมแม่น้ำโขง ตามกระแสพญานาคคำชะโนด มีกลุ่มลูกค้าทั้งชาวไทยและประเทศเพื่อนบ้านมาประชุมและสัมมนามากขึ้น อัตราการเข้าพักของกลุ่มนักท่องเที่ยวมากขึ้น อย่างไรก็ตามธุรกิจโรงแรมในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ยังคงประสบกับภาวะแข่งขันที่รุนแรงจากโรงแรมราคาประหยัดที่เปิดใหม่ ทำให้ผู้มารับบริการมีตัวเลือกเพิ่มขึ้นเพื่อลดค่าใช้จ่าย แต่ผู้มารับบริการจะต้องแลกกับการบริการจากโรงแรมราคาประหยัดที่อาจจะไม่เป็นมืออาชีพ ทำให้ไม่อยากมาใช้บริการอีก เกิดการบอกต่อกับผู้ที่จะมาใช้บริการด้วยกัน ส่งผลให้ลูกค้าห้องพักลดลง รายได้ลดลง เกิดปัญหาขาดทุนจนต้องปิดกิจการ พนักงานหลายพันคนจะต้องตกงานกระทบถึงครอบครัวอีกหลายหมื่นชีวิต และจะเกิดเป็นปัญหาสังคมในที่สุด ด้วยเหตุนี้ผู้ให้บริการโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (The Federation of Thai Industries, 2017)

จากการศึกษาปัญหาและความต้องการดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจะทำการสร้างการพัฒนารูปแบบการให้บริการของโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนโดยจะนำคุณภาพการบริการ 10 ด้าน ของ Parasuraman, Zeithaml & Berry, (1988) ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงลูกค้า (Access) 2) การติดต่อสื่อสาร (Communication) 3) ความสามารถ (Competence) 4) ความมีน้ำใจ (Courtesy) 5) ความน่าเชื่อถือ (Credibility) 6) ความไว้วางใจ (Reliability) 7) การตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) 8) ความปลอดภัย (Security) 9) การสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก (Tangible) 10) การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Understanding/Knowing Customer) มาประยุกต์ใช้กับธุรกิจโรงแรมราคาประหยัด เพื่อจะนำไปสู่การกำหนดวิธีการพัฒนาการบริการที่ของเจ้าของกิจการ ผู้บริหารและพนักงานฝ่ายปฏิบัติการ เพื่อให้ธุรกิจโรงแรมราคาประหยัดประสบความสำเร็จ สามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับบริการแข่งขันกับผู้ประกอบการมืออาชีพได้อย่างยั่งยืนต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นของลูกค้าโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของลูกค้าโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินงานวิจัย 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของลูกค้าโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย ดำเนินงานวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์ลูกค้าโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ลูกค้าของโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่อาศัยในจังหวัดขอนแก่นจำนวน 40 คน โดยการแบ่งเป็นสัดส่วนที่เท่ากัน คือ จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จังหวัดละ 5 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Random Sample)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็น แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจโรงแรม แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของลูกค้า ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นคุณภาพการบริการ 10 ด้าน ประกอบด้วย 1. การเข้าถึงลูกค้า (Access) 2. การติดต่อสื่อสาร (Communication) 3. ความสามารถ (Competence) 4. ความมีน้ำใจ (Courtesy) 5. ความน่าเชื่อถือ (Credibility) 6. ความไว้วางใจ (Reliability) 7. การตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) 8. ความปลอดภัย (Security) 9. การสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก (Tangible) 10. การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Understanding/Knowing Customer)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขอความอนุเคราะห์ และขอความร่วมมือจากโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสุ่มแบบเจาะจงเพื่อความเหมาะสมในการวิจัยโดยผู้วิจัยมีการติดต่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่ผู้วิจัยคุ้นเคยเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วทำการเรียบเรียง แยกแยะจัดหมวดหมู่ หาความสัมพันธ์ของหมวดหมู่ประเภทต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การใช้แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของลูกค้าโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ มีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ลูกค้าของโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างลูกค้าของโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย จำนวน 400 คน โดยการแบ่งเป็นสัดส่วนที่เท่ากันคือ จังหวัดละ 50 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือแบบสอบถามความคิดเห็นของลูกค้าของโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของลูกค้าที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นคุณภาพการบริการ 10 ด้าน ประกอบด้วย 1. การเข้าถึงลูกค้า (Access) 2. การติดต่อสื่อสาร (Communication) 3. ความสามารถ (Competence) 4. ความมีน้ำใจ (Courtesy) 5. ความน่าเชื่อถือ (Credibility) 6. ความไว้วางใจ (Reliability) 7. การตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) 8. ความปลอดภัย (Security) 9. การสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก (Tangible) 10. การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Understanding/Knowing Customer) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามมาตราส่วนลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยผลค่าดัชนี IOC จะต้องมีความมากกว่า 0.60

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสุ่มแบบเจาะจงเพื่อความเหมาะสมในการวิจัยโดยผู้วิจัยมีการติดต่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่ผู้วิจัยคุ้นเคย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อได้ค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. ข้อมูลความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพการบริการ 10 ด้านประกอบด้วย 1. การเข้าถึงลูกค้า (Access) 2. การติดต่อสื่อสาร (Communication) 3. ความสามารถ (Competence) 4. ความมีน้ำใจ (Courtesy) 5. ความน่าเชื่อถือ (Credibility) 6. ความไว้วางใจ (Reliability) 7. การตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) 8. ความปลอดภัย (Security) 9. การสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก (Tangible) 10. การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Understanding/Knowing Customer) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดำเนินงานวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลผลการวิจัยระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลสำคัญที่จะจัดทำร่างการพัฒนารูปแบบจากนั้นศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การเข้าถึงลูกค้า การติดต่อสื่อสาร ความสามารถ ความมีน้ำใจ โดยนำค่าความต้องการจำเป็น (PNI) จากความต้องการมาลำดับที่ 1-3 มาร่างการพัฒนารูปแบบการให้บริการโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา แก้ไข ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความครอบคลุมของร่างการพัฒนารูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย โดยการใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน รวม 10 คนเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบการประเมินด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ลักษณะคำถามปลายปิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบประเมินด้วยตนเองพร้อมติดต่อขอรับกลับมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรม ราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรม
ราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนโดยการวิจัยเชิงคุณภาพรายละเอียดดังนี้

การให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบน จำนวน 40 คน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านความสะดวกสบายในการเข้ารับบริการ รวมถึงขั้นตอน สถานที่และระยะเวลาใน
การรอคอยของผู้เข้ารับบริการในโรงแรม พบว่า ลูกค้าให้ความสำคัญกับระบบในการลงทะเบียนที่มี
ประสิทธิภาพ รวดเร็ว และถูกต้อง หากต้องรอเพื่อลงทะเบียนเข้าพักหรือแจ้งออก สถานที่รองรับส่วน
หน้าจะต้องมีที่นั่งเพียงพอและสะดวกสบาย ลูกค้าหลายท่านคาดหวังเรื่องบริการรถขนส่งที่อยู่ใกล้
โรงแรมหากไม่ได้นำรถส่วนตัวมา หรือหากมีรถส่วนตัว สถานที่จอดรถต้องเพียงพอและปลอดภัยและ
ถ้าดีที่สุดคืออยากให้อาคารอยู่ใกล้แหล่งชุมชน หรือสถานที่ที่ตนจะต้องไปติดต่อหรือท่องเที่ยว

2. ด้านการสื่อสารชี้แจงอธิบายขั้นตอนการให้บริการของพนักงานในโรงแรม ลูกค้าให้
ความสำคัญกับพนักงานในการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และถูกต้อง การสื่อสารภายในระหว่างพนักงาน
ด้วยกันที่รวดเร็ว ถูกต้อง สามารถสื่อสารได้มากกว่าหนึ่งภาษาก็เป็นเรื่องดีแต่ไม่ใช่เรื่องที่สำคัญ
มากนัก

3. ด้านความสามารถในการให้บริการ ความรู้ ความสามารถในการสื่อสารของผู้ให้
บริการภายในโรงแรม ต่อผู้เข้าพัก ลูกค้าส่วนใหญ่ต้องการพนักงานที่บริการด้วยความรวดเร็ว จัดการ
ปัญหาได้ดี รู้ข้อมูลโรงแรมและแหล่งท่องเที่ยว อธิบายได้ดี

4. ด้านการแสดงการต้อนรับที่เหมาะสม สุภาพ และบุคลิกภาพที่ดี ของพนักงานบริการ
ลูกค้าส่วนใหญ่ต้องการพนักงานที่มีใจบริการ มนุษย์สัมพันธ์ดี สุภาพอ่อนโยน

5. ด้านพนักงานมีความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่นด้วยความซื่อตรง สุจริต
และ คุณภาพของงานบริการของพนักงานบริการในโรงแรมระบบการจองมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ
พนักงานซื่อสัตย์ และการรับชำระเงินมีความถูกต้อง

6. ด้านพนักงานมีความสามารถในการนำเสนอการบริการที่เป็นไปตามคำมั่นสัญญาได้
อย่างตรงไปตรงมาและถูกต้องพนักงานสามารถทำตามสัญญา การรับบริการทุกครั้งได้ผลเช่นเดิม
เช่น ไม่ใช่มาวันนี้มีบริการ และอีกวันไม่มี การบริการที่เท่าเทียมกัน พนักงานทุกคนให้ข้อมูลตรงกัน
ภาพลักษณ์ของโรงแรมเป็นที่ยอมรับ เช่น คะแนนรีวิวในเว็บไซต์ที่ดี

7. ด้านความเต็มใจที่จะให้บริการ และความพร้อมของพนักงานบริการในโรงแรม
มีพนักงานตลอด 24 ชม. คือความต้องการส่วนใหญ่ จำนวนพนักงานเพียงพอและพร้อมให้บริการด้วย
ความรวดเร็ว

8. ด้านความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อลูกค้าเข้ามาใช้บริการในโรงแรม ความ
เป็นส่วนตัวของลูกค้าคือสิ่งที่สำคัญ การมีการป้องกันบุคคลภายนอกเข้ามาในโรงแรมหรือเข้าพบ
ลูกค้าก่อนไม่ได้รับอนุญาตเป็นสิ่งที่ไม่ต้องการ ข้อมูลลูกค้าต้องไม่รั่วไหล มีระบบรักษาความ
ปลอดภัยที่มีมาตรฐาน และใช้งานได้จริง

9. ด้านการจัดเตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ให้พร้อมสำหรับให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้า และความสวยงามของโรงแรม โรงแรมตกแต่งสวยงาม มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกและวิวห้องพักสวย ห้องพักกว้างขวาง สะดวกสบาย

10. ด้านการแนะนำและการเอาใจใส่ลูกค้าของพนักงานในโรงแรม พนักงานสามารถจดจำและตอบสนองความต้องการได้ มีความเข้าใจและรู้วิธีปฏิบัติต่อลูกค้าแต่ละคนใน ความต่างของแต่ละวัฒนธรรม

สรุปจากผลการสัมภาษณ์ทั้ง 10 ด้านผู้วิจัยนำข้อมูลไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาความต้องการจำเป็นการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยการวิจัยเชิงปริมาณในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index; PNI^{Modified}) ในภาพรวม อยู่ในระดับมากระหว่าง PNI^{Modified} อยู่ระหว่าง 0.07 – 0.12 เมื่อเรียงจากดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นรายด้านลำดับที่ 1 คือ ด้านการเข้าถึงลูกค้าและการสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก (PNI^{Modified} = 0.12) ลำดับที่ 2 ความปลอดภัย (PNI^{Modified} = 0.11) ลำดับที่ 3 การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (PNI^{Modified} = 0.10) ลำดับที่ 4 การติดต่อสื่อสารความสามารถของผู้ให้บริการ และความมีน้ำใจความสุภาพอ่อนโยน (PNI^{Modified} = 0.08) และลำดับที่ 5 ด้านความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ และการตอบสนองลูกค้า (PNI^{Modified} = 0.07)

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด ในเขต พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลผลการวิจัยระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลสำคัญที่จะจัดทำร่างการพัฒนารูปแบบ จากนั้นศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำร่างการพัฒนารูปแบบการให้บริการโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จากค่าความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึงลูกค้า 3 กิจกรรม เช่น จัดทำโครงการฝึกอบรมเพื่อจัดทำไฟล์ข้อมูลให้พนักงานต้อนรับเรื่องการให้บริการลูกค้าในการอธิบายเกี่ยวกับค่าบริการ โครงการฝึกอบรมพนักงานที่ดูแลความเรียบร้อยในการจอดรถของลูกค้า เพื่อให้ลูกค้ามีความสะดวกสบายในการจอดรถมากขึ้น 2) ด้านการสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก 3 กิจกรรม เช่น โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณระเบียงห้องพักให้สวยงามและน่านั่งพักผ่อนมากขึ้น โครงการฝึกอบรมเพื่อจัดทำรายการอุปกรณ์พร้อมวิธีการปฏิบัติให้แม่บ้านในการตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในห้องพัก และ 3) ด้านความปลอดภัย 3 กิจกรรม เช่น จัดอบรมการใช้งานอุปกรณ์ดับเพลิงและซ้อมหนีไฟ เป็นประจำทุกปี โครงการฝึกอบรมเพื่อจัดทำคู่มือให้พนักงานต้อนรับเกี่ยวกับขั้นตอนในการขอเข้าพบหรือสอบถามข้อมูลลูกค้าที่เข้าพักในโรงแรมจากบุคคลภายนอก

ขั้นตอนที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการให้บริการในโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินรูปแบบการให้บริการในโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ ภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นภาพรวม ด้านความเหมาะสม (\bar{X} = 4.95, S.D. = 0.15) ด้านความเป็นไปได้ (\bar{X} = 4.91, S.D. = 0.19) เมื่อนำเอาค่าเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินทั้ง 4 ด้านไปเทียบกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ก็พบว่า ผลการประเมินสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกด้าน จึงถือได้ว่ารูปแบบการให้บริการในโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญที่พบ มาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ดังนี้

ลำดับที่ 1 ด้านการเข้าถึงลูกค้าและการสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก พบว่า ลูกค้าของโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความต้องการบริการขนส่งมวลชนที่อำนวยความสะดวกใกล้โรงแรม สถานที่จอดรถภายในโรงแรมเพียงพอ และตำแหน่งที่ตั้งของโรงแรมอยู่ในบริเวณที่เป็นจุดหมายปลายทางของลูกค้า จากมากไปน้อยตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรัชชา เกื้อนฤชัย (Theanruechai, 2016) ที่ศึกษาเรื่องความคาดหวังต่อคุณภาพการให้บริการของโรงแรมระดับสามดาวในเขตภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มลูกค้าโรงแรมระดับสามดาวในเขตภาคตะวันออกส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อคุณภาพการให้บริการของโรงแรมระดับสามดาวในเขตภาคตะวันออกโดยภาพรวมในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านการตอบสนองลูกค้า 2) ด้านการเข้าถึงลูกค้า 3) ด้านความมีน้ำใจ 4) ด้านความน่าเชื่อถือ 5) ด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้าและด้านการติดต่อสื่อสาร 6) ด้านความปลอดภัย 7) ด้านความไว้วางใจ 8) ด้านการสร้างบริการให้เป็นที่รู้จักและด้านความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ชัย เศรษฐธอนวัช และโชคนิติแสงล่อ (Setthanawat & Sanglaor, 2014) พบว่า กลยุทธ์ที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของธุรกิจโรงแรมคือ การให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ทันสมัย สร้างความสะดวกสบายทั้งภายในห้องพักและภายนอกห้องพัก ซึ่งรวมถึงการจัดการด้านภูมิทัศน์ ภายนอกที่สวยงาม น่าสนใจและเป็นปัจจัยที่ลูกค้าให้ความสำคัญในการประเมินคุณภาพบริการ

ลำดับที่ 2 ด้านความปลอดภัย พบว่าลูกค้าของโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความคาดหวังกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบรักษาความปลอดภัยอย่างถูกต้องและมีพนักงานที่ดูแลรักษาความปลอดภัยภายในโรงแรมตลอด 24 ชั่วโมง ตลอดจนความเป็นส่วนตัวของลูกค้าและการรักษาข้อมูลของลูกค้าไม่ให้นักภายนอกรับรู้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของกรชพรรณ ศรีสมุทร (Srisamoot, 2010) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริการของโรงแรมในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายกรณีศึกษา โรงแรมปิยะพรเพลส ผลการศึกษารูปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชาวไทยจำนวน 278 คน และชาวต่างชาติจำนวน 122 คน ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการให้บริการเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างบริการให้เป็นที่รักมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความปลอดภัย ด้านความสามารถ ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้าน

ความไว้วางใจ ด้านความมีน้ำใจด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการเข้าถึงลูกค้า ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ตามลำดับ

ลำดับที่ 3 ด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า พบว่าลูกค้าของโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความต้องการให้พนักงานจดจำและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เท่ากับการให้ความใส่ใจในความต้องการของลูกค้าเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ El-garaihy (El-garaihy, 2013) กล่าวว่า คุณภาพบริการที่ดีต้องมีพนักงานที่เข้าใจความต้องการของลูกค้า ตอบสนองความปรารถนาของลูกค้าด้วยความใส่ใจและเป็นรายบุคคล

ลำดับที่ 4 การติดต่อสื่อสารความสามารถของผู้ให้บริการ เช่น พนักงานใช้ภาษาในการสื่อสารที่เข้าใจง่ายถูกต้อง มีการสื่อสารภายในระหว่างพนักงานด้วยกันที่ดีถูกต้อง และรวดเร็ว พนักงานต้อนรับสามารถสื่อสารได้มากกว่าหนึ่งภาษา พนักงานมีความรู้ความเข้าใจด้านการบริการที่ดี พนักงานมีความสามารถและความชำนาญในการบริการที่รวดเร็วทันใจ

ลำดับที่ 5 ด้านความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ และการตอบสนอง เช่น การรับชำระเงินมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ความซื่อสัตย์ของพนักงานที่มีต่อนักท่องเที่ยว ระบบการจองห้องพักมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

2. ผลการกำหนดการพัฒนา รูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า การพัฒนา รูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มี 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การพัฒนา รูปแบบด้านการเข้าถึงลูกค้า 2) การพัฒนา รูปแบบด้านการสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก 3) การพัฒนา รูปแบบด้านความปลอดภัย และ 4) การพัฒนา รูปแบบด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า จากการอธิบายการสร้างหรือพัฒนา รูปแบบของ นิภา ศรีไพโรจน์ (Sripairot, 1988) พบว่า ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนา รูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมุติฐานโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด รูปแบบ และผลการศึกษาหรือวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้อาจกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการพัฒนา รูปแบบนั้น จะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา รูปแบบอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นมาก่อน แล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อเสนอแนะจากการศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ หรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษาองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัว แล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรสำคัญ ประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ให้ความรู้พนักงานเกี่ยวกับการบริการที่ดี พนักงานต้อนรับสามารถสื่อสารได้มากกว่าหนึ่งภาษา โรงแรมควรมีบริการขนส่งที่อำนวยความสะดวกใกล้โรงแรม สถานที่จอดรถ

รณภายในโรงแรมเพียงพอ และตำแหน่งที่ตั้งของโรงแรมอยู่ในบริเวณที่เป็นจุดหมายปลายทางของ
ลูกค้า

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำการพัฒนารูปแบบการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัด
ไปใช้ในการแก้ปัญหาการให้บริการลูกค้าของผู้ประกอบการโรงแรมราคาประหยัดในภูมิภาคอื่น หรือ
ในระดับประเทศ เพื่อยกระดับการบริการของโรงแรมราคาประหยัดให้ทัดเทียมกับโรงแรมขนาดใหญ่
ที่มีราคาสูงกว่า

References

- El-garaihy, W. H. (2013). Developing and Validating a Hospitality Service Quality Scale in Saudi Arabia (HOSP-SQ): A Structural Equation Model. *International Journal of Business and Social Science*. 4(14), 224-238.
- Kiri, P. (2018). *khwām khatwāng læ khwām phungphōchāi nai khunnaphāp kān bōrikān khōng phūchāi bōrikān rōngrām rākā prayat nai khēt sukhumwit Krung Thēp Maha Nakhōn* [Guest's Expectation and Satisfaction of Budget Hotels' Service Quality in Sukhumvit Area, Bangkok]. Bangkok University.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of retailing*, 64, 12-40.
- Setthanawat, S., & Sanglaor, C. (2014). *kānsāng khwām chongrakphakdī khōng lūkkhā: kāntrūatsōp læ priāpthiāp khunnaphāp bōrikān khōng thurakit thīphakrām nai phāk tawan'ōk* [A study of increasing customers' loyalty the assessment and comparison of service quality of accommodation business]. Burapha University.
- Sripairot, N. (1988). *lakkān wīchāi būangton* [Basic research principles]. Bangkok: Suksaporn CO., LTD.
- Srisamoot, K. (2010). *nāo thāng kānphatthana kān bōrikān khōng rōngrām nai 'amphōē māē sai chāngwat chāng rāi: kōranī sukā rōngrām piyaphōn* [Master of Education Thesis]. Mae Fah Luang University.
- Supasorn, Y. (2020). *kānam sanōē thitthāng kān songcēm kānthōngthiēo khōng. pī sōngphanhārōjhoksipsām* [Even in the coming year of 2020]. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.

- Theanruechai, N. (2016). **khwāmkhāt̄wang tō̄ khunnaphāp kānhai bō̄rikān khō̄ng rō̄ngrǣm radap sām dāo nai khēt phāk tawan‘ok** [The Expectation toward Service Quality Provided by 3 Stars Hotels in Eastern part of Thailand]. Rajamangala University of Technology Tawan-ok.
- The Federation of Thai Industries. (2017). **datchanī khwāmchūāman phūprakō̄pthurakit kānthō̄ngthīeo nai prathēsa Thai** [Thailand Tourism Confidence Index]. Chulalongkorn University.
- Tongkum, P. (2008). **phrut̄tikam læ khwāmtōngkān lūak chai bō̄rikān thīphakrǣm khō̄ng nakthō̄ngthīeo kō̄rani suk̄sa bō̄riwēn ‘āo nāng chāngwat Krabi**. [Behavior and Requirement of the Tourist toward Choosing the Accommodation: A Case Study in Ao Nang, Krabi]. Phuket Rajabhat University.

แรงผลักดันในการทุจริตของพนักงานในองค์กร กรณีศึกษา : อุตสาหกรรมบริการ
โลจิสติกส์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

EMPLOYEES' FRAUD DRIVE THE CASE STUDY: LOGISTIC SERVICE
INDUSTRY IN THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR

ธนชาติ เราประเสริฐ
Tanachart Raopraser

¹คณะบริหารธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
วิทยาเขตปราจีนบุรี

¹Faculty of Business Administration and Service Industry,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Prachinburi Campus
E-mail: tach_b@hotmail.com

Received:	July 1, 2020
Revised:	September 18, 2020
Accepted:	September 22, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการทุจริตในองค์กรตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริตและทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าว และ 2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างสามเหลี่ยมการทุจริตกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร พนักงานด้านการเงินและบัญชีจำนวน 362 ราย เครื่องมือที่ใช้วัดเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 7 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงกดดัน โอกาส และการให้เหตุผลเข้าข้างตนเองเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการทุจริตในองค์กรและมีความสัมพันธ์กันในทางบวก และ 2) โมเดลสมการโครงสร้างสามเหลี่ยมการทุจริตมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า $RMSEA = 0.042$, $TLI = 0.967$, $CFI = 0.974$, $CMIN/df = 2.163$, $NFI = 0.951$, $p\text{-value} = 0.061$ ซึ่งผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการวิจัยนี้ระบุถึงที่มาของการเกิดการทุจริตซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในการวางแผนลดการทุจริตในองค์กรได้

คำสำคัญ

สามเหลี่ยมการทุจริต แรงจูงใจในการทุจริต องค์กร สมการโครงสร้าง เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ABSTRACT

This paper aims 1) to study the driving factors of fraud in organizations according to the fraud triangle theory and to test the relationship of such factors, and 2) to develop and check for consistency of the fraud triangle structural equation model with empirical data. The data were collected from a sample of 362 executives, finance and

accounting staffs. The implement used for measurement was a questionnaire with seven-point scale, and the data were analyzed using structural equation modeling.

The results indicated that; 1) pressure opportunity and rationalization are driving factors of fraud in organizations and positively related, and 2) fraud triangle structural equation model corresponded to the empirical data, where RMSEA =0.042, TLI =0.967, CFI =0.974, CMIN/df =2.163, NFI =0.951, p-value=0.061, which met the criteria set for the results of variable analysis. The findings identify the fraud factors which can be adapted to reduce corruption in the organizations.

Keywords

Fraud Triangle, Motivation for Fraud, Organization, Structural Equation Modeling, Eastern Economic Corridor

ความสำคัญของปัญหา

เมื่อประตูทางเศรษฐกิจเปิดออกสู่ประเทศเพื่อนบ้าน อุตสาหกรรมในประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อทำการขนส่งสินค้าที่สมบูรณ์แล้ว (Finished Products) หรือขนส่งวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิต (Raw Material) จากจุดกำเนิดไปยังจุดหมายของสินค้านั้น ๆ โลจิสติกส์ถือเป็นพื้นฐานที่สร้างความได้เปรียบจากคู่แข่ง หากธุรกิจได้มีการจัดการระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถลดต้นทุน รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าได้โดยเฉพาะประโยชน์จากความคุ้มค่าในการขนส่งแต่ละครั้งและช่วยเพิ่มความสามารถในการรักษาสินค้าคงคลังได้อย่างเหมาะสม (Chaichan, 2012)

หนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ระบุให้ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรีและระยอง เป็นพื้นที่โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ด้วยทั้งสามจังหวัดมีลักษณะพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงสู่ประเทศเพื่อนบ้านได้ง่าย โดยเฉพาะกลุ่ม CLMV ก่อให้เกิดการลงทุนพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่งโลจิสติกส์ในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง The Greater Mekong Subregion (GMS) และภูมิภาคอาเซียนส่งผลให้จังหวัดทั้งสามเป็นที่ตั้งของเขตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มาก โดยข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกระบุสถิติการลงทุนในปี 2562 มีมูลค่าถึง 444,880 ล้านบาท และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกยังเป็นที่ตั้งของบริษัทที่ให้บริการด้านโลจิสติกส์โดยตรงอยู่หลายแห่ง ส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจที่ให้บริการด้านโลจิสติกส์ตามไปด้วย และทำให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมบริการโลจิสติกส์จำต้องปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อสร้างความแตกต่างให้กับบริการของตน มีการแสวงหาทุนเพิ่มตลอดจนการลดต้นทุนในด้านต่าง ๆ ในการประกอบการ (Panyorattaroj, 2016)

จากรายงานของการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 พบว่า มีความเสี่ยงด้านความโปร่งใสในการดำเนินงานของบุคลากรในองค์กรและความเสี่ยงที่เกิดจากการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งอาจเกิดจากความ

ต้องการผลตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่มากขึ้น ด้วยความโลภที่เป็นเหตุผลทำให้พนักงานในองค์กรกระทำการทุจริต หรืออาจเพราะการแข่งขันทางธุรกิจที่มีสูงทำให้องค์กรตกอยู่ในสภาวะกดดันจึงจำต้องแสวงหาช่องทางในการทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองผู้บริหาร โดยเฉพาะการทุจริตในงบการเงิน (Fraudulent Statement) ที่มีการปรับแก้ไขข้อมูลทางการเงินของบริษัททำให้ผู้ลงทุนเห็นว่าผลการดำเนินงานดี ส่งผลให้บริษัทมีความน่าเชื่อถือในการลงทุนและยังทำให้หุ้นบริษัทมีมูลค่าที่สูงขึ้นได้ (Narodomkul & Rodwarn, 2011)

ทฤษฎีที่พยายามอธิบายในเรื่องการทุจริตของพนักงานในองค์กรมีอยู่หลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีหัวหน้า - ตัวแทน (Principal - Agent Problem Theory) หรือทฤษฎีการขัดกันแห่งประโยชน์ (Conflict of Interests Theory) แต่ทฤษฎีได้รับการยอมรับมากที่สุดในการอธิบายว่าเหตุใดพนักงานจึงทำการทุจริต คือ ทฤษฎีที่เรียกว่า “สามเหลี่ยมการทุจริต” หรือ "Fraud Triangle" ของ Donald Cressey (1953) ที่ระบุถึงมูลเหตุที่ทำให้คนธรรมดาทำการทุจริต ซึ่งประกอบไปด้วย แรงกดดัน (Pressure) โอกาส (Opportunity) และการให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) โดยปัจจัยแรกแรงกดดัน (Pressure) เป็นปัจจัยจูงใจที่ทำให้คนทำการทุจริต ซึ่งแรงกดดันนั้นอาจมาจากความกดดันจากหัวหน้างาน ภาระหนี้สิน ภาวะการแข่งขันที่สูงหรือความต้องการทำอะไรให้ได้ตามเป้าหมายเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้ร่วมลงทุน ซึ่งแรงกดดันเป็นตัวจูงใจให้เกิดความอยากหรือความต้องการในการทุจริต โอกาส (Opportunity) คือ ช่องทางในการเข้าไปมีส่วนในการทุจริต อาจเกิดได้จากการได้รับโอกาสจากผู้อื่นหรือการแสวงหาช่องทางในการกระทำผิดด้วยตนเองเพื่อได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่ตนเชื่อว่าคุ้มค่าที่จะเสี่ยง อาจเกิดจากความคลุมเครือที่ไร้ประสิทธิภาพหรือช่องว่างของกฎระเบียบต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสู่การทุจริตได้ และการให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) คือความเชื่อว่าตนเองไม่ได้ผิดที่ทำการโกงหรือทุจริต โดยอ้างว่าที่ตนเองต้องกระทำการทุจริตนั้นเกิดจากความจำเป็น หรือเกิดจากสิ่งที่เหมาะสมแล้วในมุมมองความคิดของผู้กระทำผิดเอง เช่นการโกงเงินบริษัทเพราะบริษัทให้ค่าตอบแทนน้อยไม่ยุติธรรม หรือการทุจริตเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องปกติที่คนอื่น ๆ ก็ได้กระทำเช่นกัน กล่าวคือการให้เหตุผลเข้าข้างตนเองคือการสร้างข้ออ้างเพื่อความชอบธรรมในการทุจริต ด้วยปัจจัยทั้งสามนั้นก่อให้เกิดการทุจริตได้ดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักถึงปัจจัยเหล่านี้ที่อาจเป็นเหตุให้พนักงานหรือตนเองทุจริตเพื่อที่จะวางแนวทางป้องกันการเกิดทุจริตได้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการทุจริตอันประกอบด้วยแรงกดดัน (Pressure) โอกาส (Opportunity) และการให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) มีความสัมพันธ์กันหรือไม่
2. โมเดลสมการโครงสร้างสามเหลี่ยมการทุจริตอุตสาหกรรมบริการโลจิสติกส์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการทุจริตในองค์กรตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริตและทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าว

2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างสามเหลี่ยม การทุจริตกับข้อมูลเชิงประจักษ์

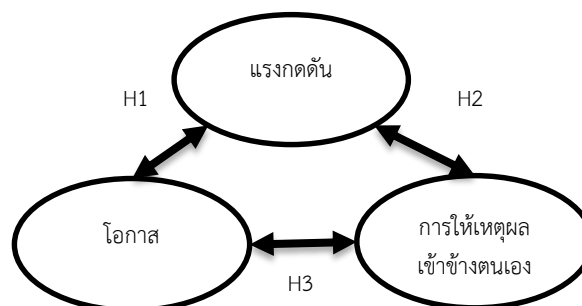
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเริ่มจากการศึกษาวิจัย สืบค้นข้อมูล (Exploratory Research) งานวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 362 ชุด โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้บริหาร บุคลากรฝ่ายการเงินและบัญชีของบริษัท ในอุตสาหกรรมบริการโลจิสติกส์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในครั้งนี้ได้ทำการเก็บแบบสอบถามในขั้นต้นทั้งหมด 384 ชุด และได้คัดกรองแบบสอบถามที่มีปัญหาออกจนเหลือแบบสอบถามที่ได้การได้ทั้งหมด 362 ชุดซึ่งเพียงพอต่อการดำเนินการทางสถิติด้วยวิธีสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling หรือ SEM) ตามที่ Kline (2011) กล่าวไว้ว่าจำนวนแบบสอบถามควรมีจำนวน 5 ถึง 10 แบบสอบถามต่อ 1 ตัวแปรแฝง หรือที่ Hair, Babin, Anderson & Black (2018) ได้ระบุไว้ว่ากลุ่มตัวอย่างควรมีมากกว่า 100 ชุด หรือ 10 ชุดต่อ 1 ตัวแปรแฝง งานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ทั้งสิ้น 14 ตัวแปร ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างควรมีอย่างน้อยเท่ากับ $14 \times 10 = 140$ ตัวอย่าง

โดยข้อมูลเชิงพรรณนาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 83.14 อายุ 30-39 ปี ร้อยละ 54.41 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 67.40 อายุการทำงานเฉลี่ยมากกว่า 4 ปีร้อยละ 71.54

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริตของ Donald Cressey ได้ระบุไว้ว่าพนักงานสามารถกระทำการทุจริตได้หากเกิดปัจจัยทั้ง 3 ครบในชีวิตของเขา ดังนั้นการศึกษานี้ได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริตประกอบไปด้วย แรงกดดัน (Pressure) โอกาส (Opportunity) และการให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัยสามเหลี่ยมการทุจริตในอุตสาหกรรมบริการโลจิสติกส์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

สมมติฐานการวิจัย

- H1: แรงกดดันในการทำทุจริตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับโอกาสในการทำทุจริต
H2: แรงกดดันในการทำทุจริตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง
ในการทำทุจริต
H3: โอกาสในการทำทุจริตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง
ในการทำทุจริต

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือแบบสอบถามที่ได้ทำการประยุกต์มาจากเครื่องมือประเมินความเสี่ยงในเรื่องทุจริต (Fraud Risk Assessment Tool: FRA Tool) ของสมาคมผู้ตรวจสอบการทุจริต (Association of Certificated Fraud Examiners: ACFE) โดยแบบสอบถามมีทั้งหมด 14 คำถาม ประกอบไปด้วยคำถามด้านแรงกดดันที่เอื้อให้เกิดการทุจริตจำนวน 5 ข้อ ด้านโอกาสที่เอื้อให้เกิดการทุจริตจำนวน 5 ข้อ และด้านการมีเหตุผลเข้าข้างตนเองที่อาจส่งผลให้กระทำการทุจริตจำนวน 4 ข้อ โดยในทุกข้อคำถามใช้มาตรวัดลิเคิร์ต (Likert scale) 7 ระดับโดย 1 แสดงถึงไม่เห็นด้วยมากที่สุด และ 7 แสดงถึงเห็นด้วยมากที่สุด

การทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามใช้วิธีการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยการหาค่าความเที่ยงตรงใช้เทคนิค Index of item objective congruence (IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านให้ค่า IOC มากกว่า 0.5 ในทุกข้อคำถามแสดงว่าคำถามมีความสอดคล้องกับหัวข้อ (Kesang, 2016) และใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis หรือ CFA) เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) และความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent validity) สำหรับการหาความเชื่อมั่นใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

Variables	Cronbach's alpha	Factor Loadings
แรงกดดัน	0.809	0.68-0.87
โอกาส	0.828	0.71-0.82
การให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง	0.778	0.64-0.79

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของตัวแปรทุกตัวมีค่ามากกว่า 0.7 ในส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) พบว่าค่าองค์ประกอบมาตรฐาน (Standard factor loading) ของแต่ละตัวแปรสังเกตได้มีค่ามากกว่า 0.5 ซึ่งแสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงจำแนกและความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Hair, Babin, Anderson & Black, 2018)

Hair, Babin, Anderson & Black (2018) ได้แนะนำไว้ว่าควรมีการรายงานการวัดค่าภาวะรูปสหนิพิตี (Goodness of fit) เพื่อให้ภาพรวมของแบบจำลองที่ดีที่สุด ซึ่งการทดสอบภาวะรูปสหนิพิตี

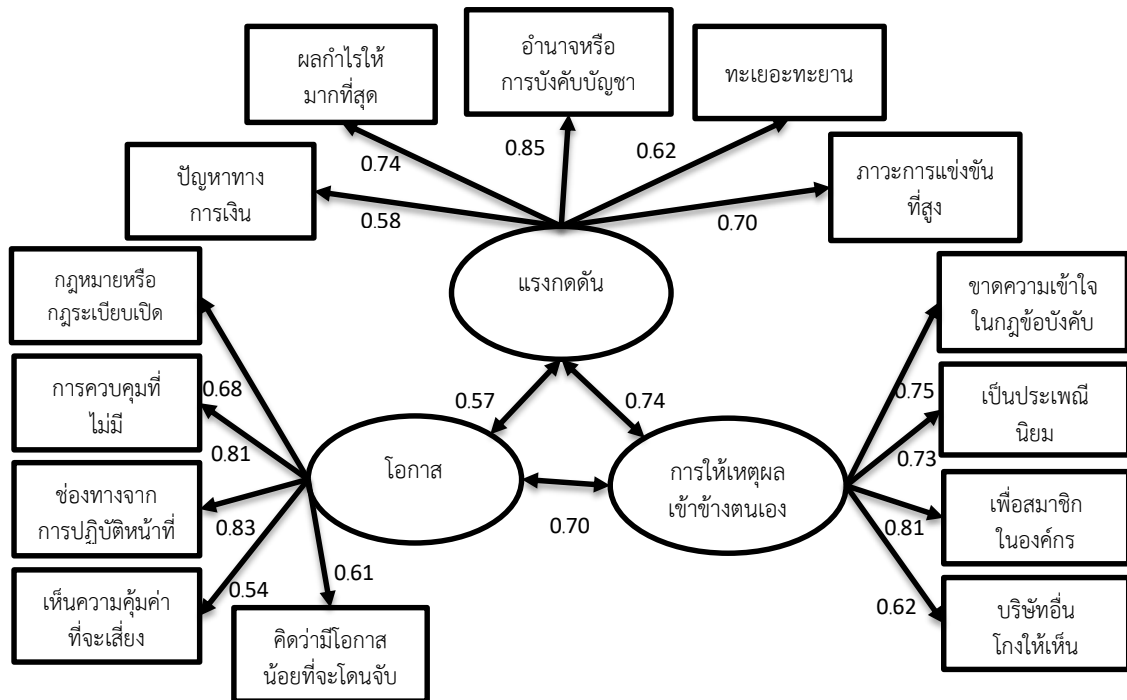
(Test of goodness of fit) ในงานวิจัยนี้ได้นำมาตรวจวัดและแนวทางปฏิบัติมาจากการทบทวนวรรณกรรมดังแสดงในตารางที่ 2

ผลการวิจัย

ผลการทดสอบภาวะสภาวะรูปสนธิของโมเดลสมการโครงสร้างสามเหลี่ยมการทุจริตในอุตสาหกรรมบริการโลจิสติกส์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก กับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกแสดงที่ภาพที่ 2 แสดงถึงระดับความพอดีที่ยอมรับได้ของโมเดล SEM ที่ได้ผ่านเกณฑ์ทั้งหมดที่ถูกแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เกณฑ์ภาวะสภาวะรูปสนธิ (Goodness of fit indices)

Items	Criteria
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	<0.08, preferably under 0.05 (Browne & Mels, 1990)
Tucker-Lewis Index (TLI)	The closer to 1.0, the better. Recommended is higher than 0.90 (Bentler, 1992)
Comparative Fit Index (CFI)	The closer to 1.0, the better. Recommended is higher than 0.90. Values close to 1.0 indicate perfect fit (Hu & Bentler, 1999)
Parsimonious fit measures (model parsimony) Normed Chi-square (CMIN/df)	Recommended level: lower limit 1.0, upper limit 3.0 or as high as 5.0 ($1.0 < \chi^2/df < 5.0$) (Hair, Babin, Anderson & Black, 2018)
Normed Fit Index (NFI)	The closer to 1.0, the better. Recommended is higher than 0.90 (Kline, 2011)
p-value	p-value greater than 0.05 (Fatima & Razzaque, 2014)



RMSEA =0.042, TLI =0.967, CFI =0.974, CMIN/df =2.163, NFI =0.951, p-value=0.061

ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างสามเหลี่ยมการทุจริตในอุตสาหกรรมบริการโลจิสติกส์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

หลังจากได้ทดสอบภาวะสารถูสนิทธิของโมเดลสมการโครงสร้างแล้ว กระบวนการต่อไป คือการใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยใช้ค่าความสัมพันธ์ (Correlation) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยดังแสดงในภาพที่ 2

ในภาพที่ 2 แสดงถึงผลสถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่ให้ผลยอมรับในทุกสมมติฐานของงานวิจัย ในการทดสอบสมมติฐานแรกพบว่าแรงกดดันในการทำทุจริตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับโอกาสในการทำทุจริตด้วยค่าความสัมพันธ์ที่ 0.57 ที่ระดับนัยสำคัญ $p < 0.01$ สมมติฐานที่สอง พบว่าแรงกดดันในการทำทุจริตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเข้าข้างตนเองในการทุจริต ค่าความสัมพันธ์ที่ 0.74 ที่ระดับนัยสำคัญ $p < 0.01$ และการทดสอบสมมติฐานที่สาม พบว่าโอกาสในการทำทุจริตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเข้าข้างตนเองในการทุจริตด้วยค่าความสัมพันธ์ที่ 0.70 ที่ระดับนัยสำคัญ $p < 0.01$ ส่วนตัวแปรสังเกตได้ของแรงกดดันในการทำทุจริตมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระหว่าง 0.58-0.85 โดยแรงกดดันที่ก่อให้เกิดการทุจริตเกิดจากอำนาจหรือการบังคับบัญชาของผู้บริหารเป็นลำดับแรกและปัญหาทางการเงินของพนักงานมีส่วนน้อยที่สุดที่ก่อให้เกิดแรงกดดันในการทำทุจริต ส่วนตัวแปรสังเกตได้ของโอกาสในการทำทุจริตมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระหว่าง 0.54-0.83 โดยโอกาสในการทำทุจริตเกิดจากช่องทางจากการปฏิบัติหน้าที่มีชอบของพนักงานมากที่สุดและน้อยที่สุดคือกรณีที่พนักงานเห็นว่าคุ้มค่าที่จะเสี่ยงในการทุจริต และท้ายสุดตัว

แปรสังเกตได้ของการให้เหตุผลเข้าข้างตนเองมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระหว่าง 0.62-0.81 ด้วยพนักงานให้เหตุผลในเรื่องการทำทุจริตเพื่อสมาชิกทุกคนในองค์กรมากที่สุดและการที่พนักงานให้เหตุผลว่าเห็นตัวอย่างการโกงจากบริษัทอื่นมีส่วนน้อยที่สุด โดยผลสรุปทางสถิติของการทดสอบสมมติฐานสำหรับ H1-H3 สรุปได้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าความสัมพันธ์ (Correlations)

Hypotheses	Correlation	Estimate	S.E.	C.R.	p
H1: แรงกดดันในการทำทุจริต ↔ โอกาสในการทำทุจริต	0.57	0.542	0.034	0.562	***
H2: แรงกดดันในการทำทุจริต ↔ การให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง	0.74	0.714	0.089	1.562	***
H3: โอกาสในการทำทุจริต ↔ การให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง	0.70	0.732	0.132	1.201	***

*** significant at the 0.01 level

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างแรงกดดัน (Pressure) โอกาส (Opportunity) และการให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) และพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างสามเหลี่ยมการทำทุจริตกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากผลการศึกษาพบว่าแรงกดดันในการทำทุจริต การมีโอกาการทำทุจริตและการให้เหตุผลเข้าข้างตนเองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.57, 0.74 และ 0.70 ตามลำดับซึ่งสนับสนุนสมมติฐานทุกข้อ

โดยจากการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 แรงกดดันในการทำทุจริตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับโอกาสในการทำทุจริตพบว่าแรงกดดันเพียงปัจจัยเดียวไม่ส่งผลต่อการกระทำทุจริต หากแต่จำเป็นต้องมีโอกาหรือช่องทางในการกระทำทุจริตร่วมจึงจะเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการทำทุจริตได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Hooper & Fornelli (2010) ที่กล่าวว่าแม้ว่าจะมีความกดดันสูง การฉ้อโกงทางการเงินไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากไร้ซึ่งโอกาส นอกจากนั้น Srivastava, Mock, & Turner (2009) ระบุว่าถึงแม้ว่าจะมีแรงจูงใจในการกระทำทุจริตมากเพียงใด บุคคลนั้นจะไม่ทำการทุจริตหากมองไม่เห็นถึงโอกาสในการกระทำ

จากการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า แรงกดดันในการทำทุจริตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเข้าข้างตนเองในการทำทุจริต โดยผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Rae & Subramanian (2008) และ Wilson (2006) ที่ว่าการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองเป็นเหตุของพฤติกรรมการทุจริต เนื่องจากการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองคือการโต้แย้งทางศีลธรรมและจริยธรรมในตนเองเพื่อจะกระทำทุจริต โดยเฉพาะ Hooper & Fornelli (2010) ได้กล่าวเสริมไว้ว่าเมื่อเกิดความ

กดดันหรือแรงจูงใจเพิ่มขึ้นบุคคลจะมีแนวโน้มที่จะสร้างหรือหาเหตุผลเข้าข้างตนเองเพื่อที่จะทำการทุจริตในที่สุด

ในการทดสอบสมมติฐานข้อสุดท้ายพบว่าโอกาสในการทำทุจริตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเข้าข้างตนเองในการทุจริต ด้วยบุคคลจะหาข้อแก้ต่างให้กับตนเองเมื่อสับสนช่องทางในการทำการทุจริต ซึ่งสอดคล้องกับที่ Abdullahi, Mansor, & Nuhu (2015) และ Howe & Malgwi (2006) ได้ระบุไว้ว่าโอกาสและการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองมีความสัมพันธ์กันระหว่างกัน โดยการให้เหตุผลเข้าข้างตนเองในการทุจริตจะเป็นสะพานเชื่อมระหว่างแรงจูงใจหรือแรงกดดันและโอกาสในการกระทำการทุจริตเพื่อที่จะฉ้อโกง

เมื่อพิจารณาโมเดลสมการโครงสร้างสามเหลี่ยมการทุจริตในอุตสาหกรรมบริการโลจิสติกส์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจ EEC กับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดดังที่แสดงในตารางที่ 2 ประกอบไปด้วย ค่า Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.042 ที่มีค่าน้อยกว่า 0.05 ค่า Tucker-Lewis Index (TLI) = 0.967 ค่า Comparative Fit Index (CFI) = 0.974, และ Normed Fit Index (NFI) = 0.951 ซึ่งทั้งสามค่าควรสูงจะสูงกว่า 0.90 แต่ไม่ควรเกิน 1 ค่า Parsimonious fit measures (model parsimony) Normed Chi-square (CMIN/df) = 2.163 ที่ควรมีค่ามากกว่า 1 แต่น้อยกว่า 5 และสุดท้ายค่า p-value = 0.061 ที่มีค่ามากกว่า 0.05 แสดงให้เห็นได้ว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประโยชน์จากการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการบูรณาการทางทฤษฎีเพื่อสร้างโมเดลสมการโครงสร้างเกี่ยวกับสามเหลี่ยมการทุจริตในอุตสาหกรรมบริการโลจิสติกส์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัจจัยจูงใจให้เกิดการทุจริตและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้งสาม ซึ่งงานวิจัยนี้จะอีกหนึ่งองค์ความรู้ในวรรณกรรมเกี่ยวกับแรงผลักดันในการก่อทุจริตที่ผู้บริหารองค์กรสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสกัดกั้นการทุจริต เพื่อสร้างความโปร่งใส (Transparency) ในการดำเนินงานของพนักงานในองค์กร ซึ่งเป็นหลักสำคัญของบริษัทภิบาล (Corporate Governance) ที่นำมาซึ่งการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดบางประการโดยประการแรก การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามไม่สามารถให้เหตุผลและข้อมูลเชิงลึกในมูลเหตุจูงใจในการก่อทุจริต ประการที่สองกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารพนักงานด้านการเงินและบัญชีเท่านั้นไม่ได้รวมถึงพนักงานในแผนกอื่น ๆ ซึ่งอาจให้ข้อมูลในมุมที่แตกต่างออกไป ประการสุดท้ายงานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle Theory) ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตเพียงสามปัจจัยเท่านั้น ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตควรมีการพิสูจน์ตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการจูงใจในการเกิดการทุจริตได้ และอาจใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเสริมเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์และน่าสนใจเพิ่มขึ้น

ในแนวทางที่อาจเป็นการป้องกันการเกิดทุจริตจากปัจจัยทั้งสามนั้นกระทำได้โดยการสกัดกั้นโอกาสในการเกิดทุจริต หรือพยายามลดแรงกดดันทั้งในเรื่องงานและชีวิตส่วนตัว ทั้งนี้อาจกระทำได้

โดยการมอบนโยบายที่ชัดเจนจากผู้บริหาร หรือการฝึกอบรมเพื่อปลูกจิตสำนึกบุคลากรในองค์กรให้มีความซื่อสัตย์สุจริต พร้อมสร้างกลไกการป้องกันการทุจริต โดยผู้บริหารหรือหัวหน้างานควรกำกับควบคุมดูแลอย่าใกล้ชิดให้เป็นไปตามระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อลดโอกาสในการกระทำการทุจริตต่อหน้าที่

References

- Abdullahi, R., Mansor, N. & Nuhu, M.S. (2015). Fraud triangle theory and fraud diamond theory: Understanding the convergent and divergent for future research. **European Journal of Business and Management**, 7(28), 30-37.
- Bentler, P. (1992). On the fit of models to covariance and methodology to the Bulletin. **Psychological Bulletin**, 112(3), 400-404.
- Browne, M. W. & Mels, G. (1990). **RAMONA user's guide**. Ohio: Department of Psychology, Ohio State University.
- Chaichan, T. (2012). **kānchātkañ lōchittik samrap kānthōṅgthīeo nai ‘amphoe wang nam khīeo chāngwat Nakhōṅ Rāchāsīmā** [Tourism logistics management for Wang Nam Kiew district in Nakhon Ratchasima Province] (Research report). Thailand: Suranaree University of Technology Intellectual Repository.
- Cressey, D. R. (1953). **Other people's money: a study in the social psychology of embezzlement**. Glencoe, IL: The Free Press.
- Fatima, J. K. & Razzaque, M. A. (2014). Service quality and satisfaction in the banking sector. **International Journal of Quality & Reliability Management**, 31(4), 367-379.
- Hair, J. F., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Black, W. C. (2018). **Multivariate data analysis**. (8th ed). London, UK: Cengage Learning EMEA.
- Hooper, M. J. & Fornelli, C. M. (2010). **Deterring and detecting financial fraud: A platform for action** (Research report). United States: The Center for Audit Quality.
- Howe, M. A. & Malgwi, C. A. (2006). Playing the ponies: A \$ 5 million embezzlement case. **Journal of Education for Business**, 82(1), 27-33.
- Hu, L. T. & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. **Structural Equation Modeling**, 6(1), 1-55.
- Kesang, P. (2016). **kānwichai patibatkañ** [Action Research]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

-
- Kline, R. B. (2011). **Principles and practice of structural equation modeling**. (3rd ed). New York: The Guilford Press.
- Narodomkul, P. & Rodwarn, P. (2011). k̄an thutcharit khōng phanakngān nai ‘ongkōn thurakit [Corruption of employees in business organizations]. **Chulalongkorn Business Review**, 33(130), 1-13.
- Panyorattaroj, S. (2016). k̄anchatk̄an lōchittik thī mī phon tō khwāmsāmān nai k̄an khāngkhan khōng phuprakōpk̄an phalittaphan klum khruāngpandinphao tambon kō kret ‘amphōe Pakkret chāngwat nonhaburī [Logistics management relate to a competitive advantage of the entrepreneur pottery industry in Tambon Ko Kret, in Pak Kret District, Nonthaburi]. **Journal of Humanities and Social Sciences Rajapruk University**, 2(2), 91-100.
- Rae, K. & Subramaniam, N. (2008). Quality of internal control procedures: Antecedents and moderating effect on organisational justice and employee fraud. **Managerial Auditing Journal**, 23(2), 104-124.
- Srivastava, R. P., Mock T. J. & Turner, J. L. (2009). Bayesian and belief-functions formulas for auditor independence risk assessment. **International Journal of Auditing**, 13(3)162-183.
- Wilson, I. (2006). Regulatory and institutional challenges of corporate governance in post banking consolidation Nigeria. **NESG Economic Indicators**, 12(2), 55-63.

การพัฒนาาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ
ทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

DEVELOPMENT OF ADAPTIVE WEB-BASED TRAINING SYSTEM ENHANCE
TO TECHNOLOGICAL POTENTIAL OF THE ELDERLIES

ธิดารัตน์ กุลณัฐรวงศ์¹ และมหาชาติ อินทโชติ²

Thidarat Kulnattarawong¹ and Mahachart Inthachot²

^{1,2} ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

^{1,2} Department of Educational Technology and Communications

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: thidarat_c@mutt.ac.th

Received: December 1, 2020

Revised: January 21, 2021

Accepted: January 22, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าอบรมที่อบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ 2) แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคของการพัฒนาระบบ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพของบทเรียน (E1/E2) เท่ากับ 82.78/84.47 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งสมมติฐานไว้ ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.16, S.D. = 0.46) และผลการประเมินคุณภาพด้านเทคนิคในการพัฒนาระบบ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.58) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของผู้เข้าอบรมหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.67)

คำสำคัญ

ระบบฝึกอบรม การเรียนแบบปรับเหมาะ ศักยภาพทางเทคโนโลยี

ABSTRACT

The objectives of this study were to 1) develop an of adaptive web-based training system enhance to technological potential of the elderlies 2) study learning achievement of the elderlies who learned with adaptive web-based training system to enhance learning achievement of elderlies and 3) study satisfaction of the elderlies who learned with adaptive web-based training system enhance to technological potential of the elderlies. The sample group were 30 seniors over 60 year's olds in Pathumthani province by purpose sampling. The research instruments included 1) adaptive web-based training system enhance to technological potential of the elderlies 2) assessment of content quality and technical aspects of the system development 3) learning achievement questionnaire and 4) questionnaire for satisfactions. The data analysis were mean, standard deviation and t-test dependent.

The results revealed that: 1) the effectiveness of the adaptive web-based training system enhance to technological potential of the elderlies (E1/E2) were 82.78/84.47 which according to criteria of 80/80. The evaluation of content and the adaptive web-based training system enhance to technological potential of the elderlies by the experts were totally appropriate at the excellent level (\bar{X} = 4.16, S.D. = 0.46) and the evaluation of system development technique by the experts were totally appropriate at the excellent level (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.58). 2) the post-test scores were higher than the pre-test scores with statistically significant difference at the .01 level and 3) the elderlies's satisfaction of adaptive web-based training system enhance to technological potential of the elderlies was at the most satisfaction (\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.67).

Keywords

Web-based Training System, Adaptive Learning, Technological Potential

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นโลกของสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ทำให้มีการตื่นตัวในการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะปรับเปลี่ยนสังคมให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Teemueangsai, 2009) ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ รูปแบบ เทคนิค และวิธีการสอน เพื่อให้สนองต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการแข่งขันของประเทศ ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยอาศัยความสามารถของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Kulnattarawong & Punlumjeak, 2017) จากแผนแม่บทเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารกระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2557-2559 กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า ประชาชนควรได้รับโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ด้วยศักยภาพและความสามารถของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองหรือร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียนคนอื่น ๆ ได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับ (National Board of Education, 2002) กล่าวว่า การเรียนการสอนจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อความเสมอภาคและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ประกอบกับปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้ถูกพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาและสนับสนุนในงานด้านการเรียนการสอนมากขึ้น (Areerat, 2006) ส่งผลให้เกิดการกระจายโอกาสทางการศึกษามากขึ้นอีกด้วย

ด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อการเรียนรู้โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับมานานว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (Glaser, 1977) การเรียนการสอนแบบปรับเหมาะนั้นเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อปรับกลวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันก็ช่วยเหลือให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ซึ่งการออกแบบการเรียนแบบปรับเหมาะนั้นประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านผู้เรียน 2) ด้านเนื้อหา 3) กลไกด้านการปรับเหมาะ (Wungchob, 2010) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้มีเครื่องมือในการพัฒนาและดำเนินการสำหรับระบบการเรียนการสอนแบบปรับเหมาะ สามารถนำไปใช้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้สะดวกมากยิ่งขึ้น (Suriyakai, 2008)

การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการฝึกอบรม จะเป็นเทคโนโลยีที่เพิ่มเข้ามาช่วยให้การฝึกอบรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะการศึกษาโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตจัดได้ว่าเป็นการศึกษาทางไกลรูปแบบหนึ่ง Anukulwech (2008) กล่าวว่า การฝึกอบรมผ่านเว็บ (Web-based Training: WBT) หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาหรือการให้ความรู้ โดยใช้เทคโนโลยีเว็บเป็นสื่อกลางผ่านบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเอาองค์ประกอบต่าง ๆ ในเว็บมาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา มีการร่วมมือการทำงานผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการ ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยไม่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรม

จากข้อมูลสถิติจำนวนผู้สูงอายุปี 2559 (Official Statistics Registration Systems, 2016) พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนร้อยละ 15.07 ของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยปัจจุบันมีจำนวนผู้สูงอายุประมาณ 9.93 ล้านคน ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงต้องให้ความสำคัญต่อประชากรผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน รวมถึงด้านของเทคโนโลยี เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในสังคม ส่งผลกระทบต่อคนทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารโดยการใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต นับว่าเป็นพื้นฐานของประชากรทุกเพศทุกวัย ด้วยเทคโนโลยีที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตในสังคม ผู้สูงอายุอาจถูกลดทอนบทบาทในการมีส่วนร่วมในสังคมแห่งเทคโนโลยีนี้ลงด้วยปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น ฟังก์ชันในการทำงานของเทคโนโลยีซับซ้อน กระบวนการเข้าถึงเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น ซึ่งยากต่อการทำความเข้าใจของผู้สูงอายุ อีกทั้งต้องระวังเรื่องการใช้เทคโนโลยีที่ผิดทางอีกด้วย การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้การใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาส และส่งเสริมให้

ผู้สูงอายุได้เรียนรู้เทคโนโลยีได้ตามศักยภาพของตน เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวได้โดยใช้เทคโนโลยีในปัจจุบัน รวมทั้งสามารถติดตามข้อมูลข่าวสารที่สนใจได้อย่างคล่องแคล่ว อันจะเป็นผลดีต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุอีกด้วย

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการพัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ โดยจัดการฝึกอบรมให้เหมาะสมตามความแตกต่างของผู้เข้าอบรมแต่ละคน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มความสนใจและความมั่นใจให้แก่ผู้เข้าอบรม โดยบูรณาการระหว่างการฝึกอบรมผ่านเว็บ (Web-based Training) การเรียนแบบปรับเหมาะ (Adaptive Learning) ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านความสามารถทางการเรียนรู้ และการเรียนบนเว็บ (Web-based Learning) ซึ่งมุ่งตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เข้าอบรมให้เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดเต็มตามศักยภาพของตน และบรรลุวัตถุประสงค์ของการอบรมที่กำหนดไว้และยังได้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งคาดว่าจะผลการวิจัยจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพทางเทคโนโลยี และให้ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะความรู้ในการใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นแหล่งรวมสารสนเทศต่าง ๆ ทุกรูปแบบ และสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ มีคุณภาพหรือไม่
2. ผู้เข้าอบรมที่อบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุมีผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมสูงขึ้นหรือไม่
3. ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของผู้เข้าอบรมที่อบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

สมมติฐานการวิจัย

1. ระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของผู้เข้าอบรมที่อบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม

3. ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก

นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บ หมายถึง ระบบการฝึกอบรมที่มีความสามารถในการวิเคราะห์พื้นฐานของผู้เข้าอบรม และสามารถจัดเนื้อหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีของผู้สูงอายุให้เหมาะสมตรงกับความสามารถของผู้เข้าอบรมแต่ละบุคคล ทำให้ระบบการฝึกอบรมมีความยืดหยุ่นในการทำงานมากขึ้น

เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ หมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) และข้อความระวางในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน รวมถึงการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) และข้อความระวางในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตจังหวัดปทุมธานี

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purpose Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

2. แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา และด้านเทคนิคของการพัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

4. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ดำเนินการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียน โดยใช้สูตร E1/E2 และวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคนิคของการพัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ดำเนินการหาคุณภาพด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) โดยข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ค่าความยากง่าย มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ค่าอำนาจจำแนก มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบอิงเกณฑ์จากผลการสอบครั้งเดียวของ Lovett เท่ากับ 0.9832

3. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ดำเนินการหาคุณภาพด้วยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

วิธีดำเนินการ

1. การพัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ (<http://adaptive.ajarn-thidarat.com/>) เพื่อใช้ประกอบการอบรม โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ดังนี้

1.1 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยเฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) และข้อความระวางในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน

1.2 วิเคราะห์เนื้อหา แยกเป็นหัวข้อย่อยและกำหนดจุดประสงค์การอบรมเพื่อง่ายต่อการสร้างบทเรียน ซึ่งวิเคราะห์แยกเนื้อหาได้ดังนี้

หน่วยที่ 1 การใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยเฟซบุ๊ก (Facebook)

หน่วยที่ 2 การใช้งานแอปพลิเคชันไลน์ (LINE)

หน่วยที่ 3 ข้อความระวางในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน

1.3 นำเนื้อหาและจุดประสงค์การอบรมที่ได้วิเคราะห์โดยละเอียดแล้วมาออกแบบบทเรียนภายในระบบ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

1.4 ออกแบบและพัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

1.4.1 จัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาและกิจกรรมของระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

1.4.2 ออกแบบระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.4.3 พัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ โดยจะประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดวิธีระบบ (Systematic Approach) (Khammanee, 2010) และมีส่วนของผู้ใช้ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนผู้เข้าอบรม ส่วนวิทยากร และส่วนผู้ดูแลระบบ

องค์ประกอบของระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ได้แก่

(1) ปัจจัยนำเข้า (INPUT) ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในการอบรม การวิเคราะห์ผู้เข้าอบรม การกำหนดกิจกรรม การออกแบบเนื้อหา และเตรียมสภาพแวดล้อม

(2) กระบวนการอบรมแบบปรับเหมาะ (PROCESS) ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบของรูปแบบผู้เข้าอบรม (User Model) เป็นการเก็บข้อมูลประวัติผู้เข้าอบรม พฤติกรรมการอบรม และผลการอบรม ซึ่งจะช่วยให้ระบบมีความยืดหยุ่นตามความสามารถของผู้เข้าอบรม องค์ประกอบของรูปแบบหลัก (Domain Model) เป็นรูปแบบโครงสร้างหลักของข้อมูลสารสนเทศทั้งหมดที่นำเสนอให้แก่ผู้เข้าอบรม โดยมีส่วนของเนื้อหาหรือแบบทดสอบที่จะต้องนำเสนอแก่ผู้เข้าอบรม และองค์ประกอบของรูปแบบปรับเหมาะ (Adaptation Model) เป็นความสามารถในการปรับเหมาะที่สอดคล้องกับรูปแบบผู้เข้าอบรม (User Model) และรูปแบบหลัก (Domain Model) ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ส่วน ได้แก่ (1) กระบวนการอบรมแบบปรับเหมาะ เป็นกระบวนการฝึกอบรมที่ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์การอบรม เนื้อหาการอบรม และการประเมินผลให้มีความสอดคล้องกัน มาเป็นส่วนประกอบในการกำหนดความสอดคล้องและเหมาะสม (2) กระบวนการวินิจฉัย เป็นส่วนที่ใช้ในการประเมินแบบทดสอบ หากผู้เข้าอบรมมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ตามที่วิทยากรกำหนดไว้ ระบบจะปรับสถานะการอบรมของผู้เข้าอบรม จากนั้นผู้เข้าอบรมจึงจะสามารถเข้าอบรมในหัวข้อถัดไปได้ และ (3) กระบวนการซ่อมเสริม เป็นกิจกรรมซ่อมเสริมสำหรับผู้เข้าอบรมที่มีผลการประเมินหลังอบรมประจำหัวข้อไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่วิทยากรกำหนดไว้ โดยจะแสดงแหล่งการเรียนรู้สำหรับศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ขั้นตอนนี้จะป็นขั้นตอนสำหรับผู้เข้าอบรมที่มีผลการประเมินหลังอบรมประจำหัวข้อไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่วิทยากรกำหนดไว้เท่านั้น

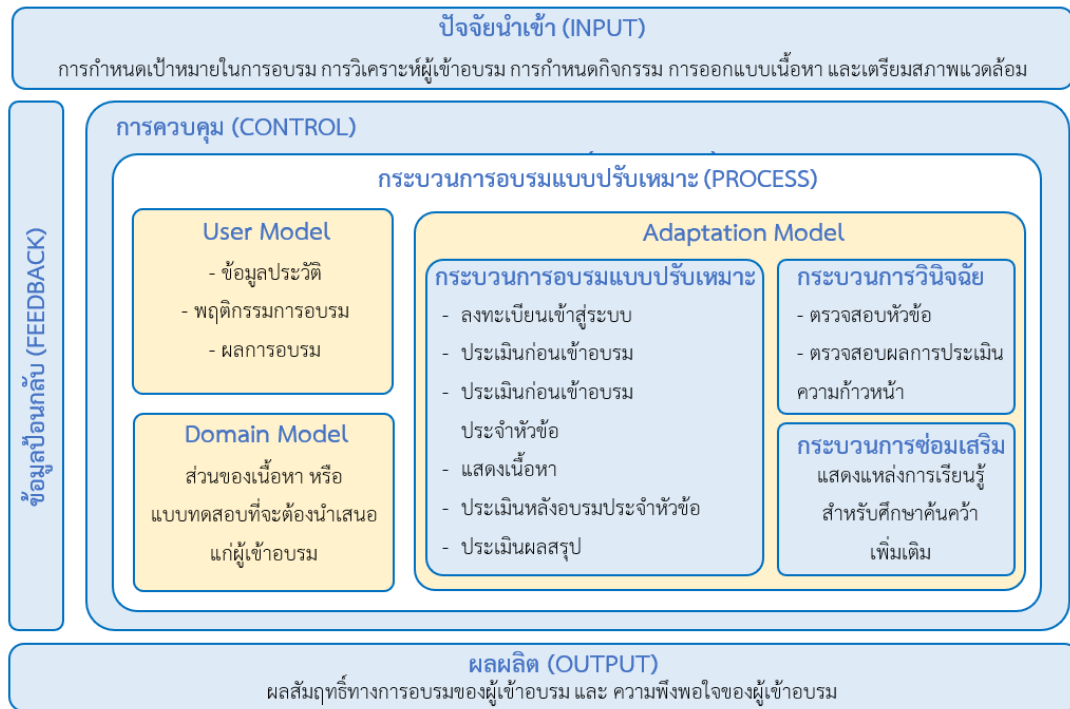
(3) การควบคุม (CONTROL) ได้แก่ ควบคุมการอบรมของผู้เข้าอบรม

(4) ผลผลิต (OUTPUT) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของผู้เข้าอบรม และความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม

(5) ข้อมูลป้อนกลับ (FEEDBACK) ได้แก่ ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุง

1.4.4 สร้างคู่มือการใช้งานระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

1.4.5 นำระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุที่พัฒนาเสร็จแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและประเมินคุณภาพด้านเทคนิคของการพัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ จากนั้นทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน



ภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบของระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

ผลการวิจัย

1. ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนของระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ โดยใช้สูตร E1/E2 พบว่า บทเรียนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.72/84.47 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งสมมติฐานไว้ ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.16, S.D. = 0.46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเรียงลำดับเนื้อหาที่มีความเหมาะสม ความเหมาะสมของเนื้อหากับระดับความเหมาะสมทางการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม และภาพรวมของเนื้อหาที่มีความสมบูรณ์ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.66, S.D. = 0.57) รองลงมา ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์การอบรม และมีรูปแบบการนำเสนอที่กระตุ้นความสนใจของผู้เข้าอบรม มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.33, S.D. = 0.57) ตามลำดับ และผลการประเมินคุณภาพด้านเทคนิคในการพัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนของระบบมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสามารถในการรายงานผลการอบรม มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.66, S.D. = 0.57) รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการแบ่งระดับบทเรียนตามความสามารถของผู้เข้าอบรม ความสามารถในการเลือกหลักสูตรอบรม และความสามารถในการประเมินผลการอบรม มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X}= 4.33$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ ส่วนของผู้เข้าอบรมมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.46$, S.D. = 0.66) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสามารถในการลงทะเบียนเข้าสู่ระบบ ความสามารถในการเลือกหลักสูตรอบรม และความสามารถในการตรวจสอบผลการอบรม มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.66$, S.D. = 0.57) รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.33$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ ส่วนของวิทยากรมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.26$, S.D. = 0.60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสามารถในการจัดการข้อมูลหลักสูตร ความสามารถในการจัดการข้อมูลบทเรียน และความสามารถในการจัดการข้อมูลแนะนำการใช้งานระบบ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.66$, S.D. = 0.57) รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการจัดการข้อมูลแบบทดสอบ ความสามารถในการจัดการข้อมูลแบบฝึกหัด และความสามารถในการจัดการข้อมูลผลการอบรม มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.33$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ และส่วนของผู้ดูแลระบบมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.60$, S.D. = 0.46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสามารถในการจัดการข้อมูลของวิทยากร มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการจัดการข้อมูลพื้นฐานของระบบ และความสามารถในการจัดการข้อมูลของผู้เข้าอบรม มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.66$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมระหว่างก่อนและหลังการอบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผู้เข้าอบรมก่อนและหลังการอบรม

คะแนนเฉลี่ย	n	\bar{X}	SD	df	t	p
คะแนนก่อนอบรม	30	84.17	16.87	29	3.049	0.002
คะแนนหลังอบรม	30	93.83	7.84			

**p<.01

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผู้เข้าอบรมหลังการอบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ($\bar{X}= 93.83$, S.D. = 7.84) สูงกว่าก่อนการอบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ($\bar{X}= 84.17$, S.D. = 16.87) ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอบรม

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่อบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.21$, S.D. = 0.67) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เข้าถึงได้ง่าย และใช้งานได้ง่าย

มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.68) รองลงมา ได้แก่ ใช้งานได้ง่าย และช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.72) และเป็นประโยชน์ในอบรมในยุคปัจจุบัน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การหาประสิทธิภาพของบทเรียนของระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ โดยใช้สูตร E1/E2 พบว่า บทเรียนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.72/84.47 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งสมมติฐานไว้ เนื่องจากมีกระบวนการหาประสิทธิภาพของบทเรียนที่เป็นไปตามกระบวนการวิจัยที่ถูกต้องชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Limsakul (2018) พบว่า ระบบฝึกอบรมที่พัฒนาเป็นไปตามหลักการ แนวคิด และทฤษฎีการกำหนดองค์ประกอบ และขั้นตอนการจัดระบบการสอนอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naowanut (2017) พบว่า มีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพราะมีการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมผ่านเว็บ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์แล้วนำมากำหนดคุณลักษณะบทเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านเว็บฝึกอบรม และมีการสร้างบทเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านเว็บฝึกอบรม อย่างเป็นขั้นตอน มีการแก้ไข ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดสอบประสิทธิภาพ

ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเรียงลำดับเนื้อหา มีความเหมาะสม ความเหมาะสมของเนื้อหา กับระดับความเหมาะสมทางการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม และภาพรวมของเนื้อหา มีความสมบูรณ์ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.57) และผลการประเมินความเหมาะสมด้านเทคนิคในการพัฒนาระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนของระบบมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.57) ส่วนของผู้เข้าอบรม มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.66) ส่วนของวิทยากรมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.60) และส่วนของผู้ดูแลระบบมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.46) อาจเนื่องมาจากกระบวนการในการประเมินคุณภาพของสื่อที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนและกระบวนการที่ถูกต้องอย่างเป็นระบบ โดยผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Limsakul (2018) พบว่า การออกแบบบทเรียนสำหรับการเรียนการสอนบนเว็บไซต์มีความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ อย่างถูกต้องและผ่านการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเป็นอย่างดี

การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมและหลังการอบรมของผู้เข้าอบรมที่อบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติค่าที (t-test Dependent) พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม

ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ที่พัฒนาขึ้นมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของผู้เข้าอบรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บมีส่วนเสริมศักยภาพการอบรมที่ช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถของตนเองและช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Puttasem (2015) พบว่า ผู้อบรมได้ศึกษาเนื้อหาการฝึกอบรม จากการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ความเข้าใจ ระหว่างผู้ฝึกอบรมด้วยกัน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์และประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์อื่นได้ถูกต้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pumirat (2007) พบว่า มีรูปแบบในการนำเสนอเนื้อหาโดยใช้ภาพเคลื่อนไหวรูปภาพและเอกสารช่วยฝึกปฏิบัติขั้น ตอนหรือกระบวนการที่ต่อเนื่องในเรื่องที่ยากต่อการเข้าใจ โดยมีการอธิบายขั้นตอนทีละขั้น รวมทั้งมีการให้ทำกิจกรรมเสริมความเข้าใจ และการสรุปทบทวนทำให้ผู้เข้ารับการฝึกเข้าใจเนื้อหามากขึ้น ส่งผลให้บทเรียนที่สร้างขึ้นส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.67) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เข้าถึงได้ง่าย และใช้งานได้ง่าย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.68) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการออกแบบเนื้อหาที่มีความน่าสนใจ ชวนติดตาม และช่วยเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และลักษณะของรูปภาพ ขนาด และสีตัวอักษรที่ใช้ในเนื้อหา มีความสวยงาม อ่านง่าย ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Limsakul (2018) พบว่า ผู้เรียนรู้สึกชอบและพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนที่จัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่ให้ความรู้สึกลื่นไหลไม่เคร่งเครียดในการเรียน อีกทั้งผู้เรียนยังสามารถทบทวนเนื้อหาของบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kulnattarawong & Punlumjeak (2017) พบว่า บทเรียนมีการนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย และสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ส่งผลต่อความพึงพอใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pumirat (2007) พบว่า บทเรียนจะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเข้าใจเนื้อหาในแต่ละหน่วยได้ดี โดยผลจากการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่างเห็นว่า กิจกรรมเสริมความเข้าใจนั้นช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การนำระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุไปใช้ ควรตรวจสอบความพร้อมและความบกพร่องของอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 การอบรมด้วยระบบฝึกอบรมแบบปรับเหมาะบนเว็บผู้เข้าอบรมจะต้องมีวินัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการออกแบบบทเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเข้าอบรมมากยิ่งขึ้น

2.2 การศึกษาผลกระทบอันเกิดจากการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ

References

- Anukulwech, A. (2008). *kānphatthana rūpbæp kān rian kānsōṅ fuk patibat thāng theknik bon khruākhaī ‘inthoēnet nakrian ‘āchiwasuksā* [The Development of Web-Based Technical Practice Instruction Model for Vocational Education Students]. Doctoral Dissertation Major of Educational Technology, Faculty of Education, Srinakharinwirot University.
- Areerat, W. (2006). *kānphatthana rūpbæp kānsōṅ chai khōmphiutōē chuāi bæp ‘atchariya læ mī sūan ruām phān khruākhaī khōmphiutōē* [The Development of a Model of Collaborative Intelligent Computer Assisted Instruction Using Computer Network]. Doctoral Dissertation Major of Educational Communications and Technology, Faculty of Technical Education, King’s Mongkut University of Technology North Bangkok.
- Glaser, R. (1977). *Adaptive Education: Individual, Diversity and Learning*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Khammanee, T. (2010). *sat kānsōṅ ‘ongkhwāmru phūā kānchat krabuānkān rianru thī prasitthiphāp* [Theory of Teaching about Knowledge for Effective Learning Process]. 13th Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kulnattarawong, T. & Punlumjeak, K. (2017). *kānphatthana rabop kān rian bæp prap moṅ bon wep tām nāeokhit kān rian bæp roṅru thī soēm sakkayaphāp kān rian phūā soēmsāng phon samrit thāngkān rian khōṅg naksuksā radap parinya trī* [Development of Adaptive Web-based Learning System on Mastery Learning Concept with Scaffolding to Enhance Learning Achievement of Undergraduate Students]. *Journal of Education Prince of Songkla University*. 28(3), 139-151.
- Limsakul, U. (2018). *kānphatthana rabop fuk ‘opromphakhwantaphāp phūā phatthana samatthana theknōlōyī sārasonthēt læ kānsūsān nisit Khana Suksasāt mahawitthayalai buraphā* [Development of a Ubiquitous Training System for Enhancing Information and Communication Technology Competency for Burapha University Faculty of Education Students]. Doctoral Dissertation. Major of Educational Technology, Faculty of Education, Burapha University.

- Naowanut, M. (2017). **kānphatthanā botriān bāp chai panhā pen thān phān wēp fuk ‘oprom rūāng ngānsārabān khru prathom suksā nakngān khēt phūnthī kānsuksā prathom suksā Chon Buri khēt nung** [The Development of Problem-Based via Web Training on Correspondence for Elementary School Teacher of Chonburi Primary Educational Service Area Office 1]. Master Dissertation. Faculty of Education, Burapha University.
- National Board of Education. (2002). **kanpatirū kanriānrū phū riān samkhan thīsut** [The Reform of learning, learner is the most important]. Bangkok: Office of the National Education Commission.
- Official Statistics Registration Systems. (2016). **rabop sathiti kān longthabīān krommakān pokkhrōng** [Statistics on the number of elderly people]. Retrieved from <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/home.php>
- Pumirat, S. (2007). **rabop fuk ‘oprom phān wēp rūāng pōngkan lāe rangap ‘akkhīphai samrap sūn pōngkan lāe banthao sāthāranaphai Nakhōn Rātchasiāma** [Web Based Training System on Fire Extinguishing and Protection of Prevention and Mitigation Center, Nakhonratchasima Province]. Master Dissertation Applied Information and Communication Technology Faculty of Sciences and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Isan.
- Puttasem, D. (2015). **rūpbāp wēp fuk ‘oprom phūā phatthanā samatthaphāp dān theknōloyī kānsuksā khōng ‘āchān sangkat mahawitthayaīlai rāchaphat** [Web - based Training Model to Develop Educational Technology Competency for Instructors of Rajabhat University]. Doctoral Dissertation. Major of Educational Technology, Faculty of Education, Kasetsart University.
- Suriyakai, S. (2008). **kānphatthanā rūpbāp kān riān bon wēp bāp prap mō tam khwām tākāng rawāng bukkhon duāi lak chatkān riān bāp rūchāng phūā sōmsāng phon samrit thāngkān riān lāe thaksa kān kē panhā khōng nisit naksuksā phēsatchasāt** [Web Based Training System on Fire Extinguishing and Protection of Prevention and Mitigation Center, Nakhonratchasima Province]. Doctoral Dissertation Major of Educational Communications and Technology, Faculty of Education, Chulalongkorn University.

- Teemueangsai, S. (2009). *kānphatthana rūpbāp kānrīanrū rūām kan dōi chai panhā pen lak thī mī kān chuāi soemsakyaphāp thāngkān rīan khruākhaī khōmphiutoē* [Collaborative Problem-Based Learning Development with Scaffolding via Computer Network]. Doctoral Dissertation Major of Educational Communications and Technology, Faculty of Technical Education, King's Mongkut University of Technology North Bangkok.
- Wungchob, S. (2010). *kānchai bāp thotsōp bāp prap botriān bon khruākhaī 'in 'ong rabop khruākhaī khōmphiutoē* [The Adaptive Test for the Lesson on the Internet Network Entitled "The Computer Network"]. Master Dissertation Major of Educational Technology, Faculty of Technical Education, King's Mongkut University of Technology Thonburi.

การจัดทำแผนที่ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเขตพื้นที่เมืองเก่า จังหวัดเชียงราย

MAPPING OF CULTURAL RESOURCES IN THE OLD TOWN OF
CHIANG RAI PROVINCE

นครินทร์ น้ำใจดี

Nakarin Namjaidee

อาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย

Lecturer of Sociology and Anthropology Program Sociology and Anthropology, Chiang Rai

Rajabhat University, Chiang Rai

E-mail: nakarinja@hotmail.com

Received: May 7, 2020

Revised: February 26, 2021

Accepted: March 2, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในเขตย่านเมืองเก่าเชียงราย และ 2) เพื่อสำรวจและจัดทำแผนที่แหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเขตย่านเมืองเก่าเชียงราย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ควบคู่กับระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ การสำรวจทางกายภาพ และจัดทำแบบประเมินที่ใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ต การสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเชียงราย กลุ่มลูกหลานเจ้านายเมืองเชียงราย ประชาชนชาวบ้านและนักวิชาการท้องถิ่น จำนวน 18 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การนำข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากภาคสนาม มาวิเคราะห์ประมวลผลและวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และความสำคัญของแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นย่านเมืองเก่าเชียงราย 4 ช่วง ช่วงที่ 1 เมืองเชียงรายในยุคราชวงศ์มังราย (พ.ศ.1805-พ.ศ.2347), ช่วงที่ 2 การฟื้นฟูกำเนิดเมืองเชียงรายในยุครัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2386 - พ.ศ.2441), ช่วงที่ 3 เชียงรายในยุคการปฏิรูปมณฑลเทศาภิบาลและการเติบโตของชุมชนเมือง (พ.ศ.2442-2475), ช่วงที่ 4 ชุมชนเมืองเชียงรายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่เมืองเชียงรายยุคปัจจุบัน(พ.ศ.2475-ปัจจุบัน), 2) ผลการสำรวจภาพรวมแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรม ทั้งหมดจำนวน 981 แห่ง ประเมินและคัดเลือกแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมสำคัญในการจัดทำแผนที่ 51 แห่ง ได้แก่ 1) วัดและศาสนสถาน 11 แห่ง 2) กำแพงเมืองและคูเมือง 12 แห่ง 3) พิพิธภัณฑสถานและลานกลางเมือง 3 แห่ง 4) อาคารราชการและสถานศึกษา 6 แห่ง 5) จุดหมายตาของเมือง 1 แห่ง 6) แหล่งมรดกความทรงจำ และภูมิปัญญาท้องถิ่น 10 แห่ง 7) อาคารที่สัมพันธ์กับคริสตจักร 3 แห่ง 8) ย่านวัฒนธรรม และการค้า 5 ย่าน

คำสำคัญ

เมืองเก่าเชียงราย แผนที่ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the local history of Chiang Rai Old Town, and 2) to explore and mapping cultural resources in Chiang Rai Old Town by using qualitative research methods along with the quantitative research protocol, physical survey and prepare an assessment using Likert Scale, in-depth interviews with Chiang Rai municipality officials, grandchildren of Chiang Rai city bosses, the eighteen of villagers and local scholars. Analyzing the data by using information from the document, data from the field and then process analyzing and qualitative analyzing in order to gather basic information on local history and the importance of cultural resources.

The research results were as follows: 1) The local history of Chiang Rai old town in 4 periods, the first period, Chiang Rai city during Mangrai period (B.E. 1805 – 2347), the second period, Reviving the veil to the creation of Chiang Rai in Rattanakosin era (B.E. 2386 - 2441), the third period, Chiang Rai in the era of reforming Monthol Thesapiban and urban growth (B.E. 2442- 2475), the fourth period, Chiang Rai community after the government changing into the present era of Chiang Rai (B.E. 2475-present) 2) Results of the survey of all 981 cultural resources, assess and select 51 important cultural resources in the mapping such as 1) eleven places of temples and religious sites, 2) twelve places of city walls and moats, 3) three places of museums and city squares, 4) six places of government buildings and educational institutions, 5) one place of city highlight place, 6) ten places of memory heritage site and local wisdom, 7) three places of buildings associated with the church, 8) five areas of cultural and commercial.

Keywords

Chiang Rai Old Town, Cultural Resource Map

ความสำคัญของปัญหา

พื้นที่ย่านเมืองเก่าเชียงราย มีพัฒนาการมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ลักษณะการวางผังเมืองเก่าเชียงราย มีลักษณะเป็นรูปหลายเหลี่ยมตั้งขนานกับแม่น้ำกกที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ มีการขุดคูเมือง ก่อกำแพงเมืองสร้างประตูเมืองตามทิศต่าง ๆ ของเมือง มีการอพยพเข้ามาของชาวไทยใหญ่ ไทยจีน จนกระทั่งในช่วงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สยามได้ทำสนธิสัญญาเบาว์ริง กลุ่มชาวจีน ที่เข้ามาเป็นแรงงาน และทำการค้าขาย

เส้นทางการค้าขายแดนเกิดการขยายตัว พ่อค้าชาวจีนยูนนาน เข้ามาค้าขายในย่านตัวเมืองเชียงราย มีชนนารีชาวอเมริกันขึ้นมาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ นำเทคโนโลยีตะวันตก ด้านการแพทย์ และการศึกษา การวางผังเมืองเชียงรายใหม่ เมื่อมีการตัดถนนพลหโยธินมาถึงเมืองเชียงราย เกิดการย้าย ศูนย์ราชการ ออกไปนอกเมือง ย่านตัวเมืองค่อย ๆ ลดบทบาทลง เกิดการรื้ออาคารเก่าที่ทรงคุณค่า จำนวนมาก การศึกษานี้เป็นใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการสำรวจแหล่งทรัพยากร วัฒนธรรมที่สำคัญ หลังจากนั้นคัดเลือกแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อจัดทำเป็นแผนที่แหล่ง ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเขตเมืองเก่าเชียงราย โดยมุ่งหวังให้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความ ตระหนักร่วมของคนในพื้นที่ และสามารถผลักดันเมืองเก่าเชียงรายให้เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ประวัติศาสตร์ ของพื้นที่ย่าน เมืองเก่า จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไร และทรัพยากรทาง วัฒนธรรมในการนำมากำหนดจุดในแผนที่แหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเขตย่านเมืองเก่าเชียงราย เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในเขตย่านเมืองเก่าเชียงราย
2. เพื่อสำรวจและจัดทำแผนที่แหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเขตย่านเมืองเก่าเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งเอกสารในท้องถิ่นจากเอกสาร และเอกสารชั้นรอง ได้แก่ เอกสารหน่วยราชการ, เอกสารส่วนบุคคล, ภาพถ่าย, แผนที่เก่า, ภาพถ่ายดาวเทียม
2. การศึกษาข้อมูลจากการออกภาคสนาม การศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ การสำรวจด้วยการทำ แผนที่เดินดิน ได้จัดทำเครื่องมือสำรวจภาคสนามเป็นตารางสำรวจระบุที่ตั้ง ความสำคัญ จัดทำบัญชี รายการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินและคัดเลือก เป็นการใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ โดยสร้าง แบบประเมินที่ใช้แบบวัดลิเคิร์ต

3. สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่า 18 คน

4. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เป็นวิธีที่ผู้ศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยนักวิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมใน กิจกรรม หรืองานเทศกาลที่สำคัญของพื้นที่

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 รูปแบบ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อ คัดเลือกเป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ในย่านเมืองเก่าเชียงราย โดยใช้การประเมินด้วยแบบวัด ลิเคิร์ต แบ่งเป็น 5 ระดับ เกณฑ์ในการคัดเลือกทรัพยากรวัฒนธรรม คัดจากค่าคะแนนรวมของ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ร้อยละ 60 ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์ การพิจารณาคูณค่าทรัพยากรทางวัฒนธรรมด้านคุณค่าด้านสังคมและเศรษฐกิจร่วมสมัย (Charnlertrit, 2011) 5 ด้าน ด้านที่ 1 คุณค่าทางวัฒนธรรม ด้านที่ 2 คุณค่าด้านเศรษฐกิจ ด้านที่ 3

คุณค่าด้านความเป็นทรัพยากร ด้านที่ 4 คุณค่าด้านพักผ่อนหย่อนใจ ด้านที่ 5 คุณค่าด้านความงาม การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ นำมาใช้ในการศึกษาความสำคัญทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากภาคสนาม มาวิเคราะห์ร่วมกัน ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา สรุปผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

6. การนำเสนอข้อมูล

การเผยแพร่ให้สาธารณชนได้ทราบความสำคัญของแหล่งสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่มีคุณค่าในเขตย่านเมืองเก่าเชียงราย ถือเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม กระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู รักษา ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ในฐานะเจ้าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นร่วมกันมีการจัดกิจกรรม 2 รูปแบบ คือ 1) การจัดเวทีเสวนา โดยเป็นการจัดร่วมกับ โรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊ค ซึ่งเป็นหนึ่งในเครือข่าย แหล่งทรัพยากรวัฒนธรรมที่สำคัญในพื้นที่เมืองเก่าเชียงราย 2) การจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ ในพื้นที่ ถนนคนเดิน ในเขตตัวเมืองเก่าเชียงรายเพื่อนำเสนอข้อมูลภาพรวมของแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม ให้กับคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

แบ่งผลการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ 1) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นย่านเมืองเก่าเชียงราย 2) แหล่งทรัพยากรวัฒนธรรม และแผนที่แหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเขตย่านเมืองเก่าเชียงราย

1. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นย่านเมืองเก่าเชียงราย

ในปี พ.ศ. 1805 พญามังราย เป็นกษัตริย์ลำดับที่ 25 แห่งเมืองหิรัญนครเงินยาง ทรงสร้างเมืองใหม่ โดยกำหนดให้ดอยจอมทอง เป็นจุดศูนย์กลางของเมือง มีการสร้างประตู และกำแพงเมือง ล้อมรอบเมือง ทรงตั้งนามเมืองใหม่ ว่า “เมืองเชียงราย” ในปี พ.ศ.1839 พญามังราย ทรงสร้างเมือง เชียงใหม่ ส่วนเมืองเชียงรา ขุนครามราชบุตร เสด็จมาครองเมืองแทน ต่อมาในปี พ.ศ. 1860 พญามังรายสวรรคต เมืองเชียงรากลั้บมามีความสำคัญอีกครั้งในรัชสมัยพญาไชยสงคราม จนกระทั่ง ในปี พ.ศ. 2101 เมืองเชียงใหม่ ตกอยู่ภายใต้อำนาจของพม่า เมืองเชียงรายถูกพม่าเข้ามาปกครอง (Chaemchit, 2000) กระทั่งในปี พ.ศ. 2317 เกิดการต่อต้านพม่าโดยกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่เมืองลำปาง เหตุการณ์ในครั้งนั้นส่งผลให้เมืองเชียงรายได้ถูกปล่อยทิ้งร้างในเหตุการณ์ขับไล่พม่าในช่วงนี้

ภายหลังจากการขับไล่พม่าออกจากเมืองเชียงราย เมืองเชียงรายเป็นเมืองร้าง ในปี พ.ศ.2386 ในรัชสมัยพญาพุทธวงศ์ เจ้าหลวงเมืองเชียงใหม่ ทรงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต จากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พื้นที่เมืองเชียงราย ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเจ้าธรรมลังกา (เจ้าหลวงองค์ที่ 1) ได้รับพระราชทานนามพญารัตนะอาณาเขต เจ้าธรรมลังกา การฟื้นฟ้านำผู้คน จาก เมืองเชียงตุง และ ลีบสองปันนา มาฟื้นฟูเมือง (Chiang Rai Rajabhat University, 2000) ใน รัชสมัยเจ้าอุ่นเรือนเจ้าหลวงองค์ที่ 2 มีการขุดลำเหมือง สร้างประตูและกำแพงเมือง ในปี พ.ศ.2434 สยามส่ง นายพันตรีหลวงภูวนารถนฤบาล มาเป็นข้าหลวงรักษาราชการ 3 หัวเมือง คือ เชียงราย เชียงแสน และเมืองฝาง เป็นช่วงที่สยามมีบทบาทในการปฏิรูปมณฑลผดุงมณฑลลาวเฉียง (Moli, 2005) มีการแต่งตั้งเจ้าหลวงเมืองไชยเป็นเจ้าหลวงองค์ที่ 4 (Sirichai, 2015) ในปี พ.ศ.2443 นายแพทย์

ดร.วิลเลียม บริกส์ มิซซันนารี เดินทางเผยแพร่ศาสนาในเมืองเชียงรายได้รูปแบบ ควบคุมการก่อสร้าง อาคารศาลากลาง หลังแรกในภาคเหนือ (Muangkram, 2012)

ในปี พ.ศ. 2454 มีรวมเมืองเชียงรายได้ในมณฑลพายัพ ในปี พ.ศ.2460 เกิดอหิวาตกโรค นายแพทย์วิลเลียม เอ บริกส์ เสนอให้ทบกกำแพงเมืองเชียงรายได้ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค มีการขุดคลองชักน้ำแม่ น้ำกกเข้ามาล้างน้ำเสียในคูเมือง ภายหลังจากมีการตัดถนนขึ้นหลายสาย (Overbrook Hospital, 2017) ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีการตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลจังหวัดเชียงรายได้ ในปี พ.ศ.2478 (Ministry of Transport, 2008) ในปี พ.ศ. 2484 ช่วงสงครามครั้งที่ 2 เมืองเชียงรายได้เป็นจุดพักของทหารญี่ปุ่น ก่อนเดินทางผ่านไปยังประเทศพม่า (Bunyotayan, 2013) เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงในปี พ.ศ. 2488 ย่านถนนธนาลัยเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ โรงพยาบาล ตลาด จนกระทั่งปี พ.ศ. 2510 มีการเปิดสำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงรายได้ ถนนพหลโยธินเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก มีการย้ายศูนย์ราชการจากตัวเมืองเชียงรายได้ มีการรื้ออาคารเก่าจำนวนมากในเขตเมืองเก่า ในปี พ.ศ. 2558 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชียงรายได้ จัดทำโครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าเชียงรายได้ เพื่อจัดทำแผนแม่บทในการอนุรักษ์ พัฒนาเมืองเก่าเชียงรายได้

2. แหล่งทรัพยากรวัฒนธรรม และแผนที่แหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเขตย่านเมืองเก่าเชียงรายได้

การสำรวจแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเขตย่านเมืองเก่าเชียงรายได้ โดยได้จัดทำตารางสำรวจ สามารถแบ่งประเภทของทรัพยากรทางวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าเชียงรายได้ 981 แห่ง ผลการประเมินคุณค่าทรัพยากรทางวัฒนธรรม พบแหล่งที่สำคัญจำนวน 51 แห่ง ดังนี้

2.1 วัดและศาสนสถาน พบแหล่งที่มีความสำคัญจำนวน 11 แห่ง ดังนี้

2.1.1 วัดกลางเวียง

วัดกลางเวียง ตั้งอยู่ใจกลางเวียงเชียงรายได้ เดิมชื่อวัดจันต๊ะโลก หรือวัดจันทน์โลก เป็นวัดโบราณ มีการบูรณะในปี พ.ศ. 2400 ในรัชสมัยเจ้าธรรมลังกา (เจ้าหลวงเชียงรายได้องค์ที่ 1) มีการวางวัดจากสี่มุมเมืองพบว่าตำแหน่งของวัดตั้งอยู่จุดศูนย์กลางของเมือง วัดดังกล่าวจึงเป็นที่ตั้งของเสาศะตือเมือง (หลักเมือง) ของจังหวัดเชียงรายได้ในปัจจุบัน

2.1.2 วัดพระสิงห์ (พระอารามหลวง)

วัดพระสิงห์ เป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิดสามัญ วัดพระสิงห์เป็นวัดเก่าแก่ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างที่ชัดเจน เป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธสิหิงค์ หรือพระสิงห์ พระพุทธรูปที่สำคัญของเมืองเชียงรายได้ ในปี พ.ศ. 2386 ในยุคพื้นเมืองเชียงรายได้ เป็นจุดพักของขบวนเสด็จของเจ้านายที่มาพื้นเมืองเชียงรายได้ วิหารของวัดทรงล้านนาที่รักษารูปแบบหนึ่งในสองแห่งในเมืองเก่าเชียงรายได้

2.1.3 วัดมิ่งเมือง

วัดมิ่งเมือง หรือเรียกอีกชื่อว่า “วัดช้างมูบ” หรือ วัดช้างหมอบ ตั้งอยู่ถนนไตรรัตน์ ในอดีตวัดมิ่งเมืองเคยเป็นที่ตั้งของสมาคมสาธารณสุขเชียงรายได้ เป็นที่ตั้งของศาลเจ้าที่ชาวจีนในเมืองเชียงรายได้ ก่อนที่จะมีการย้ายไปสร้างยังที่แห่งใหม่ ในปี พ.ศ.2505 (Photichanprasert, 2017)

2.1.4 วัดมุงเมือง

วัดมุงเมือง ตั้งอยู่ถนนอุตรกิจ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2382 ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธรูปสองสี หรือ พระเจ้าสองสี พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของเมืองเชียงราย ในปัจจุบันภายในวิหาร ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ โดย นายดอยธิเบศร์ ดัชนี ภายใต้แนวคิด “ไตรภูมิล้านนา”

2.1.5 วัดศรีเกิด

วัดศรีเกิด เดิมชื่อว่า วัดเกิดแก้ว หรือ วัดเกตุแก้ว กลุ่มชาวไทยจีนจากเมืองหลวง ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานบริเวณหนองน้ำ เรียกกันว่า “หนองเมืองหลวง” เป็นที่ลุ่มรองรับน้ำจากธรรมชาติ และแม่น้ำกก

2.1.6 วัดพระแก้ว

วัดพระแก้ว ตั้งอยู่ถนนไตรรัตน์ ใกล้กับศาลากลางจังหวัด (หลังที่ 2) เป็นวัดเก่าแก่สร้างในสมัยใดไม่ปรากฏหลักฐาน เดิมชื่อวัด “ยรุกขวาราม” หรือ “วัดป่าเยี้ยะ” ในปี พ.ศ. 1979 เกิดอุบัติเหตุไฟไหม้พระเจดีย์ที่ พบพระพุทธรูปปูนปั้นชาวบ้านจึงอัญเชิญไปไว้ในพระวิหาร ภายหลังปูนที่หุ้มองค์พระส่งผลให้ปูนที่พอกกะเทาะออกเป็นเนื้อสีเขียว วัดพระแก้วจึงสันนิษฐานว่า สถานที่ค้นพบพระพุทธรูปหินบิหมาก (Lek Sukhum, 2018)

2.1.7 วัดจำเมือง (วัดงามเมือง)

วัดดอยจำเมือง สร้างในสมัยใดไม่ปรากฏหลักฐาน เดิมชื่อวัดงามเมือง คำว่าจำเมือง น่าจะเกิดจากการเพี้ยนในชั้นหลัง ส่วนหลักฐานที่เขียนถึงการที่พญาไชยสงคราม ราชโอรส นำพระอัฐิพญามังรายมาบรรจุภายในสถูปบนดอยยังไม่มีหลักฐานปรากฏที่แน่ชัด เป็นข้อถกเถียงทางวิชาการและค้นคว้าต่อไปในอนาคต

2.1.8 โบสถ์คริสตจักรที่ 1 เวียงเชียงราย

คริสตจักรที่ 1 เวียงเชียงราย ออกแบบโดยนายแพทย์วิลเลียม เอ. บริกส์ มิซซันนารี คณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2455 ถือเป็นโบสถ์แห่งแรกของจังหวัดเชียงราย (Bunwong, 2018)

2.1.9 คริสตจักรที่ 2 เชียงราย

คริสตจักรที่ 2 เชียงราย สร้างขึ้นปีใน พ.ศ. 2433 โดยนายแพทย์วิลเลียม เอ บริกส์ โครงสร้างอาคารเป็นระบบกำแพงรับน้ำหนัก เป็นอาคารสำนักงานคริสตจักรภาคที่ ในอดีตเป็นที่ตั้งของโรงเรียนสตรีวิทยาการ โรงเรียนสตรีแห่งแรกของจังหวัดเชียงราย ต่อมาในปี พ.ศ.2477 ได้มีการรวมกับโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม (Chiang Rai Witthayakhom School, 2013)

2.1.10 ศาลเจ้าแช่ฮั้ง ศาลเจ้ามูลนิธิสาธารณกุศลเชียงรายและศาลเจ้าพ่อดอยทอง

ศาลเจ้าแช่ฮั้ง ตั้งอยู่บริเวณลานจอดรถด้านหลังของบริษัทเชียงรายจังหวัดพาณิชย์จำกัด เป็นศาลเจ้าขนาดเล็ก ต่อมาชาวจีนมีเพิ่มขึ้น ศาลเจ้ามีขนาดเล็กไม่เพียงพอในการประกอบพิธี ในปี พ.ศ. 2505 ชาวจีนร่วมกันบริจาคเงินเพื่อสร้างศาลเจ้าขึ้นใหม่ เรียกศาลเจ้าใหม่ว่า “ศาลเจ้ามูลนิธิสาธารณกุศลสงเคราะห์เชียงราย” ชาวจีนมีความศรัทธาต่อเจ้าพ่อและเจ้าแม่ดอยจอมทอง ซึ่งศาลตั้งอยู่บริเวณดอยจอมทองภูมิเขาศักดิ์สิทธิ์ของเมือง ทุกปีมีการอัญเชิญลงมาจากศาลเจ้าบนดอยจอมทอง ซึ่งเป็น เพื่อการฉลองเทศกาลประจำปีของมูลนิธิ ในฐานะเทพปุ่นเก้ากง หรือ เทพท้องถิ่น (Ashiraphongphisit, 2017)



ภาพที่ 1 รูปปั้นเจ้าพ่อและเจ้าแม่ดอยจอมทอง
ที่มา: ผู้วิจัย

2.1.11 มัสยิดดารุลอามานเชียงใหม่

มัสยิดดารุลอามานเชียงใหม่ ตั้งอยู่บริเวณถนนสันติภาพ เป็นมัสยิดแห่งแรกของจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในชุมชนชาวจีนยูนนานที่เก่าแก่ของเมืองเชียงใหม่ คนในท้องถิ่นเรียก ย่านชุมชนจีนยูนนานว่า “ซอยวัดฮ่อ” มัสยิดหลังปัจจุบันสร้างขึ้นเป็นหลังที่ 3 ในปีพ.ศ.2551 สถาปัตยกรรมของมัสยิดผสมผสานระหว่างศิลปะจีน และศิลปะอิสลาม (Nana, 2017)

โดยสรุป กลุ่มศาสนาสถาน ในเขตย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงใหม่ พบแหล่งที่มีความสำคัญทั้งหมด 11 แห่ง ประกอบไปด้วยศาสนาสถานพุทธ จำนวน 7 แห่ง ศาสนาคริสต์ จำนวน 7 แห่ง ศาสนาอิสลาม จำนวน 1 แห่ง ศาลเจ้าจีน จำนวน 1 แห่ง ภายในย่านเมืองเก่าเชียงใหม่ที่มีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติได้แก่ กลุ่มชาวเขิน กลุ่มจีนสยาม กลุ่มอินเดีย กลุ่มปาทาน กลุ่มยูนนาน ซึ่งมีวิถีชีวิต ขนธรรมประเพณี ความเชื่อทางศาสนา ทั้ง ศาสนาพุทธ ซิกข์ พราหมณ์ คริสต์ อิสลาม จากปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้พื้นที่ย่านเมืองเก่าเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางด้านความเชื่อที่น่าสนใจ

2.2 กำแพงเมืองและคูเมือง

ในปี พ.ศ.2460 เป็นต้นมา ได้เกิดการรื้อทุบกำแพงเมืองเชียงใหม่ เกิดการตัดและขยายถนนเกิดการรื้อกำแพงและถมคูเมืองเชียงใหม่ ในปีพ.ศ.2530 เมืองเชียงใหม่มีอายุครบ 725 ปี ชาวเชียงใหม่ได้ร่วมกันสร้างเสาสระตือเมืองเชียงใหม่ขึ้นเพื่อระลึกถึงเสาสระตือเมืองเชียงใหม่ที่พญามังรายเคยสร้างไว้ และเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่9 ในวโรกาสเฉลิมพระชนมายุ 5 รอบ นำไปสู่การค้นคว้าหลักฐานเสาสระตือ ประตูเมือง และกำแพงเมือง (Chiang Rai Province, 1988) 12 แห่ง ในปัจจุบันพบร่องรอยของคันดินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกำแพงเมืองเชียงใหม่ ตั้งอยู่บริเวณสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชียงใหม่ (Fuangwattanapanich, 2017) พบแนวคูเมืองเชียงใหม่ 2 ช่วง ช่วงที่1 ตั้งอยู่บริเวณหน้าโรงเรียนสามัคคีวิทยาคมทอดยาวไปตามถนนบรรพปราการไปจนถึงหน้าสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชียงใหม่ ช่วงที่2 บริเวณประตูยางเส็ง (ถนนพหลโยธิน) ทอดยาวมาตามถนนพหลโยธินสายเดิม ผ่านหน้าโรงเรียนเทศบาล3 ไปสิ้นสุดบริเวณตลาดศิริกรณ์



ภาพที่ 2 แนวคูเมืองเดิมของเมืองเชียงใหม่ที่ยังคงปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน
ที่มา: ผู้วิจัย

2.3 พิพิธภัณฑสถานและลานกลางเมือง พบแหล่งที่มีความสำคัญจำนวน 3 แห่งดังนี้

2.3.1 พิพิธภัณฑสถานเชียงใหม่

หอประวัติเมืองเชียงใหม่ ตั้งอยู่ย่านถนนอุตรกิจ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ อาคารเกิดจากการปรับปรุงอาคารหอประชุมเมืองเชียงใหม่เดิม ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ย่านศูนย์ราชการเดิมเมืองเชียงใหม่ ปัจจุบันภายในจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่ แสดงผังจำลองเมืองเชียงใหม่ในอดีต และจัดแสดงโบราณวัตถุ

2.3.2 พิพิธภัณฑสถานภาพเก่าเมืองเชียงใหม่ (ศาลากลางหลังแรก)

พิพิธภัณฑสถานภาพเก่าเมืองเชียงใหม่ ตั้งอยู่ภายในอาคารศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ หลังที่ 1 ซึ่งมีโดดเด่นทางด้านสถาปัตยกรรม มีอายุกว่า 100 ปี ก่อสร้างและเปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2443 ปัจจุบันอาคารศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่หลังเก่า ได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร เมื่อปี พ.ศ. 2520 เปิดดำเนินการเป็นพิพิธภัณฑสถานเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2561 จัดแสดงภาพเกี่ยวกับ เจ้านายเชียงใหม่และล้านนา ชาติพันธุ์ วิถีชีวิต เกี่ยวกับการเสด็จรัชกาลที่ 7 และรัชกาลที่ 9



ภาพที่ 3 พิพิธภัณฑสถานภาพเก่าเมืองเชียงใหม่ (ศาลากลางหลังแรก)
ที่มา: ผู้วิจัย

2.3.3 สวนตุ้งและโคมเชียงใหม่

สวนตุ้งและโคมเชียงใหม่ เดิมคือพื้นที่เรือนจำของจังหวัดเชียงใหม่ ภายหลังมีการย้ายเรือนจำ ออกไปอยู่ด้านนอกของเมืองเชียงใหม่ เกิดโครงการปรับปรุงพื้นที่เพื่อเป็นลานสาธารณะจัดกิจกรรมของเมือง ส่วนตึกอำนวยการซึ่งเป็นตึกเดิมของเรือนจำมีการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม ภายใน

จัดแสดงการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย ในช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม มีการจัดงานเทศกาลเชียงรายดอกไม้งาม เป็นพื้นที่สีเขียวกลางเมืองของคนในย่านเมืองเก่าเชียงราย

2.4 อาคารราชการและสถานศึกษา พบแหล่งที่มีความสำคัญจำนวน 6 แห่งดังนี้

2.4.1 โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม

เริ่มดำเนินการสอนครั้งแรก ในปี พ.ศ.2431 โดย ดร.แมคกิลวารี ภายหลังในปี พ.ศ. 2450 ได้ย้ายโรงเรียนไปตั้งอยู่บริเวณโรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊ค เรียกชื่อโรงเรียนว่า โรงเรียนบริกส์อนุสรณ์ ในปี พ.ศ. 2477 ได้มีการรวมโรงเรียนบริกส์อนุสรณ์กับโรงเรียนสตรีวิชาคารเป็นโรงเรียนเดียวกัน ให้ชื่อใหม่ว่า “โรงเรียนคริสเตียนวิทยาคม” ในปี พ.ศ. 2485 ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม” (Chiang Rai Rajabhat University, 2000) ในปี พ.ศ. 2553 “อาคารศรีวิทยา” ได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปกรรมสถาปัตยกรรมดีเด่น ประเภทอาคารสถาบันและสาธารณะ



ภาพที่ 4 อาคารศรีวิทยา ได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปกรรมสถาปัตยกรรมดีเด่นปี พ.ศ.2553
ที่มา: ผู้วิจัย

2.4.2 โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ (อดีตที่ตั้งคุ้มหลวงเมืองเชียงรายและวัดร้าง เชียงมั่น)

โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. 2461 เดิมชื่อ “บำรุงกุมารี” จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2476 มีการแยกโรงเรียนมาตั้งพื้นที่ที่เคยเป็นคุ้มเจ้าหลวงเชียงรายองค์สุดท้ายของเมืองเชียงราย ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น “ดำรงราษฎร์สงเคราะห์” (Ngaotrakul, et al., 2015)

2.4.3 อาคารที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงราย (หลังเดิม)

ที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงราย ตั้งอยู่ถนนธนาถีย์ สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2477 ช่วงปฏิรูปมณฑลเทศาภิบาล เป็นอาคารเรือนไม้ที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมยุคอาณานิคม ประดับตกแต่งอาคารด้วยลวดลายไม้ฉลุ เรียกว่า เรือนขนมปังขิง ที่เหลือไม้ก็หลังในย่านเมืองเก่าเชียงราย

2.4.4 จวนผู้ว่าราชการเชียงราย

จวนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ออกแบบการสร้างโดยนายแพทย์วิลเลียม เอ บริกส์ ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคารไม้ยกใต้ถุนสูง หลังคาทรงปั้นหยา ยกสูงมีจั่วเล็กอยู่ด้านหน้า มีหน้าต่างรอบเพื่อการระบายอากาศ (Muangkhan, 2012)

2.4.5 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม

เปิดทำการสอนครั้งแรก ทางราชการได้จัดตั้งโรงเรียนประจำจังหวัดเชียงรายขึ้นที่เชิงดอยวัดจำเมืองชื่อว่า “โรงเรียนประจำจังหวัดเชียงราย สามัคคีวิทยาคม” ในปี พ.ศ. 2479 ภายในโรงเรียนมีอาคารอำนวยการ ที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมผสมระหว่างศิลปะตะวันตกกับศิลปะไทย ที่เป็นนิยมในช่วงก่อนสงครามมหาเอเซียบูรพา (Santhi, 2013)

2.4.6 สำนักงานยาสูบเชียงราย

สำนักงานยาสูบเชียงราย ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2476 โดยกรมสรรพสามิต ได้ซื้อที่ดินพร้อมโรงเรือนจากบริษัท ป่าไม้ อีสเอเชียติก เอ.อาฟริกา บริเวณถนนธนาลัยคนท้องถิ่นเรียก “ห้างบน” เปิดเป็นสำนักงานยาสูบ (Noppawong, 2016) อาคารหลังดังกล่าวเป็นร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของยาสูบในฐานะพืชเศรษฐกิจ

2.5 จุดหมายตาของเมือง (หอนาฬิกา)

หอนาฬิกาเมืองเชียงราย สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2510 บริเวณสี่แยกประตูห้วย เดิมมีรูปทรงสี่เหลี่ยมรองรับด้วยเสาสี่เสา ในปี พ.ศ. 2548 เทศบาลนครเชียงราย มีโครงการสร้างหอนาฬิกาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี 12 สิงหาคม 2548 ออกแบบควบคุมการก่อสร้างโดยอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ศิลปินแห่งชาติ



ภาพที่ 5 หอนาฬิกา (เก่า) เชียงราย
ที่มา: ผู้วิจัย

2.6 แหล่งมรดกความทรงจำ และแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น พบแหล่งที่สำคัญ 10 แห่งดังนี้

2.6.1 ร้านซีเปียวพาณิชย์

ร้านซีเปียวพาณิชย์ เป็นอาคารไม้สองชั้นหลังแรกของเมืองเชียงรายระดับระเปียงและเชิงชายด้วยลวดลายไม้ฉลุ สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2480 โดยครอบครัวนายซีเปียว พฤษพงสาวรี (แซ่ลิ้ม) เปิดจำหน่ายสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ ภายหลังเปลี่ยนมาจำหน่ายขนมปังเจ้าแรกของเมืองเชียงราย ปัจจุบันร้านซีเปียวพาณิชย์ เปิดกิจการเป็นรุ่นที่ 3 รักษารูปแบบสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าและเหลือเพียงไม่กี่หลังในเขตเมืองเก่าเชียงราย

2.6.2 ร้านอุดมมิตร

ร้านกาแฟอุดมมิตร เป็นอาคารเรือนแถวไม้โบราณที่เหลือเพียงไม่กี่หลังในย่านถนนธนาลัย เปิดกิจการใน ปีพ.ศ. 2510 ปัจจุบันสืบทอดกิจการเป็นรุ่นที่ 2 ในอดีตร้านกาแฟอุดม

มิตรที่ตั้งอยู่ใกล้ ๆ กับโรงพยาบาลนรราชและโรงพยาบาลสุริวงส์ ส่งผลให้เป็นร้านกาแฟยอดนิยมในอดีตของเมืองเชียงใหม่ (Matrakun, 2015)

2.6.3 ร้านฮิมกี

ร้านฮิมกี สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2480 ที่อยู่อาศัยและร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างของครอบครัวนายฮิม องค์กรสุวรรณ นายช่างคนสำคัญของเมืองเชียงใหม่ ผลงานการก่อสร้าง ได้แก่ ตึกแบล็คเทล โรงเรียนเชียงใหม่วิทยาคม โบสถ์คริสจักรที่ 1 เวียงเชียงใหม่ ตึกอำนวยการโรงพยาบาลเชียงใหม่ประชานุเคราะห์ และร้านฮิมกี ถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในท้องถิ่น และเป็นอาคารโบราณที่ทรงคุณค่าของเมือง (Wongwanthanee, 2016)



ภาพที่ 6 ร้านฮิมกี จำหน่ายวัสดุก่อสร้างแห่งแรกย่านตัวเมืองเชียงใหม่
ที่มา: ผู้วิจัย

2.6.4 โรงแรมบ้านนอนเพลิน

โรงแรมบ้านนอนเพลิน โรงแรมขนาดเล็กที่เน้นการอนุรักษ์อาคารไม้โบราณ ในอดีตเคยเป็นโรงเรียนเตรียมอนุบาลศรีพันธ์ โรงเรียนเตรียมอนุบาลแห่งแรกของเมืองเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2553 นางภชฎมน หาญพิพัฒน์ เปลี่ยนเป็นโรงแรม (Hanphiphat, 2017)

2.6.5 บ้านเก่าแก่ฟูน

นายฟูน อุดมทรัพย์ นายช่างคนสำคัญของเมืองเชียงใหม่ในอดีต ผลงานการก่อสร้างที่ของท่านคือ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม โบสถ์คริสตจักรที่ 1 เวียงเชียงใหม่ ฯลฯ บ้านของท่านเป็นบ้านไม้หลังแรกในเชียงใหม่ที่มีการเขียนแปลนตามรูปแบบการก่อสร้างสมัยใหม่

2.6.6 ร้านข้าวซอยอิสลาม

ร้านข้าวซอยอิสลาม ร้านข้าวซอยที่เก่าแก่ของเมืองเชียงใหม่ เปิดกิจการมากกว่า 80 ปี มีการนำสูตรข้าวซอยน้ำใส เรียกว่า “ชิงหัง” จากประเทศจีน ปัจจุบันดำเนินกิจการเป็นรุ่นที่ 3 สืบทอดกิจการโดย คุณไวยวิทย์ มิตรานันท์ (Mitranan, 2018)

2.6.7 หนองสี่แจ่ง

หนองสี่แจ่ง หนองน้ำธรรมชาติ มีพื้นฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเป็นหนองสำคัญตามมงคลนามของเมืองเชียงใหม่ในอดีต ในปีพ.ศ. 2542 มีการถมหนองสี่แจ่ง ปัจจุบันลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ยังคงปรากฏหลักฐานผ่านชื่อถนน (Sirikitjathorn, 2016)

2.6.8 สถานีตำรวจภูธรเมืองเชียงราย (หลังเก่า)

สถานีตำรวจภูธรเมืองเชียงราย อดีตเคยเป็นที่ตั้งของโรงแรม โทรางกูร ถือว่าเป็นโรงแรมชั้นหนึ่งแห่งแรกของจังหวัดเชียงราย ของ พันตำรวจโท พี.โทวัลเซ็น นายตำรวจชาวเดนมาร์ก ที่รัฐบาลสยามจ้างมาเพื่อดูแลกิจการตำรวจในภาคเหนือของประเทศไทย ในสมัยรัชกาลที่ 6 และมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับเจ้าหลวงองค์สุดท้ายของเมืองเชียงราย

2.6.9 ร้านสามดาว

อาคาร ครึ่งปูนครึ่งไม้ 2 ด้านหน้าของร้านติดป้ายชื่อร้านสลักจากไม้เป็นตัวอักษรภาษาไทยประดับตกแต่งเป็นรูปดาวสามดวงซ้อนกัน ร้านเครื่องแบบข้าราชการร้านแรกในจังหวัดเชียงราย ปัจจุบันสืบทอดกิจการเป็นรุ่นที่สาม (Parichatmongkol, 2016)

2.6.10 ร้านกองหลวง

อาคารพาณิชย์ครึ่งปูนครึ่งไม้ 2 ชั้น สร้างในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จำหน่ายผ้าทอ และเครื่องประดับชาติพันธุ์ โดยคุณสิริวิทย์ เจริญปัญญา ครูช่างศิลปหัตถกรรมองค์การศูนย์ศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) ในปี พ.ศ. 2544

โดยสรุป แหล่งมรดกความทรงจำ และแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ในย่านเมืองเก่าเชียงรายประกอบไปด้วยแหล่งมรดกความทรงจำที่เกี่ยวกับกิจกรรมสำคัญและเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญที่มีคุณูปการต่อการพัฒนาเมืองเชียงราย และเป็นแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการส่งเสริมให้ในอนาคตสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ และสามารถนำทุนทางวัฒนธรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

2.7 อาคารที่สัมพันธ์กับคริสตจักร แหล่งที่มีความสำคัญจำนวน 3 แห่ง ดังนี้

2.7.1 โรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊ค

โรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊ค กำเนิดในปี พ.ศ.2446 ออกแบบและอำนวยการสร้างโดยนายแพทย์วิลเลียม เอ. บริกส์ โรงพยาบาลแบบตะวันตกแห่งแรกในจังหวัดเชียงราย ในปัจจุบันเวลา 12.00 น. โรงพยาบาลยังคงการตีระฆังเพื่อบอกเวลาเป็นประจำ อาคารหลังดังกล่าว ได้รับรางวัลอนุรักษ์อาคารจากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ในปี พ.ศ.2537

2.7.2 แม่กวิลล่า (โรงเรียนดรุณศึกษา)

อาคารแม่กวิลล่า ในอดีตเป็นที่ตั้งของบ้านพระยาภักดีราชกิจ (ตื้อ ภักดี) ครอบครัวคริสต์เตียนที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย ที่ดินดังกล่าวเคยเป็นส่วนหนึ่งของคุ้มหลวงในสมัยเจ้าหลวงสุริยะ



ภาพที่ 7 อาคารแม่กวิลล่า ในอดีตเป็นที่ตั้งของโรงเรียนดรุณศึกษา

ที่มา: ผู้วิจัย

2.7.3 บ้านมิชชันนารี (OMF)

บ้านมิชชันนารี (OMF International) คณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน ที่เข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนาในเมืองเชียงราย (Bunwong, 2018)

โดยสรุป แหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับกลุ่มคริสตจักร ถือว่าเป็นแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเชียงราย เนื่องจากกลุ่มมิชชันนารีเป็นกลุ่มที่มีบทบาทต่อการวางรากฐานทางด้านศิลปวิทยาการสมัยใหม่ต่อเมืองเชียงราย ทั้งทางด้านสถาปัตยกรรมที่ได้แรงบันดาลใจจากสถาปัตยกรรมตะวันตก ด้านการศึกษา สาธารณสุข

2.8 ย่านวัฒนธรรม และย่านการค้า พบแหล่งที่มีความสำคัญจำนวน 5 ย่าน ดังนี้

2.8.1 ย่านอินเดีย

กลุ่มคนชาวอินเดีย อาศัยอยู่ในบริเวณถนนไตรรัตน์ภายในซอยเตมีย์ รวมกลุ่มในรูปแบบเครือข่าย 5 นามสกุล ได้แก่ อุปรา โซนี่ พล วเซ โกเชอ ชาวอินเดีย ในอดีตในชุมชนเคยมีวัดอินเดียขนาดเล็ก ภายหลังสร้างวัดแห่งใหม่ ณ ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย เชียงราย เรียกกันว่า วัดพระแม่อุมาเทวี (Upra, 2017)



ภาพที่ 8 ย่านขายผ้าชุมชนอินเดีย บนถนนเตมีย์
ที่มา: ผู้วิจัย

2.8.2 ย่านเครื่องเขียนถนนสุขสถิตย์

ถนนสุขสถิตย์ตั้งอยู่ระหว่างถนนธนาสัย และถนนบรรพปราการ 2 ฝากฝั่งถนนประกอบไปด้วยร้านเครื่องเขียน จำนวน 5 ร้าน ถือได้ว่าเป็นย่านขายเครื่องเขียนที่สำคัญของเมืองเชียงรายตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

2.8.3 ย่านร้านทอง

ถนนธนาสัยชุมชนชาวจีนขนาดใหญ่เป็นถนนย่านจำหน่ายทอง ตลอดทั้งถนนธนาสัย จำนวน 18 ร้าน ผู้ศึกษาจึงขอเรียกถนนเส้นนี้ว่า ถนนสายทองคำ

2.8.4 ย่านต้นไม้ขนาดใหญ่ (พื้นที่สีเขียว)

เมืองเชียงรายปรากฏพื้นที่สีเขียว มี 2 โซน โซนที่ 1 ถนนสิงห์ไคล มีต้นไม้จำนวน 21 ต้น และโซนที่ 2 ถนนเส้นบรรพปราการ มีต้นไม้จำนวน 15 ต้น

2.8.5 ย่านจำหน่ายอาหาร กลางวัน และของฝาก

ย่านจำหน่ายอาหาร และของฝาก ในย่านเมืองเชียงรายมี 2 ย่าน ย่านที่ 1 หอนาฬิกา, ย่านที่ 2 ห้าแยกอนุสาวรีย์พญามังราย

โดยสรุป ย่านวัฒนธรรม และย่านการค้า พบว่า ในเขตพื้นที่เมืองเก่าเชียงราย มีรูปแบบของย่านสองลักษณะ ได้แก่ ย่านด้านชาติพันธุ์ คือ ชุมชนหรือแหล่งที่มีการอยู่อาศัยร่วมกันมากกว่า 2 รุ่นและมีความสัมพันธ์กันในด้านเชื้อชาติ เครือญาติ และย่านที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ

อภิปรายผล

เมืองเก่าเชียงรายเป็นเมืองที่มีลักษณะพิเศษ เป็นที่มีวางผังเมืองทับซ้อนระหว่างยุคราชวงศ์มังรายและยุครัตนโกสินทร์ (ยุคปัจจุบัน) ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ย่านเมืองเก่าเชียงรายเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ,สถาบันการศึกษา และเศรษฐกิจ ต่อมาเกิดการตัดถนนพหลโยธินเกิดการย้ายศูนย์ราชการ และการค้าสมัยใหม่ ทำให้อันตัวเมืองเก่าเชียงรายค่อย ๆ ซบเซาลง จากปัจจัยดังกล่าวเมืองเก่าเชียงรายเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ แต่สิ่งที่ยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของย่านเมืองเก่าเชียงราย คือ การเป็นเมืองที่ยังคงมีความเชื่อให้เรื่องภูมิเขาศักดิ์ของเมือง คือ ดอยจอมทองซึ่งสัมพันธ์แนวคิดของ (Kerdsiri, 2008)

ย่านตัวเมืองเก่าเชียงรายมีรูปแบบการวางผังเมืองแบบตะวันตก เป็นผลที่เกิดมาจากการวางผังเมืองใหม่ของกลุ่มมิชชันนารี ร่วมกับราชการ ในช่วงรัชกาลที่ 6 ส่งผลให้มีผังเมืองที่ทันสมัย ในเมืองเก่าเชียงราย พบทรัพยากรวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สถาปัตยกรรมด้านศาสนา อาคารเก่าที่มีอายุในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กลุ่มอาคารราชการที่ได้รับแนวคิดออกแบบจากตะวันตก ซึ่งหลงเหลือจำนวนไม่มากนัก เกิดการรื้อทำลายลงไปส่งผลให้เมืองเก่าเชียงรายไม่ได้ความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมหรือเป็นเอกลักษณ์เหมือนเมืองเก่าอื่นในประเทศไทย แต่จุดเด่นของเมืองเก่าเชียงราย คือการเป็นเมืองที่มีลักษณะของการเป็นย่านชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ชุมชนจีนยูนนาน ย่านอินเดีย ย่านชาวจีน มีการร่วมตัวเข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Santhi, 2013) ที่ว่าเทศบาลนครเชียงราย มีวิถีชีวิตที่หลากหลายที่ได้รับการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่นมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และสัมพันธ์กับงานวิจัยของ (Towinus, 2011) ในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดเลือกแหล่งมรดกวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์เพื่อทำแผนที่ทางวัฒนธรรมแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้คน สิ่งแวดล้อมความทรงจำ บรรพบุรุษ จิตวิญญาณ และวิถีชีวิตที่ยังดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับการจัดทำแผนที่เมืองเก่าเชียงราย ซึ่งเต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่มีคุณค่าความหมายต่อคนในท้องถิ่น ตามแนวคิดการจัดทรัพยากรวัฒนธรรมของ (Charnlertit, 2011)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1.1 เทศบาลนครเชียงรายสามารถนำแผนที่แหล่งทรัพยากรวัฒนธรรมย่านเมืองเก่าเชียงราย ไปเป็นแนวทางในการกำหนดพื้นที่เขตอนุรักษ์เมืองเก่า (เชิงนโยบาย) และสามารถนำแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมในงานวิจัยดังกล่าวไปต่อยอดกับเส้นทางการท่องเที่ยวโดยธรรางเดิมซึ่งเป็นการช่วยส่งเสริมให้เกิดแหล่งเที่ยวที่หลากหลายและครอบคลุมทุกมิติของย่านเมืองเก่าเชียงราย

1.2 ควรมีการสร้างเครือข่ายในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรม ในย่านเมืองเก่าเชียงราย ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายราชการ เทศบาลนครเชียงราย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

สำนักงานธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย กลุ่มเครือข่ายด้านวัฒนธรรม ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายพิพิธภัณฑสถาน, กลุ่มสภาคริสตจักรเชียงราย กลุ่มสมาคมสาธารณสุขเชียงราย กลุ่มมดชนะภัย เป็นต้น กลุ่มเครือข่ายการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนในเขตเมืองเก่าเชียงราย และนักวิชาการในท้องถิ่น เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์อาคารที่ทรงคุณค่า การขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสร้างความตื่นตัวในการอนุรักษ์เมืองเก่า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยเป็นงานวิจัยในเชิงสำรวจข้อมูลเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการนำไปต่อยอดพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในอนาคตสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปพัฒนาเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางการเรียนรู้ผ่านแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญในเมืองเก่า หรือการนำจุดเด่นงานแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าไปสู่การพัฒนาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่เน้นการใช้อัตลักษณ์ของความเป็นเมืองเก่าเชียงรายได้

References

- Ashiraphongphisit, T. (2017, September 6). Interview by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.
- Bunwong, P. (2018, April 8). Interviewed by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.
- Bunyotyan, S. (2013). *bāng rūāng khōng chiāng rāi nai ‘adī nangsū thīralūk ḥetsiphā pī sapphayasin bunyōthayān hasip pī chīwit khu sapsin + sunthari-phōn bunyōthayān* [Some stories of Chiang Rai in the past 75 year commemorative book of Subsīn Bunyotyan 50 years of life and Subsīn + Soonthornphon Bunyotyan]. Chiang Rai:Lanna Wheel Publishing.
- Chamchit, C. (2000). *banthuk mūāng chiāng rāi* [Diary of Chiang Rai city]. Chiang Rai: Chaiyaran Printing Factory.
- Charnlertrit, T. (2011). *kānchātkañ sapphayākōñ watthanatham* [Cultural resource management]. Bangkok: Sirindhorn Anthropology Center (Public Organization).
- Chiang Rai Province. (1988). *ngān somphōt sao sadū mūāng læ kamphāēng mūāng mūāng chiāng rāi yīsip‘et - sām sip‘et Makarākhom 1988* [The celebration of the Navel City and the city wall of Chiang Rai city 21-31 January 1988]. S.P.
- Chiang Rai Rajabhat University. (2000). *chiāng rāi nai nungroḥ pī thī lūāng læō* [Chiang Rai in the last 100 years]. Chiang Rai Rajabhat University: Siam Advertising and Printing.

- Chiang Rai Witthayakhom School. (2013). **rōngriān chīāng rāi witthayākhom sōngphanhārōjsāmsip⁴et- sōngphanhārōjhāsip⁴et** [Chiang Rai Witthayakhom School 1988-2008]. Bangkok: Pradipat Publishing House.
- Fuangwattanapanich, T. (2017, September 10). Interview by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.
- Hanphiphat, P. (2017, August 23). Interviewed by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai
- Kerdsiri, K. (2008). **chumchon kap phūm that watthanatham** [Community and Cultural Landscape]. Bangkok: Southeast Asia.
- Lek Sukhum, S. (2018). **sinlapa phāk nūā riphunchai - lānna** [Northern art Hariphunchai - Lanna. 4th edition]. Nonthaburi: Muangboran Publishing.
- Matrakun, N. (2015, July 12). Interviewed by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.
- Ministry of Transport. (2008). **pætsip pī krasuāng khamanākhom** [80 years, Ministry of Transport]. Bangkok: Ministry.
- Moli, T. (2005). **banthuk khwām song čham kānsāng thanon - saphān sāi lam pāng - chīāng rāi - mæ sāi khōng khun khabuān bot Damri** [Memo Road construction - Lampang Bridge - Chiang Rai – MaeSai The procession of Khun Borabdamri], Phayao.
- Mitranan, W. (2018, May 10). Interview by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.
- Muangkhan, C. (2012). **sathāpattayakam bæp tawantok nai mūāng chīānggrāi phāitai botbat khōng mitchannārī⁴amerikan phe rot boṭhī rīān** [Western architecture in Chiang Rai city under the role of American missionaries]. MasterThesis .Silpakorn University.
- Nana, N. (2017, February 10). Interviewed by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.
- Ngaotrakul, et al. (2015). **damrong rāt songkhro, pī thī čhetsipsōng chalōng rāngwan phrarāčchathān** [Damrongrat Songkroh, 72 nd year, celebrating the royal award] Lampang: Lampang LP Bannakit Printing.
- Noppawong, B. (2016, June 11). Interview by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.
- Overbrook Hospital. (2017). **nungroṭ years rōngphayābān⁴ōwæbruk** [100 years Overbrook Hospital]. Chiang Rai: Badin Printing.
- Parichatamongkol, S. (2016, September 5). Interviewed by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.

- Photichanprasert, W. (2017, September 1). Interviewed by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.
- Santhi, W. (2013). **kān̄chātkaṅ sēnthāṅ kān̄riānrū prawattisāt læ sinlapa wātthanatham nai khēt thēsabaṅ nakhōṅ chiāṅ rāi c̄hāṅwat chiāṅ rāi** [Managing Learning History and Art and Culture in Chiang Rai Municipality, Chiang Rai Province]. Master of Arts Thesis in Art and Culture Management Chiang Mai University.
- Sirichai, A. (2015). **c̄hotmaīhēt mūāṅ chiāṅ rāi yuk fūnfū mūāṅ chiāṅ rāi PhōSō 1843-1946** [Archives of Chiang Rai City. Rehabilitation of Chiang Rai 1843- 1946]. Chiang Rai: Lanna Wheel Publishing.
- Sirikitjathorn, P. (2016, March 18). Interviewed by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.
- Towinat, S. (2011). **kānsuksā phūā c̄hattham phænthī mōradok thāṅ sathāpattayakam chumchon khloṅ bāṅ phra c̄hāṅwat trat̄** [Study for mapping Khlong Bang Phra community architectural heritage. Trat Province], MasterThesis .Silpakorn University.
- Upra, P. (2017, September 25). Interviewed by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.
- Wongwanthanee, L. (2016, December 8). Interview by N. Namjaidee [Tape recording]. Chiang Rai.

การวิเคราะห์ผลประเมินมาตรฐานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพโฮมสเตย์
ตามเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ASSESSMENT ANALYSIS FOR FOSTERING AND DEVELOPING HOMESTAYS'
QUALITY BASED ON THAI HOMESTAY STANDARDS

ปริญญานาคปทุม¹ กฤษฏีพัทธ์ พิชญะเดชอนันต์² รชฎา จันทร์น้อย³ และวรรณวิภา หรุสกุล⁴
Parinya Nakpathom¹, Krittipat Pitchayadejanant², Rachata Channoi³ and Wanwipha Hroosakol⁴

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวนานาชาติ วิทยาลัยนานาชาติ
มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

²หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาโลจิสติกส์ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

³หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสาธารณสุข วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

⁴สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

¹Business Administration, International Hospitality and Tourism Management,
Burapha University International College, Chonburi

²Business Administration, Logistic Management, Burapha University International College, Chonburi

³Master of Business Administration, Public Management,

The Graduate School of Commerce Burapha University, Chonburi

⁴Academic Service Center, Burapha University, Chonburi

E-mail: parinyan@go.buu.ac.th

Received:	May 23, 2020
Revised:	October 2, 2020
Accepted:	October 6, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมผลประเมินมาตรฐานของโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และเพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพโฮมสเตย์ให้ผ่านการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสม โดยนำข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ผลคะแนนการตรวจประเมินโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านมาวิเคราะห์ เพื่อจัดลำดับความสำคัญในการเร่งแก้ไขร่วมกับผลสรุปและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการส่วนกลางจากกรมการท่องเที่ยวและคณะกรรมการประจำจังหวัด ประจำปี พ.ศ. 2561 ด้วยการใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยการจำแนกชนิดข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า โฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ประจำปี 2561 ประกอบด้วย 13 แห่ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 49.76 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเป็นค่าที่กำหนดความสำคัญตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นอกจากนี้ นักวิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์จากคณะกรรมการประเมิน

มาตรฐานที่ไม่ผ่านการตรวจประเมินตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย 5 องค์ประกอบแรก ได้แก่ การบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ ความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์ รายการนำเที่ยว และทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

คำสำคัญ

การส่งเสริมและพัฒนา โฮมสเตย์ไทย มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ABSTRACT

This research aims to compile the issues of homestays where unqualified the Thai homestay standards and create the developing strategy and improving homestay quality in order to achieve the Thai homestay standards. This research is mixed method research by adopting the homestay assessment score (quantitative data) to rank the urgent issues together with the summary and recommendations from Homestay standard assessors: which consist of central and provincial assessors of year 2018. The qualitative analysis technique is typological analysis.

The results show that there are 13 homestays where does not achieve the Thai Homestay Standard Assessment in year 2018 with average of 2.49 out 5 and a weighted average of 49.76 out of 100. The weighted average determines the level of importance of Thai homestay standards, Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports. In addition, researchers gathered the recommendations for promoting and developing of unqualified homestays from Thai homestay standard assessors which were categorized into the fifth priorities: management of homestay administration, safety, advertising, tour program and natural resource and environment, respectively.

Keywords

Fostering and Developing, Thai Homestays, Thai Homestay Standards

ความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและการบริการที่ได้มาตรฐานระดับสากล ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจะต้องพัฒนาแบบบูรณาการ ประกอบด้วยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การเป็นเจ้าของที่ดี และการพัฒนาสาธารณูปโภคที่ครอบคลุมถึงที่พัก การศึกษาข้อมูลของประเทศไทยพบว่าการท่องเที่ยวชุมชนหลากหลายรูปแบบตั้งอยู่ในทุกภูมิภาคเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกท่องเที่ยวตามความต้องการ รวมทั้งสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับชุมชน (Takarn, Chatrungrueng, Somhom & Tantraporn, 2016)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้รับความนิยมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมเฉพาะตัว (Doktaison & Chankhexlar, 2016) เนื่องจากนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น และเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ในชุมชน ซึ่งรวมถึงกิจกรรมที่หลากหลายในท้องถิ่น เช่น การประกอบอาชีพที่แตกต่างในแต่ละท้องถิ่น ทำการเกษตรเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทัศนกรรมการงานฝีมือตามเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น ที่สำคัญมีการจัดการที่พัก แบบโฮมสเตย์ โดยกรมการท่องเที่ยวได้จัดทำมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.2546 มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่

1. ส่งเสริมให้ชุมชนมีการตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ และเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้และยั่งยืน
2. ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาโฮมสเตย์ให้มีมาตรฐานเพื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจรับรอง
3. ส่งเสริมให้การพัฒนาโฮมสเตย์เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ การดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและรับประโยชน์อย่างเป็นธรรม

การบริหารจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์นั้น ชุมชนต้องมีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมการจัดการอัตลักษณ์โฮมสเตย์ที่ต่ออาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การบริหารต้นทุนและรายได้ การจัดการทรัพยากรบุคคล การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น การกำหนดตลาดเป้าหมายและการประชาสัมพันธ์ (Taweephol, 2019) นอกจากนี้ชุมชนต้องพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อสร้างศักยภาพโฮมสเตย์ ประกอบด้วย การบริหารจัดการโฮมสเตย์ การสร้างมาตรฐานความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพโฮมสเตย์ และการแก้ปัญหาจากข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว (Mamak, 2011) รวมทั้งต้องปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อมโดยรอบโฮมสเตย์ คุณภาพ ความปลอดภัย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิด ความสะดวกสบาย (Nguyen & Vo, 2018) โดยจะต้องมีความเหมาะสมทั้งที่พัก ความปลอดภัย อาหาร กิจกรรมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ และรูปแบบการนำเที่ยวภายในชุมชน เป็นต้น ปัจจุบันมีผู้ประกอบการโฮมสเตย์จำนวนมาก แต่โฮมสเตย์ที่ดำเนินการส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับคุณสมบัติเบื้องต้นตามเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ทำให้ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่แท้จริงเกิดความเสียหายและส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ให้มีมาตรฐาน มีศักยภาพพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว และเตรียมความพร้อมโฮมสเตย์เข้าสู่ระบบการตรวจประเมินและให้การรับรองตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวที่จะมาใช้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในการท่องเที่ยวชุมชนโดยพำนักพักค้างรูปแบบโฮมสเตย์

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีหนึ่งในภารกิจสำคัญ ได้แก่ การตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การตรวจประเมินคุณสมบัติโฮมสเตย์เบื้องต้น 10 ประการ หากผู้ประกอบการโฮมสเตย์

ผ่านคุณสมบัติแล้ว จากนั้นสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลาจะส่งเอกสารมาที่กรมการท่องเที่ยว จากนั้นจะมีการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในมาตรฐาน และเกณฑ์ประเมินมาตรฐาน โฮมสเตย์ไทย ณ โฮมสเตย์ที่ได้รับการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จากนั้นกรมการท่องเที่ยวจะประสานไปยังโฮมสเตย์ที่ผ่านการตรวจเอกสารในขั้นตอนที่ 1 เพื่อนัดหมายวันและเวลา เพื่อให้คณะกรรมการตรวจประเมินโฮมสเตย์จากส่วนกลางซึ่งแต่งตั้งโดยกรมการท่องเที่ยว และคณะกรรมการประจำจังหวัดไปตรวจประเมินในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งเป็นการตรวจประเมินตามคุณสมบัติมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยทั้ง 10 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด ซึ่งแบบประเมินวัดระดับความสำคัญ (Rating Scale) ผู้ประเมินจะให้ความสำคัญในแต่ละตัวชี้วัด โดยอาศัยมาตรวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ในการลำดับความสำคัญของปัจจัย โดยกำหนดลำดับความสำคัญ 5 ระดับ โฮมสเตย์ที่จะผ่านมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจะต้องได้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก 70 คะแนนขึ้นไป และได้รับค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับหรือมากกว่า 3.50 (Ministry of Sport and Tourism, 2015)

ตราสัญลักษณ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะหลังคาทรงไทยลายกลอน อยู่บนตัวอักษร Home Stay Standard Thailand ซึ่งหลังคาทรงไทยลายกลอน มีสีน้ำตาล แสดงถึงโฮมสเตย์ที่อยู่ในชนบทของไทย ตัวอักษร Home Stay มีสีเขียว หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะพักรวมกับเจ้าของบ้านในบ้านหลังเดียวกัน ตัวอักษร Standard Thailand มีสีแดง หมายถึง ใช้ยืนยันว่าเป็นโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานของประเทศไทย ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ตราสัญลักษณ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

การใช้ตราสัญลักษณ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย มีแนวปฏิบัติดังนี้

1. การติดตั้งตราสัญลักษณ์ในโฮมสเตย์ จะต้องติดตั้งในจุดที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน
2. ตราสัญลักษณ์ที่โฮมสเตย์ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีอายุคราวละ 3 ปี เมื่ออายุจะต้องยื่นใบสมัครขอรับการประเมินโฮมสเตย์ใหม่
3. หากผู้ประกอบการโฮมสเตย์รายใดใช้ตราสัญลักษณ์ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือจัดทำขึ้นใช้เอง โดยไม่ผ่านความเห็นชอบของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะมีความผิดตามกฎหมาย

กรมการท่องเที่ยวได้ดำเนินการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ประจำปี พ.ศ. 2561 โดยดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการเตรียมการตรวจประเมิน การลงพื้นที่ตรวจประเมิน และจัดประชุมเพื่อรับรองผลการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๑

20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ณ ห้องประชุมชั้น 3 กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยคณะกรรมการได้เห็นชอบผลสรุปการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จากการตรวจประเมินทั้งหมด 78 โฮมสเตย์ มีจำนวนโฮมสเตย์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำนวน 65 แห่ง และไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำนวน 13 แห่ง (Academic Service Center, Burapha University, 2018) ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาและวิเคราะห์ผลการตรวจประเมินโฮมสเตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการตรวจประเมินเพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ตามเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ให้มีศักยภาพเพื่อพร้อมรับการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. โฮมสเตย์ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เกิดจากประเด็นใด
2. โฮมสเตย์ควรมีส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพโฮมสเตย์เพื่อให้ผ่านการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อรวบรวมปัญหาของโฮมสเตย์ที่ส่งผลให้โฮมสเตย์ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย
2. เพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพโฮมสเตย์ให้ผ่านการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ผลการตรวจประเมินโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการตรวจประเมินเพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เป็นการวิจัยแบบผสมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ผลคะแนนการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามมติคณะกรรมการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ครั้งที่ 2/2561 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ณ ห้องประชุมชั้น 3 กรมการท่องเที่ยว ผลการประชุมพบว่า มีโฮมสเตย์สมัครขอเข้ารับการตรวจประเมินทั้งหมด 78 โฮมสเตย์ ผ่านการตรวจประเมิน 65 แห่ง แบ่งเป็นรายใหม่จำนวน 34 แห่ง และต่ออายุ 31 แห่ง นอกจากนี้ ผลการตรวจประเมินพบว่า มีโฮมสเตย์ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจำนวน 13 แห่ง แบ่งเป็นรายใหม่จำนวน 5 แห่ง และต่ออายุ 8 แห่ง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ตารางที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยนำผลการประเมินโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการตรวจประเมินจำนวน 13 แห่ง ประกอบด้วยผลคะแนนรวม ค่าเฉลี่ย และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของโฮมสเตย์

ที่ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย (Academic Service Center, Burapha University, 2018) ซึ่งเป็นข้อมูลหลักสำหรับการศึกษาคั้งนี้

ตารางที่ 2 ผลสรุปการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

ภาค	จำนวนโฮมสเตย์	ผ่านการตรวจประเมินฯ		ไม่ผ่านการตรวจประเมินฯ	
		รายใหม่	ต่ออายุ	รายใหม่	ต่ออายุ
ภาคเหนือ	20	11	7	1	1
ภาคใต้	12	5	5	1	1
ภาคตะวันออก	5	-	4	-	1
ภาคตะวันตก	5	4	-	-	1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	28	14	9	1	4
ภาคกลาง	8	1	5	1	1
รวม	78	35	30	4	9
		65		13	

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการประจำจังหวัด และผลการประชุมจากคณะกรรมการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ครั้งที่ 2/2561 วาระที่ 4 การพิจารณาเพื่อรับรองผลการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ณ ห้องประชุมชั้น 3 กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

1.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารหนังสือ ตำรา วารสาร บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสารประกอบการประชุม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากผลการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 โดยนำผลการประเมินโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการตรวจประเมินจำนวน 13 แห่ง แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักในแต่ละองค์ประกอบ โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดอันดับเรียงความสำคัญที่ต้องแก้ไข โดยอันดับที่ 1 ต้องแก้ไขโดยด่วนที่สุดและอันดับที่ 10 แก้ไขอันดับสุดท้าย และส่วนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะ โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อเสนอแนะของโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานจากคณะกรรมการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยใช้เทคนิควิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด ซึ่งผู้วิจัยได้จัดระบบข้อมูลโดยอาศัยหลักเกณฑ์ของ Miles & Huberman (1994 cited in Ahmed, 2010) ซึ่งนำเสนอขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การลดทอนข้อมูล (Data reduction) ผู้วิจัยได้ทำการเรียบเรียง, การจัดกลุ่ม และการสรุป จากนั้นนำข้อมูลมาใส่รหัส และเขียนข้อเขียนเพื่อเตือนความทรงจำ ที่สำคัญต้องเชื่อมโยงข้อมูลไปสู่การหาแก่นเรื่อง และการจัดกลุ่มเพื่อสร้างเป็นแนวความคิดรวบยอดและนำความคิดรวบยอดมาสู่การอธิบาย

2.2 การแสดงข้อมูล (Data display) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจัดการ, การบีบอัด และการรวบรวม รายละเอียดทั้งหมดเข้าด้วยกัน

2.3 การสร้างข้อสรุป (Drawing conclusion) เพื่อสร้างข้อสรุปของงานวิจัย

2.4 การพิสูจน์ข้อสรุป (Verifying conclusion) เพื่อวิเคราะห์ข้อสรุปของงานวิจัย จากนั้นนำเสนอข้อมูลและผลการวิจัย แบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ รวมทั้งใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ คะแนนรวม ค่าเฉลี่ย และค่าถ่วงน้ำหนัก เพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพมีความเป็นอัตวิสัยของนักวิจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นนักวิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation of sources) เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการตรวจสอบข้อมูล และยืนยันข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาถูกต้องหรือไม่ (Buaraphan, 2011) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลโดยการใช้ข้อมูลที่รวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ได้แก่ เอกสาร การสัมภาษณ์ รายงานการประชุม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) โดยใช้นักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญหลากหลายร่วมวิเคราะห์และตีความข้อมูลในมุมมองที่แตกต่างกัน ได้แก่ การบริหารจัดการ การท่องเที่ยว มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และการวิเคราะห์ทางสถิติ แล้วนำผลที่ได้มาตรวจสอบยืนยันซึ่งกันและกัน

4. ระยะเวลาการทำวิจัย

การศึกษาวิจัยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 9 เดือน ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2561 – มกราคม 2562

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ประจำปี 2561

โฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ประจำปี 2561 ประกอบด้วย 13 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ภาคเหนือ 2 แห่ง ภาคใต้ 2 แห่ง ภาคตะวันออก 1 แห่ง ภาคตะวันตก 1 แห่ง ภาคกลาง 2 แห่ง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 แห่ง โดยผู้วิจัยจะใช้เลข 1 - 13 แทนชื่อโฮมสเตย์ โดยไม่เรียงลำดับโฮมสเตย์ตามภูมิภาค ดังตารางที่

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ย และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐาน
โฮมสเตย์ไทย ประจำปี 2561

โฮมสเตย์		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	คะแนนเฉลี่ย	ลำดับที่
องค์ประกอบที่ 1 ที่พัก (10 คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย	1.75	2.25	2.47	1.34	1.28	2.72	2.69	2.69	3.94	2.75	4.16	2.46	4.50	2.69	8
	ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก	3.40	4.11	4.93	2.70	2.44	5.43	5.47	5.47	7.84	5.40	8.28	4.91	8.95	5.33	
องค์ประกอบที่ 2 อาหารและโภชนาการ (10 คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย	2.34	1.25	2.72	1.72	1.25	2.88	1.78	1.78	4.36	2.28	3.44	2.39	4.31	2.50	6
	ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก	4.75	2.56	5.50	3.40	2.42	5.93	3.40	3.40	8.78	4.68	7.00	4.86	8.63	5.02	
องค์ประกอบที่ 3 ความปลอดภัย (10 คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย	2.06	0.61	2.50	0.75	1.50	2.25	2.11	2.11	3.61	1.00	3.38	2.00	4.00	2.14	2
	ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก	4.13	1.22	5.00	1.50	3.00	4.50	4.22	4.22	7.22	2.00	6.75	4.00	8.00	4.29	
องค์ประกอบที่ 4 อธิยาศัยไม่ตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน (10 คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย	3.06	1.67	2.38	1.50	2.50	2.38	2.89	2.89	4.17	1.19	3.81	2.14	4.06	2.66	7
	ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก	6.13	3.33	4.75	3.00	5.00	4.75	5.78	5.78	8.33	2.38	7.63	4.29	8.13	5.33	
องค์ประกอบด้านที่ 5 รายการนำเที่ยว (10 คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย	2.21	1.52	2.33	0.63	2.74	1.79	2.33	2.33	3.70	1.42	3.42	2.71	4.04	2.40	4
	ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก	4.43	3.02	4.75	1.28	5.56	3.63	4.60	4.60	7.36	2.88	6.83	5.49	8.08	4.81	
องค์ประกอบที่ 6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (10 คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย	2.22	2.69	2.41	1.66	1.53	1.47	2.56	2.56	3.86	1.66	3.16	2.50	4.09	2.49	5
	ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก	4.33	5.64	4.80	3.23	3.27	2.85	4.96	4.96	7.73	3.00	6.30	5.03	8.18	4.94	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

โสมสเดย์		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	คะแนนเฉลี่ย	ลำดับที่
องค์ประกอบที่ 7 วัฒนธรรม (10 คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย	4.00	2.72	3.06	0.94	1.67	1.75	3.00	3.00	4.11	2.63	3.69	2.71	4.25	2.89	10
	ค่าเฉลี่ย															
	ถ่วงน้ำหนัก	8.00	5.44	6.13	1.88	3.33	3.50	6.00	6.00	8.22	5.25	7.38	5.43	8.50	5.77	
องค์ประกอบที่ 8 การสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย	4.06	1.94	2.44	0.06	3.72	1.31	2.67	2.67	4.11	2.63	3.25	2.79	3.75	2.72	9
	ค่าเฉลี่ย															
	ถ่วงน้ำหนัก	4.03	1.93	2.43	0.08	3.71	1.28	2.69	2.69	4.09	2.55	3.25	2.77	3.75	2.71	
องค์ประกอบที่ 9 การบริหารของกลุ่มโสมสเดย์ (20 คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย	1.81	1.46	2.13	0.85	1.09	1.21	2.04	2.04	3.61	0.85	3.13	2.19	3.83	2.02	1
	ค่าเฉลี่ย															
	ถ่วงน้ำหนัก	7.53	5.11	8.58	3.63	4.27	5.05	8.24	8.24	14.51	3.55	1.88	8.77	15.25	7.28	
องค์ประกอบที่ 10 การประชาสัมพันธ์ (5 คะแนน)	คะแนนเฉลี่ย	2.44	1.33	2.44	0.50	1.94	1.94	2.00	2.00	4.06	2.38	2.88	2.71	4.19	2.37	3
	ค่าเฉลี่ย															
	ถ่วงน้ำหนัก	2.45	1.31	2.45	0.40	1.96	2.00	1.87	1.87	4.04	2.48	2.93	2.71	4.20	2.36	

* จัดเรียงลำดับโดยคะแนนค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมาก

จากตารางที่ 3 พบว่าโสมสเดย์ที่ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานโสมสเดย์ไทย 10 องค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักที่แตกต่างกันในแต่ละองค์ประกอบทำให้ยากต่อการพิจารณาความจำเป็น ต้องแก้ไขเร่งด่วน ผู้วิจัยจึงพิจารณาใช้คะแนนเฉลี่ยมาจัดเรียงลำดับในการเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหามาตรฐานโสมสเดย์ไทย โดยการบริหารของกลุ่มโสมสเดย์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คิดเป็น 2.02 คะแนน รองลงมา คือ ความปลอดภัย มีคะแนนเฉลี่ย 2.14 การประชาสัมพันธ์ รายการนำเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาหารและโภชนาการ อัยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้าน และสมาชิกในครัวเรือน ที่พัก การสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ และวัฒนธรรม โดยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.37, 2.40, 2.49, 2.50, 2.66, 2.69, 2.72 และ 2.89 ตามลำดับ จากการศึกษาผลการตรวจประเมินโสมสเดย์ทั้ง 13 แห่ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 จากคะแนนเต็ม 5 คิดเป็นค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 49.76 จากคะแนนเต็ม 100

ส่วนที่ 2 การสร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาโสมสเดย์ที่ไม่ผ่านการตรวจประเมิน

การสร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาโสมสเดย์ที่ไม่ผ่านการตรวจประเมิน นักวิจัย ได้รวบรวมจากข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจประเมินมาตรฐานโสมสเดย์ไทย รวมทั้งผลสรุปจากการประชุมของคณะกรรมการตรวจประเมินมาตรฐานโสมสเดย์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ครั้งที่ 2/2561 ซึ่งมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสำหรับโสมสเดย์ทั้ง 13 แห่งที่ไม่ผ่านการตรวจ

ประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะไปในทางเดียวกัน โดยมาตรฐานโฮมสเตย์ของทั้ง 13 แห่งมีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุด 5 องค์ประกอบ โดยเรียงจากคะแนนน้อยสุดตามลำดับ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 9 การบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ องค์ประกอบที่ 3 ความปลอดภัย องค์ประกอบที่ 10 การประชาสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 5 รายการนำเที่ยว และ องค์ประกอบที่ 6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนอกจากนี้การประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยได้ให้ความสำคัญองค์ประกอบด้านที่พักเป็นสำคัญ ซึ่งปรากฏอยู่ในองค์ประกอบที่ 1 ที่พัก ดังนั้นนักวิจัยจึงนำเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการตรวจประเมินใน 6 องค์ประกอบ เพื่อให้ชุมชนโฮมสเตย์พัฒนาปรับปรุงในการสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวและส่งผลกระทบต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวหรือบอกต่อ และกลายเป็นความจงรักภักดีในที่สุด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 9 การบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ (1) โฮมสเตย์ควรกำหนดรูปแบบและโครงสร้างการบริหารจัดการโฮมสเตย์ที่ชัดเจน โดยต้องดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการชุมชน ไม่ใช่บริหารเพียงแค่ผู้นำชุมชนเพียงผู้เดียว และสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารความเข้าใจระเบียบและคุณสมบัติเบื้องต้นในการดำเนินการโฮมสเตย์ และ (2) การบริหารงบประมาณ ควรดำเนินการผ่านคณะกรรมการ ซึ่งต้องกำหนดรายรับ-รายจ่าย และการปันผลที่เป็นธรรม เช่น รายได้ฐานการเรียนรู้หรือกิจกรรมการนำเที่ยว ที่ต้องมีเอกสาร และหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ชัดเจน

องค์ประกอบที่ 3 ความปลอดภัย ควรกำหนดกฎและกติกาของผู้เข้าพัก รวมถึงเบอร์โทรศัพท์ฉุกเฉิน ได้แก่ สถานีตำรวจ โรงพยาบาล สถานีอนามัย อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพพร.) กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น โดยติดไว้ให้ผู้เข้าพักเห็นอย่างชัดเจน

องค์ประกอบที่ 10 การประชาสัมพันธ์ โฮมสเตย์ควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ในรูปแบบที่เหมาะสม ผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ทั้งออนไลน์หรือออฟไลน์ ซึ่งต้องทำความเข้าใจกับประชาชนภายในชุมชนให้ชัดเจน

องค์ประกอบที่ 5 รายการนำเที่ยว โฮมสเตย์ควรจัดทำเอกสารรายการนำเที่ยว และเส้นทางการท่องเที่ยว โดยสร้างสรรค์กิจกรรมที่ผสมผสานเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น การแต่งกาย การประกอบอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม ภาษา ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โฮมสเตย์ควรดูแลมีมาตรการจัดการสิ่งปฏิกูลทั้งจากภายในชุมชน และนักท่องเที่ยว ได้แก่ การคัดแยกขยะ, การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวเกิดการตระหนักและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม, นำทฤษฎี 3R (Reduce, Reuse, Recycle) มาประยุกต์ใช้ ที่สำคัญโฮมสเตย์มีรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

องค์ประกอบที่ 1 ที่พัก แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ (1) บ้านโฮมสเตย์ควรดูแลความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยทั้งภายในและภายนอกบ้าน รมัถระวังพื้นที่ต่างระดับ และการปรับปรุงต่อเติม ซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุ รวมทั้งควรติดตั้งไฟส่องสว่างตามทางเดินเพื่อความปลอดภัย นอกจากนี้บ้านบางหลังมีผู้สูงอายุ เด็กเล็ก และสัตว์เลี้ยง ควรมีการจัดการเรื่องความเป็นส่วนตัวให้กับผู้เข้าพักเป็นสำคัญ (2) ห้องนอน ควรเช็คคราบฝุ่นละออง ดูแลเครื่องนอนให้ถูกสุขลักษณะ ไม่มีคราบสกปรก และกลิ่นอับที่ไม่พึงประสงค์ (3) ห้องครัว ควรปรับดูแล

ความสะอาด การจัดเก็บสิ่งของ ภาชนะในครัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และถึงขณะต้องมีฝาปิดมิดชิด (4) ห้องน้ำ ควรรักษาความสะอาด การจัดเก็บสิ่งของในห้องน้ำให้เรียบร้อย มีระบบระบายน้ำทิ้งที่เหมาะสม และแยกการใช้ชั้นร่วมกันระหว่างชั้นอาบน้ำและชั้นสุขา และ (5) ยาสามัญประจำบ้าน ควรจัดหาอุปกรณ์ใส่ที่แยกกระหว่างยาของเจ้าของบ้าน และผู้เข้าพัก รวมทั้งตรวจสอบวันหมดอายุ และแยกประเภทของยาที่ใช้ภายในและภายนอก

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ผลการตรวจประเมินโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการตรวจประเมินเพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ประจำปี 2561 พบว่ามีโฮมสเตย์ที่ขอเข้ารับการตรวจประเมินจำนวน 78 แห่ง ผลการตรวจประเมิน พบว่า มีโฮมสเตย์ไม่ผ่านการตรวจประเมิน จำนวน 13 แห่ง ตั้งอยู่ภาคเหนือ 2 แห่ง ภาคใต้ 2 แห่ง ภาคตะวันออก 1 แห่ง ภาคตะวันตก 1 แห่ง ภาคกลาง 2 แห่ง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 แห่ง

โฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย 10 องค์กรประกอบ มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักที่แตกต่างกัน โดยองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบด้านที่คณะกรรมการต้องการให้โฮมสเตย์ปรับปรุง ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายการนำเที่ยว การประชาสัมพันธ์ ความปลอดภัย และการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประชาสัมพันธ์ทั้งภายนอกชุมชน และภายในชุมชน สอดคล้องกับ Taweephol (2019) ที่นำเสนอแนวทางการจัดการอัตลักษณ์โฮมสเตย์ไทย กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โฮมสเตย์ ต้องมีการกำหนดตลาดเป้าหมายและการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีอาชีพและรายได้ ส่งผลให้เกิดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน และการเผยแพร่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งสอดคล้องกับ Nguyen & Vo (2018) ที่ให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยทั้งภายในบ้านพัก และในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่โฮมสเตย์ควรให้ความสำคัญ แก่นักท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ผลการตรวจประเมินโฮมสเตย์ที่ไม่ผ่านการตรวจประเมินเพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ยังสอดคล้องกับ Mamak (2011) ที่เสนอว่ารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อสร้างศักยภาพโฮมสเตย์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โฮมสเตย์ประสบความสำเร็จ โดยต้องพัฒนารายการนำเที่ยว และส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพโฮมสเตย์ ที่มีมาตรฐาน และสอดคล้องกับ Ismail, Aminuddin, & Mustafa (2015) ที่นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ผลิตเพลินในราคาถูก และสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมในชุมชนโดยรอบ ที่สำคัญต้องมีการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กรมการท่องเที่ยวควรจัดการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับโฮมสเตย์ก่อนสมัครขอเข้ารับการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ด้านความรู้ความเข้าใจรายละเอียดขององค์ประกอบ

มาตรฐานโฮมสเตย์ทั้ง 10 องค์ประกอบ และเน้นย้ำความสำคัญใน 6 องค์ประกอบสำคัญที่เป็นสาเหตุทำให้โฮมสเตย์ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

1.2 ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด (ทกจ.) ควรเป็นหน่วยงานที่ให้คำแนะนำกับชุมชนที่ต้องการเข้ารับการประเมิน ให้คำปรึกษาในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานการประเมินประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ เพื่อลดความผิดพลาดของข้อมูล ที่ส่งผลทำให้ผลการประเมินต่ำกว่ามาตรฐานและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโฮมสเตย์ที่มีผลคะแนนประเมินสูง เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และพัฒนาต่อยอดให้เข้าสู่การขอรับการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ระดับอาเซียน

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบผลการประเมินตามรอบประเมิน 3 ปี และแยกตามภูมิภาคหรือจังหวัดเพื่อสะท้อนให้ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด (ทกจ.) สามารถลงพื้นที่และให้คำปรึกษากับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยงานจ้างที่ปรึกษา “โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพมาตรฐานคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว และมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561” กิจกรรมที่ 5 ดำเนินการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยงานวิจัยนี้ได้รับความอนุเคราะห์ทุนสนับสนุนการวิจัยจากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะกรรมการส่วนกลาง คณะกรรมการประจำจังหวัด และนักวิจัยทุกท่านที่ได้สละเวลาในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านสำหรับคำแนะนำ และคำชี้แนะต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบพระคุณอย่างสูงไว้ในโอกาสนี้

References

- Academic Service Center, Burapha University. (2018). **Final Report of Assessment and Evaluation in Thailand Homestay Standard fiscal year 2018**. Chonburi: Burapha University.
- Ahmed, J. U. (2010). Documentary research method: new dimensions. **Indus Journal of Management & Social Science**, 4(1), 1-14.
- Buaraphan, K. (2011). **Qualitative research**. (2nd Editions). Bangkok: Comma Design & Print.
- Doktaisong, B. & Chankhexlar, P. (2016). *kānkamnot nayōbāi thurakit hōmsatē khōng Thai* [Thai Home-Stay Business Policy Formulation]. **Political Science Review, Kasertsart University**, 3(1), 78-94.

- Ismail, M., Aminuddin, M. & Mustafa, N. (2015). Community-based homestay service quality, visitor satisfaction, and behavioral intention. **AMER International Conference on Quality of Life, Jakarta, Indonesia**, 25-27 April 2015, 1-9.
- Mamak, S. (2011). Business Administration Form for Creating Homestay Potential: Case Study: Baan A-Li Homestay, Samrongthap, Surin. **TAT Review**, 4, 22-27.
- Ministry of Sport and Tourism. (2015). **Thailand Homestay Standard**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Nguyen, T. V. & Vo, K. N. (2018). Designing a Homestay Tourism Model in Tien Giang Tourist Destinations. **Data Science and Pattern Recognition Ubiquitous International**, 2(1), 1-14.
- Takarn, T., Chatrungrueng, B., Somhom, S. & Tantraporn, N. (2016). k̄nphatthanā b̄æp̄ pramœn̄ m̄at̄rathān̄ h̄ōmsatē Thai samrap̄ k̄nphatthanā rabop̄ k̄nhai kham n̄enam nai k̄n̄ khao rap̄ k̄n̄ truat̄ pramœn̄ phūā haidai k̄n̄ rap̄r̄nḡ m̄at̄rathān̄ h̄ōmsatē Thai [The development Thai Homestay Standard Evaluation Form for Developing a Guidance System for Auditing for Accreditation of Thai Homestay Program]. **The 3rd National Conference at Kamphaeng Phet Rajabhat University**, 127-140.
- Taweephol, R. (2019). n̄æōthānḡ k̄n̄ch̄atk̄n̄ ‘attalak̄ h̄ōmsatē Thai k̄r̄anī suksā č̄angwat phet buri læ č̄angwat prachūap̄ khīrī khan [Thai Homestay on Identity Management: A Case Study of Phetchaburi Province and Prachuapkhirikhan Province]. **Research and Development Journal, Loei Rajabhat University**. 14(48), 22-33.

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE GREEN TOURISM IN NAKHON CHAI BURIN

ภูกิจ ยลชญาวงศ์
Phukit Yonchayawong

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพมหานคร
Faculty of Art and Science, South -East Asia University, Bangkok
E-mail:Phukityon@gmail.com

Received:	June 19, 2020
Revised:	January 28, 2021
Accepted:	February 4, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 68 คน และการจัดการสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการชุมชนที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 1 ชุมชน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่ได้รวบรวมมาทั้งหมด

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์โดยรวม มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในระดับสูง 2) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ พบว่า การบริหารจัดการภาครัฐด้านการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวแก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเป็นปัญหาสำคัญที่สุด 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ได้แก่ (1) การนำแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่เป็นมรดกโลกมาเป็นจุดขายหลัก (2) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ (3) พัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวให้สูงขึ้น (4) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว (5) สร้างความเข้มแข็งให้องค์กรภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว (6) สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่น (7) พัฒนาข้อมูลสารสนเทศเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว (8) นำเสนอความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ชุมชน และ (9) สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสีเขียวสู่ชุมชนให้มากขึ้น

คำสำคัญ

การพัฒนา การท่องเที่ยวสีเขียว นครชัยบุรีรินทร์

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the current state of green tourism sites in Nakhon Chai Burin Provincial Group, 2) study problems and obstacles in the management of green tourism in Nakhon Chai Burin Provincial Group, and 3) propose guidelines for the development of green tourism management in Nakhon Chai Burin Provincial Group. This research is qualitative research that was conducted by collecting data based on the examination of documents, making observations, having in-depth interviews with 68 key informants, and organizing a group discussion with one community committee member in the tourist sites, as well as analyzing the content of all collected data.

The results of the research were as follows: 1) the current state of green tourism sites in Nakhon Chai Burin Provincial Group revealed that it had a high level of potential on the whole, 2) the state of problems and obstacles in green tourism in Nakhon Chai Burin Province revealed that the government's management in the enhancement of the knowledge, understanding, and concept of green tourism for personnel concerning tourism was the most important issue, and 3) guidelines for the development of green tourism in Nakhon Chai Burin Provincial Group included (1) citing green tourism sites that are world heritage sites as the main selling point, (2) connecting green tourism in Nakhon Chai Burin Provincial Group, (3) enhancing the standard of green tourism, (4) enhancing the knowledge and understanding about the concept of green tourism, (5) strengthening private organizations concerning tourism, (6) building a network of participation in local communities, (7) developing information for advertising and publicizing for the promotion of tourism, (8) presenting the uniqueness and identity of the communities, and (9) generating more income from green tourism for the communities.

Keywords

Development, Green Tourism, Nakorn Chai Burin

ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ถือเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศในลำดับต้น ๆ โดยเดือนมกราคม พ.ศ. 2562 มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 195,847.05 ล้านบาท (Division of Tourism and Sports Economy, 2019) ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวเหล่านี้ นอกจากสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวแล้วยังกระจายเข้าไปในสู่ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้มากขึ้นกว่าเดิมหน่วยงานภาครัฐจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นและ

เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศแต่ในทางปฏิบัติพบว่า นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวอย่างเดียว ได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติได้ร่อยหรอลง อันเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ประหยัด 2) สิ่งแวดล้อมเป็นพิษหรือเกิดภาวะมลพิษต่าง ๆ ขึ้น 3) เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวเติบโตและสร้างรายได้ให้ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน จึงมีการเสนอแนวความคิดการท่องเที่ยวสีเขียวขึ้นมา โดยสมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ (The International Ecotourism Society, 2011) ได้เสนอหลักการการท่องเที่ยวสีเขียวคือ การท่องเที่ยวและการเดินทางที่มีความรับผิดชอบต่อในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในท้องถิ่น เพื่อให้การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเป็นไปในลักษณะของความยั่งยืนที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นไปพร้อมกันจนสามารถรักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อารยธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด (Tourism Authority of Thailand, 2019) อีกทั้งเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างความอยู่รอดให้กับชุมชน อ่อนไหวต่อวัฒนธรรมและเต็มเปี่ยมด้วยประสบการณ์ ดังนั้น เพื่อดำเนินการตามแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวประเทศไทยจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว พ.ศ. 2560-2564 ขึ้นมาเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว โดยมุ่งเน้นให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนอีกทั้งเพื่อให้การท่องเที่ยวสีเขียวสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

สำหรับกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ถือว่าเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้พิจารณาจากประเภทและจำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ศักยภาพการให้บริการนักท่องเที่ยว แหล่งอารยธรรม ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์และมีอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน ซึ่งหากพิจารณาจากศักยภาพการท่องเที่ยวโดยรวมจะเห็นว่าสามารถสร้างรายได้ด้านการท่องเที่ยวเป็นเงินจำนวนมาก แต่ในทางปฏิบัติ พบว่า ปริมาณนักท่องเที่ยวและรายได้ที่เข้าสู่แต่ละจังหวัดยังถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับศักยภาพการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จนสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งสามารถรักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อารยธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ โดยผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ที่จะได้ทราบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

นิยามศัพท์

1. การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้บุคคลและชุมชนท้องถิ่นสร้างเอกลักษณ์แห่งตนและสร้างความสามารถที่จะเผชิญกับสภาพแวดล้อมของโลกได้อย่างมีจุดหมายและภาคภูมิใจ โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับท้องถิ่นในระยะยาว

2. การท่องเที่ยวสีเขียว หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อมเป็นไปในลักษณะของความยั่งยืนที่สามารถตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวและท้องถิ่นไปพร้อมกันสามารถรักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อารยธรรมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด รวมทั้งปรับปรุงความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น

3. กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ หมายถึง กลุ่มจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างจำนวน 4 จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย นคร(นครราชสีมา), ชัย(ชัยภูมิ), บุ(บุรีรัมย์), รินทร์(สุรินทร์)

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์เป็นอย่างไร
2. ปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์เป็นอย่างไร
3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ควรดำเนินการอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

กำหนดขอบเขตด้านสถานที่จำนวน 4 จังหวัดประกอบด้วย นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ โดยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการตอบโจทย์/ปัญหาวิจัย ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเอกสารและข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยเกี่ยวข้องไว้ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Chantawanit, 2008)
2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลแบบเผชิญหน้ากับแหล่งข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยเทคนิค (Cresswell, 2009) ดังนี้

2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในฐานะนักท่องเที่ยวเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว สภาพชุมชนใกล้แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับประชาชนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบหลากหลาย (Maximum Variation Sampling) ตามแนวทางของไมล์ และฮูเบอร์แมน (Miles & Huberman, 1994) จนได้ประชากรตัวอย่าง จำนวน 3 กลุ่ม รวม 68 คนประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ จำนวน 20 คน 2) ผู้บริหารภาครัฐที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ จำนวน 16 คน และบุคลากรภาคการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์จำนวน 16 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรภาคประชาชนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ จำนวน 16 คน

2.3 การสนทนากลุ่มกับกรรมการชุมชน 1 ชุมชน โดยเจาะจงเลือกชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวและเป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว รวมทั้งมีประสบการณ์และบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยว อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์พื้นเมือง เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องเป็นประโยชน์

3. เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ระยะเวลาทั้งหมดทุกขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ถึง เดือนมิถุนายน 2562 รวมเป็นเวลา 1 ปี 5 เดือน โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนด้านการท่องเที่ยว และการสังเกตการณ์ตามแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว โดยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการตรวจสอบโดยใช้วิธีตรวจสอบสามเส้า (Data Triangulation) ซึ่งเป็นกระบวนการเสริมสร้างความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้มาจากการวิจัย หลังจากนั้นนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และตรวจสอบเบื้องต้นโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูล รวมทั้งลดทอนข้อมูลจากรายละเอียดไปสู่ภาพรวมที่แสดงแบบแผนของความคิดหรือพฤติกรรม (Trimongkolkul & Chatraporn, 2000) สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่ม จะสรุปเป็นภาพรวมของกลุ่มที่สะท้อนอิทธิพลของปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มด้วย โดยในการนำเสนอข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มจะใช้วิธีการบรรยายที่เสริมด้วยคำพูดของผู้สัมภาษณ์บางตอนที่เน้นความหมายให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในภาพรวมหลายมิติ

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า

1.1 ลักษณะภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า มีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้เพราะกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ทั้ง 4 จังหวัด มีพื้นที่รวมกันทั้งหมดประมาณ 32,743,674 ไร่ (Department of Land Development, 2017) คิดเป็นร้อยละ 30.83 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและคิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 7.70 ของพื้นที่ทั้งประเทศ โดยจังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่มากที่สุด และพบว่าทุกจังหวัดมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีทางหลวงแผ่นดินสายหลักและ

สายรองหลายสายที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดและภายในจังหวัด รวมทั้งมีโครงการก่อสร้างทางด่วนพิเศษ (มอเตอร์เวย์) สายบางปะอิน-นครราชสีมาและโครงการทางหลวงสายอาเซียนพาดผ่าน (Bureau of Strategic Administrative Office, 2016) มีเส้นทางรถไฟผ่านจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 2 สาย ส่วนจังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ต่างมีเส้นทางรถไฟผ่านทางตอนบนที่สำคัญพบว่า ยังมีโครงการรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ-นครราชสีมาที่กำลังดำเนินการอยู่ และพบว่าจังหวัดนครราชสีมาทำอากาศยานนครราชสีมา ส่วนจังหวัดบุรีรัมย์มีทำอากาศยานบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์มีทำอากาศยานสุรินทร์ภักดี โดยตัวอย่างโครงการด้านการคมนาคมขนส่งที่กำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งหากแล้วเสร็จจะสามารถเพิ่มศักยภาพการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ให้สูงขึ้น แสดงตามภาพที่ 1 และ 2 ดังนี้



ภาพที่ 1 โครงการรถไฟความเร็วสูงเส้นทางกรุงเทพฯ-หนองคาย (ช่วงที่ 1 กรุงเทพฯ-นครราชสีมา)
ที่มา : State Railway of Thailand (2018)



ภาพที่ 2 โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข 6 สายบางปะอิน-นครราชสีมา
ที่มา : Department of Highways (2018)

1.2 ปริมาณแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ผลการศึกษาพบว่ามียังมีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวในทุกประเภทรวมทั้งสิ้น 229 แห่ง และพบว่าจังหวัดนครราชสีมามีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากที่สุดภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดฯ โดยแหล่งท่องเที่ยวสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	นครราชสีมา	ชัยภูมิ	บุรีรัมย์	สุรินทร์	รวม
1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	20	27	14	9	70
2. แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต	13	5	17	9	44
3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และมรดกประเพณี	13	7	16	15	12
4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวิชาการ	4	2	3	3	29
5. แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและความเชื่อ	8	9	9	3	23
6. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสันทนาการและบันเทิง	9	4	7	3	23
รวม	67	54	66	42	229

ที่มา: Bureau of Strategic Administrative Office (2016)

โดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญในฐานะมรดกโลกคือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและมรดกประเพณีที่มีชื่อเสียง คือ ปราสาทหินพนมรุ้ง ตามแสดงในภาพที่ 3 และ 4



ภาพที่ 3 อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ที่มา : Khao Yai National Park (2563)



ภาพที่ 4 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ที่มา : Phnom Rung Historical Park (2563)

1.3 จำนวนนักท่องเที่ยวโดยในกลุ่มจังหวัดฯ ในปี พ.ศ.2559 พบว่ามีจำนวนคนมาท่องเที่ยวทั้งสิ้น 8,446,274 คน โดยจังหวัดนครราชสีมามีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุดและรายได้จากการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดฯ ในปี พ.ศ. 2559 มีมูลค่าเท่ากับ 14,363.14 ล้านบาท โดยจังหวัดนครราชสีมา มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด โดยแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดฯ ในปีพ.ศ. 2554

รายการ	นครราชสีมา	ชัยภูมิ	บุรีรัมย์	สุรินทร์	รวม
1. นักท่องเที่ยว (คน)	5,771,424	845,765	936,223	892,860	8,446,274
2. รายได้ (ล้านบาท)	10,744.70	890.10	1,148.28	1,580.06	14,363.14
3. แหล่งท่องเที่ยว (แห่ง)	70	34	19	22	145
4. โรงแรม/ที่พัก (แห่ง)	276	52	82	34	444
5. ห้องพัก (ห้อง)	9,101	1,500	1,700	2,077	1,478

ที่มา : Bureau of Strategic Administrative Office (2016)

1.4 คุณภาพการให้บริการ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์มีโรงแรมและที่พักที่มีมาตรฐานและมีคุณภาพอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีภัตตาคารและร้านอาหารที่มีมาตรฐานการบริการ มีอาหารที่หลากหลายทั้งอาหารนานาชาติ อาหารไทยและอาหารพื้นเมืองและมีร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึกและของฝากพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ดังนั้นจึงถือว่ากลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์มีศักยภาพและมีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นอย่างมาก

2. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์

2.1 ด้านการบริหารภาครัฐ

2.1.1 การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว พบว่าผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกส่วนใหญ่เข้าใจว่า การท่องเที่ยวสีเขียวคือ การท่องเที่ยวแหล่งตามแหล่งธรรมชาติ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด

2.1.2 แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว พบว่า มีบรรจุไว้ในยุทธศาสตร์การการท่องเที่ยวสีเขียวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2560-2564 แต่ในการขับเคลื่อนพบว่ายังขาดการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงส่งผลทำให้โครงการและแผนงานต่าง ๆ ไม่ปรากฏผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวมีเฉพาะตัวแทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬานั้นที่ทราบ เพราะเป็นผู้นำนโยบายมาปฏิบัติ ส่วนในภาคส่วนอื่น ๆ และนักท่องเที่ยวยังไม่ทราบว่ายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวนี้ออกมาใช้

2.1.3 การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวกับแผนพัฒนาจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์และแผนพัฒนารายจังหวัดในแต่ละจังหวัดในกลุ่มนครชัยบุรีรัมย์ พบว่า ในกลุ่มจังหวัดยังไม่มีร่วมกันในการกำหนดนโยบายและแผนงานการท่องเที่ยวสีเขียวที่ชัดเจน โดยแต่ละจังหวัดต่างมีเฉพาะแผนงานการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดของตนเอง ดังนั้น จึงทำให้แผนพัฒนาจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์ในภาพรวมยังไม่มีที่สอดคล้องและเชื่อมโยงระหว่างกัน

2.1.4 การส่งเสริมสินค้าและผลิตภัณฑ์พื้นเมือง พบว่า หน่วยงานภาครัฐในหลายหน่วยงานมีกิจกรรมส่งเสริมการผลิตของผลิตภัณฑ์พื้นเมืองเพื่อส่งจำหน่าย ทำให้เป็นที่รู้จักและประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งและสามารถสร้างรายได้สู่ชุมชน แต่มีข้อค้นพบว่า ยังไม่มีการนำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองมาเชื่อมโยงกับธุรกิจท่องเที่ยวสีเขียวและบุคลากรการท่องเที่ยวยังขาดความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างครบถ้วน จึงยังไม่สามารถนำเสนอจุดเด่นของผลิตภัณฑ์พื้นเมือง

2.1.5 กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว พบว่า กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีการส่งเสริมเฉพาะกิจกรรมหลักที่ใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาพรวมของประเทศ แต่ยังไม่มีการนำแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวเข้าไปผสมผสานในกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาพรวมที่จัดขึ้น และพบว่า จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดบุรีรัมย์มีจุดแข็งในฐานะที่เป็นเมืองกีฬา (Sport City) และมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวกีฬา (Sport Tourism) โดยที่ผ่านมามีการจัดการแข่งขันกีฬาในระดับโลก ระดับทวีปและระดับชาติอย่างต่อเนื่องทั้งปี ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวและใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก จนสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างดี

2.1.6 มาตรฐานการท่องเที่ยว เพื่อสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น พบว่าภาครัฐได้มีการกำหนดระเบียบคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ว่าด้วยมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของมัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยวที่พึงปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวและความรับผิดชอบที่มีต่อนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ตลอดจนค่าตอบแทนหรือความคุ้มครองที่มัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยวจะพึงได้รับจากผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว พ.ศ. 2556

2.1.7 การพัฒนาข้อมูลสารสนเทศและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว พบว่า ได้มีการจัดระบบฐานข้อมูลและการโฆษณาประชาสัมพันธ์แล้วอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นลักษณะการท่องเที่ยวในภาพรวม ซึ่งยังไม่มีการแยกเฉพาะข้อมูลการท่องเที่ยวสีเขียวให้เห็นเด่นชัด

2.1.8 การประชาสัมพันธ์ยังไม่ได้เน้นนำเสนอเรื่องราวของอารยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี อัตลักษณ์ชุมชนให้เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว รวมทั้งข้อมูลด้านการท่องเที่ยวสีเขียว

2.2 ด้านการบริหารภาคเอกชน

2.2.1 บทบาทองค์กรเอกชนด้านการท่องเที่ยวในการส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว พบว่า สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังไม่มีบทบาทมากนักในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด และมีข้อค้นพบ ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รู้จักข้อมูลองค์กรภาคเอกชนเฉพาะ 2 หน่วยงานคือ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

2.2.2 การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยว พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจยังไม่มี การสร้างเครือข่ายและรวมกลุ่มกันระหว่างจังหวัดทำให้การนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวต่อภาครัฐไม่ครบถ้วนตรงประเด็น

2.2.3 การสร้างมาตรฐานการทำงานของบุคลากรด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวพบว่า ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานแต่ละสาขาสำหรับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้ครบถ้วนเพื่อ การทดสอบและขึ้นทะเบียนก่อนการทำงาน

2.2.4 การส่งเสริมให้มีระบบการรับรองคุณภาพ มาตรฐานและระบบประกันคุณภาพ ของธุรกิจการท่องเที่ยว พบว่า ยังไม่มีองค์กรที่ชัดเจนในการให้การรับรองคุณภาพและ มาตรฐานโดยตรง มีเฉพาะระบบคุณภาพและมาตรฐานการบริการท่องเที่ยวทั่วไปในภาพรวมและ พบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบการจัดการที่ดีด้าน การอนุรักษ์พลังงาน การลดการใช้ พลังงานไฟฟ้า การนำพลังงานทดแทนมาใช้ ระบบจัดการน้ำดีและน้ำเสีย การจัดการสาธารณสุขและ ส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและระงับอัคคีภัย การสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.2.5 การร่วมมือกันของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว พบว่ายังไม่มี การสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงกันด้านธุรกิจของผู้ประกอบการในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ มีเฉพาะการ รวมตัวกันในรายจังหวัด เช่น สมาคมโรงแรม สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว สมาคมร้านอาหาร เป็นต้น

2.3 ด้านการบริหารภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดทำระบบและมาตรฐานการให้บริการของแหล่ง ท่องเที่ยว พบว่า ภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีโอกาสเข้าไปร่วมในการ เสนอแนะเพื่อจัดทำมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในระดับจังหวัดมากนัก

2.3.2 กิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมอารยธรรม ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณีที่ดึงดูดใจเป็น อัตลักษณ์ให้คงอยู่ในแต่ละจังหวัด พบว่า ในแต่ละจังหวัดต่างมีการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับ จังหวัดของตนเอง แต่ยังคงขาดการสร้างความร่วมมือกันในการสร้างกิจกรรมร่วมกันในนามกลุ่มจังหวัด นครชัยบุรีรินทร์เพื่อเป้าหมายสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวร่วมกัน

2.3.4 รายได้จากการท่องเที่ยวที่เข้าสู่ชุมชนในปัจจุบัน พบว่า ยังมีรายได้น้อย มาก หากเมื่อเทียบกับศักยภาพการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ที่มีอยู่

2.3.5 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า ได้มีการดำเนินกิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญในการ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นแล้ว แต่พบว่า การมี ส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศ ยังมีน้อย จึงส่งผลให้แผนท่องเที่ยวในภาพรวม ยังไม่ตรงต่อความต้องการของชุมชนมากนัก

2.3.6 กฎ กติกาการท่องเที่ยวในชุมชน พบว่ายังไม่มีการจัดทำกฎ กติกาการ ท่องเที่ยวในชุมชนที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ พบว่าข้อมูล จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและผลสรุปการประชุมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า

3.1 ควรนำอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ซึ่งเป็นมรดกโลกและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความ พร้อมและศักยภาพในด้านต่าง ๆ เช่น การเดินทาง สถานที่พัก ร้านอาหาร ความปลอดภัยในการ ท่องเที่ยว การมีสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นต้น มาเป็นจุดขายหลักเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพราะถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการรับรองจากองค์การระดับโลกว่า เป็นมรดกโลกที่มีคุณค่ามากต่อการเข้ามาท่องเที่ยว

3.2 จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดในกลุ่มให้เชื่อมโยงระหว่างกันเพื่อ กระจายการท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและได้สัมผัสประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท

3.3 ต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ให้มีคุณภาพการบริการและมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ดีขึ้น เพื่อให้มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ในการรองรับท่องเที่ยว

3.4 สร้างความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการท่องเที่ยวสีเขียวให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในทุกภาคส่วน เพื่อจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวสีเขียวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3.5 ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยวที่จัดตั้งตามกฎหมายของรัฐให้มีบทบาท หน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เช่น สมาคมโรงแรม สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัด เป็นต้น จนสามารถสร้างระบบ ระเบียบและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวที่ดีขึ้นมา เพื่อควบคุมกำกับดูแลสมาชิกที่อยู่ในสังกัดให้ปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

3.6 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมากขึ้น เช่น ผู้นำเยาวชน ผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในชุมชน

3.7 การพัฒนาการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการตลาด และการขายให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความนิยม และขึ้นชอบการท่องเที่ยวสีเขียวเพื่อให้เกิดความสนใจมาท่องเที่ยว จนทำให้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้นและหลากหลายมากขึ้น

3.8 การส่งเสริมและรักษาความหลากหลายของการท่องเที่ยวสีเขียว นำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน อารยธรรม ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิม ซึ่งแต่ละพื้นที่แต่ละจังหวัดต่างมีความแตกต่างที่น่าสนใจในการค้นหาและศึกษาโดยการท่องเที่ยวไปตามเส้นทางท่องเที่ยวต่าง ๆ

3.9 สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสีเขียวให้มากขึ้นเพื่อสร้างรายได้ให้เข้าสู่ชุมชนการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น จนสามารถนำรายได้มาปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้ดีขึ้น จนสามารถสร้างความพึงพอใจ และความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ สามารถอภิปรายผลวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

ผลการศึกษา พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวสีเขียวในปัจจุบันถือว่ามีความพร้อมทั้งด้านลักษณะภูมิศาสตร์ ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย แหล่งท่องเที่ยวที่มีเป็นจำนวนมาก สถานที่พักที่มีมาตรฐานสากล ภัตตาคารร้านอาหารที่มีมาตรฐานการให้บริการและรายการอาหารหลากหลาย รสชาติอร่อย มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก สินค้าพื้นเมืองที่เป็นมาตรฐาน รวมทั้งมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิม มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และการที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ได้รับการลงทะเบียนเป็นมรดกโลกในปี พ.ศ. 2559 ยิ่งทำให้เป็นที่รู้จักกันทั่วโลกและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วโลก ที่สำคัญมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วทั้งเครื่องบิน รถยนต์และรถไฟและอนาคตหากโครงการรถไฟความเร็วสูงแล้วเสร็จ ยิ่งจะทำให้ศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chairuang (2015) เรื่อง ยุทธศาสตร์การ

พัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และ Yonchayawong (2018) เรื่อง แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งอารยธรรมขอมในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดอื่น ๆ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านลักษณะภูมิศาสตร์ เส้นทางคมนาคม ประเภทแหล่งท่องเที่ยว เอกลักษณ์ทางภาษา อารยธรรม และวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายในแต่ละจังหวัด

2. ปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ที่สำคัญที่สุดคือ การบริหารจัดการภาครัฐที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวที่พบว่า ประชาชนทั่วไปยังไม่เข้าใจในหลักการแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว ตลอดจนยังไม่ถึงเห็นความสำคัญและประโยชน์จากการท่องเที่ยวสีเขียว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นทางเลือกการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ต้องใช้เวลาในการให้ความรู้ ความเข้าใจกับประชาชน โดยแนวทางที่จะขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้สำเร็จนั้น ภาครัฐจะต้องสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนตนเอง และต้องบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อให้การท่องเที่ยวมีทิศทาง เป้าหมายที่ชัดเจนในทุกระดับ ทั้งนี้เพราะความสำเร็จของการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศกำลังพัฒนา จะเกิดขึ้นได้ต้องมีการวางแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เพื่อสร้างรายได้อย่างเป็นรูปธรรมให้เกิดขึ้นสำหรับบริการที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2565 พบว่า ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากนัก อาจเป็นเพราะขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์และขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนจากผู้มีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป เช่น จังหวัด องค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น เป็นต้น โดยการที่ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวในระดับประเทศและระดับภูมิภาคไม่สอดคล้องกับแผนงานระดับท้องถิ่น อาจเป็นเพราะในช่วงนี้อยู่ในช่วงปฏิบัติการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่นตามที่แต่ละแห่งได้จัดทำไว้ ดังนั้น จึงยังไม่สามารถนำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวมาปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ อาจต้องรอให้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่นครบตามรอบเวลา แล้วค่อยจัดทำแผนงานที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับกระทรวง และประเด็นที่เป็นปัญหาอีกประเด็นหนึ่งคือ ขาดการนำเสนอและเชื่อมโยงความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนกับการท่องเที่ยว รวมทั้งขาดการนำแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกมาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้รับผิดชอบแผนงานในแต่ละจังหวัดยังไม่ได้มีการร่วมประชุมเพื่อหารือเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดให้เข้ามาอยู่ในแหล่งเส้นทางท่องเที่ยวเดียวกันเพื่อนำเสนอความหลากหลาย ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีมาร่วมเป็นองค์ประกอบในการทำตลาดการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยบอกเล่าเรื่องราวในอดีตจนถึงปัจจุบัน นำเสนอเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ชุมชนที่ดึงดูดให้ปรากฏแก่สายตาชาวโลก เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Waenwiset & Ekmapisan (2017) เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลน้ำเขียว จังหวัดตราด ซึ่งพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือ การขาดการสร้าง

กระบวนการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวจากทุกภาคส่วนและระบบการบริหารจัดการที่ยังไม่ดีพอของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน รวมทั้งและภาครัฐยังขาดการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว รวมทั้ง การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวให้เป็นที่รู้จักยังไม่ดีพอ ซึ่งปัญหานี้ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

สามารถสรุปแนวทางที่สำคัญที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากผลการวิจัย มีดังต่อไปนี้

3.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวของภาครัฐ

3.1.1 เน้นในการเสริมสร้างความรู้และเข้าใจด้านแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อจะมองเห็นเป้าหมายหลักเดียวกันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสีเขียว

3.1.2 นำแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกคือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มาเป็นจุดขายหลักเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเป็นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวสีเขียว

3.1.3 เชื่อมโยงการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์เข้าด้วยกัน รวมทั้งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสีเขียวกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวกีฬาสำหรับผู้เดินทางมาชมการแข่งขันกีฬาระดับโลก เป็นต้น โดยจัดเส้นทางท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียงกัน โดยคำนึงถึงความสะดวกในการเดินทางและผสมผสานความหลากหลายของการท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยว เช่น อาหาร สินค้าพื้นเมือง วัฒนธรรมประเพณีในแต่ละทริปการท่องเที่ยว

3.1.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและทั่วโลก เพื่อให้ทุกคนได้รับทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทยซึ่งมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่หลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีที่ดึงดูดที่พร้อมจะรองรับนักท่องเที่ยว และควรบูรณาการกิจกรรมท่องเที่ยวสีเขียวให้เชื่อมโยงกับกิจกรรมท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวให้เป็นที่รู้จัก จนเกิดการขยายตัวการท่องเที่ยวมากขึ้น

3.2 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวของภาคเอกชน

3.2.1 พัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างต่อเนื่อง โดยทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำขึ้นมา เช่น มาตรฐานที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม บุคลากรด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยกำหนดให้มีหน่วยงานทดสอบ ตรวจสอบประเมินและให้การรับรองทั้งในระดับภาค ระดับประเทศและระดับโลก ทั้งนี้เพื่อสร้างเชื่อมั่นและสร้างการยอมรับในมาตรฐานการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยว

3.2.2 พัฒนาข้อมูลสารสนเทศเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางสิ่งอำนวยความสะดวก ที่พักใกล้เคียง เป็นต้น จะช่วยให้นักท่องเที่ยวมีข้อมูลที่ประกอบการตัดสินใจมาท่องเที่ยว

3.2.3 สร้างความเข้มแข็งให้กับสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่มีภารกิจโดยตรงในการส่งเสริมและพัฒนาท่องเที่ยว ให้มีสมรรถนะ ศักยภาพในการกำกับควบคุมดูแลให้สมาชิกของสภาฯ ให้ดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณภาพ คุณธรรม มีจรรยาบรรณ จนสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวและแสดงถึงความมุ่งมั่นที่ต้องการให้การท่องเที่ยวสีเขียวเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

3.2.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกันพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวสีเขียวที่คำนึงถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3.1 สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมากขึ้น โดยการสร้างกระบวนการชุมชนที่เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชุมชนภายใต้การสนับสนุนของผู้นำชุมชนในลักษณะเปิดโอกาสให้สมาชิกมีโอกาสมีส่วนร่วม ทำงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ ทำให้เชื่อมั่นในศักยภาพชุมชนที่จะพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกในชุมชน

3.3.2 ต้องจัดทำแผนพัฒนาของชุมชนในด้าน ๆ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดทำและเน้นพึ่งพาตนเอง อีกทั้งผลประโยชน์ต้องเกิดขึ้นกับสมาชิกทุกคน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนโดยยึดหลักการชุมชนเข้มแข็งที่พึ่งตนเองเป็นหลัก

3.3.3 มีเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่น ๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดแนวคิดและมุมมองในการทำงานจากชุมชนที่ประสบผลสำเร็จเพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชนตนเอง ซึ่งเป็นไปในลักษณะการมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกันซึ่งจะทำให้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อชุมชน

3.3.4 การนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ชุมชน โดยภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องร่วมมือกันสร้างแหล่งเรียนรู้ซึ่งเป็นสถานที่รวบรวมข้อมูลและเรื่องราวของชุมชนในทุกมิติ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้และนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องรวมทั้งต้องปลูกฝังความรู้ให้กับเด็กในชุมชนผ่านรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการสืบสานอย่างยั่งยืน

3.3.5 สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสีเขียวให้มากขึ้น ด้วยการนำเสนอรูปแบบการบริการที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกใช้บริการ และต้องเชื่อมโยงการท่องเที่ยวออกสู่ตลาดภายในและนอกประเทศให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย นำศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและสินค้าชุมชนมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวสีเขียว จนทำให้นักท่องเที่ยวมากขึ้นและสร้างรายได้สู่ชุมชนมากขึ้นซึ่งผลการศึกษาข้างต้น พบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Supaudomrerktrirat (2013) เรื่อง การพัฒนาชุมชนไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวตามแนวคิด Greens Concept ในชุมชนบ้านโป่งและ Nawakanworakul (2017) เรื่อง การให้ความหมาย รูปแบบ และกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวสีเขียวของบริษัท ขนอมพิชชิงแอนด์ทัวร์ ซึ่งพบว่า การพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วน โดยภาครัฐต้องส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติจริง นำเสนอปัญหาและร่วมกันหาทางออก กำหนดแผนการท่องเที่ยว ปลูกจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม สร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างงานเพื่อสร้างรายได้สู่ท้องถิ่น รักษาอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น รวมทั้ง การสร้างระบบและมาตรฐานการท่องเที่ยวให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 หน่วยงานรัฐควรสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวในชุมชนให้เข้มแข็งและเกิดความยั่งยืนต่อไป

1.2 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัด อ่างทองและองค์กรปกครองท้องถิ่นควรบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อให้การพัฒนาและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาให้แคบลงเป็นรายจังหวัด เพื่อจะได้ข้อมูลข้อเท็จจริงในแต่ละจังหวัดที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดอื่น ๆ เช่น เขตภาคเหนือ เปรียบเทียบกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น เพื่อนำแนวทางและองค์ความรู้ที่ได้รับจากผลวิจัยมาใช้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Bureau of Strategic Administrative Office. (2016). **Phænphatthanākumčhang watradaplāng Phāktawan ‘ōkchiāngnuā Nung Rayawēlā Sī Pimai (พ.ศ. ๒๕๖๑) [Provincial Group Development Plan Lower Northeast 1, (2018 – 2021)].** Bangkok: Ministry of Interior.
- Chantawanit, S. (2008). **Withikānwichāichōngkhunnaphāp [Qualitative Research methods].** Bangkok: Chulalongkorn University Publishing.
- Chairuang, A. (2015). **Yutsātkānphatthanākānboṛihānčhatkānthōngthiāo yāngyangyūntāmsēnthāng ‘āng ‘ārayathamkhoṁnaiphāktawan ‘ōkchiāngnuātoṅlāng [Strategies for the Development of Sustainable Tourism Management along the Khmer Civilization Basin in the Lower Northeast].** *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage*, 9(1), 64-80.
- Cresswell, J. W. (2009). **Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches (3rded.).** Thousand Oaks, CA: Sage.
- Department of Land Development. (2017). **Phænphatthanāphāktawan ‘ōkchiāngnuātoṅlāng Čhangwat 1, Rayawēlā Sī Pī [Development plan for Lower north-eastern provinces 1].** Bangkok: Ministry of Interior.
- Department of Highways. (2018). **khōngkān thāngluāng phisēt rawāng mūāng sāi bāng pa ‘in - Nakhōṅ Rāčhasīmā (mhok) [Intercity special highway project Bang Pa-In Line-Nakhon Ratchasima (M6)].** Retrieved from <http://www.doh-motorway.com/motorway-project/northeastern-route/m6/>

- Division of Tourism and Sports Economy. (2019). **Khōmūnkānthōṅthiao Sōṅphansipkāo** [Tourism Information 2019]. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
- Khao Yai National Park. (2563, 13 December). In **wikiphidīa sārānukrom sērī** [Wikipedia, the free encyclopedia]. Retrieved from: <https://th.wikipedia.org/wiki/KhaoYaiNationalPark>.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). **Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook**. USA: Sage Publications, Inc.
- Nawakanworakul, S. (2017). kānhai khwām mā rūpbāep læ konlayut nai kān dā nōēn thurakit nā thīeo sikhīeo khōṅg bōrisat khon ‘om fitching ‘æ wōra [The Social Construction of Meaning, Patterns and Strategies of Green Travel Business Operations of Khanom Fishing and Tour]. **Journal of Nakhon Ratchasima College**, 11(1), 10-16.
- Phanom Rung Historical Park. (2563, 21 August). In **wikiphidīa sārānukrom sērī** [Wikipedia, the free encyclopedia]. Retrieved from: [https://th.wikipedia.org/wiki/\[Phanom Rung Historical Park](https://th.wikipedia.org/wiki/[Phanom Rung Historical Park).
- State Railway of Thailand. (2018). **khōṅgkān rotfai khwāmreosūṅ sēnthāṅ Krung Thēp...- nōṅkhai chuāṅ thī nung KrungThēp...-NakhōṅRāchāsīmā** [High speed rail project, route Bangkok - Nong Khai, Section 1, Bangkok – Nakhon Ratchasima]. Retrieved from: <http://www.railway.co.th>.
- Supaudomrerkrirat, S. (2013). **Kānphatthanāchumchon paisūkānpen læṅgthōṅthiao sikhīao Tām nāēkhīt Greens Concept Naichumchon bānpōṅ** [Development of community towards being a green tourist attraction under the concept of Greens Concept in Ban Pong community]. Academic Service Project Report. Chiang Mai: Mae Jo University
- Trimongkolkul, P. & Chatraporn, S. (2000). **Kān ‘ōḅbāepwīchāi, Chabapthī Čhet** [Research Design, 7th ed.]. Bangkok: Kasetsart University Press.
- The International Ecotourism Society. (2011). **What is ecotourism? (2019)**. Retrieved From <http://www.ecotourism.org>.
- Tourism Authority of Thailand. (2019). **Sathitkānthōṅthiao khōṅgprathedthaipī พ.ศ. Sōṅphanhārōjīsīp ‘et-sōṅphanhārōjīhāsīp** [Tourism statistics in Thailand 1998-2007]. Retrieved from: <http://www2.tat.or.th/stat/web/static>.

Woenwiset, S. & Ekmapaisan, C. (2017). Kānchatkānkānthōngthīao dōichumchon yāngyangyūn Kranīsuksātāplanāchīao Čhangwattrāt [Sustainable Community-Based Tourism Management: A Case Study of Nam Chiao Subdistrict, Trat Province]. *Thammasat Journal*, 36(1), 66-95.

Yonchayawong, P. (2017). Næothāngphatthana kānthōngthīao yāngyangyūn khōnglæng ārayathamkhōmnaichangwatnakhōnrāchasiā [Guidelines for Sustainable Tourism Development of Khmer Civilization Sites in Nakhon Ratchasima Province]. Continuous report Academic Conference to present research results at the graduate level (14th). Bangkok: Phranakhon Rajabhat University.

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหา
และการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT PROCESS TO ENHANCE
ABILITY ON MATHEMATICAL PROBLEM SOLVING AND PROBLEM POSING
FOR SECONDARY STUDENT

ระพีพัฒน์ แก้วอำ¹ ทรงชัย อักษรคิด² สิริพร ทิพย์คง และชานนท์ จันทร์⁴
Rapeepat Keawam¹, Songchai Ugsonkid², Siriporn Thipkong³ and Chanon Chuntra⁴

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
^{2,3,4} อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ Doctor of Philosophy Program in Teaching Mathematics, Faculty of Education,
Kasetsart University

^{2,3,4} Program in Teaching Mathematics, Faculty of Education, Kasetsart University

E-mail: rapeepat.pai@gmail.com

Received:	June 25, 2020
Revised:	September 17, 2020
Accepted:	September 18, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง
ความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น 2) ประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยขั้นตอนในการพัฒนา
ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การยกร่าง
กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูล
คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 5 คน
โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถ
ในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 แนวคิด คือ (1) การจัดการ
เรียนรู้แบบแนะให้รู้คิด (2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (3) การระดมสมอง 2) ผลการ
ประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้พบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง
ความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้นมีความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ

กระบวนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ การแก้ปัญหา การตั้งปัญหา

ABSTRACT

The purpose of this research were to 1) develop the learning management process to enhance ability on mathematical problem solving and problem posing for secondary students, 2) evaluate the learning management process. There are three phases of research method. Phase one is to study documents and research related to learning theory. Phase two is to draft the learning management process. Phase three is to evaluate the appropriateness of learning management process. The subject of this study was five informants who were experts in curriculum & instruction and teaching mathematics. The instrument in this study was the evaluation form for assessing the learning management process.

The research found that 1) the learning management process comprised 3 concepts which were (1) Cognitively Guided Instruction (2) Problem Based Learning (3) Brainstorming. 2) The result showed that the learning management process to enhance ability on mathematical problem solving and problem posing was appropriate at a high level.

Keywords

Learning Management Process in Mathematics, Problem Solving, Problem Posing

ความสำคัญของปัญหา

ในการดำเนินชีวิตทุกวันนี้ทุกคนมักพบปัญหาต่าง ๆ มากมาย มีทั้งปัญหาที่ง่ายซึ่งสามารถแก้ปัญหาได้ในทันทีโดยใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ และปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อนมากจนไม่สามารถแก้ปัญหาได้ในทันทีที่ต้องอาศัยความรู้ ทักษะ เทคนิค และกระบวนการต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา ถ้ามีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ตลอดจนมีเทคนิคและประสบการณ์ที่ดี ก็จะสามารถแก้ปัญหานั้นได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ในการแก้ปัญหานั้นต้องมีข้อมูล คำถามที่นำไปสู่คำตอบ กระบวนการหรือวิธีการในการหาคำตอบ และสิ่งสำคัญที่สุดคือต้องรู้ยุทธวิธีในการหาคำตอบ (Butterworth & Thwaites, 2010) ดังนั้น กระบวนการแก้ปัญหาจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่นักเรียนควรเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน การเรียนรู้การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จะช่วยให้นักเรียนมีแนวทางการคิดที่หลากหลาย มีนิสัยกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อ และมีความมั่นใจในการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนเป็นทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนสามารถนำติดตัวไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้นานตลอดชีวิต (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology [IPST], 2012a)

หลายทศวรรษที่ผ่านมา นักคณิตศาสตร์ศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นอย่างมากและได้ถูกบรรจุลงในหลักสูตรคณิตศาสตร์ทั่วโลก โดยหลักสูตรคณิตศาสตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้การแก้ปัญหาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในทุกระดับชั้น (National Council of Teachers of Mathematics, 2000) สำหรับ

ประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญโดยให้การแก้ปัญหาเป็นมาตรฐานหนึ่งในทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาให้เกิดขึ้น เพราะการเรียนรู้การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาการคิดและมีความมั่นใจในการเรียนรู้คณิตศาสตร์มากขึ้น การแก้ปัญหาจึงเป็นแก่นของคณิตศาสตร์ (Hersch, 1997) ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและช่วยพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ในการสอนนักเรียนให้รู้จักแก้ปัญหาจะช่วยส่งเสริมให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีขั้นตอน มีระเบียบแบบแผน และรู้จักตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (Thipkong, 2013) แต่การที่นักเรียนจะสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากนักเรียนต้องรู้และเข้าใจกระบวนการในการแก้ปัญหาแล้ว นักเรียนยังต้องเข้าใจโครงสร้างของโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์จึงจะสามารถตีความหรือแปลความหมายได้

การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยนักคณิตศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงทั้งหลายต่างเห็นพ้องต้องกันมานานแล้วว่า การมองปัญหาหรือการตั้งปัญหาสำคัญกว่าการแก้ปัญหา (IPST, 2012a) โดยการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์นับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นส่วนที่แยกออกไม่ได้จากการแก้ปัญหา (Polya, 1957) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เมื่อนักเรียนแก้ปัญหาจนได้คำตอบของปัญหาแล้ว ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เพิ่มเติม โดยอาศัยแนวคิดยุทธวิธีและกระบวนการแก้ปัญหาจากปัญหาเดิม (IPST, 2012a) เพราะการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ส่งเสริมการคิดของนักเรียนและยังสามารถพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกันให้เรียนรู้คณิตศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น (Baxter, 2005; Silver & Cai, 2005; Whitin, 2004)

การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ผ่านมา แม้ว่านักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี แต่นักเรียนจำนวนไม่น้อยยังมีปัญหาเกี่ยวกับการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนยังขาดความสามารถในการนำความรู้ที่มีอยู่ไปเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในโจทย์ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (IPST, 2012b) ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์จึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนไปพร้อม ๆ กัน

การจัดการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิด (Cognitively Guided Instruction: CGI) เป็นแนวการสอนคณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการสอนที่เน้นศึกษาความเข้าใจแนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา ให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระในการค้นหายุทธวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนแนวคิดยุทธวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหากับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน (Hoosain & Chance, 2004) การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์นั้น การเลือกโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการกระตุ้น และสร้างความสนใจ สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยปัญหาที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ควรเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เป็นปัญหาที่ท้าทาย และเป็นปัญหาที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้แนวคิดและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (Erickson, 1999) ตลอดจนเป็นปัญหาที่มีแนวคิดในการแก้ปัญหาหรือยุทธวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) ซึ่งเกิดขึ้นจากหลักการที่ใช้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาทักษะ ความรู้

ใหม่ ๆ โดยใช้ปัญหาในการสร้างการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การจัดการเรียนการสอน พัฒนาทักษะ
 ในเนื้อหาใหม่ และสนับสนุนองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ (Lambros, 2004)

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ผ่านมาอาจยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่วน
 หนึ่งเป็นเพราะนักเรียนยังไม่สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เรียนมาไปเชื่อมโยงกับปัญหาหรือ
 สถานการณ์ในชีวิตจริงที่ต้องพบ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความรู้
 แนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่ได้เรียนมาไปประยุกต์ใช้กับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ต้องพบ ส่งเสริมการ
 เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
 จะทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหา และเลือกยุทธวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม การระดม
 สมอหรือการระดมความคิด (Brainstorming) เป็นเทคนิคหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาความคิดริเริ่ม
 สร้างสรรค์ ทำให้มีความสามารถในการคิดได้หลากหลายในช่วงเวลาที่จำกัด (Osborn, 1963)
 จุดประสงค์ของการระดมสมอเป็นการรวบรวมแนวทางในการแก้ปัญหา สร้างแนวความคิดในการ
 แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้การระดมสมอยังมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาได้อย่าง
 ลึกซึ้ง และสามารถหาคำตอบทั้งหมดที่เกิดขึ้นได้ (University of Pittsburgh, 2010) ทำให้
 กระบวนการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อ
 เสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับ
 มัธยมศึกษาตอนต้น โดยนำการจัดการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิด การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 และการระดมสมอ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 เพื่อพัฒนารูปแบบที่เสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์
 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหา
 ทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยแนวคิดอะไรบ้าง และมี
 ขั้นตอนอย่างไร

2. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถใน
 การแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการ
 ตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถใน
 การแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์

ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดที่สำคัญอันเป็นพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยได้ทำการศึกษาจากหนังสือ บทความวิชาการ และรายงานการวิจัย ผู้วิจัยพบว่าแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วยแนวคิดเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิด การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการระดมสมอง โดยแนวคิดและสาระสำคัญของแต่ละรูปแบบการเรียนรู้ แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการสำคัญ และแนวทางการจัดการเรียนรู้

แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้	หลักการสำคัญ	แนวทางการจัดการเรียนรู้
<p>การจัดการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิด(Cognitively Guided Instruction) (Carpenter, Fennema, Franke, Levi, and Empson, 2015; Hoosain and Chance, 2004; National Center for Research in Mathematical Sciences Education (NCRMSE), 1992)</p>	<p>การจัดการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิดเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการของผู้เรียนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการชี้แนะ ใช้คำถามกระตุ้นและให้คำปรึกษา โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนพัฒนาความคิดด้วยตนเองจากการลงมือแก้ปัญหา 2. การเรียนรู้เกิดจากการลงมือทำ คิด และค้นหาคำตอบด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม 3. ครูมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และคอยให้คำแนะนำ 4. การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดซึ่งกันและกัน การซักถามและรับฟังความคิดของผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูคอยส่งเสริมให้นักเรียนคิดและลงมือแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง - ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดและทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา - ครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำบนฐานความเข้าใจของนักเรียน - ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้อภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน
<p>การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) (Barell, 2010; Delisle, 1997; Lambros, 2004; Torp and Sage, 1998)</p>	<p>การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานให้ความสำคัญกับผู้เรียน ใช้ประสบการณ์กระบวนการเรียน ความคิด และการลงมือปฏิบัติ โดยใช้สถานการณ์ปัญหาที่น่าสนใจเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนรู้เกิดจากการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาในชีวิตจริงเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ 2. การเรียนรู้เกิดจากการร่วมมือกันเป็นกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์และแก้ปัญหาร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูใช้สถานการณ์ปัญหาที่น่าสนใจ - ทำทนายและสอดคล้องกับชีวิตจริงเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ - ครูส่งเสริมให้นักเรียนร่วมมือกันแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และแลกเปลี่ยนแนวคิดในการแก้ปัญหาร่วมกัน - ครูคอยสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียนและเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้	หลักการสำคัญ	แนวทางการจัดการเรียนรู้
	3. การนำเสนอคำตอบของการแก้ปัญหาเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน 4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปแนวคิดหรือความรู้ที่ได้จากการแก้ปัญหา	
การระดมสมอง (Brainstorming) (Adams, 1979; Osborn, 1963; Rawlinson, 1981)	การระดมสมองเป็นการรวบรวมแนวทางในการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดของตนเองอย่างเต็มที่ โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้ 1. นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ 2. ห้ามการวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดใด ๆ ขณะกำลังระดมสมอง 3. ส่งเสริมการคิดนอกกรอบอย่างอิสระเพื่อให้ได้แนวคิดในการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ 4. นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงแนวคิดที่ได้จากการระดมสมองให้มีประสิทธิภาพ	- ครูส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันระดมแสดงความคิดอย่างอิสระ เพื่อให้ได้แนวคิดในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย - นักเรียนร่วมกันคัดเลือกแนวคิดที่ดีที่สุดมาใช้ในการแก้ปัญหา - ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันลงมือแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนนี้เป็นการร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหา และการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยร่างของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ร่างของกระบวนการจัดการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้ง 3 ช่วง

ช่วงที่	จุดประสงค์การเรียนรู้	แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้
1	แนะนำการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์	การจัดการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิด
2	การฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์	การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
3	การสร้างชิ้นงานการตั้งปัญหาและการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	การระดมสมอง

ช่วงที่ 1: แนะนำการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นเผชิญปัญหาและตั้งปัญหา 2) ชั้นลงมือแก้ปัญหา 3) ชั้นนำเสนอแนวความคิด และ 4) ชั้นสรุปการเรียนรู้ แสดงดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 รายละเอียดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นให้รู้คิด

ช่วงที่ 1: แนะนำการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์	
แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้	รายละเอียดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้
การจัดการเรียนรู้แบบเน้นให้รู้คิด (Cognitively Guided Instruction) เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ลงมือปฏิบัติแก้ปัญหาด้วยวิธีการของผู้เรียนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการชี้แนะ ใช้คำถามกระตุ้น และให้คำปรึกษา	1. ชั้นเผชิญปัญหาและตั้งปัญหา เป็นขั้นที่ครูนำเสนอปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ทำท่าย น่าสนใจ และมียุทธวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้นักเรียนเรียนรู้การแก้ปัญหาแบบรายบุคคลหรือแบบรายกลุ่ม พิจารณาปัญหา วิเคราะห์ และทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา โดยใช้คำถามแนะแนวทางให้นักเรียนเข้าใจสถานการณ์ปัญหาบนฐานความคิดของนักเรียน
	2. ชั้นลงมือแก้ปัญหา เป็นขั้นที่นักเรียนเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ลงมือแก้ปัญหา โดยการหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนแนวคิด โดยครูคอยสังเกตและให้คำแนะนำแก่นักเรียนในการลงมือแก้ปัญหา ใช้คำถามแนะแนวทางจนนักเรียนสามารถแก้ปัญหาบนฐานความคิดของตนเองได้ สามารถคิดได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
	3. ชั้นนำเสนอแนวความคิด เป็นขั้นที่ให้นักเรียนนำเสนอแนวความคิดการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ยุทธวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน โดยครูและนักเรียนคอยฟังคำตอบ พร้อมกับการตั้งคำถาม เพื่อแนะแนวทางในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่นำเสนอ โดยมีครูและนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบความถูกต้อง
	4. ชั้นสรุปการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรมการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ ทั้งความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา แนวทางการแก้ปัญหา และยุทธวิธีในการแก้ปัญหา โดยมีการพูดคุยอภิปรายแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน

ช่วงที่ 2: การฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นนำเสนอปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) ชั้นเรียนรู้และแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน 3) ชั้นนำเสนอการแก้ปัญหา 4) ชั้นตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ 5) ชั้นนำเสนอการตั้งปัญหา และ 6) ชั้นประยุกต์ความรู้ แสดงดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 รายละเอียดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ช่วงที่ 2: การฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์	
แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้	รายละเอียดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้
<p>การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ใช้ประสบการณ์กระบวนการเรียน ความคิด และการลงมือปฏิบัติโดยใช้สถานการณ์ปัญหาที่น่าสนใจเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้</p>	<p>1. ชั้นนำเสนอปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นขั้นที่ครูนำเสนอปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่น่าสนใจ โดยใช้ปัญหาในชีวิตจริง ปัญหาปลายเปิด หรือปัญหาที่ไม่คุ้นเคย ครูใช้คำถามย่อยเพื่อไต่ความคิดและให้นักเรียนเข้าใจสถานการณ์ปัญหา</p>
	<p>2. ขั้นเรียนรู้และแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน เป็นขั้นที่นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา โดยใช้แนวการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 – 4 คน นักเรียนทุกคนช่วยกันวิเคราะห์และลงมือแก้ปัญหา โดยมีครูเป็นผู้คอยสังเกต ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนภายในกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน</p>
	<p>3. ชั้นนำเสนอการแก้ปัญหา เป็นขั้นที่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแนวคิดที่ใช้ในการแก้ปัญหา ยุทธวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน โดยมีครูและนักเรียนร่วมกันใช้คำถามเพื่อตรวจสอบเข้าใจและแนวคิดที่ใช้ในการแก้ปัญหา ตลอดจนให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ เปรียบเทียบแนวคิดการแก้ปัญหาและยุทธวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน โดยมีครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและตรวจสอบความถูกต้อง</p>
	<p>4. ขั้นตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นขั้นที่นักเรียนได้ช่วยกันตั้งสถานการณ์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังจากที่ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แล้วนักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอปัญหาที่ได้ตั้งขึ้น โดยใช้การปรับเปลี่ยนหรือขยายปัญหาจากปัญหาเดิมที่ใช้ในการแก้ปัญหา โดยมีครูคอยใช้คำถามกระตุ้นนักเรียนเพื่อให้นักเรียนร่วมกันคำนึงถึงลักษณะของปัญหาที่ตั้งขึ้น และอธิบายแนวคิดในการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขหรือขยายปัญหาจากปัญหาเดิม โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตั้งปัญหาและการแก้ปัญหาในขั้นนั้น ๆ</p>
	<p>5. ชั้นนำเสนอการตั้งปัญหา เป็นขั้นที่ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแนวคิดที่ใช้ในการตั้งปัญหา พร้อมทั้งให้นักเรียนอธิบายวิธีการแก้ปัญหาและยุทธวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหาที่นักเรียนได้ตั้งขึ้น โดยมีครูเป็นผู้นำอภิปรายเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และให้นักเรียนซักถามเมื่อมีคำถามหรือเกิดข้อสงสัย</p>
	<p>6. ขั้นประยุกต์ความรู้ เป็นขั้นที่ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและทบทวนความรู้การแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยมีครูใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน ตลอดจนให้นักเรียนทำกิจกรรมหรือใบงานเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้</p>

ช่วงที่ 3: การสร้างชิ้นงานการตั้งปัญหาและการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนกำหนดและพิจารณาปัญหา 2) ขั้นทบทวนและคัดเลือกประเด็นปัญหาเบื้องต้น 3) ขั้นระดมสมอง และ 4) ขั้นคัดเลือกแนวคิด แสดงดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 รายละเอียดขั้นตอนการระดมสมอง

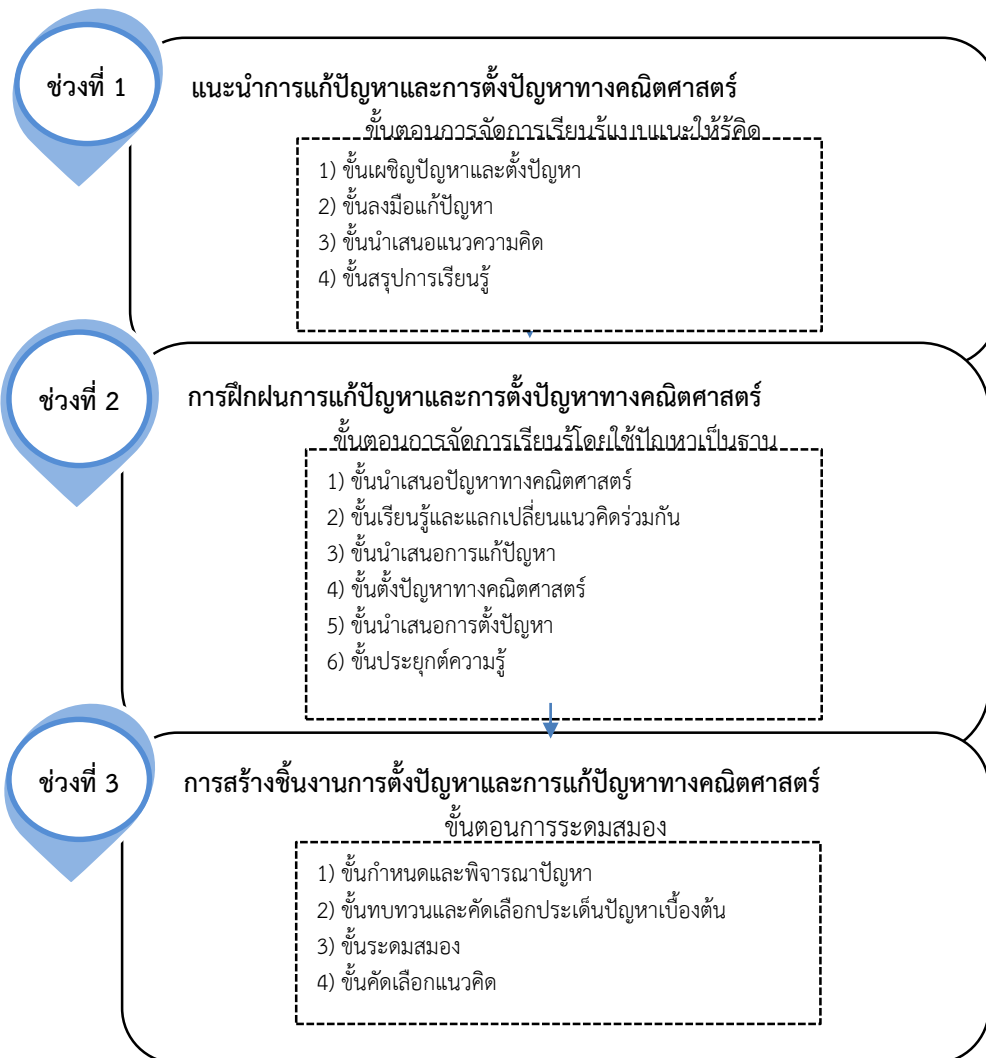
ช่วงที่ 3: การสร้างชิ้นงานการตั้งปัญหาและการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	
แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้	รายละเอียดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้
<p>การระดมสมอง (Brainstorming)</p> <p>เป็นการรวบรวมแนวทางในการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่</p>	<p>1. ขั้นกำหนดและพิจารณาปัญหา เป็นขั้นตอนที่ครูชี้แจงให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มได้รับทราบและเข้าใจรายละเอียดของการตั้งปัญหา ด้วยการร่วมกันพิจารณาถึงตัวปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ตั้งขึ้นให้มีลักษณะเป็นปัญหาที่ท้าทาย สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยมีครูคอยใช้คำถามกระตุ้น และชี้แนะให้นักเรียนเข้าใจถึงลักษณะปัญหาที่ต้องการ</p>
	<p>2. ขั้นทบทวนและคัดเลือกประเด็นปัญหาเบื้องต้น เป็นขั้นตอนที่นักเรียนทุกคนในกลุ่มร่วมกันนำเสนอแนวคิดในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงให้ได้ข้อมูลมากที่สุด ให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นออกมาอย่างอิสระ และทำการคัดเลือกประเด็นปัญหาที่ต้องการ โดยครูคอยชี้แนะและเป็นที่ปรึกษาให้นักเรียนเลือกปัญหาที่ท้าทายสอดคล้องกับชีวิตจริงและมีแนวคิดหรือยุทธวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย</p>
	<p>3. ขั้นระดมสมอง เป็นขั้นตอนที่นักเรียนทุกคนในกลุ่มร่วมกันระดมสมองเพื่อการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ที่ตั้งขึ้น โดยครูคอยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มแสดงแนวคิดในการแก้ปัญหาอย่างอิสระเพื่อให้ได้แนวคิดหรือยุทธวิธีในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย</p>
	<p>4. ขั้นคัดเลือกแนวคิด เป็นขั้นตอนที่นักเรียนทุกคนในกลุ่มคัดเลือกแนวคิดในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด แสดงความคิดเห็นร่วมกันลดทอนแนวคิดที่ซ้ำซ้อน เพื่อให้ได้แนวคิดในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด เป็นคำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์ เสร็จแล้วนำเสนอสถานการณ์ปัญหาที่นักเรียนตั้งขึ้นพร้อมกับแสดงแนวคิดในการแก้ปัญหา โดยมีครูและเพื่อนนักเรียนร่วมกันอภิปราย และซักถามเมื่อเกิดข้อสงสัยเพื่อให้ได้แนวคิดในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด</p>

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยนำร่างของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบกระบวนการจัดการเรียนรู้ แล้วแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

2. ผู้วิจัยนำร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ ให้พิจารณาความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้

3. ปรับแก้ไขกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ



ภาพที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิจัย

1. การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1: แนะนำการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ใช้แนวการจัดการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิด

ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นเผชิญปัญหาและตั้งปัญหา 2) ชั้นลงมือแก้ปัญหา 3) ชั้นนำเสนอแนวความคิด และ 4) ชั้นสรุปการเรียนรู้ ช่วงที่ 2: การฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ใช้แนวการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นนำเสนอปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) ชั้นเรียนรู้และแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน 3) ชั้นนำเสนอการแก้ปัญหา 4) ชั้นตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ 5) ชั้นนำเสนอการตั้งปัญหา และ 6) ชั้นประยุกต์ความรู้ และช่วงที่ 3: การสร้างชิ้นงานการตั้งปัญหาและการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ใช้แนวคิดการระดมสมอง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นกำหนดและพิจารณาปัญหา 2) ชั้นทบทวนและคัดเลือกประเด็นปัญหาเบื้องต้น 3) ชั้นระดมสมอง และ 4) ชั้นคัดเลือกแนวคิด

2. การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ โดยผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มาคำนวณค่าเฉลี่ยแล้วแปลระดับความเหมาะสม

ผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ผลการประเมิน
1	กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบเสริมสร้างการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์	4.20	0.45	มาก
2	กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง	4.60	0.55	มาก
3	กระบวนการจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน	4.40	0.55	มาก
4	กระบวนการจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ	4.60	0.55	มาก
5	กระบวนการจัดการเรียนรู้มีลำดับการเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.60	0.55	มาก
ค่าเฉลี่ยด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้		4.48	0.51	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48, S.D.=0.51$) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง กระบวนการจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และกระบวนการจัดการเรียนรู้มีลำดับการเรียนรู้ที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.60, S.D.=0.55$) กระบวนการจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.40, S.D.=0.55$) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบเสริมสร้างการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ($\bar{X} = 4.20, S.D.=0.45$)

อภิปรายผล

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหา และการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งออกเป็น 3 ช่วง

ช่วงที่ 1: แนะนำการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ใช้แนวการจัดการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิด เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการของผู้เรียนเอง ผู้สอนมีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการชี้แนะ และใช้คำถามแนะแนวทางให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาบนฐานความคิดของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Carpenter, Fennema, Franke, Levi & Empson (2015) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิดเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูมีหน้าที่คอยรับฟังแนวความคิดการแก้ปัญหา ยุทธวิธีการแก้ปัญหของนักเรียน และให้คำแนะนำจนนักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้อภิปรายแนวคิดของตน และแลกเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาซึ่งกันและกัน การเริ่มต้นการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ผู้สอนควรเริ่มต้นจากปัญหาที่ง่ายน่าสนใจ และมียุทธวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และค่อย ๆ เพิ่มความซับซ้อนของปัญหา ตลอดจนมีการเชื่อมโยงให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง

ช่วงที่ 2: การฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ใช้แนวการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ กระบวนการ และความคิด ลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาโดยผู้สอนใช้สถานการณ์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่สนใจ เป็นปัญหาปลายเปิด และสอดคล้องกับชีวิตจริง เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนการสอนการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ Katwibun (2018) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้ความสำคัญกับประสบการณ์ และกระบวนการในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องใช้ทั้งความคิดและการลงมือปฏิบัติ เพื่อค้นหาแนวทางหรือวิธีการแก้สถานการณ์ปัญหา อันจะนำไปสู่การพัฒนาทั้งความรู้และทักษะของผู้เรียน นอกจากนี้สถานการณ์ปัญหาถือเป็นหัวใจของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากลงมือแก้ปัญหา โดยสถานการณ์ปัญหาที่ใช้ควรเป็นสถานการณ์ปัญหาในชีวิตจริง มีคำตอบหรือมียุทธวิธีการแก้ปัญหที่ที่หลากหลาย เป็นปัญหาที่ทำให้ผู้เรียนสนใจและอยากลงมือหาคำตอบ (Katwibun, 2018; Lambros, 2004; Torp & Sage, 1998)

ช่วงที่ 3: การสร้างชิ้นงานการตั้งปัญหาและการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ใช้แนวความคิดการระดมสมอง เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มร่วมกันระดมสมอง เพื่อให้ได้แนวคิดในการตั้งปัญหาหรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย โดยไม่มีการตัดสินความคิดเพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นออกมาอย่างอิสระแล้วจึงร่วมกันคัดเลือกแนวคิดที่ดีที่สุดเป็นคำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์

2. การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหา และการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48, S.D.=0.51$)

ทั้งนี้ การที่กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เกิดจากผู้วิจัยได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอนที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน โดยเริ่มต้นจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ถึงหลักการสำคัญ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิด การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการระดมสมอง จากนั้นจึงพัฒนาเป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นไปแนวทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Cheausuwantavee (2012) ได้เสนอแนวพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดขั้นสูง จากการสังเคราะห์แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอนคณิตศาสตร์ โดยพบว่าองค์ประกอบเชิงกระบวนการของรูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดขั้นสูง มีขั้นตอนครบถ้วนเหมาะสมและสอดคล้องต่อเนื่องกัน ขั้นตอนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมสามารถทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ และองค์ประกอบเชิงกระบวนการมีความเหมาะสม/สอดคล้องในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจและศึกษารายละเอียดให้ชัดเจนถึงขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียดเพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วยวิธีหลากหลายและเหมาะสมที่สุด ตลอดจนให้เวลาในการแก้ปัญหากับนักเรียนอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีอื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ส่งผลประโยชน์แก่นักเรียน เพื่อนำมาสังเคราะห์และพัฒนาต่อยอดต่อไป

References

- Adams, J. (1979). **Conceptual blockbusting: A guide to better ideas**. 2nd ed. New York: W. W. Norton.
- Barell, J. (2010). Problem-Based Learning: The Foundation for 21st Century Skills” In J. Bellanca & R. Brandt. (Ed.), **21st Century Skills Rethinking How Students Learn**. (pp. 175-199). Bloomington: Solution tree Press.

- Baxter, J. (2005). Some Reflections on Problem Posing: A Conversation with Marion Walter: Reflect and Discuss. **Teaching Children Mathematics**. 12(3), 122-128.
- Butterworth, J. & Thwaites, G. (2010). **Thinking Skills**. 8th ed. Cambridge: Cambridge University Press.
- Carpenter, T., Fennema, E., Franke, M., Levi, L., & Empson, S. (2015). **Children's Mathematics: Cognitively Guided Instruction**. 2nd ed. Portsmouth: Heinemann.
- Cheausuwantavee, C. (2012). **kanphatthana rūpbæp kan rian kansōn khanittasāt phūā songsoēm khwāmsāmān nai kan khit khan sūng læ chitta nisai khōng nakriān radap chan matthayommasuksā** [The Development of Mathematics Instructional Model to Enhance Higher Order Thinking and Habits of Mind of Secondary School Students]. Doctoral dissertation. Silpakorn University.
- Delisle, R. (1997). **How to Use Problem-Based Learning in the Classroom**. Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Erickson, D. (1999). A Problem-Based Approach to Mathematics Instruction. **The Mathematics Teacher**. 92(6), 516-521.
- Hersch, R. (1997). **What is mathematics really?** Oxford: Oxford University Press.
- Hoosain, E. & Chance, R. (2004). Problem-Solving Strategies of First Graders. **Teaching Children Mathematics**. 11(9), 474-479.
- Katwibun, D. (2018). **kanriānrū dōi chai panhā pen thān samrap khurū khanittasāt** [Problem-Based Learning for Mathematics Teachers]. Chaiyapoom: Jarus Business Printing.
- Lambros, A. (2004). **Problem-Based Learning in Middle and High School Classrooms a Teacher's Guide to Implementation**. California: Corwin Press.
- National Center for Research in Mathematical Sciences Education. (1992). Cognitively Guided Instruction. **The Teaching and Learning of mathematics**. 1(2), 5-9.
- National Council of Teachers of Mathematics. (2000). **Principles and Standards for School Mathematics**. Virginia: NCTM.
- Osborn, A. (1963). **Applied Imagination: Principles and Procedures of Creative Problem-Solving**. 3rd ed. New York: Scribner.
- Polya, G. (1957). **How to Solve It**. New Jersey: Princeton University Press.
- Rawlinson, J. (1981). **Creative Thinking and Brainstorming**. England: Gower Publish.
- Silver, E. & Cai, J. (2005). Assessing Students' Mathematical Problem Posing. **Teaching Children Mathematics** 12(3), 129-134.

- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2012a). **thaksa læ krabuānkān thāng khanittasāt** [Mathematical Skill and Process]. 3rd ed. Bangkok: 3-Q media.
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2012b). **khrū khanittasāt mū āchīp sēnthāng sū khwāmsamret** [Professional Mathematics Teacher Way to Success]. Bangkok: 3-Q media.
- Thipkong, S. (2013). **kān kǎe panhā khanittasāt** [Mathematics Problem Solving]. 2^{ed} ed. Bangkok: BOWT Printing.
- Torp, L. & Sage, S. (1998). **Problems as Possibilities Problem-Based Learning for K-12 Education**. Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.
- University of Pittsburgh. (2010). **Teaching Techniques Brainstorming**. Retrieved from http://icre.pitt.edu/cbe/documents/Info%20Sheet%20PDFs/Teaching%20TechniquesBrainstorming_Info%20Sheet.pdf
- Whitin, P. (2004). Promoting Problem-Posing Explorations. **Teaching Children Mathematics**. 11(4), 180-186.

ยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ
จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย

THE STRATEGY FOR ESTABLISHING THE ORIGINAL ART IDENTITY
OF CHAO PANG KHAM IN NONG BUA LAMPHU PROVINCE,
THAILAND

รัช เบ้าสวัสดิ์ไชย¹ บุษกร สุขแสน² และไพศาล แน่นอุดร³
Ratcha Baosawatichai¹, Bussagorn Suksan² and Phaisal Nanudon³

¹สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

^{2,3}อาจารย์ประจำสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹Development Strategy, Udon Thani Rajabhat University

^{2,3}Lecturer of Education, Development Strategy, Udon Thani Rajabhat University

E-mail: baosawastichai2017@gmail.com

Received:	June 21, 2020
Revised:	October 25, 2020
Accepted:	November 13, 2020

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย และเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย ศึกษาวิจัย 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ระยะที่ 2 ดำเนินการ ขั้นตอนที่ 1 ใช้เทคนิค SWOT กลุ่มเป้าหมาย 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล เชิงเนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 วิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้ประเด็นการกำหนดยุทธศาสตร์และแบบบันทึกจากการสนทนากลุ่มและในการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 วิจัยเชิงปริมาณ ประชากร 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ ประกอบด้วย 4 ยุค/สมัย ได้แก่ (1) ยุค/สมัยก่อนประวัติศาสตร์ (2) ยุค/สมัยศิลปะทราวดี (3) ยุค/สมัยศิลปะขอม ยุค/สมัยล้านช้างถึงสมัยเจ้าปางคำ 2) ผลการกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ศึกษา วิจัย และส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านศิลปกรรมดั้งเดิม ประเด็นที่ 2 ส่งเสริมให้มีและพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปกรรมดั้งเดิม และแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 3 ส่งเสริมการสร้างสรรค ศิลปกรรมดั้งเดิม เมื่อนำไปประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผ่านเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 3.51 ทุกประเด็น

คำสำคัญ

ยุทธศาสตร์ การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรม เมืองเจ้าปางคำ

ABSTRACT

The purposes of this study were to study the traditional art of Chao Pang Kham of Nong Bua Lam Phu Province and to determine the strategy of creating the identity of the traditional art of Chao Pang Kham Nong Bua Lamphu Province. Research 2 phase. Phase 1 research. Use qualitative research methods. Target group 30 people. The instrument used in the research was a Semi-Structured Interview. Content analysis. Phase 2 proceed as follows: step 1 use SWOT technique. Target group 10 people. The research instruments used questionnaire. Content analysis. Step 2 qualitative research. Target group 30 people. The instrument used issues in formulating strategies and recordings from group discussions and in data analysis. Step 3 quantitative research. Population 10 people. The instrument used the suitability and feasibility assessment form.

The results of the research showed that: 1) The results of the study of the traditional art of Chao Pang Kham consist of 4 periods Include: (1) Prehistoric times, (2) Dvaravati art, (3) Khmer art, (4) Lan Xang to Chao Pang Kham. 2) The results of strategy formulation of creating a traditional art identity in Chao Pang Kham include: topic 1 research and promotion of the dissemination of knowledge about traditional arts. Topic 2 promote and develop the space for traditional art performances and learning resources. Topic 3 encourage creativity original arts when evaluating suitability and feasibility, passing the average of 3.51 points on all issues.

Keywords

The Strategy, Establishing the Original Art Identity, Chao Pang Kham

ความสำคัญของปัญหา

ภายใต้บริบทของยุคกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีศิลปกรรมอันหลากหลายที่กำลังถูกทำลายให้กลายเป็นหนึ่งเดียวกันนั้น จึงทำให้เกิดกระแสให้ความสนใจต่อความสำคัญของศิลปกรรมอันหลากหลายของไทย โดยรัฐมีนโยบายส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นรื้อฟื้น และอนุรักษ์ศิลปกรรมท้องถิ่นของตน เนื่องจากเล็งเห็นผลกระทบทางด้านศิลปกรรมชุมชนท้องถิ่น ระบบทุนนิยมที่เข้ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ ก่อให้การหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวต่างชาติ และเพื่อท่องเที่ยวเยี่ยมชมความแตกต่างหลากหลายทางศิลปกรรม หรือมาเพื่อแสวงหากำไรแหล่งลงทุนทางธุรกิจ ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยเจริญเติบโตมากขึ้น รัฐเองก็ได้ส่งเสริมอัตลักษณ์ศิลปกรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงศิลปกรรมที่ได้รับความนิยม

เพิ่มขึ้น สามารถดึงดูดความสนใจเงินตราจากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นได้เป็นอันมาก จากเหตุผลดังกล่าวนี้การที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้าถึงชุมชนท้องถิ่นอย่างรวดเร็ว ทำให้รัฐต้องตระหนักและหันมาเอาใจใส่ ถึงอัตลักษณ์ศิลปกรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมสร้างสรรค์กับบริบทในพื้นที่

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ประกอบด้วย อุตรดิตถ์ เลย หนองคาย หนองบัวลำภู บึงกาฬ หนองบัวลำภู กลุ่มจังหวัดดังกล่าวได้มีการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561–2564) กล่าวถึงทิศทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 มุ่งเน้นประเด็น “การท่องเที่ยวเชิงอัตลักษณ์ในเรื่องของอารยธรรมและประวัติศาสตร์” โดยสนับสนุนการพัฒนาเส้นทางที่เชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และนำเสนอใจของกลุ่มจังหวัด ให้มีการเดินทางที่สะดวกสบายและมีความปลอดภัย ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว และจัดทำคู่มือท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด โดยมีเส้นทาง การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว และผู้เดินทางสัญจรสามารถเดินทางท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด

จังหวัดหนองบัวลำภู เดิมทีเคยชื่อว่า “เมืองเวียงจำปานครกาบแก้ว บัวบาน” โดยจากหนังสือของ คณะกรรมการฝ่ายประมวลผลเอกสาร และจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาส พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เรื่อง วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดหนองบัวลำภู กล่าวถึงตำนานว่า “เจ้าปางคำ” เป็นผู้ก่อตั้งเมืองเวียงจำปานครกาบแก้วบัวบาน (หนองบัวลำภูปัจจุบัน) และ เป็นผู้ที่วางรากฐานความเจริญ การปกครองแบบโบราณขึ้น ในยุคก่อตั้งเมือง (Na Ubon, 2016)

เจ้าปางคำได้เป็นผู้นำไพร่พลอพยพมาจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงในอาณาจักรล้านช้าง เพื่อสร้างเมืองใหม่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และปลอดภัยจากภัยสงคราม ส่วนในยุคของการสร้างบ้านเมืองนั้น เจ้าปางคำได้วางรากฐานการเมืองการปกครอง ได้แก่ การออกกฎหมายการปกครองที่ใช้ในการปกครองเมือง การกำหนดโทษผู้กระทำความผิด การกำหนดธรรมเนียมปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ซึ่งกลายมาวัฒนธรรมที่เรียกว่า “ฮีต-คอง” อันเป็นวัฒนธรรมของคนอีสานในการควบคุม จัดระเบียบสังคมและควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมโดยเฉพาะกับคนไทยอีสาน ซึ่งในปัจจุบันข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับตัวตนและผลงานเจ้าปางคำคงเหลือเฉพาะข้อมูลประเภทประวัติศาสตร์บอกเล่าในตัวผู้อาวุโส หรือในตัวของปราชญ์ชาวบ้าน หรือเอกสารต่างประเทศเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่คนรุ่นปัจจุบันเข้าถึงและเรียนรู้ได้ยาก ที่ผ่านมาหน่วยงานภายในจังหวัดได้เล็งเห็นความสำคัญในอันที่จะอธิบายถึงตัวตนและผลงานของเจ้าปางคำมาโดยตลอด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการรับรู้และเกิดเป็น อัตลักษณ์ (Identity) เกี่ยวกับเจ้าปางคำ ซึ่งหน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองบัวลำภู พยายามที่จะรวบรวมอัตลักษณ์ศิลปกรรมขึ้นมา เพื่อให้ชนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้และเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองหนองบัวลำภู หรือแม้กระทั่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ก็พยายามสืบทอดตำนานเจ้าปางคำด้วยการสอดแทรกตำนานเจ้าปางคำผ่านรูปแบบชุดแสดง แสง สี เสียง ในกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งจังหวัดหนองบัวลำภูได้มีการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดดังต่อไปนี้ 1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามศักยภาพของพื้นที่ 2) ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัด 3) พัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการการ

ท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน 4) สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ 5) ส่งเสริมการตลาดด้านการท่องเที่ยว (Nong Bua Lamphu Provincial Office, Strategy and Information Group for Provincial Development, 2016)

จากข้อความดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำของจังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย และนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย ต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. อัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย เป็นอย่างไร
2. ยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย
2. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย

ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Samples) ได้แก่

1. นักวิชาการด้านศิลปกรรมและวัฒนธรรม จำนวน 5 คน
2. ตัวแทนทั้ง 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอโนนสัง อำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอนากลาง อำเภอสุวรรณคูหา อำเภอนาวัง จำนวน 20 คน
3. ประชาชนชาวบ้านและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake holders) จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีประเด็นสำคัญที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ได้แก่ เหตุการณ์ สถานที่ ผลงาน คุณค่า/ลักษณะ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์
 2. แบบบันทึกวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จะใช้ในการเก็บระบบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากการค้นคว้าเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
- การเก็บรวบรวมข้อมูล** ด้วยการการจดบันทึก บันทึกเทป โดยผู้ช่วยนักวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำมาสังเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบบรรยายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

2. แบบบันทึกผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นสำคัญทางศิลปกรรมและวัฒนธรรมโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อนำมาสังเคราะห์ชุดความรู้อัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู

ระยะที่ 2 การกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิม เมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก โดยใช้เทคนิค SWOT

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้วิจัยกำหนดประชากรในการกำหนดยุทธศาสตร์ การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จำนวนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Samples) ประกอบด้วย

1. นักวิชาการด้านศิลปกรรมและวัฒนธรรม จำนวนอย่างน้อย 5 คน
2. ตัวแทนทั้ง 6 อำเภอ จำนวนอย่างน้อย 10 คน
3. ตัวแทนประชาชนชาวบ้านและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย (Stake holders) จำนวนอย่างน้อย 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกจากการสนทนากลุ่มการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการการจดบันทึก บันทึกเทป โดยผู้ช่วยนักวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นยุทธศาสตร์อัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดยุทธศาสตร์อัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิม เมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

กลุ่มเป้าหมาย ใช้เวทีระดมสมอง และ ลานกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู การเลือกกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Samples) ประกอบด้วย

1. นักวิชาการด้านศิลปกรรมและวัฒนธรรม จำนวนอย่างน้อย 5 คน
2. ตัวแทนแต่ละอำเภอ ทั้ง 6 อำเภอ (อำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอโนนสัง อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอนากลาง อำเภอสุวรรณคูหา อำเภอนาวัง) จำนวน 20 คน
3. ประชาชนชาวบ้านและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้ประเด็นการกำหนดยุทธศาสตร์และแบบบันทึก จากการสนทนากลุ่มการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการการจดบันทึก บันทึกเทป โดยผู้ช่วยนักวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นยุทธศาสตร์อัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์อัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิม เมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากร คือ นักวิชาการ ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยกรอกแบบฟอร์มขอหนังสือการเสนอชื่อแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยพร้อมทั้งร่างยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย และแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ฯ เพื่อขอความอนุเคราะห์ออกหนังสือตรวจสอบคุณภาพยุทธศาสตร์ฯ ประกอบด้วย ชื่อและนามสกุลของผู้วิจัย สถานศึกษาคำชี้แจงเกี่ยวกับแบบประเมิน ได้แก่ ชื่อเรื่องวิจัย วัตถุประสงค์ในตรวจสอบคุณภาพยุทธศาสตร์ การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นความลับ โดยการทำงานร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู (กองการศึกษาศาสนาวัฒนธรรมและการกีฬา)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content Analysis) เมื่อได้ข้อมูลมานำเรียงมาแยกแยะ จัดหมวดหมู่ข้อมูลใด ควรอยู่ด้วยกันแล้วหาความสัมพันธ์ของหมวดหมู่ประเภทต่าง ๆ จากนั้นนำเรียงเรียงเขียนเชิงพรรณนา ข้อมูลที่ได้คือยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย

2. การประเมินยุทธศาสตร์ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ ของจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย 4 ยุค/สมัย ได้แก่ 1) ยุค/สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ค้นพบโครงกระดูกมนุษย์โบราณและภาชนะดินเผาที่ไร่อ้อย นักร้องพรศักดิ์ ส่องแสง บ้านโคกกรุง ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 2) ยุค/สมัยศิลปะทราวดี ค้นพบใบเสมาหินทรายวัดศรีคุณเมือง สถานที่ตั้งวัดศรีคุณเมือง บ้านเหนือ ตำบลลำภู อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 3) ยุค/สมัยศิลปะขอม มีสถาปัตยกรรม (Architecture) ได้แก่ 1) วัดศรีคุณเมือง เคยเป็นเทวสถานของขอม สถานที่วัดศรีคุณเมือง บ้านเหนือ ตำบลลำภู อำเภอเมืองหนองบัวลำภูจังหวัดหนองบัวลำภู 4) ยุค/สมัยล้านช้าง พบประติมากรรม (Sculpture) ได้แก่ 1) หลวงพ่อพระไชยเชษฐาธิราชวัดศรีคุณเมือง สถานที่ตั้ง วัดศรีคุณเมืองบ้านเหนือ ตำบลลำภู อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย 2) พระพุทธรมหาชัย

มงคล (หลวงพ่พระเจ้าปางคำ) วัดมหาชัยสถานที่ตั้ง วัดมหาชัย ชุมชนห้วยเชียง ตำบลลำภู อำเภอมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ทั้ง 6 อำเภอ ในจังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย ประกอบด้วย 1) อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 2) อำเภอโนนสัง 3) อำเภอศรีบุญเรือง 4) อำเภอนากลาง 5) อำเภอสุวรรณคูหา 6) อำเภอนาวัง จากนั้นผู้วิจัยนำผลการศึกษาลักษณะศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภูประเทศไทย จากระยะที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ เพื่อนำมากำหนดยุทธศาสตร์ขององค์กรในการสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู

2. ผลการกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย มีประเด็นยุทธศาสตร์ 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ศึกษาวิจัยและส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ งานสร้างสรรค์วิชาการทางศิลปะและนวัตกรรมด้านศิลปกรรมดั้งเดิม เมืองเจ้าปางคำ ได้แก่

1) โครงการ ได้แก่ 1.1) โครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย 1.2) โครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย 1.3) โครงการส่งเสริมนวัตกรรมศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย

2) กิจกรรม ได้แก่ 2.1) กิจกรรมส่งเสริมทุนการศึกษาการวิจัยศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย 2.2) กิจกรรมส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอีสาน หลักสูตรการเรียน การสอน การพูด การเขียนอักษรไทยอีสานโบราณ หรืออักษรไทน้อย ในโรงเรียน สถานศึกษา วัด ชุมชน 2.3) กิจกรรมเล่าขานประวัติศาสตร์ตำนานเจ้าปางคำ 2.4) กิจกรรมประกวดเรียงความ แต่งกลอน เว้าผญา ร้องเพลง ร้องหมอลำ ดนตรีไทยอีสาน ประวัติศาสตร์ตำนานเจ้าปางคำ 2.5) กิจกรรมส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอีสาน ชื่อป้าย อาคาร สถานที่ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เป็นอักษรไทยอีสานโบราณ ทั้งจังหวัดหนองบัวลำภู 2.6) กิจกรรมส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นฮีต 12 คอง 14 ของดีเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย (ตัวแทนทั้ง 6 อำเภอ ให้เป็นอัตลักษณ์ประจำจังหวัดหนองบัวลำภู) 2.7) กิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ที่เป็นเชิงสัญลักษณ์แทนตัวตนเจ้าปางคำ 2.8) กิจกรรมประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย

3) ตัวชี้วัด ได้แก่ ทุกกิจกรรมมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งระดับบุคคล ระดับชุมชนและระดับจังหวัดมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ถึงดีมาก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมให้มีและพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปกรรมดั้งเดิม เมืองเจ้าปางคำ และแหล่งเรียนรู้

1) โครงการ ได้แก่ 1) โครงการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปะดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย 2) โครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย

2) กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมแหล่งเรียนรู้ทั้ง 6 อำเภอ (ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ศิลปะทราวดี ศิลปะขอม ยุคล้านช้างถึงสมัยเจ้าปางคำ พ.ศ. 2238) 2) กิจกรรมเครือข่ายในบริบทพื้นที่เจ้าปางคำ

มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์เชื่อมโยง 5 เมืองใหญ่ 3 ประเทศในอุษาคเนย์ 3) กิจกรรมลานวัฒนธรรม
พื้นที่การแสดงศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ ประจำทุกสัปดาห์หรือ ทุกเดือน

3) ตัวชี้วัด ได้แก่ ทุกกิจกรรมมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งระดับบุคคล ระดับชุมชนและ
ระดับจังหวัดมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ถึงดีมาก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการสร้างสรรค ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำที่สร้าง
คุณค่าทางจิตใจ สังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจ

1) โครงการ ได้แก่ 1) โครงการบุคคลดีเด่นเมืองหนองบัวลำภู รางวัลเกียรติยศลูกหลาน
เจ้าปางคำ 2) โครงการประกวดเทพบุตร-เทพธิดาเจ้าปางคำ งานกาชาดจังหวัดหนองบัวลำภู
3) โครงการเยาวชนชุดสัมพันธ์ลูกหลานเจ้าปางคำ (ตัวแทนทั้ง 6 อำเภอ)

2) กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมคัดเลือกบุคคลดีเด่นระดับจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเป็น
แบบอย่างและได้รับเกียรติให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิอาวุโสของจังหวัดหนองบัวลำภู 2) กิจกรรมประกวด
เทพบุตร-เทพธิดาเจ้าปางคำ ในงานกาชาดจังหวัดหนองบัวลำภู 3) กิจกรรมประกวดชุดแต่งกายผ้า
ท้องถิ่นเทพบุตร-เทพธิดาเจ้าปางคำ ในงานกาชาด จังหวัดหนองบัวลำภู 4) กิจกรรมประกวดพูด
เขียนภาษาไทยอีสานเทพบุตร-เทพธิดา เจ้าปางคำ ในงานกาชาดจังหวัดหนองบัวลำภู 5) กิจกรรม
ประกวดริ้วขบวนแห่งงานกาชาดจังหวัดหนองบัวลำภู

3) ตัวชี้วัด ได้แก่ ทุกกิจกรรมมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งระดับบุคคล ระดับชุมชนและระดับ
จังหวัดมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ถึงดีมาก

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยและนำผลมาอภิปรายในประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำของจังหวัด
หนองบัวลำภู ศิลปกรรมดั้งเดิมของจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย 4 ยุค/สมัย คือ 1) ยุค/
สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ค้นพบโครงกระดูกมนุษย์โบราณและภาชนะดินเผาที่ไร่อ้อย นักร้องพรศักดิ์
ส่องแสง บ้านโคกกรุง ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 2) ยุค/สมัยศิลปะทราวดี ค้นพบใบ
เสมาหินทรายวัดศรีคุณเมือง สถานที่ตั้งวัดศรีคุณเมือง บ้านเหนือ ตำบลลำภู อำเภอเมือง
หนองบัวลำภู 3) ยุค/สมัยศิลปะขอม มีสถาปัตยกรรม (Architecture) ได้แก่ 1) วัดศรีคุณเมือง เคย
เป็นเทวสถานของขอม สถานที่วัดศรีคุณเมือง บ้านเหนือ ตำบลลำภู อำเภอเมืองหนองบัวลำภูจังหวัด
หนองบัวลำภู 4) ยุค/สมัยล้านช้าง พบประติมากรรม (Sculpture) ได้แก่ 1) หลวงพ่อพระไชยเชษฐาธิราช
วัดศรีคุณเมือง สถานที่ตั้ง วัดศรีคุณเมืองบ้านเหนือ ตำบลลำภู อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัด
หนองบัวลำภู ประเทศไทย 2) พระพุทธรมหาชัยมงคล (หลวงพ่พระเจ้าปางคำ) วัดมหาชัยสถานที่ตั้ง
วัดมหาชัย ชุมชนห้วยเชียง ตำบลลำภู อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งศิลปกรรม
เหล่านี้ถูกค้นพบในจังหวัดหนองบัวลำภูเท่านั้น จึงควรที่จะอนุรักษ์ ส่งเสริมให้กลายเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนในแต่ละท้องถิ่นหรือพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
สีบพงศ์ หงษ์ภักดี (Hongpakdee, 2005) เรื่องกระบวนการทำหัตถกรรมท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่
ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จากผล
การศึกษา การทำหัตถกรรมที่มีพื้นฐานจากความเชื่อในตำนานของชุมชนสืบทอดการทำรมพื้นเมือง

ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตมุ่งจำหน่ายในด้านรายได้มากกว่าใช้สอย ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐ มีผลทำให้รุ่มพื้นที่เมืองกลายเป็นสินค้าที่ระลึก เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ พัทธนี เมืองศรี (Muangsri, 2013) ศึกษาเรื่อง “ก่องข้าว/ กระติบข้าวในฐานะที่เป็นสินค้าทางวัฒนธรรม” ผลการศึกษาพบว่า ก่องข้าวเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาในวัฒนธรรมอีสาน ก่องข้าวถูกผลิตขึ้นเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพล มีแก้ว (Mekaw, 2012) ศึกษาวิจัยเรื่อง ถนนชายโขงเมืองเชียงคาน : การทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า การทำวัฒนธรรมเป็นสินค้าท่องเที่ยวเมืองเชียงคาน จุดขายของอำเภอเชียงคานที่สำคัญ คือ แก่งคุดคู้ มีการบริการโฮมสเตย์ การทำผ้าหม่นวม ประเพณีการตัดบาตรข้าวเหนียว บ้านไม้เก่าแกริมฝั่งโขง

2. ผลการกำหนดยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทยได้ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ศึกษา วิจัยและส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ งานสร้างสรรค์วิชาการทางศิลปะและนวัตกรรมด้านศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมให้มีและพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ และแหล่งเรียนรู้ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการสร้างสรรค์ ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำที่สร้างคุณค่าทางจิตใจ สังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่ละประเด็นยุทธศาสตร์จะประกอบไปด้วย โครงการ กิจกรรม และตัวชี้วัด เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติหรือเป้าหมายให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ พสุ เดชะรินทร์ (Decharin, 2007) ระบุไว้ว่า การวิเคราะห์และกำหนดแนวทางเป้าหมายที่ชัดเจน คือ หัวใจของการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยทำการ ศึกษาข้อมูล สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกกรอบด้าน การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ในระดับต่าง ๆ โดยมีความเหมาะสม การจัดทำยุทธศาสตร์เป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารจัดการอย่างมีแบบแผน ตั้งแต่ในระดับชาติ ระดับองค์กร และหน่วยงาน ทวีชัย บุญเต็ม (Boonterm, 2007) ได้กล่าวถึงกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ 1) การประเมินหรือสำรวจสภาพแวดล้อม (Environment Assessment) เพื่อกำหนดแนวโน้มหรือการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับสถาบัน 2) การประเมินภายในสถาบัน (Institution Assessment) เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และความ สามารถที่มีอยู่ของสถาบัน 3) การประเมินค่านิยม (Value Assessment) เพื่อพิจารณาค่านิยม แรงจูงใจแนวคิดของบุคคลภายในสถาบัน และความรับผิดชอบของสถาบันที่มีต่อสังคมและผู้มีส่วนได้เสีย 4) การสร้างแผนหลัก (master plan creation) เพื่อกำหนดรูปแบบของแผนยุทธศาสตร์และทิศทางของสถาบันจากผลการประเมินปัจจัย 3 ประการข้างต้น สุมิตร สุวรรณ (Suwan, 2011) ได้กล่าวถึงกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การตรวจสอบเพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในปัจจุบันและอนาคตทั้ง 4 ด้านคือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ที่มีความสำคัญและสร้างผลกระทบอย่างยิ่งทั้งในระดับองค์กร และระดับชาติ 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร 3) การกำหนดยุทธศาสตร์ โดยใช้เทคนิค สวอต (SWOT Analysis) ประกอบด้วย การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนที่เป็นปัจจัยภายใน และการวิเคราะห์โอกาสและภัยคุกคามที่เป็นปัจจัยภายนอกองค์กร เพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสม

ที่สุดในการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ 4) นำผลการวิเคราะห์มาจัดทำเป็นตารางเมตริกซ์ตามแบบของไวส์ริชและทำการจับคู่เพื่อคิดหายุทธศาสตร์หรือทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู หน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอีสาน เพิ่มหลักสูตรการเรียน การสอน การพูด การเขียน อักษรไทยอีสานโบราณ หรืออักษรไทน้อย และมีป้ายอาคารสถานที่องค์กร หน่วยงานราชการเป็นอักษรไทยอีสานโบราณ ทั้งจังหวัดหนองบัวลำภู

1.2 วัฒนธรรมจังหวัดหนองบัวลำภู หน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้างานวิจัยศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทยในด้านอื่น ๆ เช่น วรรณกรรมไทยอีสาน กฎหมายโบราณเมืองหนองบัวลำภู และควรมีการส่งเสริมอัตลักษณ์ที่เป็นเชิงสัญลักษณ์แทนตัวตนเจ้าปางคำเข้าไปในคำขวัญประจำจังหวัดหนองบัวลำภู

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการศึกษายุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมดั้งเดิมเมืองเจ้าปางคำ จังหวัดหนองบัวลำภู ไปเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์ด้านกฎหมาย ด้านจิตกรรม และด้านประติมากรรม เมืองเจ้าปางคำ มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในระดับจังหวัดต่อไป

References

- Boonterm, T. (2007). *kānphatthana kānchatkān yutthasāt khoṅg mahawitthayaīai Khoṅ Kaēn Phutthasakkarāt soṅgphanhāroīhasip 2550* [The Strategic Management Development of Khon Kaen University for 2007]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Decharin, P. (2007). *krabuānkān borihan yutthasāt* [Strategic Management Process]. Retrieved from <http://www2.diw.go.th/Policy/news/pdf/%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%A2.pdf>.
- Hongpakdee, S. (2005). *krabuānkān tham hatthakam thoṅgthin hai klaī pen sinkhā thīralūk samrap nakthoṅgthīeo : koṛanī suksā bān bō sāng ‘amphœ san kamphæng changwat Chiāng Mai* [The commoditization of local crafts as tourist souvenirs: a case study of Bor Sang Village, San Kamphaeng District, Chiang Mai Province]. Chiang Mai: Chiang Mai University.

-
- Mekaew, N. (2012). **thanon chāi khōng mūang chiāng khān : kāntham watthanatham hai pen sinkhā phūā kānthōngthieo ‘amphœ chiāng khān chāngwat loēi** [Chaikhong Street: Cultural Commodification for Tourism in Chiangkhan District, Loei Province]. Khon Kaen University.
- Muangsi, P. (2013). **kōng khāo / kratip khāo nai thāna thī pen sinkhā thāng Watthanatham** [Kongkhao/Kratibkhao as a cultural commoditization]. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Na Ubon, B. (2016). **sinlapin phūmbān phūmpanya ‘Isān** [Folk artists, Isan wisdom]. Retrieved from <https://www.isangate.com/new/isan-food/15-art-culture/artist/525-bampen-na-ubon.html>.
- Nong Bua Lamphu Provincial Office, Strategy and Information Group for Provincial Development. (2016). **yutthasāt kānphatthana chāngwat nōng bua lam phū yīsip pī (Phō.Sō, sōngphanhārōjhoksip - sōngphanhārōjpætsip)** [Development strategy Nong Bua Lamphu Province, 20 years (2017-2037)]. Nong Bua Lam Phu.
- Suwan, S. (2011). **kānkamnot yutthasāt** [Strategy formulation]. Nakhon Pathom: Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus.

การพัฒนากรอบแนวคิดของการรู้ เรื่อง เชิงสถิติ

THE DEVELOPMENT FRAMEWORK OF STATISTICAL LITERACY

รามนรี นนทภา
Ramnaree Nontapa

อาจารย์ประจำสาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Lecturer in Mathematics Education, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University
Email: ramnaree_cute.pig@hotmail.com

Received: June 16, 2020
Revised: November 25, 2020
Accepted: December 18, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ 2) เพื่อศึกษาลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 27 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ โปรโตคอล การวิเคราะห์งานเขียน การบรรยายเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ ประกอบด้วย กระบวนการที่ 1 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการที่ 2 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการที่ 3 กระบวนการการแจกแจงข้อมูล กระบวนการที่ 4 กระบวนการทดสอบสมมติฐาน กระบวนการที่ 5 กระบวนการการวิเคราะห์ความแปรปรวน กระบวนการที่ 6 กระบวนการความสัมพันธ์ของข้อมูล 2) ลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติ กระบวนการที่ 1 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล นักศึกษามีลักษณะ การรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ กระบวนการที่ 2 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล นักศึกษา มีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ กระบวนการที่ 3 กระบวนการการแจกแจงข้อมูล นักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ กระบวนการที่ 4 กระบวนการ การทดสอบสมมติฐาน นักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ กระบวนการที่ 5 กระบวนการการวิเคราะห์ความแปรปรวน นักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 3 เป็น ส่วนใหญ่ และกระบวนการที่ 6 กระบวนการความสัมพันธ์ของข้อมูล นักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติ ระดับที่ 4 เป็นส่วนใหญ่

คำสำคัญ

กรอบแนวคิด การรู้เรื่องเชิงสถิติ ลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติ

ABSTRACT

The objective of this study were to 1) develop framework of statistical literacy and 2) statistical literacy character of Rajabhat Mahasarakham University students. The

samples were randomized by stratified sampling 27 students. Data was analyzed by protocol analysis, task analysis and analytic description.

The results were the following; 1) Statistical literacy framework which composed of process of data collecting, process of data analyzing, process of data distribution, process of hypothesis testing, process of analysis of variance and process of association data 2) Characteristics statistical literacy. The first process is process of collecting, Most of students have statistical literacy character at the 1st level. The second process is process of analyzing data, for overall characteristics statistical literacy of students at are the 2nd level which mostly. The third five process is process of reasoning about distribution data for overall characteristics statistical literacy of students are at the 2nd which level mostly. The Fourth process is of process of reasoning about hypothesis testing for overall characteristics statistical literacy of students are at the 3rd which level mostly. The Fifth process is of reasoning about analysis of variance for overall characteristics statistical literacy of students are at the 3rd which level mostly. The Sixth process is of process of association data for overall characteristics statistical literacy of students are at the 4th which level mostly.

Keywords

Framework, Statistical Literacy, Characteristics Statistical Literacy

ความสำคัญของปัญหา

การรู้เรื่องเชิงสถิติเป็นความสามารถพื้นฐานที่ประชาชนทั่วไปควรทราบ เพื่อจะได้เข้าใจสถิติด้านสุขภาพ ด้านการดำเนินชีวิต สามารถตัดสินใจได้อย่างสมเหตุผลเรียนรู้ที่จะเข้าใจความไม่แน่นอน มีทักษะการสื่อสารในการอธิบายตัวเลขทางสถิติได้ เพิ่มการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การขาดการรู้เรื่องเชิงสถิติจะทำให้เกิดความเข้าใจผิด มีการรับรู้ที่ผิด มีความเชื่อผิด และมีความสงสัยในคุณค่าของสถิติ (Gal, 2004) การรู้เรื่องสถิติมีความสำคัญอย่างมากในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากเป็นการรู้และเข้าใจบทบาทสถิติที่มีในโลกหรือในชีวิตจริง นักเรียนสามารถตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ บนพื้นฐานของสถิติ และรู้จักใช้สถิติเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง และเตรียมพร้อมเป็นพลเมืองที่มีวิจาร์ณญาณห่วงใยและสร้างสรรค์สังคมในอนาคต แมคคิลโลว์เรย์และเปเรย์รา เมนโดซ่า (McGillivray & Pereira-Mendoza, 2011) และมัวร์ (Moore, 1997) กล่าวว่า การนำเอาความรู้และทักษะทางสถิติมาใช้ในสถานการณ์ที่ท้าทายที่อาจพบในชีวิตจริงหรือบทบาทที่ต่างกันและในวิธีการที่ต่างกัน ซึ่งการใช้ความรู้และทักษะดังกล่าวได้ต้องมีพื้นฐานความรู้สถิติ การนำความรู้สถิติมาช่วยในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ

มีงานวิจัยและบทความทางสถิติเกี่ยวกับการรู้เรื่องเชิงสถิติที่มีลักษณะสำคัญที่เน้นการใช้สถิติในโลกจริง กล่าวคือ ไม่ได้ต้องการเนื้อหาที่พิเศษหรือแปลกใหม่ แต่ต้องการเลือกหาเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับบริบทเท่านั้น การที่จะเข้าใจโครงสร้างของสถิติในบริบทได้นั้นจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ทาง

สถิติด้วย แม้ว่าความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการทางสถิติพื้นฐานจะไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันถึงการรู้เรื่องสถิติ แต่การขาดความรู้พื้นฐานนี้จะไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เรื่องเชิงสถิติได้ การสร้างกรอบแนวคิดเชิงสถิติจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น (Wild & Pfannkuch, 1999) และการฟิลด์และเบนซวี (Garfield & Ben-Zvi, 2008) กล่าวว่า นักวิจัยได้เน้นการจัดการเรียนรู้สถิติ เน้นการประเมินความรู้ทางสถิติ และทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิต เพื่อจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีการรู้เรื่องเชิงสถิติ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนากรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมด้านการรู้เรื่องเชิงสถิติ อีกทั้งยังเป็นข้อสนเทศ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้เรื่องเชิงสถิติ และระดับการเรียนรู้เรื่องเชิงสถิติ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสถิติให้สูงขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. กรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีลักษณะอย่างไร
2. ลักษณะการเรียนรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การยกร่างกรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ

การยกร่างกรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ โดยศึกษาจากหลักสูตรสถิติ ประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ศึกษาเนื้อหาวิชาเทคโนโลยีสำหรับคณิตศาสตร์ สังเคราะห์แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ ศึกษาวิธีการพัฒนากรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ ร่างกรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ ซึ่งผู้วิจัยร่างขึ้นด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบและปรับปรุงร่างกรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ

ระยะที่ 2 การพัฒนารอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เรียนวิชาเทคโนโลยีสำหรับคณิตศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวนนักศึกษา 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เรียนวิชาเทคโนโลยีสำหรับคณิตศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวนนักศึกษา 27 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) แบ่งออกเป็นสามชั้นภูมิ ชั้นภูมิที่ 1 คือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 9 คน ชั้นภูมิที่ 2 คือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 9 คน และชั้นภูมิที่ 3 คือนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดการรู้เรื่องเชิงสถิติ โดยมีลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ
2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายและประเด็นในการสัมภาษณ์ไว้ภายใต้กรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติที่พัฒนาขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนารอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดการรู้เรื่องเชิงสถิติ ซึ่งประกอบไปด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การการแจกแจงข้อมูล การทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการความสัมพันธ์ของข้อมูล นักศึกษาสามารถใช้เครื่องคิดเลข โปรแกรมทางสถิติ หรือเลือกที่จะไม่ใช้เทคโนโลยีเลยก็ได้ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง นำผลการทดสอบมาจัดระดับการรู้เรื่องเชิงสถิติ
2. ทำการสัมภาษณ์นักศึกษาที่เป็นกลุ่มการสัมภาษณ์จะใช้เวลาทั้งหมดประมาณ 2-3 ชั่วโมงต่อนักศึกษาหนึ่งคน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ถามถึงสาเหตุที่นักเรียนไม่สามารถอธิบายการรู้เรื่องเชิงสถิติได้ สาเหตุที่ตอบคำถามได้เพียงบางส่วน สาเหตุที่ไม่สามารถอธิบายได้ และสาเหตุที่นักเรียนไม่สามารถสื่อสารในสิ่งที่ตนพบให้ผู้อื่นเข้าใจได้
3. นำเสนอกรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์โปรโตคอล (Protocol Analysis)
2. การวิเคราะห์แบบวัดการรู้เรื่องเชิงสถิติโดยใช้การวิเคราะห์งานเขียน (Task Analysis) และการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytic Description)

ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนการรู้เรื่องเชิงสถิติ ภาระงานที่ 1 ภาระงานเก็บรวบรวมข้อมูล ภาระงานย่อย 1 : ทราบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินกระบวนการย่อย 1 : ทราบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระดับคะแนน	คำอธิบาย
0	นักศึกษาไม่สามารถระบุแหล่งของข้อมูลได้และไม่สามารถระบุวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและไม่สามารถระบุรายละเอียดของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้
1	นักศึกษาสามารถระบุแหล่งของข้อมูลได้บางส่วนและสามารถระบุวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสามารถระบุรายละเอียดของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้บางส่วน
2	นักศึกษาสามารถระบุแหล่งของข้อมูลได้ถูกต้องครบถ้วนและสามารถระบุวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้และสามารถระบุรายละเอียดของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้บางส่วน
3	นักศึกษาสามารถระบุแหล่งของข้อมูลได้บางส่วนและสามารถระบุวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสามารถระบุรายละเอียดของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ถูกต้องครบถ้วน
4	นักศึกษาสามารถระบุแหล่งของข้อมูลได้ถูกต้องครบถ้วนและสามารถระบุวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสามารถระบุรายละเอียดของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ถูกต้องครบถ้วน

ผลการวิจัย

1. การพัฒนากรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงกรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผ่านการประเมินกรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ ได้ผลการใช้กรอบแนวคิดของกระบวนการรู้เรื่องเชิงสถิติ ประกอบไปด้วย กระบวนการที่ 1 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการที่ 2 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการที่ 3 กระบวนการการแจกแจงข้อมูล กระบวนการที่ 4 กระบวนการทดสอบสมมติฐาน กระบวนการที่ 5 กระบวนการการวิเคราะห์ความแปรปรวน กระบวนการที่ 6 กระบวนการความสัมพันธ์ของข้อมูล

2. ผลการศึกษาลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมได้ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการศึกษาลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวม

กรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ	ลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติ				
	ระดับที่ 0	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3	ระดับที่ 4
กระบวนการที่ 1 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล	ระดับที่ 0	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3	ระดับที่ 4
กระบวนการย่อย 1 : ทราบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	3.70 %	7.40 %	88.90%	-	-
กระบวนการย่อย 2 : ตระหนักถึงความจำเป็นของการสุ่มเลือกตัวอย่าง	3.70%	96.30 %	-	-	-
กระบวนการย่อย 3 : ความหมายของคำศัพท์บางคำที่ควรรู้	7.40%	92.60 %	-	-	-
กระบวนการย่อย 4 : กลุ่มตัวอย่างที่ได้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร	3.70%	92.60 %	3.70%	-	-
กระบวนการย่อย 5 : เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลมีความเหมาะสม	3.70%	-	96.30 %	-	-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ	ลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติ				
	ระดับที่ 0	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3	ระดับที่ 4
กระบวนการที่ 2 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล					
กระบวนการย่อย 1 : คุณภาพของข้อมูล	11.10 %	11.10 %	-	-	77.80 %
กระบวนการย่อย 2 : ความเหมาะสมของเทคนิคสถิติที่นำมาใช้	7.40 %	40.70 %	3.70 %	-	48.10 %
กระบวนการย่อย 3 : ความเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล (เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น)	7.40 %	51.90 %	40.70 %	-	-
กระบวนการย่อย 4 : ความถูกต้องตามหลักวิธีการคำนวณของเทคนิคนั้น ๆ การนำเสนอข้อมูล และการสรุปผล	11.10 %	7.40 %	7.40 %	51.90 %	22.2 %
กระบวนการที่ 3 กระบวนการการแจกแจงข้อมูล	-	13.30 %	60.00 %	-	26.70 %
กระบวนการที่ 4 กระบวนการทดสอบสมมติฐาน	5.60 %	3.30 %	18.90 %	47.80 %	24.40 %
กระบวนการที่ 5 กระบวนการวิเคราะห์ความแปรปรวน	9.90 %	5.10 %	20.10 %	32.90 %	32.10 %
กระบวนการที่ 6 กระบวนการความสัมพันธ์ของข้อมูล	5.60 %	17.80 %	3.30 %	8.90 %	64.40 %

จากตารางที่ 2 พบว่า กระบวนการที่ 1 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการย่อย 1 : ทราบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล นักศึกษามีลักษณะการคิดเชิงสถิติระดับที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 88.90 กระบวนการย่อย 2 : ตระหนักถึงความจำเป็นของการสุ่มเลือกตัวอย่าง นักศึกษามีลักษณะการคิดเชิงสถิติระดับที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 96.30 กระบวนการย่อย 3 : ความหมายของคำศัพท์บางคำที่ควรรู้ นักศึกษามีลักษณะการคิดเชิงสถิติระดับที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 92.60 กระบวนการย่อย 4 : กลุ่มตัวอย่างที่ได้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร นักศึกษามีลักษณะการคิดเชิงสถิติระดับที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 92.60 กระบวนการย่อย 5 : เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลมีความเหมาะสม นักศึกษามีลักษณะการคิดเชิงสถิติระดับที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 96.30

กระบวนการที่ 2 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการย่อย 1 : คุณภาพของข้อมูล นักศึกษามีลักษณะการคิดเชิงสถิติระดับที่ 4 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 77.80 กระบวนการย่อย 2 : ความเหมาะสมของเทคนิคสถิติที่นำมาใช้ นักศึกษามีลักษณะการคิดเชิงสถิติระดับที่ 4 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 48.10 กระบวนการย่อย 3 : ความเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล (เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น) นักศึกษามีลักษณะการคิดเชิงสถิติระดับที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 51.90

กระบวนการย่อย 4 : ความถูกต้องตามหลักวิธีการคำนวณของเทคนิคนั้น ๆ การนำเสนอข้อมูล และการสรุปผล นักศึกษามีลักษณะการคิดเชิงสถิติระดับที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 51.90

กระบวนการที่ 3 กระบวนการการแจกแจงข้อมูล โดยภาพรวมนักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 60.00

กระบวนการที่ 4 กระบวนการทดสอบสมมติฐาน โดยภาพรวมนักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 47.80

กระบวนการที่ 5 กระบวนการวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยภาพรวมนักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 32.90

กระบวนการที่ 6 กระบวนการความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยภาพรวมนักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 4 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 64.40

อภิปรายผล

1. กรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ

กรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย 6 กระบวนการ มีความครอบคลุมลักษณะระดับอุดมศึกษา ครอบคลุมเนื้อหาทางสถิติที่สามารถใช้กับกรอบแนวคิดของการรู้เรื่องเชิงสถิติทั้ง 6 กระบวนการ เนื้อหาทั้งหมดมี 19 เนื้อหา และมีเกณฑ์ในการประเมินการรู้เรื่องเชิงสถิติ ซึ่งเกณฑ์การประเมินการรู้เรื่องเชิงสถิติจะเป็นประโยชน์สำหรับคณาจารย์ในการใช้เกณฑ์การประเมินดังกล่าว การศึกษาการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่านักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข การพัฒนาการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษาต่อไป

2. ลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กระบวนการที่ 1 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยภาพรวมนักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 54.8 รองลงมานักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 27.9 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 นักศึกษาสามารถระบุแหล่งของข้อมูลได้บางส่วนและสามารถระบุวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสามารถระบุรายละเอียดของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้บางส่วน สอดคล้องกับการศึกษาของปีทอนและคณะ (Beaton, Mullis, Martine, Gonzalez, Kelly and Smith, 1996) ได้ศึกษานักเรียนระดับอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษาประสบปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติและการแสดงแทนข้อมูลทางสถิติ

1.2 นักศึกษาสามารถระบุเหตุผลที่ต้องมีการสุ่มเลือกตัวอย่างได้บางส่วน

1.3 นักศึกษาสามารถระบุความหมายของคำศัพท์ทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้ได้บางส่วน

1.4 นักศึกษาสามารถระบุวิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างได้ และ/หรือนักศึกษาไม่สามารถระบุเหตุผลที่เลือกวิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างนั้นได้

1.5 นักศึกษาสามารถระบุเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้บางส่วน

กระบวนการที่ 2 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยภาพรวมนักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 32.9 รองลงมานักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 32.1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 นักศึกษาสามารถระบุวิธีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลได้ และสามารถระบุรายละเอียดของวิธีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เลือกได้บางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กูลด์และคณะ (Gould, Kreuter and Palmer, 2006) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง Towards Statistical Thinking Making Real ได้กล่าวว่า นักสถิติศึกษาได้สนับสนุนให้คณาจารย์ผู้สอนสถิติใช้ข้อมูลจริงในการเรียนวิชาสถิติพื้นฐาน และกูลด์และคณะ ได้กล่าวว่า ข้อมูล (Data Sets) มีความสำคัญสำหรับการจัดการเรียนการสอนสถิติ มีความสำคัญสำหรับการรู้เรื่องเชิงสถิติ นักศึกษาต้องคำนึงถึงความถูกต้องของข้อมูล คณาจารย์ผู้สอนสถิติควรจะทำให้ให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาการรู้เรื่องเชิงสถิติ

1.2 นักศึกษาสามารถระบุสถิติทดสอบที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง และสามารถระบุเหตุผลที่เลือกสถิติทดสอบได้บางส่วน

1.3 นักศึกษาสามารถแสดงวิธีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติทดสอบนั้นได้อย่างถูกต้องครบถ้วน สอดคล้องกับงานวิจัยของกูลด์และคณะ (Gould, Kreuter and Palmer, 2006) ได้ศึกษาการปฏิบัติการทดลองโดยใช้โปรแกรม Stata เพื่อสอนการรู้เรื่องเชิงสถิติให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่ง กูลด์และคณะ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการสอนสถิติเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยไม่เน้นให้นักศึกษาท่องจำสูตรเป็นสิ่งที่ทำหาย

กระบวนการที่ 3 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการย่อย 4 : ความถูกต้องตามหลักวิธีการคำนวณของเทคนิคนั้น ๆ การนำเสนอข้อมูล (Presentation Data) และการสรุปผล (Summary) โดยภาพรวมนักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 30.9 รองลงมานักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 29.6 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 นักศึกษาสามารถแสดงวิธีการวิเคราะห์ตามสถิติทดสอบนั้นได้บางส่วน สอดคล้องกับการศึกษาของเคอร์ซิโอ (Curcio, 1987) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ตามสถิติทดสอบ และให้ข้อเสนอแนะว่าการวิเคราะห์ตามสถิติทดสอบนั้น นักศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยตัวแปร การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น และการวิเคราะห์ตามสถิติทดสอบ ในทำนองเดียวกันจากการศึกษาของเปเรย์รา เมนโดซ่าและเมลเลอร์ (Pereira-Mendoza & Mellor, 1991) พบว่า นักเรียนระดับอุดมศึกษาสามารถอ่านแผนภูมิแท่ง วิเคราะห์แผนภูมิแท่ง แต่ก็พบข้อผิดพลาดจากการคำนวณบ้าง และพบข้อผิดพลาดในการพยากรณ์โดยใช้ตัวแบบทางสถิติ

1.2 นักศึกษาสามารถแสดงวิธีการนำเสนอข้อมูลได้ถูกต้องครบถ้วน และสามารถเข้าใจได้ง่าย

1.3 นักศึกษาสามารถแสดงวิธีการสรุปผลได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

กระบวนการที่ 3 กระบวนการการแจกแจงข้อมูล โดยภาพรวมนักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมานักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 26.70 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษามีความสามารถระบุได้ว่าข้อมูลมีลักษณะการแจกแจงความน่าจะเป็นแบบไม่ต่อเนื่อง เพราะค่าของข้อมูลมีค่าเป็นจำนวนเต็มที่นับได้ แต่นักศึกษามีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการแจกแจงของข้อมูลที่เป็นการแจกแจงแบบทวินามลบ ทำให้ไม่สามารถหาค่าความน่าจะเป็นของการแจกแจงข้อมูลนั้นได้

กระบวนการที่ 4 กระบวนการการทดสอบสมมติฐาน โดยภาพรวมนักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 47.80 รองลงมานักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 24.40 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 นักศึกษาสามารถระบุความหมายของคำศัพท์ทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้บางส่วน

1.2 นักศึกษาสามารถแสดงวิธีการวิเคราะห์ตามสถิติทดสอบนั้นได้บางส่วน

1.3 นักศึกษาสามารถแสดงวิธีการนำเสนอข้อมูลได้อย่างถูกต้องครบถ้วนและสามารถเข้าใจได้ง่าย และนักศึกษสามารถแสดงวิธีการสรุปผลได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

กระบวนการที่ 5 กระบวนการการวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยภาพรวมนักศึกษามีลักษณะให้เหตุผลทางการอนุมานทางสถิติระดับที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 32.90 รองลงมานักศึกษามีลักษณะให้เหตุผลทางการอนุมานทางสถิติระดับที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 32.10 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 นักศึกษาสามารถระบุความหมายของคำศัพท์ทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้บางส่วน

1.2 นักศึกษาสามารถแสดงวิธีการวิเคราะห์ตามสถิติทดสอบนั้นได้บางส่วน

1.3 นักศึกษาสามารถแสดงวิธีการนำเสนอข้อมูลได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และสามารถเข้าใจได้ง่าย และนักศึกษสามารถแสดงวิธีการสรุปผลได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

กระบวนการที่ 6 กระบวนการความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยภาพรวมนักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 4 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 64.40 รองลงมานักศึกษามีลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติระดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 17.80 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 นักศึกษาสามารถระบุความหมายของคำศัพท์ทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของข้อมูลได้

1.2 นักศึกษาสามารถแสดงวิธีการวิเคราะห์ตามสถิติทดสอบนั้นได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

1.3 นักศึกษาสามารถแสดงวิธีการนำเสนอข้อมูลได้อย่างถูกต้องครบถ้วนและสามารถเข้าใจได้ง่าย และนักศึกษสามารถแสดงวิธีการสรุปผลได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนวิชาสถิติในระดับอุดมศึกษา ควรตระหนักว่าลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษามีความแตกต่างกัน ทำให้นักเรียนแต่ละกลุ่มต้องการความช่วยเหลือต่างกัน ดังนั้นหากครูได้ศึกษาลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษาให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสามารถในการรู้เรื่องเชิงสถิติของนักศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาลักษณะการรู้เรื่องเชิงสถิติกับนักศึกษาในระดับชั้นอื่น ๆ รวมถึงเนื้อหาอื่น ๆ นอกเหนือจากการทดสอบสมมติฐานผลต่างของค่าเฉลี่ยของสองประชากร การวิเคราะห์ความแปรปรวน

ทางเดียวและการเปรียบเทียบเชิงซ้อน การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายและสหสัมพันธ์เชิงเส้นอย่างง่าย ข้อมูลที่ได้จะมีประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรสถิติในโอกาสต่อไป

2.2 จากผลการวิจัยพบว่าควรได้มีการศึกษารายละเอียดต่อไปว่า ปัจจัยด้านใดบ้างที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถพัฒนาการรู้เรื่องเชิงสถิติได้

References

- Beaton, A. E., Mullis I. V. S., Martine M. O., Gonzalez E. J., Kelly D. L. and Smith T. A. (1996). **Mathematics Achievement in the Middle School Years: IEA's Third International Mathematics and Science Study (TIMSS)**. International Association for the Evaluation Achievement (IEA), Vol 1. Center for the Study of Testing, Evaluation, and Educational Policy, Boston College.
- Curcio, F. R. (1987). Comprehension of Mathematical Relationships Expressed in Graphs. **Journal for Research in Mathematics Education**, 18(5), 382-393.
- Gal, I. (2004). Statistical Literacy, In D. Ben-Zvi & J. Garfield (Eds.), **the Challenge of Developing Statistical Literacy, Reasoning and Thinking**. Netherlands: Kluwer Academic Publishers, Springer, Vol. 1, pp. 47-78.
- Garfield, J. and Ben-Zvi, D. (2008). **Developing Students' Statistical Reasoning: Connecting Research and Teaching Practice**. Dordrecht, the Netherlands: Springer, 1, 45-63.
- Gould, R., Kreuter, F. and Palmer, C. (2006). Towards Statistical Thinking: Making Real Data Real. In Proceedings, **International Conference on Teaching Statistics 7**, Salvador, Brazil, 1-6.
- MacGillivray, H., and Pereira-Mendoza, L. (2011) **Teaching Statistical Thinking through Investigative Projects**. In: Batanero C., Burrill G., Reading C. (eds) Teaching Statistics in School Mathematics-challenges for Teaching and Teacher Education. New ICMI Study Series, Vol 14. Springer, Dordrecht.
- Moore, D. S. (1997). New Pedagogy and New Content: The Case of Statistics (with Discussion). **International Statistical Review**, 65(2), 123-165.
- Pereira-Mendoza, L. and Mellor, J. (1991). Students' Concepts of Bar Graphs: Some Preliminary Findings. In D. Vere-Jones (ed.). **Proceedings of The Third International Conference on Teaching Statistics 3**. (Vol. 1). Voorburg, the Netherlands: International Statistical Institute. pp. 150-157.
- Wild, C. J. and Pfannkuch, M. (1999). Statistical Thinking in Empirical Inquiry. **International Statistical Review**, 67(3), 223-265.

การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานการณ์ปัจจุบัน: มุมมองของผู้เรียน
ต่อการพัฒนาสถาบันสอนภาษา

CURRENT SITUATION OF CHINESE LANGUAGE TEACHING-LEARNING
MANAGEMENT: LEARNERS' VIEWS TOWARDS LANGUAGE INSTITUTE
DEVELOPMENT

วรรณิษา ไวยฉายี
Wannisa Vaichayee

ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี
Center for Asian Languages and Cultures, Institute of East Asian Studies, Thammasat University,
Pathum Thani
E-mail: wannisa@asia.tu.ac.th

Received:	June 22, 2020
Revised:	September 27, 2020
Accepted:	November 4, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ 2) นำเสนอข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนภาษาจีนในภาคการศึกษาที่ 1/2563 จำนวน 89 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนด้านผู้สอนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ส่วนองค์ประกอบด้านอื่นเห็นด้วยระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน การเรียนการสอน หลักสูตร และผู้เรียน ตามลำดับ ส่วนข้อมูลจากคำถามปลายเปิดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอความคิดเห็นมากที่สุดด้านการเพิ่มกิจกรรมเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมจีนนอกห้องเรียนที่ผู้เรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง 2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ได้แก่ ขยายหลักสูตรที่ตรงความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น พัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมจีน แสวงหาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศจีนเพื่อการแลกเปลี่ยนครู นักศึกษา และการจับคู่เพื่อนผ่านสื่อออนไลน์กับนักศึกษาชาวจีน จัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์นอกจากหนังสือเรียน และเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ศูนย์ภาษาฯ ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

คำสำคัญ

การจัดการเรียนการสอน ภาษาจีน สถานการณ์ปัจจุบัน ผู้เรียน สถาบันสอนภาษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the current state of Chinese language teaching and learning management of the Center for Asian Languages and Cultures, Institute of East Asian Studies, Thammasat University, and 2) present the data obtained as a guideline for the development of Chinese language teaching and learning management. This study employed questionnaires as a tool. The sample consisted of 89 students enrolled in the Chinese language courses of the language institute during semester 1/ 2020. Simple random sampling was conducted. The statistics used included frequency distribution, percentage, mean and standard deviation and content analysis from open-end questionnaires.

The results of the research were as follows: 1) Overall, most respondents agreed that the teaching and learning management in the area of instructors was at the highest level, while other components had an average score at a high level, including the supporting factors of teaching and learning, the process of teaching and learning, curriculum, and learners, respectively. Suggestions from open-ended questions that the respondents valued the most were an increase in learning-enhancing external activities, regarding Chinese culture. These would be organized in addition to the ones conducted in the classroom, and help the learners to apply the language use in real life situations. 2) The recommendations from this research are as follows: expanding the courses that meet learners' need, developing extra-curricular activities relate to Chinese culture, seeking for the MOU with educational institutes from China in order to develop exchange programs in the area of teachers, students, and friend-matching via social media, providing electronic media apart from textbook, and increasing new channels to promote the Center for Asian Languages and Cultures.

Keywords

Teaching and Learning Management, Chinese Language, Current Situation, Learner, Language Institute

ความสำคัญของปัญหา

โลกาภิวัตน์ทำให้การเรียนรู้ภาษาที่สองหรือมีความรู้ภาษาต่างประเทศมากกว่าหนึ่งภาษาขึ้นไปนับเป็นความได้เปรียบ ซึ่งคนไทยให้ความสำคัญและเห็นว่าจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาอื่นเพิ่มเติม โดยเฉพาะภาษาจีนที่กำลังได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้ภาษายังช่วยให้ได้เรียนรู้วัฒนธรรม

ระบบความคิด ความเชื่อของชนชาตินั้น ๆ ด้วย ทั้งมีคำกล่าวที่ว่าศตวรรษที่ 21 จะเป็นห้วงเวลาที่จีนมีบทบาทในฐานะมหาอำนาจในทางเศรษฐกิจ การเมือง รวมทั้งมหาอำนาจทางทหารในภูมิภาค และอาจจะเป็นมหาอำนาจที่ถ่วงดุลกับมหาอำนาจอื่นทั้งในภูมิภาคเอเชียและในภูมิภาคตะวันตก (Teerawakin, 2006) ด้วยเหตุนี้ การรู้ภาษาจีนจะเป็นการเปิดประตูไปสู่อีกโลกหนึ่งของความรู้ วัฒนธรรม และอารยธรรม ภาษาจีนเป็นภาษาที่สำคัญของภูมิภาคเอเชีย ทั้งนี้ กัลปพฤกษ์โชคศิริ โชคดีมีสุข (Chokdeemeesuk, 2015) กล่าวว่า ภาษาจีนมีบทบาทอย่างมากทั้งต่อภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และต่อภูมิภาคอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากการที่องค์การสหประชาชาติได้จัดให้ภาษาจีนกลางเป็นหนึ่งในห้าภาษาหลักที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารขององค์การสหประชาชาติ

ในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงและสภาพสังคมที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น ทำให้เกิดการสื่อสารด้วยภาษาอื่น การเตรียมเรื่องภาษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยคนทั่วไปมีความเชื่อว่าผู้ที่สามารถใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารก็เท่ากับมีเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศ เช่น การศึกษาในวิทยาการแขนงต่าง ๆ การประกอบธุรกิจการลงทุน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ (Ruankaew, 2009) สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ภาครัฐให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาจีน ทำให้การศึกษาภาษาจีนมีอัตราการเติบโตสูงและรวดเร็ว (Office of The Basic Education Commission, 2014) จึงได้ให้ความสำคัญต่อการจัดเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศ และได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาจีนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปี พ.ศ. 2557 เพื่อมุ่งเน้นส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ใช้ทักษะภาษาจีนด้านการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐานสากล

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2016) ได้เสนอแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนว่าควรพัฒนาให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ตอบสนองสถานการณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้สอนควรพัฒนาให้มีความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาจีน มีเทคนิควิธีการสอน และส่งเสริมการเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง และควรแนะนำแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ควบคู่กับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และติดตามผลการนำไปใช้ประกอบอาชีพของผู้เรียน ขณะที่ นริศ วศินานนท์ (Wasinanont, 2016) ได้สรุปประเด็นการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในหลายมิติ ได้แก่ หลักสูตรภาษาจีนมีแนวโน้มเป็นหลักสูตรสายวิชาชีพมากขึ้น ตำราเรียนส่วนใหญ่ยังใช้หนังสือของประเทศจีน ผู้สอนมีจำนวนเพิ่มขึ้นทั้งด้านคุณวุฒิ และตำแหน่งวิชาการ ผู้เรียนส่วนใหญ่เริ่มเรียนใหม่และไม่ได้เชื่อมโยงองค์ความรู้ต่อจากระดับมัธยมศึกษา และการมีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศจีนเพิ่มขึ้น

สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีบทบาทและแผนกลยุทธ์ที่มุ่งพัฒนาบริการวิชาการด้านภาษาเอเชียตะวันออกที่กำลังดำเนินการอยู่ให้มีประสิทธิภาพ และก้าวไกลยิ่งขึ้น ในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานบริการวิชาการแก่สังคม มีภารกิจหลักให้บริการสอนภาษาญี่ปุ่น เกาหลี และจีน รวมทั้งองค์ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเอเชียตะวันออก โดยเริ่มเปิดสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแรก ในปี พ.ศ. 2529 ต่อมาได้ขยายเป็นภาษาเกาหลี และภาษาจีน ตามลำดับ รูปแบบการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรระยะสั้น

ใช้เวลาเรียน 39-40 ชั่วโมงต่อหนึ่งภาคการศึกษา เปิดการเรียนการสอนทั้งในและนอกเวลาราชการ สำหรับนักเรียน นักศึกษา บุคลากรในสถานประกอบการ และบุคคลทั่วไป เพื่อการศึกษาต่อหรือ การประกอบอาชีพ ในด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนนั้น พบว่า ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีผู้ให้ความสนใจลงทะเบียนเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี กล่าวคือ จำนวน 459 คนในปี พ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้นเป็น 588 คน ในปี พ.ศ. 2561 และ 595 คนในปี พ.ศ. 2562 (Institute of East Asian Studies, Thammasat University, 2018) ซึ่งสามารถคาดการณ์ได้ว่ามีแนวโน้มจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้นอีก และหน่วยงาน จำเป็นต้องวางแผนเตรียมความพร้อมการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อบริการผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย ยังไม่เคยมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา ด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีเพียงการรวบรวมข้อมูลการเรียนภาษาและวัฒนธรรม ประกอบการตัดสินใจในแต่ละปีการศึกษา การมีข้อมูลจากการศึกษาวิจัยจะเป็นอีกก้าวของการทำงานของศูนย์ฯ อย่างมืออาชีพ เพื่อรองรับความต้องการเรียนภาษาจีนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้ศูนย์ฯ สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำเป็นต้องทราบถึงสภาพความเป็นจริง และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพให้มีมาตรฐาน มีการพัฒนาแบบแผนที่ชัดเจน ประกอบกับการวิเคราะห์ สถานการณ์เบื้องต้น พบว่า ศูนย์ฯ จำเป็นต้องมีระบบปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ทันสมัย อยู่เสมอ การบริหารหลักสูตรต้องเตรียมเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทั้งมี เป้าหมายว่าผู้เรียนจะต้องสามารถนำความรู้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง หรือนำไปใช้เป็นฐาน สำหรับการศึกษต่อในขั้นสูง เพื่อการประกอบอาชีพในหลากหลายสาขาได้

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของศูนย์ฯ เป็นไปอย่างถูกต้องทิศทางตามสภาพ ปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยผลการวิจัยมาประกอบการวางแผนและพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการ จัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาสภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการเรียนการสอน เพื่อรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันและศึกษาแนวโน้มในอนาคตมาเป็นแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ และร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามความคิดเห็นของผู้เรียนเป็นอย่างไร
2. แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามความคิดเห็นของผู้เรียนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร คือ ผู้เรียนภาษาจีนในศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 282 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ลงทะเบียนเรียนภาษาจีนทุกระดับชั้นในภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปี 2563 จำนวน 89 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยพิจารณาประยุกต์ใช้เกณฑ์กำหนดเป็นร้อยละของประชากร โดยหากขนาดประชากรเป็นหลักร้อยละควรใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยร้อยละ 25 (Akakul, 2000) คำนวณได้ขนาดตัวอย่าง 71 คน และเมื่อเทียบเคียงกับขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Yamane ประชากร 500 คน ขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ $\pm 10\%$ ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 83 คน

ขอบเขตโครงการวิจัยด้านเนื้อหาและตัวแปรที่ศึกษาได้จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการจัดการเรียนการสอนและการเรียนการสอนภาษา ซึ่งได้องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน 5 ด้าน ได้แก่ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การเรียนการสอน และปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน (Javisoot, 2012; Office of the Education Council, 2016)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน แบ่งออกเป็น ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระดับชั้นเรียนภาษาจีน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และเติมคำ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การเรียนการสอน และปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ เห็นด้วยมากที่สุด (5) เห็นด้วยมาก (4) เห็นด้วยปานกลาง (3) เห็นด้วยน้อย (2) เห็นด้วยน้อยที่สุด (1) และ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยมีขั้นตอนการพัฒนาดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนการสอนด้านภาษา รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อสังเคราะห์กรอบการศึกษาและนำมาพัฒนาเป็นข้อคำถาม

2. ดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามโดยการสร้างข้อคำถามตามแนวทางที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมจากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ที่ปรึกษาโครงการวิจัยตรวจสอบคุณภาพในเบื้องต้น และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากที่ปรึกษาโครงการวิจัยเสนอผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

5. นำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามตามวิธีการของครอนบาค คือค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปผลจากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.937

6. นำแบบสอบถามไปใช้ในการวิจัย

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามไปแจกผู้เรียนภาษาจีนในภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปี 2563 ของศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย ซึ่งมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) นำส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง 2) ติดตามเก็บแบบสอบถามคืนภายในระยะเวลาที่กำหนด 3) ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถามที่ได้รับคืน และ 4) นำแบบสอบถามไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งการประเมินค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นกำหนดการแปลความหมาย ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ในการนำเสนอข้อมูลผลการศึกษ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบตารางและแปลความหมายรวมถึงการบรรยายและการสรุปในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 89 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 84.27 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 57.30 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 1.68 ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเรียนระดับชั้นต้น จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 75.28 และระดับชั้นกลาง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 24.72 ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการการสอนภาษาจีน 5 ด้าน ได้ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้เรียนต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน

สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความเห็น
1. ด้านหลักสูตร			
1.1 หลักสูตรทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน	4.25	.712	มาก
1.2 หลักสูตรมีเนื้อหาวิชาตรงกับความต้องการของผู้เรียน	4.26	.791	มาก
1.3 หลักสูตรมีกิจกรรมสอดแทรกและส่งเสริมวัฒนธรรมที่เหมาะสม	4.06	.871	มาก
1.4 เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตหรือหน้าที่การงาน	4.30	.831	มาก
1.5 ปริมาณเนื้อหาวิชาตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม	4.12	.939	มาก
รวม	4.20	.676	มาก
2. ด้านผู้สอน			
2.1 มีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสมระหว่างการสอน	4.66	.563	มากที่สุด
2.2 มีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี	4.76	.501	มากที่สุด
2.3 อธิบายเนื้อหาได้ชัดเจน และเข้าใจง่าย	4.39	.701	มาก
2.4 มีเทคนิคการสอนทันสมัย และเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา	4.35	.740	มาก
2.5 ผู้สอนสามารถตอบข้อซักถามของผู้เรียนได้ถูกต้องและชัดเจน	4.61	.596	มากที่สุด
รวม	4.56	.524	มากที่สุด
3. ด้านผู้เรียน			
3.1 มีความตรงต่อเวลาและเข้าเรียนสม่ำเสมอ	4.16	.737	มาก
3.2 ทบทวนความรู้เดิมก่อนเริ่มเรียนเนื้อหาใหม่	3.76	.966	มาก
3.3 มีความตั้งใจในการเรียน	4.42	.671	มาก
3.4 สามารถปฏิบัติงานตามที่อาจารย์มอบหมายจนสำเร็จ	4.18	.820	มาก
3.5 นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.01	.832	มาก
รวม	4.11	.599	มาก
4. ด้านการเรียนการสอน			
4.1 วิธีสอนสอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์ เนื้อหาและการ วัดผลประเมินผล	4.27	.653	มาก
4.2 มีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลาย	4.01	.832	มาก
4.3 สรุปเนื้อหาสำคัญหลังการสอนทุกครั้ง	4.15	.886	มาก
4.4 มีการจัดกิจกรรมและการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน	4.12	.837	มาก
4.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม และแสดงออกในชั่วโมงเรียน	4.54	.658	มากที่สุด
รวม	4.22	.594	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความเห็น
5. ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน			
5.1 สภาพแวดล้อมของอาคารสถานที่ มีความสะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบ เอื้อต่อการเรียนการสอน	4.54	.604	มากที่สุด
5.2 ห้องเรียนมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน	4.48	.659	มาก
5.3 บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน	4.45	.603	มาก
5.4 ห้องเรียนมีสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยเพียงพอและใช้งานได้ดี	4.31	.684	มาก
5.5 ตำราหลักหรือเอกสารประกอบการสอนมีลักษณะสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาเรียน	4.54	.545	มากที่สุด
รวม	4.47	.475	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านการจัดการด้านผู้สอน ($\bar{x}=4.56$, S.D.=.524) มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ส่วนความคิดเห็นด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน การเรียนการสอน หลักสูตร และผู้เรียน ตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณารายข้อจะพบว่ามีจัดการสภาพการเรียนการสอน 6 ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดโดยส่วนใหญ่อยู่ในองค์ประกอบด้านผู้สอนคือสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ข้อ 2.2 ผู้สอนมีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี ($\bar{x}=4.76$, S.D.=.501) ข้อ 2.1 ผู้สอนมีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสมระหว่างการสอน ($\bar{x}=4.66$, S.D.=.563) และข้อ 2.5 ผู้สอนสามารถตอบข้อซักถามของผู้เรียนได้ถูกต้องและชัดเจน ($\bar{x}=4.61$, S.D.=.596) ขณะที่อีก 3 ข้อมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมากที่สุดเท่ากันคือ 4.54 ได้แก่ ข้อ 4.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม และแสดงออกในชั่วโมงเรียน ข้อ 5.1 สภาพแวดล้อมของอาคารสถานที่ มีความสะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบ เอื้อต่อการเรียนการสอน และข้อ 5.5 ตำราหลักหรือเอกสารประกอบการสอนมีลักษณะสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาเรียน ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 3.2 คือทบทวนความรู้เดิมก่อนเริ่มเรียนเนื้อหาใหม่ ($\bar{x}=3.76$, S.D.=.966)

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำมาจัดกลุ่มเสนอเป็นความถี่และค่าร้อยละพบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญรายด้านจากการวิเคราะห์ความถี่ของข้อความและค่าร้อยละ ได้แก่ องค์ประกอบด้านหลักสูตร จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 61 องค์ประกอบด้านการเรียนการสอน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 61 องค์ประกอบด้านผู้สอน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 48 องค์ประกอบด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 38 และองค์ประกอบด้านผู้เรียน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 37 ตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความถี่ของข้อความที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ (1) ความพึงพอใจด้านผู้สอน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าคุณสอนมีความเชี่ยวชาญทั้งในด้านความรู้และเทคนิคการสอน ซึ่งสามารถสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนได้ดี (2) ความพึงพอใจต่อการจัดหลักสูตรและเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และ (3) ข้อเสนอแนะต่อการ จัดหาและเพิ่มเติมกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาจีนให้มากขึ้น โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมจีนที่ สามารถเสริมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ กิจกรรมนอกห้องเรียนที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับ ชีวิตประจำวันที่คุณเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

2. แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน มีดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตร ควรปรับปรุงเนื้อหาบทเรียนแต่ละระดับขั้นให้สอดคล้องกับความรู้จาก สถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจวัฒนธรรมจีนมากขึ้น เช่น ความหมายของบทเพลง หรือนำ บทความภาษาจีนที่สนใจมาอภิปรายสั้น ๆ และควรพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร เน้นให้ผู้เรียนทำ กิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งออกแบบหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาในสายวิชาชีพ และหลักสูตรออนไลน์ เพื่อตอบสนองความต้องการผู้เรียนที่หลากหลายมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันศูนย์ฯ มีจำนวนผู้เรียน ภาษาจีนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเป็นการสร้างรายได้ให้กับหน่วยงานอีกช่องทางหนึ่ง

2.2 ด้านผู้สอน ควรมีการปฐมนิเทศเตรียมครูผู้สอนหรือประชุมชี้แจงครูผู้สอนว่าต้อง ให้ความสำคัญกับการเลือกเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความตระหนักและการใช้จิตวิทยา การสอน สามารถสอดคล้องวัฒนธรรมไปพร้อมกับเนื้อหาที่สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งภาษา วัฒนธรรม และสถานการณ์จริงอย่างบูรณาการ รวมถึงต้องสร้างบรรยากาศให้น่าเรียนเพื่อกระตุ้นให้ ผู้เรียนสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน และเกิดความคุ้นชินกับผู้สอน โดยผู้สอนควรมีมาตรการ หรือเกณฑ์วัดผลของการสอน

2.3 ด้านผู้เรียน ควรแจ้งผู้สอนให้มีการทบทวนสิ่งที่เรียนครั้งก่อนให้กับผู้เรียนเพื่อ เชื่อมโยงไปสู่ความรู้ใหม่ก่อนเริ่มบทเรียน และควรมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการทบทวน ความรู้จากสิ่งที่เรียนในชั้นเรียน และส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมนอกจากที่เรียนในชั้นเรียน มีการ แนะนำแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าข้อมูล เพิ่มพูนทักษะด้านต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และควรมี การวัดผลเชิงพฤติกรรมและเน้นทักษะ เช่นใน 1 คาบ ต้องให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงโดยผู้สอนคอยชี้แนะ

2.4 ด้านการเรียนการสอน ผู้สอนควรใช้สื่อที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การใช้ Application ฝึกพูด อ่าน เขียน หรือการใช้วิดีโอประกอบการสอน และผู้สอนควรแนะนำช่องทาง เรียนรู้ภาษาจีนจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน และมี ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์น่าสนใจสอดแทรกให้ความรู้ในบทเรียน หรือประชาสัมพันธ์นอกชั้น เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะทางด้านภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.5 ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน หน่วยงานควรจัดหาสื่ออุปกรณ์การเรียน การสอนที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการเรียนการสอน และควรปรับปรุงอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ในห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอให้พร้อมใช้งาน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ในศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดคือองค์ประกอบด้านผู้สอน และ

ค่าเฉลี่ยระดับมากใน 4 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน 2) การเรียนการสอน 3) หลักสูตร และ 4) ผู้เรียน ตามลำดับ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ด้านผู้สอน ในภาพรวมผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินการด้านผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะประเด็นการมีครูผู้สอนทั้งชาวไทยและชาวจีนที่มีความเชี่ยวชาญและชำนาญเรื่องการสอนภาษาจีน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าผู้สอนมีความเหมาะสม รอบรู้ ในเนื้อหาวิชาที่สอน มีบุคลิกภาพเป็นมิตรกับผู้เรียน สามารถตอบข้อซักถามของผู้เรียนได้ถูกต้องและชัดเจน สิ่งเหล่านี้จึงส่งผลให้เกิดการสร้างบรรยากาศการเรียนในชั้นเรียน ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และมีแนวโน้มจะช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับจิรภา คำทา (Khamta, 2015) ที่พบว่าอาจารย์ที่มีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมากจะให้ความสำคัญในการเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอน บรรยากาศในห้องเรียน วัตถุประสงค์และการประเมินผล เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์มีความทุ่มเทในการสอน สอนอย่างเต็มความสามารถเพื่อต้องการให้นักศึกษามีความรู้สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในรายวิชาต่อไปและประกอบอาชีพได้จริง เช่นเดียวกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2016) พบว่า สถาบันสอนภาษาจีนนอกระบบส่วนมากสนับสนุนให้ผู้สอนภาษาจีนเข้าอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านการสอนภาษาจีน ซึ่งทำให้ผู้สอนสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการในการสอนภาษาจีนได้อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันผู้สอนส่วนใหญ่ยังเน้นการสอนภาคทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ จึงควรจัดอบรมการสอนที่เน้นการปฏิบัติให้แก่ผู้สอนภาษาจีน เพื่อสามารถสอนให้ผู้เรียนนำภาษาจีนไปใช้สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จริง ขณะที่ทีศนา แชมมณี (Khammanee, 2014) เสนอว่าเนื้อหาที่ครูควรได้รับการพัฒนาทักษะการสอนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย หลักการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอนทักษะที่ต้องการพัฒนาให้แก่ผู้เรียน และครูเห็นว่าวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนาครู คือ ฝึกปฏิบัติจริง การสาธิต และกิจกรรมกลุ่ม

2. ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ในภาพรวมผู้เรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะสภาพการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถาบันที่สามารถอำนวยความสะดวกและเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้เรียน สร้างความประทับใจและความรู้สึกปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับอารีญา สตาร์ตัน (Starut, 2013) ที่พบว่าสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีความปลอดภัย มีแรงจูงใจ และเกิดความสุข ความเต็มใจในการแสวงหาความรู้ นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าศูนย์ฯ สามารถจัดการกับอุปกรณ์การเรียนการสอนให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อยู่เสมอ มีการพัฒนาตำราเรียนหลัก และเอกสารประกอบการสอนที่มีลักษณะสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาเรียน แต่ห้องเรียนควรมีสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและใช้ได้เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2016) พบว่า สื่อการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถาบันสอนภาษาจีนนอกระบบเน้นการใช้ตำราเรียน (Textbook) เป็นหลัก จึงเสนอให้มีการผลิตหรือพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาจีนที่ทันสมัยและตอบสนองการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน ขณะที่จิตนา วิเศษจินดา (Wisedjinda, 2017) เสนอว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในด้านการใช้สื่อการเรียนรู้นี้มีแนวทางปฏิบัติคือ 1) ประเภทของสื่อการเรียนรู้อ

ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อวัสดุ/อุปกรณ์ และสื่อบุคคล/ท้องถิ่น และ 2) การเลือกใช้สื่อการเรียนรู้อื่นๆ ได้แก่ การใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัยผู้เรียน การใช้สื่อที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการจัดทำ/จัดหาสื่อใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3. ด้านการเรียนการสอน ในภาพรวมผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการด้านการเรียนการสอนในระดับมาก โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่ผู้สอนสอดแทรกองค์ความรู้จากสถานการณ์ปัจจุบันและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม จึงส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน ความรู้สึกที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2016) ที่พบว่าการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีนนั้นผู้สอนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เรียนจำนวนมากจะรู้สึกว่าการเรียนภาษาจีนยาก ตัวอักษรจีนเขียนยากจำยาก ผู้สอนวิชาภาษาจีนระดับพื้นฐานจึงมีบทบาทสำคัญ ซึ่งอาจจะใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลายและน่าสนใจ ขณะที่จินดา วิเศษจินดา (Wisedjinda, 2017) พบว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูส่วนใหญ่ได้สอดแทรกวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาลงในเนื้อหาบทเรียนภาษาจีนที่ใช้สอนเป็นประจำ มีการเลือกใช้วิธี/รูปแบบ/เทคนิคการสอนที่หลากหลาย ในการจัดการเรียนการสอน และครูส่วนใหญ่สามารถระบุปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และอธิบายวิธีการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหาและสามารถทำได้จริง และผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าผู้สอนควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของกนกพร ศรีญาณลักษณ์ (Sriyanalug, 2016) พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ภาษาจีนด้วยตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนเตรียมบทเรียนหรือทบทวนบทเรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถเรียนรู้คำศัพท์สำนวน รูปประโยคใหม่ ๆ ดังนั้น ผู้สอนควรแนะนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาทักษะภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. ด้านหลักสูตร ในภาพรวมผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการหลักสูตรในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการกำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตร โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าเนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตหรือหน้าที่การงาน สอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของชนัท ธาตุทอง (Thatthong, 2007) ที่พบว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่สังคมคาดหวัง และเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยหลักสูตรมีส่วนทำให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความสนใจ และความถนัดที่แท้จริงของตนเอง ซึ่ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2016) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนนอกระบบว่าหลักสูตรที่ใช้ควรพัฒนาให้มีความทันสมัยที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเนื้อหาของหลักสูตรควรสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ขณะที่นิริศ วัฒนานนท์ (Wasinanont, 2016) พบว่า ปัจจุบันหลักสูตรภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีแนวโน้มเป็นหลักสูตรด้านสายวิชาชีพมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าศูนย์ฯ ควรมีกิจกรรมที่สอดแทรกและส่งเสริมวัฒนธรรมจีน สอดคล้องกับผลการศึกษาของจินดา วิเศษจินดา (Wisedjinda, 2017) เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนว่าต้องแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- 1) เนื้อหา คือคำศัพท์ภาษาจีน ไวยากรณ์จีน ตัวอักษรจีน การออกเสียง และวัฒนธรรมจีน และ
- 2) ทักษะทางภาษา คือทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน

5. **ด้านผู้เรียน** ในภาพรวมผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการด้านผู้เรียนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการที่ศูนย์ฯ มีแนวโน้มได้รับความนิยมนจากผู้เรียนภาษาจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผู้เรียนในกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจ ที่อยู่พื้นที่ใกล้เคียง สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2016) ที่พบว่าผู้เรียนภาษาจีนของการศึกษานอกระบบ ดังนี้ 1) กลุ่มที่สนใจเรียนภาษาจีนมากที่สุดคือบุคคลทั่วไป รองลงมาคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาต้น-ปลาย และนักเรียนชั้นประถมศึกษาต้น-ปลาย 2) ข้อมูลผู้เรียนย้อนหลัง 3 ปีปรากฏว่าจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี และ 3) วัตถุประสงค์ในการเรียนภาษาจีนของผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อเพิ่มความรู้ด้านภาษาที่เป็นความสนใจส่วนตัว รองลงมาคือเรียนเพื่อสอบเข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และเพื่อใช้ในการทำงานซึ่งเป็นความสนใจส่วนตัว และผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าผู้เรียนควรทบทวนความรู้เดิมก่อนเริ่มเรียนเนื้อหาใหม่เพื่อเตรียมความพร้อมในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรัฐพร ศิริพันธ์ (Siriphan, 2018) เสนอว่าสิ่งที่ควรมีในการเรียนภาษาจีนสำหรับผู้เริ่มเรียนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ความสนใจและอยากเรียนรู้ภาษาจีน 2) การมีความพร้อมในห้องเรียน และ 3) การฝึกการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีน ภาษาจีนไม่ได้เป็นเพียงแค่ภาษาแต่เป็นแหล่งรวมวัฒนธรรมหรืออาจจะเรียกว่าพหุวัฒนธรรม ดังนั้น การเรียนภาษาจีนจะต้องตั้งใจฟัง พูด อ่าน เขียน และเข้าใจ พื้นหลังทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาให้ครบทุกด้าน นอกจากนี้ความตั้งใจ ความขยัน การไม่หยุดที่จะเรียนรู้ ไม่หยุดที่จะแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ จะทำให้เรียนภาษาจีนได้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าของภาษา ผู้วิจัยจึงเสนอแผนกลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจและความผูกพันให้แก่ผู้เรียน โดยร่วมมือกับเครือข่ายประเทศจีนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนโครงการนักศึกษาแลกเปลี่ยนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จะได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียน เช่น การแนะนำนักศึกษาต่างชาติที่ต้องการเพื่อนคนไทย ทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมีเครือข่าย อีกทั้งยังเป็นการสร้างจุดเด่นของสถาบันสอนภาษาด้วย

1.2 ผู้เรียนส่วนใหญ่สะท้อนปัญหาช่องทางการเรียนรู้ที่ยังไม่ครอบคลุมในบทเรียนและการส่งข่าวสารที่ไม่ทั่วถึงผู้เรียน ผู้วิจัยจึงเสนอแผนกลยุทธ์เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์และสร้างรายได้ โดยนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ 1) จัดทำช่อง YouTube ของสถาบันสอนภาษา โดยมีเนื้อหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษาเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้นอกเหนือจากห้องเรียน และ 2) จัดทำ Vlog Blog ถือเป็นการตลาดยุคปัจจุบันที่จะช่วยประชาสัมพันธ์สถาบันสอนภาษาให้เป็นที่รู้จัก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาด้วยวิธีอื่นร่วมด้วยเพื่อขยายข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามซึ่งสามารถสะท้อนปัญหาได้หลายมิติมากขึ้น เช่น การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสังเกตการณ์ในชั้นเรียน และศึกษาข้อมูลการประเมินผลการเรียนรู้เป็นส่วนประกอบ

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเฉพาะด้าน เช่น การจัดการเรียน การสอนของครู รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน การพัฒนามาตรการและเกณฑ์การวัด ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการสอน

References

- Akakul, T. (2000). *rabiāp wiṭhī wiṭchai thāng phruttikam sāttra læ sangkhommasāt* [Research methodology in behavioral sciences and social sciences]. Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Chokdeemeesuk, K. (2015). *kāntē rī yom khwām phroṃ dān phāsā Čhīn nai kānkāo khao sū prachākhom sētthakit ‘Āsīan* [The Preparation of Chinese Language to be ready for ASEAN Community]. *HCU Journal*, 19(37), 153-161.
- Institute of East Asian Studies, Thammasat University. (2018). *rāingan pračham pī Phutthasakkarāt soṅghphanharōḥhoksip‘et* [Annual Report 2018].
- Javisoot, N. (2012). *kānčhatkān rīan kānsōṅ laksūt sinlapa sāt bandit sākha wičā phāsā Čhīn khana manutsayasāt mahāwitthayālai sī nakharin wirot tām khwāmkhithen khoṅg nisit* [Instructional management in Bachelor of Arts Program in Chinese, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University as perceived by students]. Master Thesis, M.A. (Education Administration). Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Khammanee, T. (2014). *pluk loḳ kānsōṅ hai mičhiwit sūha ‘ong rīan hæng satawat mai* [Awaken the world of teaching to live in a new century classroom]. Bangkok: Sahamit Printing and Publishing Company Limited.
- Khamta, J. (2015). *kānsuksa khwāmsamphan rawāng phruttikam kānsōṅ khoṅg ‘āčhān kap phruttikam kānrīan khoṅg naksuksa khana boṛihān thurakit sathāban theknōlōyī Thai - Yīpun* [A Study of the Relation between Teaching Behaviors of teacher and Learning Behavior of Students Faculty of Business Administration at Thai-Nichi Institute of Technology]. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(2), 1528-1542.
- Office of the Education Council. (2016). *rāingan kānwičchai phūā phatthana rābop kānčhatkān rīan kānsōṅ phāsā Čhīn nai prathēt Thai: kānsuksā nōḳ rābop* [A research report for the development of the Chinese language teaching and learning management system in Thailand: The Case of Non-formal Education]. Bangkok: Prigwhangrafftic Co Ltd.
- Office of the Basic Education Commission, the Ministry of Education. (2014). *nāo patibat tām prakāt krasuāng suksāthikān rūāng nayobāi kanpatirū kān rīan*

- kānsōṅ phāsā ‘Angkrit** [Guidelines from Ministry of Education’s Announcement about English Pedagogy Reform Policy]. Bangkok: Chamchuree Products Co Ltd.
- Ruankaew, S. (2009). **khwāmsamkhan khōṅ phāsā Čhīn nai patchuban** [The importance of present Chinese language]. Retrieved from <http://ning-50010110079.blogspot.com>.
- Siriphan, R. (2018). **næothāṅ kāntē rī yom khwām phroṃ læ withīkān rīan samrap phū roēm rīan phāsā Čhīn** [Techniques for Developing Chinese Skills for Beginners]. **Journal: Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences**, 5(1), 103-112.
- Sriyanalug, K. (2016). **kānchai sū theknōlōyī sārasonthēt nai kānrīanrū phāsā Čhīn duāi ton ‘ēng khōṅ nisit khana manutsayasāt læ sangkhommasāt mahāwitthayalai būraphā** [Using Information Technology for Chinese Language (Mandarin) Self-Learning in Students from Faculty of Humanities and Social Sciences at Burapha University]. **Humanities and Social Sciences, Burapha University**, 24(46), 1-17.
- Starut, A. (2013). **kānchat saphāp wæt lōm nai sathan sukṣā khōṅ rōṅrīan sangkat Krung Thēp Mahā Nakhōṅ samnakngān khēt rāt thēwī** [The Environment Management in the schools Ratchathewi District, Metropolitan Administration]. M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
- Teerawakin, L. (2006). **botbāt khōṅ prathēt Čhīn læ phāsā Čhīn nai satawat mai** [The role of China and Chinese in the new century]. Retrieved from <https://mgronline.com/daily/detail/9490000074640>
- Thatthong, K. (2007). **kānphatthana laksūt thōṅthīn** [Curriculum development for local]. Nakhon Pathom: Phetkasem Printing Group Co., Ltd.
- Wasinanont, N. (2016). **kānsukṣā saphāp kānchatkān rīan kānsōṅ phāsā Čhīn radap ‘udomsukṣā nai prathēt Thai** [The Study of Thailand’s Systematic Chinese Teaching Management if Higher Education]. **Chinese Studies Journal**, 9(2), 263-264.
- Wisedjinda, J. (2017). **næothāṅ kānchatkān rīan kānsōṅ phāsā Čhīn radap matthayom tōṅ plāi** [Guidelines for Chinese Instruction in Upper Secondary Schools]. (Master’s thesis). Bangkok: Chulalongkorn University.

การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในงานเขียนประเภทต่าง ๆ ของนักศึกษาไทย
ที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ

THE ERROR ANALYSIS ON DIFFERENT TEXT GENRES OF THAI EFL
STUDENTS

วันทนีย์ แสงคล้ายเจริญ
Wantanee Saengklaijaroen

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา
Assistant Professor English Program Faculty of Humanities and Social Sciences
Yala Rajabhat University, Yala
Email: wantanee.s@yru.ac.th

Received:	June 8, 2021
Revised:	December 14, 2021
Accepted:	December 15, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ในงานเขียนสามประเภท ได้แก่ งานเขียนเรื่องเล่า งานเขียนบรรยาย และงานเขียนเปรียบเทียบ และ 2) ค้นหาสาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียน กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ จำนวน 80 คน ใช้แบบวิเคราะห์ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์งานเขียนของนักศึกษา โดยแบ่งตามหัวข้อไวยากรณ์และอนุกรมวิธานโครงสร้างพื้นผิว สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) งานเขียนเรื่องเล่าพบข้อผิดพลาดด้านกริยามากที่สุดโดยเป็นเรื่องของการละการทำกริยาให้อยู่ในรูปอดีตกาล (40.29%) ขณะที่งานเขียนบรรยายพบว่าเป็นประเด็นคำนามเรื่องการละการทำเป็นคำนามพหูพจน์ (31.25%) ส่วนงานเขียนเปรียบเทียบพบข้อผิดพลาดประเด็นความสอดคล้องของประธานและคำกริยาด้านการละกริยาสำหรับเอกพจน์ (28.07%) มากที่สุด และ 2) ในด้านสาเหตุของข้อผิดพลาดพบที่เกิดจากข้อผิดพลาดระหว่างภาษา โดยเป็นการแทรกแซงจากภาษาแม่ และข้อผิดพลาดในภาษา โดยมีสาเหตุจากการละเลยหรือประยุกต์ใช้หลักเกณฑ์ในภาษาเป้าหมายไม่ถูกต้อง ได้แก่ การใช้กฎเกณฑ์ การละเลยกฎเกณฑ์ การประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์ไม่ครบถ้วน และการสร้างหลักเกณฑ์เกิน ผลการวิจัยมีประโยชน์ต่อผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศโดยเป็นแนวทางในการพัฒนาการสอนงานเขียนประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีข้อผิดพลาดอันดับสูงสุดแตกต่างกัน นำไปสู่การจัดเตรียมวิธีการสอนและแบบฝึกหัดที่เหมาะสม ช่วยพัฒนาการเขียนของนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ

ข้อผิดพลาดในงานเขียน ข้อผิดพลาดระหว่างภาษา ข้อผิดพลาดในภาษา อนุกรมวิธาน โครงสร้างพื้นผิว ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ

ABSTRACT

The aims of this research are to 1) analyze writing errors and 2) identify the sources of errors in three different genres: narration, description, and comparison/contrast. The samples were 80 third year English Liberal Arts students. The instrument used in this research was an error analysis form based on Surface Strategy Taxonomy. Statistics involved were frequency and percentage.

The results were as follows: 1) The most frequent error found in narration was the omission of past simple tense (40.29%). For description, the omission of pluralization (31.25%) was found with the most frequency. A type of errors found in comparison and contrast with the most frequency was the omission of singular verb (28.07%). 2) The sources of errors were interlingual interference of the mother tongue and intralingual interference consisting of overgeneralization, ignorance of rule restrictions, incomplete application, and false concept hypothesized. This research provides some pedagogical implications for EFL writing teachers as they will become aware that different highest-frequency errors are found in different text types. This leads to the preparation of appropriate supplementary grammar instruction and remedial exercises resulting in students' writing improvement.

Keywords

Writing Errors, Interlingual Errors, Intralingual Errors, Surface Strategy Taxonomy, EFL

ความสำคัญของปัญหา

การเขียนเป็นวิธีการหนึ่งที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้ อารมณ์ความรู้สึกออกมาเป็นข้อมูล รวมทั้งแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้อ่าน ทั้งยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (Nopmanotham, 2016) การเขียนภาษาอังกฤษจึงทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากบริบทการศึกษาที่ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายให้เขียนงานหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเขียนเชิงธุรกิจ การเขียนสรุป การเขียนรายงานการฝึกงาน การเขียนข้อเสนอโครงการ (Rattanadilok Na Phuket & Othman, 2015) สำหรับประเทศไทยก็เช่นกัน การเขียนภาษาอังกฤษในประเทศไทยเป็นเครื่องมือสำคัญทั้งในระดับวิชาการและอาชีพ ในด้านการศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาต้องเขียนรายงานภาษาอังกฤษและใช้ในการสอบ ขณะที่ในด้านการงาน หน่วยงานหรือองค์กรต่างชาติมีการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อธุรกิจ โฆษณา การสมัครงาน และรายงานธุรกิจ เป็นต้น (Parichut & Chinokul, 2014)

การเขียนเป็นทักษะสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อประโยชน์ด้านการศึกษาและอาชีพในอนาคต แต่การเขียนเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนแม้เขียนเป็นภาษาที่ 1 ของตนเองก็ตาม ดังนั้นเมื่อต้องเขียนเป็นภาษาต่างประเทศจึงยังเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เขียนมากขึ้นไปอีก (Heydari & Bagheri, 2012) สำหรับประเทศไทย ได้จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (EFL) นั่นคือไม่มีการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน แต่ภาษาอังกฤษจะใช้ในสถานศึกษา โดยมีการเรียนภาษาอังกฤษในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และใช้ภาษาอังกฤษในที่ทำงานเท่านั้น (Chuenchaichon, 2015) เมื่อต้องเขียนภาษาอังกฤษ ผู้เรียนชาวไทยจึงสร้างข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานเขียนของตน เช่น I loves my mother because her is the best for me. She is take_care ^ my parents. She ^ different with ^ ex-girlfriend. I can learned about their different cultures. I had the opportunity to went to ^ field trip. We went to ^ harbor in order to ^ a long tailed boat. He was studied in the university. I like her because she is a woman beautiful, kind and friendly.

ทั้งนี้ แม้ผู้เรียนจะสร้างข้อผิดพลาดมากมาย แต่ข้อผิดพลาดไม่ได้บ่งบอกถึงข้อบกพร่องที่เบี่ยงเบนไปจากหลักภาษาทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับของเจ้าของภาษาเพียงอย่างเดียว ในทางกลับกันข้อผิดพลาดดังกล่าวมีส่วนสำคัญช่วยให้รู้ว่าได้เรียนรู้ภาษาอย่างไร มีประโยชน์สำหรับผู้สอนในแง่ที่ว่าแสดงให้เห็นถึงระดับความสามารถของผู้เรียน ผู้สอนจึงสามารถใช้ข้อผิดพลาดที่พบในการพัฒนาทักษะการเขียน สำหรับตัวผู้เรียนเองยังสามารถใช้ข้อผิดพลาดเป็นแหล่งเรียนรู้ภาษา ส่วนนักวิจัยนั้นข้อผิดพลาดแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รู้อะไรบ้างในภาษาเป้าหมาย (Corder, 1967 cited in Sermsook, Liamnimitr, & Pochakorn, 2017) ในการระบุข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่พบในงานเขียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบผลสะท้อนความสามารถในการเขียนของตน ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อผิดพลาด (Error Analysis) ซึ่งเป็นการศึกษาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้ภาษาที่สองว่าเกิดความเบี่ยงเบนจากภาษามาตรฐานทำให้ทราบถึงข้อผิดพลาดและสาเหตุอย่างเป็นระบบ นับว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาและลดข้อผิดพลาดในการเรียนภาษา (Bunphet, 2014) สำหรับสาเหตุของข้อผิดพลาดนั้นแบ่งเป็นหลายประเภท แต่โดยส่วนใหญ่แบ่งออกเป็น ข้อผิดพลาดระหว่างภาษา โดยเป็นการแทรกแซงจากภาษาแม่ และข้อผิดพลาดในภาษา โดยมีสาเหตุจากการละเลยหรือประยุกต์ใช้หลักเกณฑ์ในภาษาเป้าหมายไม่ถูกต้อง ประกอบด้วย การใช้กฎเกินการ การละเลยกฎเกณฑ์ การประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์ไม่ครบถ้วน และการสร้างหลักเกณฑ์เกิน (Richards, 1974) ในการวิเคราะห์ข้อผิดพลาด มีอนุกรมวิธานข้อผิดพลาด (Error Taxonomy) หลายรูปแบบที่นักวิจัยใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบหมวดหมู่ข้อผิดพลาด หนึ่งในอนุกรมวิธานที่น่าสนใจคือ อนุกรมวิธานโครงสร้างพื้นผิว (Surface Strategy Taxonomy) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดอย่างเจาะจงและเป็นระบบทำให้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ทางภาษาของผู้เรียน แบ่งออกเป็นสี่ประเภท ได้แก่ 1. การละคำ คือการละหน่วยคำ หน่วยต่าง ๆ หรือส่วนประกอบที่ควรมีในประโยค 2. การเพิ่มคำ เป็นการเพิ่มส่วนที่ไม่จำเป็นเข้ามาในประโยค 3. การใช้รูปแบบผิด เป็นข้อผิดพลาดที่เกิดจากการเลือกใช้หน่วยคำ หรือโครงสร้างที่ไม่ถูกต้อง และ 4. การจัดลำดับคำผิดตำแหน่ง คือการจัดเรียงตำแหน่งหน่วยไวยากรณ์ไม่ตรงตามรูปแบบ ไม่เป็นไปตามกฎการเรียงลำดับที่เป็นมาตรฐาน (Dulay, Burt, & Krashen, 1982)

การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดทางภาษาที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนางานเขียนของตน จึงเป็นประเด็นที่นักวิชาการให้ความสำคัญ และสนใจที่จะศึกษา ดังปรากฏในงานวิจัยเรื่องข้อผิดพลาดในการเขียนจำนวนมากของประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ดังเช่นในงานวิจัยของ Moqimipour & Shahrokhi (2015) ที่ได้วิเคราะห์ประเภทข้อผิดพลาดและสาเหตุข้อผิดพลาดในงานเขียนสามประเภทของนักศึกษา 70 คนในมหาวิทยาลัยในอิหร่าน โดยพบว่าข้อผิดพลาดในงานเขียนแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน และสาเหตุของข้อผิดพลาดเกิดจากการแทรกแซงของภาษาแม่มากกว่าข้อผิดพลาดในภาษา และ Dipolog-Ubanan (2016) ที่ได้วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในงานเขียนของนักศึกษาชาวจีน 30 คน โดยพบว่าข้อผิดพลาดที่พบเห็นทั่วไป ได้แก่ การเลือกคำและรูปแบบคำ การสะกด กาลต่าง ๆ การใช้คำกำกับนามและคำนำหน้านาม จำนวน และความสัมพันธ์ระหว่างประธานและกริยา และพบว่าอิทธิพลของภาษาแม่มีผลต่อการเขียน ในประเทศไทยเองก็มีงานวิจัยด้านนี้หลายชิ้น โดยวิเคราะห์ประเภทของข้อผิดพลาดรวมทั้งค้นหาสาเหตุของข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น และพบว่าการวิเคราะห์ผิดพลาดมีประโยชน์ต่อผู้สอนในการหาวิธีพัฒนาทักษะการเขียนให้แก่ผู้เรียน (Phetdannuea & Ngonkum, 2016; Rattanadilok Na Phuket & Othman, 2015; Sermsook, Liamnimitr, & Pochakorn, 2017)

แม้งานวิจัยหลายชิ้นพบว่าผู้เรียนที่เขียนงานเขียนต่างประเภทกันจะเขียนข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์แตกต่างกัน แต่ประเด็นข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์อันดับแรกในงานเขียนแต่ละประเภทกลับมีความแตกต่างกัน (Watcharapunyawong & Usaha, 2013; Moqimipour & Shahrokhi, 2015) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาจะเขียนข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ประเด็นใดมากที่สุดในงานเขียนเรื่องเล่า งานเขียนบรรยาย และงานเขียนเปรียบเทียบ และสาเหตุของข้อผิดพลาดเกิดจากอะไร ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการเขียนในงานเขียนที่มีรูปแบบแตกต่างกัน ทั้งยังเป็นข้อมูลสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ในการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เพื่อให้การเรียนการสอนการเขียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ประเภทใดที่พบมากที่สุดในงานเขียนเรื่องเล่า งานเขียนบรรยาย และงานเขียนเปรียบเทียบ และสาเหตุที่ผู้เรียนทำข้อผิดพลาดในงานเขียนประกอบด้วยสาเหตุใดบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ในงานเขียนสามประเภท ได้แก่ งานเขียนเรื่องเล่า งานเขียนบรรยาย และงานเขียนเปรียบเทียบ
- 2) เพื่อค้นหาสาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ขอบเขตการวิจัย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษสี่ชั้นปีจำนวน 322 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกอย่างเจาะจง โดยเป็น นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 3 จำนวน 80 คนที่ลงทะเบียน วิชาการเขียนอนุเขตในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โดยทั้งหมดผ่านการเรียนวิชาการเขียน เบื้องต้นมาแล้ว

1.2 เนื้อหา คือ งานเขียนสามประเภท ได้แก่ งานเขียนเรื่องเล่า งานเขียนบรรยาย และ งานเขียนเปรียบเทียบ

1.3 ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ งานเขียนสามประเภท ประกอบด้วย งานเขียน เรื่องเล่า งานเขียนบรรยาย และงานเขียนเปรียบเทียบ ขณะที่ตัวแปรตาม ได้แก่ ประเภทของ ข้อผิดพลาด

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวิเคราะห์ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ โดยแบ่งตามหัวข้อไวยากรณ์ และอนุกรมวิธานโครงสร้างพื้นผิวของ Dulay, Burt, & Krashen (1982) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอนุกรมวิธานโครงสร้างพื้นผิวของ Dulay, Burt, & Krashen (1982) และสร้าง แบบวิเคราะห์ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์โดยแบ่งออกเป็นสี่หัวข้อได้แก่ การละคำ การเพิ่มคำ การใช้ รูปแบบผิด และการจัดลำดับคำผิดตำแหน่ง จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิง เนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยรวบรวมงานเขียนเรื่องเล่า งานเขียนบรรยาย และงานเขียนเปรียบเทียบ จำนวน ทั้งสิ้น 240 ฉบับจากงานเขียนทั้งสามประเภท จากนั้นวิเคราะห์ประเภทของข้อผิดพลาดทาง ไวยากรณ์ตามอนุกรมวิธานโครงสร้างพื้นผิวของ Dulay, Burt, & Krashen (1982) บันทึกความถี่ ที่พบ แปรความถี่เป็นร้อยละและจัดลำดับประเภทข้อผิดพลาดไวยากรณ์จากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ในส่วนของสาเหตุของข้อผิดพลาดได้วิเคราะห์ประเภทโดยแบ่งตาม Richards (1974) ซึ่งได้แบ่งเป็น ข้อผิดพลาดระหว่างภาษาอันเกิดจากการแทรกแซงของภาษาแม่ และข้อผิดพลาดในภาษาที่แบ่ง ออกเป็นสี่ด้าน ประกอบด้วย การใช้กฎเกณท์ การละเลยกฎเกณท์ การประยุกต์ใช้กฎเกณท์ไม่ ครบถ้วน และการสร้างหลักเกณท์เกิน ในส่วนของประเด็นหัวข้อย่อยของแต่ละข้อประยุกต์มาจาก Hendriwanto & Bambang (2013) และ Phetdannuea & Ngonkum (2016) เมื่อเสร็จสิ้นการ วิเคราะห์ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอาจารย์ประจำสาขาภาษาอังกฤษอีกสองท่านได้ ตรวจสอบข้อผิดพลาด จัดประเภทของข้อผิดพลาด และตรวจสอบการระบุสาเหตุของข้อผิดพลาดเพื่อ ยืนยันผลการวิเคราะห์ว่ามีความเที่ยงตรงสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นประเภทข้อผิดพลาด ทางไวยากรณ์ใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลวิจัยประเด็นข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ในงานเขียนเรื่องเล่า งานเขียนบรรยาย และงานเขียนเปรียบเทียบ

ตารางที่ 1 ค่าความถี่ ร้อยละ จากประเด็นข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ในงานเขียนสามประเภท

ประเด็นไวยากรณ์	งานเขียนเรื่องเล่า			งานเขียนบรรยาย			งานเขียนเปรียบเทียบ		
	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
1. คำนาม	44	13.82	3	102	31.25	1	67	20.18	2
2. คำสรรพนาม	43	12.65	4	38	11.31	4	25	7.31	6
3. คำกริยา	137	40.29	1	44	13.10	3	63	18.42	3
4. คำคุณศัพท์	13	2.94	6	33	8.93	6	6	1.17	7
5. คำกริยาวิเศษณ์	6	1.77	7	0	0	9	0	0	8
6. คำบุพบท	34	10	5	25	7.44	7	26	7.60	5
7. คำสันธาน	5	1.47	8	5	1.48	8	0	0	8
8. คำกำกับนาม	54	15.88	2	55	16.37	2	59	17.25	4
9. ความสอดคล้องของประธานและคำกริยา	4	1.18	9	34	10.12	5	96	28.07	1
รวม	340	100	-	336	100	-	342	100	-

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นประเภทข้อผิดพลาดไวยากรณ์ในงานเขียนสามประเภท โดยข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมากที่สุดสามอันดับแรกมีดังนี้ ในงานเขียนเรื่องเล่า อันดับแรกคือคำกริยา (40.29%) อันดับสองคือคำกำกับนาม (15.88%) และอันดับสามคือคำนาม (13.82%) ในขณะที่ยานเขียนบรรยาย อันดับแรกคือคำนาม (31.25%) อันดับสองคือคำกำกับนาม (16.37%) และอันดับสามคือคำกริยา (13.10%) สำหรับงานเขียนเปรียบเทียบ อันดับแรกคือความสอดคล้องของประธานและประธาน (28.07%) อันดับสองคือคำนาม (20.18%) และอันดับสามคือคำกริยา (18.42%)

ตารางที่ 2 ค่าความถี่จากประเด็นข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ในงานเขียนสามประเภทจำแนกตาม
อนุกรมวิธานโครงสร้างพื้นผิว

ประเด็นไวยากรณ์	งานเขียนเรื่องเล่า				งานเขียนบรรยาย				งานเขียนเปรียบเทียบ			
	การละคำ	การเพิ่มคำ	การใช้รูปแบบผิด	การจัดลำดับคำผิดตำแหน่ง	การละคำ	การเพิ่มคำ	การใช้รูปแบบผิด	การจัดลำดับคำผิดตำแหน่ง	การละคำ	การเพิ่มคำ	การใช้รูปแบบผิด	การจัดลำดับคำผิดตำแหน่ง
1. คำนาม	29	12	3	0	71	17	14	0	52	9	6	0
2. คำสรรพนาม	24	5	12	2	19	7	12	0	4	9	12	0
3. คำกริยา	92	28	16	1	17	20	7	0	18	30	15	0
4. คำคุณศัพท์	0	0	10	3	0	0	26	7	0	0	4	2
5. คำกริยาวิเศษณ์	0	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0
6. คำบุพบท	6	15	13	0	11	5	9	0	14	7	5	0
7. คำสันธาน	0	1	4	0	5	0	0	0	0	0	0	0
8. คำกำกับนาม	39	10	5	0	28	16	11	0	44	10	5	0
9. ความสอดคล้องของประธานและคำกริยา	2	1	1	0	24	7	3	0	57	7	32	0
รวม	192	72	67	9	172	70	80	14	189	72	79	2
	340				336				342			

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นรายละเอียดของข้อผิดพลาดโดยจัดหมวดหมู่ด้วยอนุกรมวิธานโครงสร้างพื้นผิว โดยงานเขียนเรื่องเล่า พบว่ามีการทำข้อผิดพลาดในประเด็นคำกริยาด้านการละคำมากที่สุดจำนวน 92 ครั้ง แบ่งเป็นการละคำกริยาหลัก 8 ครั้ง ละ verb to be หน้าคำคุณศัพท์ 11 ครั้ง ละ -ed ในรูป past simple 12 ครั้ง และละการทำกริยาให้อยู่ในรูปอดีตกาล 61 ครั้ง ในงานเขียนบรรยาย พบว่ามีการทำข้อผิดพลาดในประเด็นคำนามด้านการละคำมากที่สุดจำนวน 71 ครั้ง โดยเป็นการละคำนามหลังคำคุณศัพท์ 12 ครั้ง ละ -s หลังคำนามพหูพจน์ 59 ครั้ง สำหรับการเขียนเปรียบเทียบ พบว่ามีการเขียนผิดพลาดประเด็นความสอดคล้องของประธานและคำกริยามากที่สุด โดยเป็นการละกริยาสำหรับเอกพจน์บุรุษที่ 3 จำนวน 57 ครั้ง

ตอนที่ 2 สาเหตุของข้อผิดพลาด

สาเหตุของข้อผิดพลาดจากงานเขียนทั้งสามประเภทแบ่งออกได้ดังนี้

1 ข้อผิดพลาดระหว่างภาษา (Interlingual errors) เป็นข้อผิดพลาดที่เกิดจากอิทธิพลของภาษาแม่ (L1) ผู้เรียนใช้ความรู้ในภาษาแม่ของตนในการเรียนรู้ภาษาที่สอง โดยพบกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1 คำนาม โดยละ -s หลังคำนามพหูพจน์ เช่น These are reason why I love him.

1.2 คำสรรพนาม โดยใช้ object pronoun ในตำแหน่ง subject pronoun เช่น I love my mother because her is the best for me. และการเพิ่มประธานซ้ำซ้อน เช่น My ex-boyfriend he is angry easily.

1.3 คำกริยา โดยละการทำกริยาในรูปอดีตกาล เช่น I go to Petronas Twin Towers. และการละ verb to be เช่น If you ^{are} hungry, you can go to the restaurant beside the hotel.

1.4 คำคุณศัพท์ โดยเรียงคำคุณศัพท์สลับตำแหน่ง โดยวางไว้หลังคำนาม เช่น It will be a mall very large.

1.5 คำบุพบท โดยละคำบุพบท เช่น She doesn't take care ^{of} students. หรือเพิ่มคำบุพบทที่ไม่จำเป็นลงไป เช่น In last year, I went to Hala Bala.

1.6 คำกำกับนาม โดยละคำนำหน้านาม เช่น I got ^a opportunity to visit nice places.

1.7 ความสอดคล้องของประธานและคำกริยา โดยละการผันกริยาให้สอดคล้องกับประธานที่เป็นเอกพจน์ เช่น She often exercise and eat healthy food.

2 ข้อผิดพลาดในภาษา (Intralingual errors) มีสาเหตุจากการละเลยหรือประยুক্তิใช้หลักเกณฑ์ในภาษาเป้าหมายไม่ถูกต้อง สามารถแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อยได้ดังนี้

2.1 การใช้กฎเกินการ (Overgeneralization) เป็นการนำกฎไวยากรณ์ที่เรียนมาแบบหนึ่งมาประยুক্তิใช้ให้ครอบคลุมกับกฎอีกรูปแบบหนึ่งโดยไม่ได้คำนึงถึงข้อยกเว้น ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาด

2.1.1 การผันกริยาตัวพิเศษในรูปอดีตกาลผิด เช่น The place that I never forgetted was the great hotel.

2.1.2 การใช้กริยาช่วยซ้ำซ้อน เช่น We will don't forget this memorable experience.

2.1.3 การเติม -s หลังคำนามเอกพจน์เพื่อทำให้เป็นคำนามพหูพจน์โดยไม่ได้คำนึงว่าเป็นคำนามที่มีรูปพหูพจน์ตัวพิเศษ เช่น We are just childs from the southern province.

2.2 การละเลยกฎเกณฑ์ (Ignorance of rule restrictions) คือข้อผิดพลาดที่เกิดจากการไม่ทำตามกฎไวยากรณ์หรือข้อยกเว้นของกฎไวยากรณ์

2.2.1 การใช้รูปแบบกริยา (Verb form) ไม่ถูกต้อง เช่น I can saw two views. I will coming here again. We can't to meet with everyone. The teachers brought us to visited the museum.

2.2.2 การใช้กริยาช่วยไม่ถูกต้อง เช่น My mother is not live with me.

2.2.3 การใช้บุพบทไม่ถูกต้อง เช่น When we arrived to Lipe, we went to check in.

2.2.4 การใช้คำกำกับนามไม่ถูกต้อง เช่น He has a curly and long hair. และ My new boyfriend is a honest man.

2.3 การประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์ไม่ครบถ้วน (Incomplete application) เกิดจากการได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ไวยากรณ์แล้วแต่ผู้เรียนไม่สามารถประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์ที่เรียนมาได้สมบูรณ์จึงก่อให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้น

2.3.1 การละกริยาช่วยเมื่อทำเป็นประโยคปฏิเสธ เช่น If I not went to Bangkok, I would not have a chance to visit that place.

2.3.2 การละประธานของประโยค เช่น This time \wedge went to Bangkok.

2.3.3 การละกรรมหลังกริยาต้องการกรรม เช่น They took \wedge to see the process of preparing food and beverage.

2.3.4 การเพิ่ม -s หลังกริยาพหูพจน์ เช่น Most people lives in Bangkok.

2.3.5 การละคำสันธาน เช่น I love him because he is good-looking \wedge attractive.

2.3.6 การใช้คำกริยาวิเศษณ์ผิด เช่น I so pitied them. และการเรียงลำดับผิด เช่น I very much like this room.

2.4 การสร้างหลักเกณฑ์เกิน (False concept hypothesized) เป็นความเข้าใจผิดในหลักภาษา

2.4.1 การเพิ่ม is am are เพื่อระบุปัจจุบันกาลธรรมดา หรือเพิ่ม was were เพื่อระบุอดีตกาลธรรมดา เช่น I am fall in love with her.

อภิปรายผล

ผู้เรียนสร้างข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์แตกต่างกันในงานเขียนแต่ละประเภท สำหรับงานเขียนเรื่องเล่าพบว่าผู้เขียนทำข้อผิดพลาดด้านการละการทำกริยาให้อยู่ในรูปอดีตกาลมากที่สุด ขณะที่งานเขียนบรรยายพบว่าเป็นการละการทำเป็นคำนามพหูพจน์ ส่วนงานเขียนเปรียบเทียบพบข้อผิดพลาดด้านการละกริยาสำหรับเอกพจน์มากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยบางส่วนของ Watcharapunyawong & Usaha (2013) ที่พบว่าผู้เรียนชาวไทยทำข้อผิดพลาดเรื่อง verb tense ในงานเขียนเรื่องเล่ามากที่สุด สำหรับงานเขียนบรรยายพบข้อผิดพลาดเรื่องรูปแบบคำนามเอกพจน์พหูพจน์อันดับสี่ ส่วนงานเขียนเปรียบเทียบพบข้อผิดพลาดด้านความสอดคล้องของคำกริยาและคำนามมากเป็นอันดับสี่ และสอดคล้องกับงานวิจัยบางส่วนของ Moqimipour & Shahrokhi (2015) ที่พบว่าในงานเขียนเรื่องเล่า ผู้เรียนชาวอิหร่านทำข้อผิดพลาดเรื่อง verb tense มากเป็นอันดับที่สี่ ขณะที่งานเขียนบรรยายพบข้อผิดพลาดเรื่องรูปแบบคำนามเอกพจน์พหูพจน์อยู่อันดับที่เจ็ด สำหรับงานเขียนเปรียบเทียบพบว่าผู้เรียนทำผิดพลาดเรื่องความสอดคล้องของคำกริยาและคำนามมากเป็นอันดับที่สอง

งานเขียนเรื่องเล่าที่มอบหมายให้เขียนเป็นการเขียนเล่าประสบการณ์ในอดีตซึ่งเกิดขึ้นและผ่านมาแล้ว กาลหลักที่ใช้ในการเขียนคืออดีตกาล (British Council, 2021) ผู้เรียนจึงเขียนผิดพลาดเรื่อง verb tense มากที่สุด (Hendriwanto & Bambang, 2013) ภาษาอังกฤษมีวิธีการบอกเล่าเวลาโดยผันรูปกริยาให้สอดคล้องกับเวลาที่ต้องการแสดง แต่ภาษาไทยไม่มีวิธีการบอกเล่าเวลาด้วยวิธีดังกล่าว กริยาภาษาไทยมีรูปเดียวไม่ว่าจะแสดงเวลาในกาลใดก็ตาม โดยใช้คำบอกเวลาที่เหมาะสม

เพื่อแสดงถึงกาล (Pinmanee, 2009) ดังนั้น จึงไม่มีการเติมหน่วยคำหลังกริยาหรือเปลี่ยนรูปกริยา เพื่อบ่งบอกถึงกาลอย่างเช่นภาษาอังกฤษที่มีวิธีการทางไวยากรณ์อย่างเป็นระบบในการแสดงกาล ดังเช่นเมื่อสื่อถึงอดีตกาลปกติก็ใช้การเติม -ed หลังกริยาปกติ เช่น cook เป็น cooked หรือเปลี่ยนรูปเมื่อเป็นกริยาตัวพิเศษ เช่น eat เป็น ate ความแตกต่างในมโนทัศน์เรื่องกาลนี้ส่งผลให้เมื่อต้องเขียนเรื่องเล่าเหตุการณ์ในอดีต ผู้เรียนได้รับอิทธิพลจากการแสดงกาลจากภาษาไทยจึงทำข้อผิดพลาด โดยการละการแสดงกริยาในรูปอดีตกาลปกติไม่ว่าการเติม -ed หลังกริยาปกติ หรือเปลี่ยนรูปเมื่อเป็นกริยาตัวพิเศษ

ขณะที่งานเขียนบรรยายเป็นการเขียนเพื่อให้เห็นภาพสิ่งของ บุคคล สถานที่ หรือ ประสบการณ์ (Willis, 2021) จึงมีการใช้คำนามในงานเขียนประเภทนี้มาก ผู้เรียนทำข้อผิดพลาด ในด้านการละการทำคำนามนับได้ในรูปพหูพจน์ กล่าวคือ ไม่ได้เติม -s หลังคำนามเพื่อบ่งบอกว่า เป็น คำนามพหูพจน์ ข้อผิดพลาดดังกล่าวมาจากการที่ภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีข้อแตกต่างด้าน ไวยากรณ์ของคำนาม นั่นคือมโนทัศน์เรื่องพจน์และการนับได้/นับไม่ได้ คำนามภาษาอังกฤษแบ่ง ออกเป็นคำนามนับได้และคำนามนับไม่ได้ หากเป็นคำนามนับได้จะแบ่งย่อยลงไปเป็นคำนามนับได้ เอกพจน์และคำนามนับได้พหูพจน์ โดยคำนามนับได้เอกพจน์แสดงได้ด้วยการใช้คำนำหน้านาม เช่น a/an นำหน้า ขณะที่คำนามนับได้พหูพจน์แสดงได้โดยการเติม -s ท้ายคำนาม ส่วนคำนามนับไม่ได้ไม่ ต้องมีคำนำหน้านามนำหน้าและไม่มีรูปพหูพจน์ (Malikamas, 2010) เมื่อภาษาไทยไม่มีมโนทัศน์เรื่อง นี้ ผู้เรียนจึงเผลอเรือใช้ความคุ้นชินในไวยากรณ์และอิทธิพลจากภาษาไทยในการเขียนภาษาอังกฤษ ก่อให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้น

สำหรับงานเขียนเปรียบเทียบเป็นการเขียนเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่าง ระหว่างบุคคล สถานที่ ความคิด หรือสิ่งของ (Nordquist, 2021) กาลที่ใช้คือปัจจุบันกาลธรรมดา ผู้เรียนทำข้อผิดพลาดโดยละกริยาสำหรับเอกพจน์ในประเด็นความสอดคล้องของประธานและ คำกริยา โดยประธานเอกพจน์จะต้องใช้กริยาที่แสดงความเป็นเอกพจน์โดยการเติม -s หรือ -es ท้าย กริยา แต่หากประธานเป็นพหูพจน์ กริยาไม่ต้องเติม -s หรือ -es ท้ายกริยา (Dipolog, 2016) การที่ ผู้เรียนชาวไทยละการเติม -s หรือ -es ท้ายกริยาเป็นอิทธิพลมาจากภาษาแม่ เนื่องจากภาษาไทยไม่มี การเปลี่ยนแปลงกริยาไม่ว่าประธานจะเป็นเอกพจน์หรือพหูพจน์ ดังนั้นเมื่อเขียนกริยาเอกพจน์ ภาษาอังกฤษ ผู้เรียนชาวไทยจึงละ -s หรือ -es ท้ายกริยา (Sermsook, Liamnimitr, & Pochakorn, 2017)

นอกจากประเด็นดังกล่าว ข้อผิดพลาดที่มีความถี่สูงในงานเขียนทั้งสามประเภทคือคำกำกบ นาม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Saengklaijaroen (2018) ที่พบว่าการละคำกำกบนามเกิดจาก อิทธิพลของภาษาที่ 1 เนื่องจากภาษาไทยไม่มีมโนทัศน์ในการใช้คำนำหน้านามเพื่อบอกความชี้เฉพาะ ไม่ชี้เฉพาะ แตกต่างจากภาษาอังกฤษที่คำนามนับได้เอกพจน์ต้องมีคำนำหน้านาม โดยหากไม่ชี้เฉพาะ ให้ใช้ a/an หากชี้เฉพาะจะใช้ the ความแตกต่างเรื่องมโนทัศน์ของความชี้เฉพาะ จึงส่งผลให้ผู้เรียน เขียนผิดพลาด

สาเหตุของข้อผิดพลาดสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ ข้อผิดพลาดระหว่างภาษา และ ข้อผิดพลาดในภาษา สำหรับข้อผิดพลาดประเภทแรกเกิดจากอิทธิพลของภาษาที่ 1 อันเนื่องมาจากภาษาแม่มีกฎเกณฑ์ไวยากรณ์แตกต่างจากภาษาอังกฤษก่อให้เกิดการถ่ายโอนในทางลบ

(Moqimipour & Shahrokhi, 2015) พบในประเด็นการละ โดยเป็นการละการเติม -s หลังคำนาม พหูพจน์ การละการทำกริยาในรูปอดีตกาลธรรมดาและการละ verb to be การละบุพบท การละการใส่คำกำกับนาม และการละกริยาสำหรับเอกพจน์ สอดคล้องกับผลการศึกษาบางส่วนของ Rattanadilok Na Phuket & Othman (2015) Phetdannuea & Ngonkum (2016) Phoocharoensil et al. (2016) และ Sermsook, Liamnimitr, & Pochakorn (2017) ที่ผู้เรียนได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยและใช้ในการเขียนประโยคภาษาอังกฤษ ส่วนประเด็นการเพิ่ม พบในการเพิ่มบุพบทที่ไม่จำเป็น (Rattanadilok Na Phuket & Othman, 2015) และการเพิ่มคำสรรพนามซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นอิทธิพลมาจากการเขียนโดยแปลจากโครงสร้างภาษาไทย ในประเด็นการใช้รูปแบบผิด พบในการใช้สรรพนามประธาน สรรพนามกรรมผิดรูปแบบ เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาคำโดดไม่เปลี่ยนรูปคำเพื่อแสดงความเกี่ยวข้องกับคำอื่นในประโยคเพื่อบอกเพศ พจน์ กาล วาจก (Wilawan, Damaphong & Loansala, 2008) ภาษาไทยใช้สรรพนามตัวเดียวไม่มีการเปลี่ยนรูปไม่ว่าจะทำหน้าที่เป็นประธาน กรรมหลังกริยา หรือกรรมหลังบุพบท และประเด็นสุดท้ายการจัดลำดับคำผิดตำแหน่ง พบในการวางคำคุณศัพท์หลังคำนามเนื่องจากภาษาไทยจะวางตัวขยายไว้หลังคำนาม (Ingkaphirom & Iwasaki, 2005 cited in Phetdannuea & Ngonkum, 2016) เมื่อเขียนภาษาอังกฤษจึงวางตำแหน่งคำขยายตามโครงสร้างภาษาไทย

ในส่วนข้อผิดพลาดในภาษาสาเหตุเกิดจากความยากซับซ้อนของกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ของภาษาเป้าหมายทำให้ผู้เรียนรู้เพียงบางส่วนหรือไม่สามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ดังกล่าวได้ดีเพียงพอ (Abusaeedi, Asghar & Faezeh, 2014 cited in Phetdannuea & Ngonkum, 2016) ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ยากมีกฎเกณฑ์ซับซ้อนอันดับต้น ๆ ก็คือคำกริยา โดยข้อผิดพลาดที่พบในประเด็นการละเป็นการละคำกริยาช่วย สำหรับการทำให้ผิดรูปแบบเป็นการผันกริยาตัวพิเศษผิดรูปแบบ (forgotten) ในส่วนของการเพิ่มเป็นการเพิ่มหน่วยคำ เช่น -s (can plays) -ed (to visited) -ing หลังกริยาฐาน (to coming) และ to หน้ากริยาฐาน (can't to meet) การเพิ่ม verb to be หน้ากริยาฐาน (I am fall in love.) ซึ่งเป็นการผันรูปแบบกริยาไม่ถูกต้องอันเกิดจากความซับซ้อนในการกระจายคำกริยาแสดงกาลและการณลักษณะในภาษาอังกฤษ (Carter & McCarthy, 2006 cited in Phoocharoensil et al., 2016) นอกจากคำกริยา คำนามก็เป็นประเด็นไวยากรณ์ที่สร้างความยุ่งยากให้ผู้เรียน โดยเฉพาะมนทัศน์เรื่อง การนับได้และนับไม่ได้ มีการแบ่งคำนามนับได้ออกเป็นสองประเภท ได้แก่ รูปเอกพจน์และรูปพหูพจน์ อีกทั้งยังมีกฎเกณฑ์ในการเปลี่ยนคำนามเอกพจน์เป็นพหูพจน์อีกหลายข้อนอกเหนือจากการเติม -s หลังคำนาม (Suryani, 2011) ความซับซ้อนของกฎเกณฑ์จึงทำให้ผู้เรียนมีความสับสนในเรื่องการทำคำนามเอกพจน์พหูพจน์ผิด โดยการเติม -s หลังคำนามเอกพจน์ รวมทั้งเปลี่ยนรูปคำนามพหูพจน์ตัวพิเศษผิด นอกจากนี้ ภาษาอังกฤษมีการใช้คำกำกับนาม a/an และ the โดยสัมพันธ์กับลักษณะของคำนามที่มีการนับได้และนับไม่ได้ คำนามรูปเอกพจน์และพหูพจน์ และการชี้เฉพาะ แม้จะมีให้เลือกใช้เพียงแค่สามแบบ แต่กฎเกณฑ์ในการใช้รวมทั้งข้อยกเว้นไม่ต้องใช้คำกำกับนามหลายข้อที่ซับซ้อนและยุ่งยากก็ส่งผลให้ผู้เรียนเขียนผิดในด้านการเพิ่มคำกำกับนามโดยไม่จำเป็นและเลือกใช้คำกำกับนามผิด (Malikamas, 2010) ไม่เพียงเท่านั้น พจน์ในภาษาอังกฤษยังมีความสัมพันธ์กับไวยากรณ์อีกประเภทหนึ่ง นั่นคือความสัมพันธ์ระหว่างประธานและกริยา โดยประธานเอกพจน์กริยาต้องมีการผันให้สอดคล้องกับพจน์ประธาน อาจโดยการเติม -s หลังกริยาปกติ หรือมีการผันกริยาตัวพิเศษ เช่น กริยา to be ในปัจจุบันกาล

ธรรมดาใช้กริยา is กับประธานเอกพจน์ ในส่วนของประธานพหูพจน์กริยาก็ต้องผันให้สอดคล้องกับพจน์ของประธาน โดยไม่เติม -s หลังกริยา หรือใช้กริยา are กับประธานพหูพจน์ กฎการใช้ที่อาจสร้างความสับสนทำให้ผู้เรียนเขียนผิดพลาดโดยเติม -s หลังกริยาพหูพจน์ หรือผันกริยาผิดไม่สอดคล้องกับพจน์ของประธาน (Alahmadi, 2019) สำหรับบุพพท การเลือกใช้และเขียนบุพพทให้ถูกต้องก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายสำหรับผู้เรียนชาวไทย เนื่องจากบุพพทภาษาอังกฤษมีจำนวนมาก และความหมายของบุพพทแต่ละคำยังมีความแตกต่างกันไปตามบริบทที่ใช้ จึงมีการสร้างข้อผิดพลาดในประเด็นนี้อยู่ไม่น้อย (Saengklajaroen, 2018) เช่น กริยา look เมื่อเติมบุพพท down ลงไปก็มีความหมายว่าดูถูก แต่เมื่อเปลี่ยนบุพพทเป็น after กลับมีความหมายว่าดูแล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลวิจัยที่พบมีประโยชน์ต่อผู้สอนเมื่อได้ทราบสาเหตุของข้อผิดพลาดมาจากโมโนทัศน์ที่แตกต่างกัน จึงควรแก้ปัญหาโดยปรับโมโนทัศน์ผ่านกระบวนการเรียนการสอน เมื่อสอนงานเขียนต่างประเทศกันควรเน้นประเด็นไวยากรณ์ที่ทำให้ผิดพลาดมากในงานเขียนประเภทนั้น โดยผู้สอนสามารถวางแผนการสอนเตรียมแบบฝึกหัดในประเด็นที่เป็นปัญหาให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ และทำแบบฝึกหัดก่อนลงมือเขียนงาน ทั้งนี้การออกแบบแบบฝึกหัดควรคำนึงถึงสาเหตุข้อผิดพลาดที่พบ เพราะในประเด็นไวยากรณ์เดียวกันข้อผิดพลาดที่เกิดจากการจัดประเภทหมวดหมู่ต่างกันก็มีสาเหตุการเกิดแตกต่างกัน เมื่อเป็นข้อผิดพลาดจากอิทธิพลของภาษาแม่ ผู้สอนควรชี้ให้เห็นความแตกต่างของไวยากรณ์สองภาษา ให้ผู้เรียนมีความตระหนักในประเด็นดังกล่าวจนไม่หลงผลอเขียนประโยคภาษาอังกฤษโดยยึดไวยากรณ์ไทย ในขณะเดียวกันหากเป็นข้อผิดพลาดที่มีสาเหตุมาจากความรู้ในไวยากรณ์ไม่เพียงพอ ไม่เข้าใจรูปแบบกฎเกณฑ์ที่ซับซ้อนและยากของภาษาเป้าหมายก็ต้องเสริมความรู้ให้ผู้เรียนประเด็นนี้ โดยออกแบบแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนได้ทบทวนกฎ รูปแบบ ของกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ในภาษาเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เข้าใจในประเด็นไวยากรณ์ดังกล่าวมากขึ้น ส่งผลให้ลดความผิดพลาดเมื่อลงมือเขียนได้ สำหรับตัวผู้เรียนเองการได้รับรู้ข้อผิดพลาดในงานเขียนของตนในรูปแบบผลสะท้อนกลับจากผู้สอนก็ช่วยให้ได้รู้ว่าประเด็นไวยากรณ์ใดที่ตนยังไม่เข้าใจนำไปสู่การทบทวนเรียนรู้ในประเด็นดังกล่าวเพื่อไม่ให้ทำข้อผิดพลาดอีก การให้ผลสะท้อนกลับจึงสำคัญ ผู้สอนอาจให้สัญลักษณ์แก้ไขงาน (Correction symbols) เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นหาข้อผิดพลาดด้วยตนเองก่อนอันเป็นการกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศเรียนรู้เชิงรุกด้วยอีกประการ อีกทั้งการเรียนการสอนควรปรับเปลี่ยนเป็นขั้นตอน เช่น มีบททดสอบ แบบฝึกหัด และประเมินผลอยู่เป็นระยะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดระดับหน่วยคำ และวากยสัมพันธ์ ไม่ครอบคลุมบางประเด็น เช่น ประโยคไม่สมบูรณ์ ประโยค run-on sentences การเขียนประโยคโดยการแปลจากโครงสร้างไทย การสะกดผิด และเครื่องหมายวรรคตอน เป็นต้น งานวิจัยครั้งต่อไปควรนำประเด็นดังกล่าวร่วมวิเคราะห์และดูผลกระทบของความผิดพลาดที่มีต่อการสื่อสารว่ามีผลกระทบต่อโครงสร้างทั้งหมดส่งผลให้ไม่เข้าใจ (Global errors) หรือมีผลกระทบเพียงบางส่วนไม่ส่งผลต่อความเข้าใจ (Local errors) นอกจากนี้ควรทำการวิจัยเพื่อค้นหาสาเหตุของข้อผิดพลาดในงานเขียนแต่ละประเภทเพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

References

- Alahmadi, N. (2019). A Study of Grammatical Errors of Subject Verb Agreement in Writing Made by Saudi Learners. *International Journal of English Language and Linguistics Research*. 7(6), 48-59.
- Bunphet, P. (2014). *kānsuksā khō phitphlāt thāng waiyakōn phāsā ‘Angkrit nai čhotmāi phūa ngān thurakit: koṛani suksā naksuksā sākha wichā boṛihān thurakit rōngriān ‘akōn theknōyī Phatthaya* [An Analysis of English Grammatical Errors Appearing in Business Letters: A Case Study of Business Management Students in Technology Aksornpattaya School]. Master of Education in English for Communication: Burapha University.
- British Council. (2021). **Narrative Tenses**. Retrieved from <https://www.teachingenglish.org.uk/article/narrative-tenses>
- Chuenchaichon, Y. (2015). A Review of EFL writing research studies in Thailand in the past 10 years. *Journal of Humanities, Naresuan University*, 11(1), 13-30.
- Dipolog-Ubanan, G. F. (2016). L1 Influence on Writing in L2 among UCSI Chinese Students: A Case Study. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*. 24(4), 1841-1853.
- Dulay, H. C., Burt, M. K., & Krashen, S. D. (1982). *Language Two*. Oxford: Oxford University Press.
- Hendriwanto, and Bambang, S. (2013). An Analysis of the Grammatical Errors in the Narrative Writing of the First Grade Students of SMA 6 Yogyakarta. *Journal of Education*. 6(1), 57-71.
- Heydari, P. & Bagheri, M. S. (2012). Error Analysis: Sources of L2 Learners' Errors. *Theory and Practice in Language Studies*. 2(8), 1583-1589.
- Malikamas, P. (2010). *kān plæ kap kānsōn phāsā ‘Angkrit* [Translation and English Language Teaching]. 2nd Ed. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Moqimipour, K. & Shahrokhi, M. (2015). The Impact of Text Genre on Iranian Intermediate EFL Students' Writing Errors: An Error Analysis Perspective. *International Education Studies*. 8(3), 122-137.
- Nopmanotham, N. (2016). *A Study of Writing Strategies Used by Thai EFL High School Students*. Master of Arts in Teaching English as a Foreign Language: Language Institute Thammasat University.
- Nordquist, R. (2021). **Comparison in Composition**. Retrieved from <https://www.thoughtco.com/comparison-composition-and-rhetoric-1689882>
- Parichut, W. & Chinokul, S. (2014). English Language Writing Anxiety among Grade 11 Thai Students. *OJED*. 9(1), 506-520.

- Phetdannuea, F. & Ngonkum, S. (2016). An Analysis of Interlingual Errors and Intralingual Errors in Thai EFL Students Writing at Khon Kaen University. **KKU Res J HS (GS)**. 4(2), 35-51.
- Phoocharoensil, S., et al. (2016). Grammatical and Lexical Errors in Low-Proficiency Thai Graduate Students' Writing. **Language Education Acquisition Research Network (LEARN) Journal**. 9(1), 11-24.
- Pinmanee, S. (2009). **plǣ dai plǣ dī̄** [Be Able to Translate and to Translate Well]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Rattanadilok Na Phuket, P. & Othman, N. B. (2015). Understanding EFL Students' Errors in Writing. **Journal of Education and Practice**. 6(32), 99-106.
- Richards, J. C. (1974). **Error Analysis: Perspective on Second Language Acquisition**. London: Longman Group Ltd.
- Saengklaijaroen, W. (2018). **kānsuksā̄ khō̄ phitphlāt thāng waiyākō̄n nai ngān khīan phāsā̄** 'Angkrit lǣ konlayut nai kān khīan phāsā̄' **Angkrit khō̄ng naksuksā̄ laksūt sinlapa sāttra bandit sākhā wichā phāsā̄** 'Angkrit mahāwittthayalai ratchaphat ya lā [A Study on Grammatical Errors in English Writing and English Writing Strategies of Liberal Arts English Major Students, Yala Rajabhat University]. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. 11 (3), 538-554.
- Sermsook, K., Liamnimitr, J. & Pochakorn, R. (2017). An Analysis of Errors in Written English Sentences: A Case Study of Thai EFL Students. **English Language**. 10(3), 101-110.
- Suryani, A. I. (2011). **An Analysis of Students' Errors in Learning Plural Forms of Nouns**. Retrieved from <https://repository.uinjkt.ac.id/dspace/bitstream/123456789/3091/1/ADE%20IRMA%20SURYANI-FITK.pdf>
- Watcharapunyawong, S. & Usaha, S. (2013). Thai EFL Students' Writing Errors in Different Text Types: The Interference of the First Language. **English Language Teaching**. 6(1), 67-78.
- Wilawan, S., Damaphong, S. & Loansala, T. (2008). **lak phāsā̄ lǣ kānchai phāsā̄** [Principles and Language Usage]. Retrieved from http://academic.obec.go.th/textbook/web/images/book/1479795000_example.pdf
- Willis, D. (2021). **Characteristic of a Descriptive Essay**. Retrieved from <https://classroom.synonym.com/characteristics-descriptive-essay-8743983.html>

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา
สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

FACTORS AFFECTING THE PERCEPTION OF SUFFICIENCY ECONOMY
PHILOSOPHY PRINCIPLES OF UNDERGRADUATE STUDENTS, FACULTY OF
EDUCATION IN VALAYA ALONGKRON RAJABHAT UNIVERSITY
UNDER THE ROYAL PATRONAGE

สมบัติ คชสิทธิ์¹ และอรสา จรุงธรรม²
Sombat Kotchasit¹ and Orasa Charoomtham²

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

² หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹ Ph.D. (Curriculum and Instruction), Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal
Patronage, Pathum Thani

² B.Ed. (Chemistry and General Science), Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal
Patronage, Pathum Thani

E-mail: sombat@vru.ac.th, orasa74@gmail.com

Received:	May 24, 2021
Revised:	September 6, 2021
Accepted:	September 20, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ
2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา สังกัดคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษา
สังกัดคณะครุศาสตร์ ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2563 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งได้มาโดยวิธีการ
สุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 329 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.921 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย
ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย วิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การ
ถดถอยพหุคูณ แบบขั้นบันได

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ
นักศึกษา สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในภาพรวม
มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงมี 4 ปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด คือ ตัวแปรการเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.268 รองลงมา คือ ตัวแปรการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ตัวแปรการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และตัวแปรบรรยากาศการเรียนการสอน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.221, 0.168, 0.155 ตามลำดับ ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถร่วมกันพยากรณ์การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ได้ร้อยละ 63.80 และสมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง = 0.350 (เป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียง) + 0.302 (การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว) + 0.229 (ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา) + 0.198 (บรรยากาศการเรียนการสอน)

คำสำคัญ

การรับรู้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the level of the perception of Sufficiency Economy Philosophy principles and 2) the factors affected towards the perception of Sufficiency Economy Philosophy principles of students in the Faculty of Education in Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. The research sample consisted of 329 elementary students in the Faculty of Education Undergraduate in Valaya Alongkorn Rajabhat University and student were studied in the first semester of the 2563 academic year. Data were collected by a questionnaire which Cronbach's Alpha Coefficient (α) = 0.921 and analyzed by means, average deviation, correlation coefficient, multiple linear regression analysis (stepwise).

Research findings were as follows: 1) The perception of Sufficiency Economy Philosophy principles of students in the Faculty of Education Undergraduate in Valaya Alongkorn Rajabhat University were high in all aspects. 2) The relations between 4 factors affected towards the perception of Sufficiency Economy Philosophy principles were positive direction with significant at the .05 level : the factor with the most perception of Sufficiency Economy Philosophy principles was the factor of Prototype and role model with Correlation Coefficient at the 0.268 level the factors of family support, the factors of teacher- student interaction and instructional climate with Correlation Coefficient at the 0.221, 0.168, and 0.155 level as follows. Factors affected towards the perception of Sufficiency Economy Philosophy principles have the factors to predict the perception of Sufficiency Economy Philosophy principles of students

in the Faculty of Education in Valaya Alongkron Rajabhat University Under the Royal Patronage was Prototype and role model , family support, teacher- student interaction and instructional climate the factors were able to make a prediction of 63.8 % and regression equation of standard scores is the perception of Sufficiency Economy Philosophy principles = 0.350 (Prototype and role model factor)+ 0.302(family support factor)+ 0.229 (teacher- student interaction factor) +0.198(instructional climate).

Keywords

Perception, Sufficiency Economy Philosophy Principles, Student

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนั้นในหลายองค์กรได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาองค์กร เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมภายในองค์กรซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนพร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมให้คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมได้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นในหลาย ๆ หน่วยงาน ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรของตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล ปลูกฝังและเสริมสร้างให้นักเรียน นักศึกษามีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึก มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน เพื่อขับเคลื่อนให้เยาวชนรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรมให้เยาวชนมีความสมดุล ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในทุกระดับชั้น (Office of the Education Council, 2010) ระบบการศึกษา บนพื้นฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องสอนให้นักศึกษาคำนึงถึงความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ฝึกให้มีการมองไปข้างหน้า และเตรียมตัวให้พร้อมกับความผันผวนของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน รวมถึงการหมั่นแสวงหาความรู้ เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในด้านต่าง ๆ ฝึกฝนตนเองให้มีความรอบคอบและระมัดระวัง โดยใช้สติปัญญาในการทำงานและดำเนินชีวิต และที่สำคัญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังเน้นให้นักศึกษามีคุณธรรม มีความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การไม่เบียดเบียนผู้อื่น การแบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

เนื่องจากการนำแนวคิดพื้นฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้นั้น จะไม่สามารถก่อประโยชน์ให้กับตนเองหรือผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ และถูกต้องหากผู้นำไปใช้นั้นขาดความเข้าใจอย่างถ่อง

แต่ซึ่งการรับรู้เพื่อที่จะพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษานั้นจึงควรมุ่งไปสู่การบูรณาการความรู้ ทั้งเนื้อหา วิธีการ แหล่งเรียนรู้ และผู้รู้อย่างกว้างขวาง ควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งก็คือ นักศึกษาจะต้องมีการเรียนแบบมีเหตุมีผล หรือความพอดี พอประมาณ รวมทั้งการปลูกฝังระบบคุณค่าต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดสติปัญญา ความรอบรู้ และศีลธรรม อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาเกิดประโยชน์กับตนเองและสังคมอย่างพอเพียง ภายใต้กระแสของโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์พัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการมาจากวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ มีเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามอัตลักษณ์ “บัณฑิตจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น” การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพึ่งตนเอง เป็นหลัก มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง พิจารณาถึงความเหมาะสมพอดี มีเหตุผลที่พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยยึดหลักสายกลาง ไม่ประหยัดจนตระหนี่ถี่เหนียว หรือฟุ้งเฟ้อจนเกินความจำเป็น รวมทั้งต้องประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริตต้องขวนขวายไฝหาคำรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าขายหรือประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป อย่าฟุ้งเฟ้อ อย่ายึดวัตถุเป็นที่ตั้งอยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้เพื่อพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ หากทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการรับรู้ของนักศึกษาได้แล้วนั้นจะทำให้ผู้วิจัยจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสอดคล้องกับแนวคิดและยังสามารถปลูกฝังค่านิยมแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เรียนในวันข้างหน้าได้ต่อไป และมหาวิทยาลัยยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการนำไปสอดแทรกหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่นักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์โดยการปลูกฝังค่านิยมแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกในหลักสูตรการเรียนการสอนจะเป็นผลให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

นักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับใดและมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ของมหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 รวม 7 สาขา ได้แก่ สาขา คณิตศาสตร์ สาขาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป สาขาชีววิทยาและวิทยาศาสตร์ทั่วไป สาขาการศึกษา ปฐมวัย สาขาภาษาไทย สาขาภาษาจีน สาขาภาษาอังกฤษ รวมทั้งสิ้น 1,299 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ ที่กำลัง ศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 และได้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎที่ชูแมคเกอร์และโลแมกซ์ (Schumacher & Lomax, 1996) กำหนดให้ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 - 20 คนต่อตัวแปรในการวิจัย 1 ตัวแปร การวิจัยครั้งนี้กำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 คนต่อ 1 ตัวแปร การวิจัยครั้งนี้ศึกษาตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 7 ตัวแปร จึงได้ ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 140 คน เพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยลงจากร้อยละอัตรา การตอบกลับของแบบสอบถามในการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ปรับขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ตามตารางของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = .05$) ได้นักศึกษาจำนวน 329 คนแล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลตอบกลับที่เพียงพอจะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

2.2 ตัวแปรต้นจำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว (X_1) ตัวแปรบรรยากาศการเรียนการสอน (X_2) ตัวแปรการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา (X_3) ตัวแปรการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับนักศึกษา (X_4) ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางกายภาพของ มหาวิทยาลัย (X_5) และตัวแปรการเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียง (X_6)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามวัดการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ 2) ระดับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) พบว่ามีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และตรวจสอบความเที่ยงโดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำมาหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า ตอนที่ 2 ระดับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าความเที่ยง 0.91 และตอนที่ 3 ระดับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าความเที่ยง 0.89

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1) วิเคราะห์ระดับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา ด้วยค่าเฉลี่ย ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย ทั้งนี้ผู้วิจัยแปลความหมายของค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยคำนวณช่วงห่างของคะแนนจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง การรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง การรับรู้อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง การรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง การรับรู้อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง การรับรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านเงื่อนไขความรู้ รองลงมาได้แก่ ด้าน

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ด้านความมีเหตุผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านความพอประมาณ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	n= 329		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านความพอประมาณ	3.84	0.58	มาก
2. ด้านความมีเหตุผล	4.01	0.42	มาก
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	4.20	0.44	มาก
4. ด้านเงื่อนไขความรู้	4.34	0.43	มากที่สุด
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	4.10	0.46	มาก
รวม	4.10	0.34	มาก

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ ในภาพรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรการเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียง (X_6) ตัวแปรการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว (X_1) ตัวแปรการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา (X_3) และตัวแปรบรรยากาศการเรียนการสอน (X_2) ซึ่ง ตัวแปรปัจจัยเหล่านี้สามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันได้ร้อยละ 63.80 ส่วนตัวแปรการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับนักศึกษา (X_4) ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางกายภาพของมหาวิทยาลัย (X_5) ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์

ตัวแปร	β	ลำดับที่	b	SE _b	t	Sig.
X_1	.296	1	.216	.033	6.596*	.000
X_2	.192	4	.150	.041	3.637*	.000
X_3	.206	3	.151	.035	4.281*	.000
X_4	.067	6	.073	.041	1.772	.077
X_5	.123	5	.093	.059	1.578	.115
X_6	.235	2	.180	.059	3.039*	.003
R = 0.803 R ² = 0.644 R ² _{adj} = 0.637						
F = 97.135* Sig = 0.000						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ตัวแปรพยากรณ์	b	β	SE _b	t	
X ₆	.268	.350	.027	9.857*	
X ₁	.221	.302	.033	6.717*	
X ₃	.168	.229	.033	5.035*	
X ₂	.155	.198	.041	3.732*	
R = 0.798		R ² = 0.638		SE _{est} = 0.209	F = 142.49*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี 4 ปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด คือ ตัวแปรการเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียง (X₆) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.268 รองลงมา คือตัวแปรการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว (X₁) ตัวแปรการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา (X₃) และ ตัวแปรบรรยากาศการเรียนการสอน (X₂) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.221, 0.168, 0.155 ตามลำดับ ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถรวมกันพยากรณ์การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ได้ร้อยละ 63.80 และ สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง = 0.350 (การเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียง) + 0.302 (การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว) + 0.229 (การปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา) + 0.198 (บรรยากาศการเรียนการสอน)

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย พบว่าระดับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์ (Bhiromrat, 2010) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีระดับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ส่วนใหญ่ได้มีการเรียนรู้และรับรู้จากแผนการเรียนรายวิชา VGE 101 ตามรอยพระยุคลบาท ในชั้นปีที่ 1 ได้มีการเรียนเกี่ยวกับหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้นำมาปรับใช้ในในชีวิตประจำวันและภายใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ยังมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาท้องถิ่น และส่งเสริมการสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ และฝึกอบรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอีกด้วย

2. จากผลการวิจัย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งตัวแปรการเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียงส่งผลมากที่สุดรองลงมา คือตัวแปรการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ตัวแปรการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และตัวแปรบรรยากาศการเรียนการสอน ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถร่วมกันพยากรณ์การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ได้ร้อยละ 63.80 ซึ่งสอดคล้องบางส่วนกับผลการวิจัยของกานดา เตชะชั้นหมาก (Tekhanmag, 2013) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานในระดับน้อยมาก) 2) จำนวนเงินที่ได้รับเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายต่อเดือน (มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานในระดับน้อยมาก) และ 3) ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานในระดับน้อยมาก) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ส่วนใหญ่ได้มีการเรียนรู้และรับรู้จากแผนการเรียนรายวิชา VGE 101 ตามรอยพระยุคลบาท ซึ่งมีเนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการแห่งศาสตร์พระราชชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อาจทำให้นักศึกษาได้เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ซึ่งเป็นวิธีการแห่งศาสตร์พระราชชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงใช้เป็นวิธีการทรงงานมาตลอดรัชสมัย โดย พระองค์ท่านทรงเป็นบุคคลต้นแบบเผยแพร่ความรู้ (Prototype and role model) ทรงโปรดการสร้างสรรค์ต้นแบบการเผยแพร่ความรู้ โดยทรงตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่าง ๆ เช่น ที่ห้วยทราย เขาหินซ้อน ภูพาน ห้วยฮ่องไคร้ อ่าวคุ้งกระเบน และ พิกุลทอง โครงการชั่งหัวมัน หรือแม้แต่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ที่เปิดโอกาสให้เกษตรกรได้ศึกษา เรียนรู้ ดูงาน สำหรับเกษตรกรทฤษฎีใหม่ส่งสร้างต้นแบบแห่งการเรียนรู้ให้ประชาชนได้ศึกษาที่วัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี ทรงโปรดที่จะเลือกพื้นที่ที่มีปัญหาที่สุดเพื่อตั้งเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนา ยกตัวอย่างเช่น บริเวณห้วยทรายนั้น มีการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าทำการเกษตรแบบผิดวิธีจนดินเสื่อมโทรมแห้งแล้ง เป็นดินดาน เพราะหน้าดินพังทลายไปหมดสิ้น เมื่อวันที่ 5 เมษายน พุทธศักราช 2526 ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรพื้นที่ ห้วยทรายมีพระราชดำรัสด้วยน้ำพระราชหฤทัยห่วงใยว่า "หากปล่อยทิ้งไว้ จะกลายเป็นทะเลทรายในที่สุด" ทรงใช้ความอุตสาหะ พยายามในการพัฒนาห้วยทราย ซึ่งมีแต่ดินดานแข็ง ในขั้นแรกต้องเจาะดินดาน เพื่อปลูกแฝก ให้หญ้าแฝกหยั่งรากลึกหลายดินดาน ออกให้โปร่งเพื่อให้รากพืชอื่น ๆ สามารถชอนไชไปเติบโตได้ เนื่องจากพื้นที่แห้งแล้งและมีการกัดเซาะของหน้าดินมาก ต้องมีการสร้างฝายชะลอน้ำและหลุมกักเก็บน้ำเล็ก ๆ ไว้ในพื้นที่เพิ่มความชุ่มชื้น ในขณะที่ที่ตั้งของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง เป็นพื้นที่ป่าพรุ ดินพรุ ซึ่งเปรี้ยวจัดมากจนไม่สามารถจะปลูกพืชใด ๆ ได้เลย ก็ทรงใช้การแก้กลังดินในการแก้ปัญหาจนเป็นพื้นที่การเกษตรได้ การที่ทรงเลือกใช้พื้นที่ที่มีปัญหาและความยากลำบากในการพัฒนานั้นก็เพื่อเป็นต้นแบบให้ประชาชน

ได้เห็นและทำตาม ซึ่งหากแม้พื้นที่ที่มีปัญหามากที่สุดก็ยังพัฒนาให้ได้ดี นักศึกษาและประชาชนเองก็น่าจะทำตามได้เป็นการเรียนรู้จากตัวแบบ (Role model) ที่เป็นแรงบันดาลใจในการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ ได้ดีที่สุดในที่สุด

การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์นั้นอาจเป็นผลมาจาก บิดามารดาหรือผู้ปกครอง มีการดูแลเอาใจใส่ ให้ความรัก ความใกล้ชิด เข้าใจกัน คอยช่วยเหลือสนับสนุน ไว้วางใจกัน รับฟังและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมด้านต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบ มีระเบียบ วินัย ประหยัด อุตุน เสียดสละ กตัญญู และ นักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดี ส่งผลให้นักศึกษาคณะครุศาสตร์มีเจตคติที่ดีต่อทุก ๆ เรื่องที่นักศึกษาเข้าไปร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ Hurlock (1974) ซึ่งพบว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีประชาธิปไตย ให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่มพึ่งตนเอง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจและทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) ที่มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเราเกิดขึ้น จากตัวแบบ ซึ่งตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงจะมีผลต่อการเรียนรู้และการเกิดพฤติกรรมของบุคคลตามมา ที่ปฏิสัมพันธ์โดยตรงและใกล้ชิด ผู้ปกครองจึงเป็นตัวแบบที่มีความใกล้ชิดกับนักศึกษา พฤติกรรมของผู้ปกครองจึงมีผลต่อนักศึกษา นั่นคือ ถ้าผู้ปกครองเป็นแบบอย่างการพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็จะส่งผลให้นักศึกษามีแนวโน้มที่จะมีการเรียนรู้และรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามไปด้วย

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และ บรรยากาศการเรียนการสอนส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ นั้นอาจเป็นผลมาจากนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ทุกคนได้มีการเรียนรู้และรับรู้จากแผนการเรียนรายวิชา VGE 101 ตามรอยพระยุคลบาทซึ่งเป็นวิชาในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป (General Education) และเพราะว่า อาจารย์ที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอน ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำระหว่างดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้นักศึกษากล้าซักถามอาจารย์ในชั้นเรียน จะเป็นการช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาได้และถ้าอาจารย์และนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ถามปัญหาต่าง ๆ ที่สงสัย ให้มีนักศึกษาความคิดอิสระในแต่ละบทเรียน นักศึกษาก็จะมีความสบายใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน บรรยากาศในห้องเรียนก็น่าเรียนไม่ตึงเครียด ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี เรียนรู้อย่างมีความสุขและ การมีความสัมพันธ์ที่ดี กับนักศึกษา เช่น มีความเข้าใจนักศึกษา แสดงความเป็นเพื่อนช่วยเหลือปัญหาส่วนตัว ปัญหาการเรียน ยกย่องชมเชยนักศึกษาที่ทำงานดี ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของนักศึกษา ส่งเสริมและให้กำลังใจนักศึกษาซึ่งทำให้ส่งผลต่อระดับปฏิสัมพันธ์ที่มากด้วยเช่นกัน (Ryans, 1960) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากอาจารย์และนักศึกษามีการกล้าว่าคำทักทายทุกครั้งที่มีการเรียนการสอนในชั้นเรียนและหรือ อาจารย์ให้นักศึกษาฝึกการอภิปรายกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกวิจารณ์ผลงานเพื่อนทั้ง

รายบุคคลและรายกลุ่ม ฝึกกล้าแสดงความคิดเห็น อาจารย์กล่าวคำยกย่องชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจนักศึกษาทุกครั้งรวมถึงการที่อาจารย์ได้บอกให้นักศึกษาอ่านหนังสือหรือค้นคว้าเพิ่มเติมทุกครั้งก่อนเรียนเนื้อหาในบทถัดไป ก็ส่งผลต่อระดับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1977) ที่กล่าวว่าปฏิสัมพันธ์ซึ่งเกิดขึ้นในการเรียนรู้ว่าคนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราเสมอ การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งทั้งผู้เรียนและผู้สอนมีอิทธิพลต่อกันและกัน และอาจารย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดและดำเนินกิจกรรมการสอนในห้องเรียน อาจารย์เป็นผู้นำความคิดและเป็นผู้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ พฤติกรรมของอาจารย์นั้นจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และมีอิทธิพลต่อจิตใจของผู้เรียนรวมทั้งมีเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อสังคม ปฏิสัมพันธ์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากอาจารย์และนักศึกษามีการโต้ตอบและสื่อความหมายต่อกันอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นระหว่างการอธิบาย การถามคำถาม การตอบคำถาม การซักถาม จะเห็นได้ว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาเป็นส่วนที่ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ตามจุดมุ่งหมายรายวิชาที่อาจารย์ทุกคนสามารถสอดแทรกเนื้อหาหลักการแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้นักศึกษาได้รับรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ถึงแม้ว่าจะมีตัวแปรถึง 4 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ คณาจารย์ประจำหลักสูตร ควรจะต้องมีแนวทางส่งเสริมให้คณาจารย์ได้ให้ความรู้กระบวนการคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งคณะครุศาสตร์ควรมีการพัฒนากิจกรรมใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมต่อพัฒนาการทางความคิดและการนำสู่การปฏิบัติพัฒนาการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง

1.2 ตัวแปรที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในครั้งนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ได้ร้อยละ 63.80 ที่เหลือเป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษา ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์นำมาศึกษาเพิ่มเติม

1.3 ควรมีการศึกษาวิจัยว่าโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์มีความแตกต่างกันระหว่างคณะ แตกต่างกันระหว่างมหาวิทยาลัยแต่ละมหาวิทยาลัยหรือไม่

1.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องอิทธิพลของกระบวนการหล่อหลอมและการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่มีอิทธิพลและกระบวนการอย่างไรที่ทำให้นักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์มีการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้น

1.5 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความแปรเปลี่ยนของการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีความแปรเปลี่ยนตามระยะเวลาที่ผ่านไปหรือระดับชั้นในแต่ละปีของนักศึกษาหรือไม่

References

- Bandura, A. (1977). **Social Learning, theory**. New Jersey: Prentice. Hall.
- Bandura, A. (1986). **Social foundations of thought and action: a social cognitive theory**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Bhiromrat, K. (2010). **pat̄ch̄ai th̄i samphan kap phrut̄tikam k̄andamnōen ch̄iwit tam̄ pratyā s̄et̄thakit phōph̄iang khōng naksuksā mahāwit̄thayālai r̄atchaphat Phra Nakhōn Sī ‘Ayut̄thaya** [Students conduct of Rajabhat Unversities in Bangkok on the way of self-sufficient economy]. Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University.
- Best, J. W. (1981). **Research in Education**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Hurlock, E. B. (1974). **Development Psychology**. New Delgi: Tata Megraw-Hill.
- Office of the Education Council. (2010). **ph̄aenk̄an suksā h̄æ ch̄at̄ chabap prap̄prung (Phō̄Sō sōngphanh̄arō̄hasipsōng - sōngphanh̄arō̄hasipk̄aō): chabap sarup**. Bangkok: Phrik Wan Graphic.
- Ryans, David G. (1960). **Characteristics of teachers: Their description, comparison, and appraisal, a research study**. Washington, D.C.: American Council on Education.
- Schumacher, R. E. & Lomax, R. G. (1996). **A beginner’s guide to structural equation modeling**. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Tekhanmag, K. (2013). **phrut̄tikam k̄andamnōen ch̄iwit tam̄ lak pratyā s̄et̄thakit phōph̄iang khōng naksuksā mahāwit̄thayālai r̄atchaphat nai khēt Krung Thēp Mahā Nakhōn** [Factors Related to Life Styles by Sufficiency Economy Philosophy of Students of Phranakhon Si Ayut̄thaya Rajabhat University]. Phra Nakhon Si Ayut̄thaya: Phranakhon Si Ayut̄thaya Rajabhat University.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. Third edition. NewYork: Harper and Row Publication.

การพัฒนาศักยภาพที่พักอำเภอเชียงคานเพื่อเสริมสร้างอารยธรรมริมฝั่งโขงที่ยั่งยืน
ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

POTENTIAL OF ACCOMMODATION DEVELOPMENTS IN CHIANG KHAN
DISTRICT TO REINFORCE SUSTAINABLE CIVILIZATION ALONG MEKONG
RIVER IN APPROACHING ASEAN COMMUNITY

สมพงษ์ อัสวริยธิปติ
Sompong Aussawariyathipat

อาจารย์ประจำสถาบันเทคโนโลยีการบินและอวกาศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี
Lecturer of Institute of Aviation and Aerospace Technology
Rajamangala University of Technology Tawan-ok
E-mail: drsompong.a@gmail.com

Received: June 14, 2020
Revised: October 14, 2020
Accepted: October 18, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารจัดการ ปัญหาและอุปสรรคธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน 2) ความคาดหวังและการรับรู้ในศักยภาพการบริหารจัดการธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และ 3) วิเคราะห์องค์ประกอบกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักอำเภอเชียงคานเพื่อเสริมสร้างอารยธรรมริมฝั่งโขงที่ยั่งยืนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการท่องเที่ยว ด้านการตลาดและนักท่องเที่ยว จำนวน 10 คน และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ใช้บริการที่พักในอำเภอเชียงคานจำนวน 450 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการศึกษาพบว่า 1) การบริหารงานธุรกิจที่พักในปัจจุบัน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่บริหารงานธุรกิจแบบครอบครัว อุปสรรคที่สำคัญคือข้อจำกัดด้านพื้นที่ในการให้บริการที่ไม่สามารถขยายพื้นที่ได้ 2) ความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. 0.25) และการรับรู้ของผู้ใช้บริการต่อธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. 0.32) และ 3) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักในอำเภอเชียงคาน ประกอบด้วย (1) พนักงานให้ความเอาใจใส่ (2) ความสะอาดสบายของที่พัก (3) กระบวนการให้บริการมีความหลากหลาย (4) บรรยากาศ

เหมาะกับการพักผ่อนมีเอกลักษณ์ (5) การส่งเสริมการตลาดต่อเนื่องเฉพาะกลุ่ม (6) การรับรู้ด้านราคา โดยองค์ประกอบทั้งหมดนี้อธิบายความแปรปรวนกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักในอำเภอเชียงคานได้ร้อยละ 79.351

คำสำคัญ

การพัฒนาศักยภาพที่พัก เชียงคาน ประชาคมอาเซียน

ABSTRACT

This mixed method research integrated with the qualitative and quantitative approach has aimed to study 1) the scenario of accommodation management, problems and threats in Chiang khan district, 2) the expectations and perceptions in development potential of accommodation management in Chiang khan district, Loei province, and 3) exploratory factor analysis in strategic potential development of accommodation management in Chiang khan district to reinforce sustainable of civilization along Mekong River in approaching the ASEAN community. In quantitative method, the 10 persons from accommodation's entrepreneurs, experts in tourism and marketing management and tourists were collected data and the quantitative method, the 450 tourists who visiting in Chiang Khan Area were used to gather data. The semi-structural interview and 5 scaled questionnaires were carried out as research tools. The analyzing of quantitative study has implemented Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation (S.D.) and Exploratory Factor Analysis.

The research findings revealed that: 1) the most recent of accommodations' management is a family business which has a major problem with the limitation of area where it is unable to be expanded. 2) The studying in accommodation guests' expectations found that it is in high level ($\bar{X} = 4.38$, S.D. 0.25) and their perceptions are also in high level ($\bar{X} = 3.91$, S.D. 0.32). And 3) the results of exploratory factor analysis in strategic potential development of accommodation management in Chiang khan district have comprised of (1) accommodation employee's hospitality, (2) accommodation comfortability, (3) various of servicing processes, (4) unique in leisure atmospheres, (5) continued promotions in niche group and (6) pricing perceptions. According to overall factors are able to explain to the variance of accommodation's strategic potential development in Chiang khan district at 79.351 percent.

Keywords

Potential Development, Chiang Khan, ASEAN Community

ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศ และยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ (Sanglimsuwan, 2012) การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประเทศไทยจะต้องเตรียมความพร้อมในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สร้างชื่อเสียงและรายได้ให้แก่ ประเทศไทยเป็นอย่างมาก เมื่อเริ่มเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีแนวโน้มว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มปริมาณมากขึ้น ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจและเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านนโยบายและการจัดการควรให้ความสนใจการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว (Kosol and Suttawet, 2013) เพื่อการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด และยังคงรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ หรือเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ซึ่งการจัดการด้านการท่องเที่ยวยั่งยืนต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานราชการ องค์กร ภาคเอกชน เครือข่ายต่าง ๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในท้องถิ่นและการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นควบคู่กัน

จังหวัดเลยเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ติดต่อกับภาคเหนือและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยมีแม่น้ำสายสำคัญคือแม่น้ำโขงไหลผ่าน ด้วยความสำคัญของพื้นที่ทำให้จังหวัดเลย เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และสามารถเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวให้ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นได้สะดวก เชียงคานเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเลย เป็นเมืองโบราณเก่าแก่ริมฝั่งโขงที่มีอายุกว่า 650 ปี ในช่วงที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเชียงคานเป็นจำนวนมาก สืบเนื่องจากเชียงคานยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ประชาชนในพื้นที่มีการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายพอเพียง วิธีการใช้ชีวิตยังคงเป็นแบบดั้งเดิม เป็นชุมชนที่มีความสงบ บรรยากาศที่สำคัญที่ทำให้เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวคือ ภาพบ้านเก่า ๆ ที่เรียงรายติดกันริมถนนชายโขง (Chiangkhan, 2018) มีเส้นทางที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวโดยการเดินเท้าหรือปั่นจักรยาน นอกจากนี้บริเวณถนนชายโขง ซึ่งถือเป็นถนนที่สำคัญมีธุรกิจที่พักโฮมสเตย์ ร้านอาหาร และร้านค้าที่เป็นร้านค้าแนวพิเศษ ส่วนราชการในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ความเป็นชุมชนแบบเดิมจึงเป็นสิ่งสร้างมนต์เสน่ห์ให้กับเชียงคานเป็นอย่างมาก โดยปริมาณการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวนั้น ทำให้ธุรกิจที่พักได้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ที่ต้องการใช้เวลาว่างในช่วงวันหยุดเพื่อการพักผ่อน ดังนั้นการจัดการด้านธุรกิจที่พัก จึงมีความสำคัญต่ออำเภอเชียงคาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเส้นทางระหว่างประเทศถูกเปิดด้วยการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทย ธุรกิจที่พักต้องสามารถสร้างคุณค่า ความแตกต่างและคำนึงถึงสังคมสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนไปพร้อมกัน อีกทั้งการรักษาสภาพและการนำเสนอบรรยากาศที่มีความโดดเด่น ให้คงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของที่พักอำเภอเชียงคาน ซึ่งสอดคล้องกับสุรีย์ เข้มทอง (Khemthong, 2015) ได้กล่าวว่า โรงแรมที่มีขนาดเล็กและสามารถรักษาบรรยากาศในอดีตไว้และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันโดยอาศัยศิลปะการตกแต่งให้กลมกลืนกับอดีตกาลหรือย้อนยุค ถือเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยของอิสรา เษายนนท์และไพรินทร์ สมภพสกุล (Seyanon and Sompopsakul,

2010) เรื่อง การสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของธุรกิจโฮมสเตย์กรณีศึกษาโฮมสเตย์บริเวณ ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ความต้องการเกี่ยวกับโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวส่งผลกระทบทางบวกต่อความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ในด้านการบริหารงานและอุปสรรคในการจัดการธุรกิจที่พักในอำเภอเชิงฉวาง พบว่า ผู้ประกอบการ มีขนาดพื้นที่ในการให้บริการจำกัด โดยเฉพาะที่พักที่อยู่บริเวณถนนคนเดินในตำบลเชิงฉวาง ซึ่งอุปสรรคดังกล่าวเป็นประเด็นปัญหาใกล้เคียงกับผลการวิจัยของกาญจนา สุคันธสิริกุล (Sukhanthasirikun, 2015) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการตลาดบริการของโฮมสเตย์ ที่ได้รับรองมาตรฐานในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบปัญหาและอุปสรรคด้านการตลาดบริการของ โฮมสเตย์ ได้แก่ การปรับปรุงคุณภาพของที่พักและบริการยังสู้เอกชนไม่ได้ สถานที่ตั้งของกลุ่ม โฮมสเตย์ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทการเดินทางไม่สะดวกในบางฤดูกาล ช่องทางที่ใช้ในการติดต่อส่วนใหญ่ ผ่านทางโทรศัพท์บางครั้งไม่สามารถติดต่อได้ บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการ และการสร้างรายได้จากบริการอื่น ๆ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า การสร้างศักยภาพที่พักเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเด็นการสร้างที่ยั่งยืนในระยะยาว รวมทั้งผู้ประกอบการนั้นสามารถคงไว้ซึ่ง วัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของพื้นที่อำเภอเชิงฉวาง ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพที่พัก อำเภอเชิงฉวางจังหวัดเลยเพื่อเสริมสร้างอารยธรรมริมฝั่งโขง จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจ ที่พักและรักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของที่พักในพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำโขงให้คงอยู่ในระยะยาว ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการธุรกิจที่พักสามารถสร้างความมั่นคงยั่งยืนด้วยความสามารถในการ ตอบสนองการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักอำเภอเชิงฉวางเพื่อเสริมสร้างอารยธรรมริมฝั่งโขงที่ยั่งยืน ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนควรมีองค์ประกอบเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการ ปัญหาและอุปสรรคธุรกิจที่พักในอำเภอเชิงฉวาง
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ในศักยภาพการบริหารจัดการกลยุทธ์การตลาด บริการธุรกิจที่พักในอำเภอเชิงฉวาง จังหวัดเลย
3. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักอำเภอเชิงฉวางเพื่อเสริมสร้าง อารยธรรมริมฝั่งโขงที่ยั่งยืนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการท่องเที่ยว ด้านการตลาด และนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้เข้าพักในที่พักบริเวณอำเภอเชียงคานรวมจำนวน 10 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ

กลุ่มประชากร

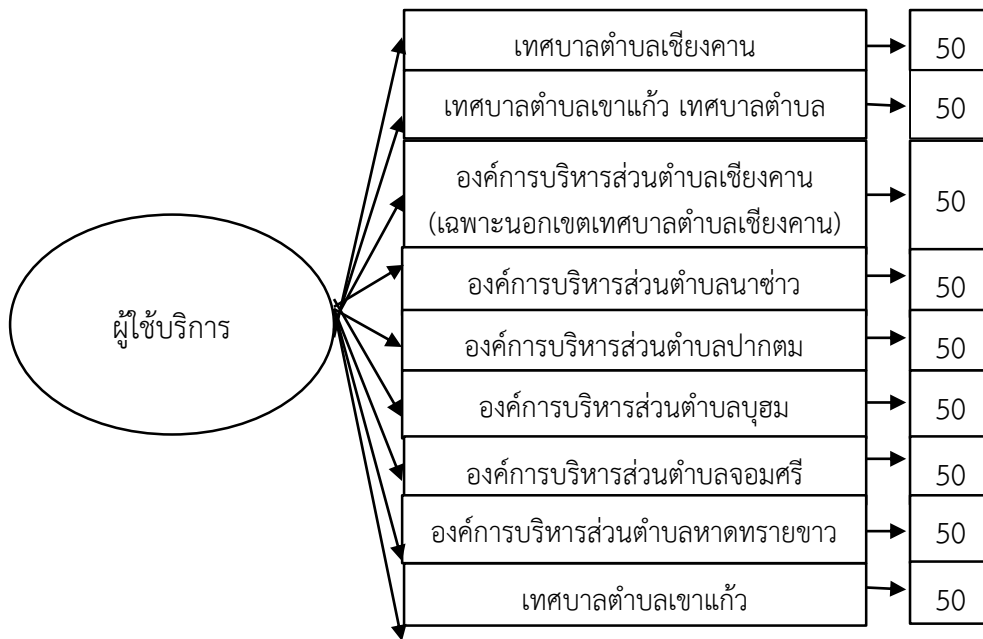
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเชียงคาน และเข้าพักในที่พักพื้นที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

กลุ่มตัวอย่าง

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเชียงคานและเข้าพักในที่พักพื้นที่อำเภอเชียงคาน โดยผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรของบุญชม ศรีสะอาด (Srisa-Ard, 2017) ซึ่งกำหนดให้สัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.50 ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 5% ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 384 คน แต่ในการศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นจำนวน 450 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มพื้นที่ตามเขตการปกครอง (Cluster Random Sampling) โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยโดยผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาจากการแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นจำนวน 9 แห่งดังนี้ เทศบาลตำบลเชียงคาน เทศบาลตำบลธาตุ องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงคาน (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน) องค์การบริหารส่วนตำบลนาซาว องค์การบริหารส่วนตำบลปากตม องค์การบริหารส่วนตำบลบุษม องค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรี องค์การบริหารส่วนตำบลหาดทรายขาว และเทศบาลตำบลเขาแก้ว

2. ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการแบ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามเขตพื้นที่ด้วยจำนวนสัดส่วนที่เท่ากัน โดยผู้วิจัยได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างใน 9 พื้นที่ ๆ ละ 50 คน



ภาพที่ 1 แสดงเทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผ่านการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารจัดการปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการของธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน และนำไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เป็นผู้ใช้บริการธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยแบบสอบถามจะมีองค์ประกอบที่สำคัญจำนวน 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งลักษณะข้อคำถามแบบปลายปิด โดยมีคำตอบให้เลือก ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิลำเนา

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ใช้บริการธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งลักษณะข้อคำถามแบบปลายปิด โดยมีคำตอบให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับความคาดหวังและการรับรู้ในกลยุทธ์การตลาดบริการธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับธุรกิจที่พักของผู้ให้บริการ

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยรวมทั้งสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยผลการทดสอบ พบว่า ค่าความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) ของข้อความที่ใช้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีคุณภาพและสามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ใช้บริการที่พักในอำเภอเชียงคานที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 45 ตัวอย่าง (โดยการกำหนดค่าที่ต้องการจำนวน 10 % จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง 450 ตัวอย่าง) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ 0.903

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสรุปและนำเสนอในรูปแบบประเด็นสำคัญหลัก ๆ ที่ได้ เพื่อนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างข้อความถามและใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักในอำเภอเชียงคาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 การศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 การศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ในศักยภาพการบริหารจัดการกลยุทธ์การตลาดบริการของที่พักอำเภอเชียงคาน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักอำเภอเชียงคานเพื่อเสริมสร้างอารยธรรมริมฝั่งโขงที่ยั่งยืนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพที่พักอำเภอเชียงคานเพื่อเสริมสร้างอารยธรรมริมฝั่งโขงที่ยั่งยืนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำเสนอได้ตามลำดับดังนี้

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการ ปัญหาและอุปสรรคที่ที่พักอำเภอเชียงคาน พบข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานที่พัก คือ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่บริหารงานธุรกิจแบบครอบครัว และในปัจจุบันธุรกิจที่พักต่างพยายามในการปรับตัวเพื่อรองรับความต้องการของผู้ที่เข้าพักโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่เดินทางมายังอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ทั้งนี้ได้มีการพัฒนาปรับปรุงสถานที่พักที่เป็นไปตามแนวทางของหน่วยงานราชการกำหนดคือ การคงสภาพของความเป็นแหล่งที่พักท่องเที่ยวที่มีการผสมผสานระหว่างการใช้วัสดุที่เป็นไม้รวมอยู่ด้วยในการตกแต่งให้เกิดเอกลักษณ์และความสวยงาม ข้อจำกัดที่สำคัญของการบริหารจัดการที่พักในปัจจุบัน คือ การขยายพื้นที่และจำนวนห้องพักในการให้บริการ เพราะพื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด

2. ผลการศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ในศักยภาพการบริหารจัดการกลยุทธ์การตลาดบริการธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาตามลำดับดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการที่พักอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 58.89 มีอายุระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี 283 คน คิดเป็นร้อยละ 62.89 เป็นพนักงานบริษัทเอกชนจำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้รับระหว่าง 15,000 – 25,000 บาท จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 43.11 โดยมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 ตามลำดับ

2.2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ใช้บริการธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยพบว่า

ผู้ใช้บริการที่พักในอำเภอเชียงคาน เคยมีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวและพักในที่พักอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 378 คน คิดเป็นร้อยละ 84.00 มีความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเลยเฉลี่ยต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ครั้งต่อปี จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เพื่อพักผ่อน จำนวน 358 คน คิดเป็นร้อยละ 79.56 เดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเอง จำนวน 339 คน คิดเป็นร้อยละ 75.33 ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 47.56 มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการท่องเที่ยวต่อครั้งระหว่าง 3,001 – 4,000 บาท จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 มีเหตุผลที่ทำให้เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอเชียงคาน คือ มีค่าครองชีพและค่าใช้จ่ายไม่สูงมากเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 28.22 รับรู้ข้อมูลที่พักจากสื่ออินเทอร์เน็ตออนไลน์ จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 มีเหตุผลสำคัญในการเลือกที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยคือ สถานที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 29.78 ให้ความสำคัญกับราคาที่ทำให้เลือกเข้าพักต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00

2.3 ผลการศึกษาความคาดหวังและการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการและกลยุทธ์การตลาดบริการที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า

ความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, SD. 0.25) และการรับรู้ของผู้ใช้บริการต่อธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, SD. 0.32)

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักในอำเภอเชียงคาน เพื่อเสริมสร้างอารยธรรมฝั่งโขงที่ยั่งยืนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จากการศึกษาความคาดหวังในศักยภาพการบริหารจัดการกลยุทธ์การตลาดบริการ ธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลหลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยมาวิเคราะห์กลุ่มปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อให้ได้กลุ่มปัจจัยที่จะนำมาใช้ในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาศักยภาพในธุรกิจที่พัก โดยผู้วิจัยนำกลยุทธ์การตลาดบริการทั้งหมดจำนวน 7 ปัจจัย ประกอบด้วย 35 ตัวแปร ด้วยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 450 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ Gorsuch (1983) และ Knapp & Brown (1995) หลังจาก

นั้นผู้วิจัยนำตัวแปรทั้งหมดไปสกัดความเหมือนกันของตัวแปรให้ออกมาเป็นกลุ่มปัจจัย (Factor) เพื่อให้เกิดปัจจัยใหม่และนำไปใช้สำหรับการพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ปัจจัย Factor Analysis ผู้วิจัยได้ทำการคำนวณค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) โดยเป็นการทดสอบว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ และคำนวณเป็นค่า KMO โดยค่า KMO ที่สูง แสดงว่าข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัย และหากค่า KMO ต่ำกว่า 0.5 แสดงว่าข้อมูลที่รวบรวมได้ไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้วิเคราะห์ปัจจัย

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของตัวแปร (Principle Component Analysis) มีการหมุนแกนปัจจัย (Factor Rotation) โดยเป็นการหมุนแกนตั้งฉาก (Orthogonal) ด้วยวิธีการแบบ Varimax แล้วใช้เกณฑ์ในการตัดสินจำนวนปัจจัยที่เหมาะสมจากการพิจารณาค่า Factor Loading ของตัวแปรในปัจจัย ซึ่งต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.50 (Kerlinger, 1986) ศรีเพ็ญ ทรัพย์มนชัย มนวิภา ผดุงสิทธิ์ และนภดล ร่วมโพธิ์ (Submonchai, Phadoongsitthi and Rompho, 2013) จากการวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 4 ครั้ง พบว่าตัวแปรลดลงจากเดิม 35 ตัวแปร เหลือจำนวน 17 ตัวแปร โดยได้องค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ซึ่งจากการสกัดองค์ประกอบเชิงสำรวจเป็นการลดขนาดของตัวแปรเดิมลงมาได้จำนวน 18 ตัวแปร โดยผลของการสกัดปัจจัยสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่า KMO และ Bartlett's ของตัวแปรด้านกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักที่ทำการหมุนแกนครั้งที่ 4

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Simpling Adeqacy		.592
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	4545.894
	df	136
	Sig.	.000

จากตารางที่ 1 ค่า KMO เท่ากับ 0.592 ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้วิเคราะห์ปัจจัย (Kerlinger, 1986) ศรีเพ็ญ ทรัพย์มนชัย มนวิภา ผดุงสิทธิ์ และนภดล ร่วมโพธิ์ (Submonchai, Phadoongsitthi and Rompho, 2013) และจากผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า ค่าสถิติ Chi-square = 4545.894 และมีค่า Sig. น้อยกว่า 0.001 ซึ่งน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญในการทดสอบ จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรด้านกลยุทธ์การตลาดบริการทั้ง 17 ตัวแปร มีความเหมาะสมที่จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย และสามารถนำไปวิเคราะห์ปัจจัยต่อไปได้ โดยตัวแปรทั้ง 17 ตัวแปรนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสกัดปัจจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของตัวแปร (Principle Component Analysis) มีการหมุนแกนปัจจัย (Factor Rotation) โดยเป็นการหมุนแกนตั้งฉาก (Orthogonal) ด้วยวิธีการแบบ Varimax แล้วใช้เกณฑ์ในการตัดสินจำนวน ปัจจัยที่เหมาะสมจากการพิจารณาค่า Factor Loading ของตัวแปรในปัจจัย ซึ่ง

ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.50 เป็นครั้งที่ 4 โดยพบการวิเคราะห์ปัจจัย และหมุนแกนของปัจจัยกลยุทธ์ การพัฒนาศักยภาพที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้องค์ประกอบใหม่ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 Accommodation employee's hospitality (พนักงานให้ความเอาใจใส่)

1. PROCE5 รูปแบบการให้การต้อนรับผู้เข้าพักมีความเป็นกันเองเหมาะสมกับเป็นที่พักใน แหล่งท่องเที่ยวชุมชน (.701)

2. PEOE1 มีบุคลากรเพียงพอในทุกช่วงเวลาเพื่อรองรับการให้บริการ (.769)

3. PEOE2 บุคลากรเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มเหมาะสมกับการให้บริการ (.767)

4. PEOE3 บุคลากรเป็นผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือโดยสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ได้ดี (.860)

5. PEOE4 บุคลากรมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรและสร้างความอบอุ่นในการให้บริการ (.775)

องค์ประกอบที่ 2 Accommodation comfortability (ความสะดวกสบายของที่พัก)

1. PROE1 มีขนาดห้องพักให้เลือกใช้บริการที่หลากหลาย (.858)

2. PROE2 มีการให้ข้อมูลกับผู้เข้าพักอย่างเหมาะสม เช่น การแจ้งข้อมูลการเข้าพัก เป็นต้น (.936)

3. PROE3 ห้องพักรมมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่เพียงพอเหมาะสมกับการเป็นที่พัก ในแหล่งท่องเที่ยว (.795)

องค์ประกอบที่ 3 Various of servicing processes (กระบวนการให้บริการมีความ หลากหลาย)

1. PROCE1 ที่พักมีกระบวนการที่เป็นมาตรฐานสากลเช่น ระบบการจองที่พัก เป็นต้น (.844)

2. PROCE2 การให้บริการมีความสะดวกและรวดเร็วเช่น การเช็คอินเข้าพัก เป็นต้น (.923)

3. PROCE3 มีการออกแบบวิธีการชำระเงินที่หลากหลาย เช่น การชำระเงินแอปพลิเคชัน แม่มณี เป็นต้น (.785)

องค์ประกอบที่ 4 Unique in leisure atmospheres (บรรยากาศมีเอกลักษณ์เหมาะสมกับ การพักผ่อน)

1. PHE3 มีการตกแต่งห้องพักโดยเน้นสร้างความผ่อนคลายได้อย่างลึกซึ้งตามแบบฉบับที่พัก ในแหล่งชุมชนท่องเที่ยว (.931)

2. PHE4 มีการออกแบบที่พักที่ทำให้รู้สึกถึงการพักผ่อนอย่างสมบูรณ์ (.910)

องค์ประกอบที่ 5 Continued promotions in niche group (การส่งเสริมการตลาด ต่อเนื่องเฉพาะกลุ่ม)

1. PROM4 ที่พักมีการจัดโปรแกรมการเข้าพักผสมผสานกับโปรแกรมการเดินทางท่องเที่ยว ในพื้นที่อำเภอเชียงคานหรือกิจกรรมระหว่างเข้าพักเช่น การตกบาตรข้าวเหนียว เป็นต้น (.915)

2. PROM5 ที่พักมีการจัดการด้วยการนำเสนอการให้บริการและรายการส่งเสริมการขาย อย่างต่อเนื่อง (.891)

องค์ประกอบที่ 6 Pricing perceptions (การรับรู้ด้านราคา)

1. PRIE2 การกำหนดราคาอยู่ในระดับเดียวกับที่พักที่ให้บริการเดียวกัน (.825)

2. PRIE3 การกำหนดราคามีหลายระดับเพื่อให้ผู้เข้าพักสามารถเลือกได้ตามความสามารถในการชำระค่าที่พัก (.877)

ตารางที่ 2 ตารางสรุปข้อมูลการสกัดองค์ประกอบสำหรับกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักริในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

(n = 450)

Item	Component					
	1. Accommodation employee's hospitality	2. Accommodation comfortability	3. Various of servicing processes	4. Unique in leisure atmospheres	5. Continued promotions in niche group	6. Pricing perceptions
Items	5	3	3	2	2	2
Loading factor	0.701-0.860	0.795-0.936	0.785-0.923	0.910-0.931	0.891-0.915	0.825-0.877
Communalities	0.535-0.786	0.758-0.923	0.852-0.866	0.866-0.893	0.905-0.923	0.804-0.830
Elgenvalues	4.156	2.856	2.425	1.603	1.402	1.049
Percentage of variance	18.602	14.375	14.100	11.913	10.978	9.382
	Cumulative percentage of variance = 79.351					
Cronbach's alpha coefficients	0.838	0.859	0.859	0.892	0.871	0.701

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นั้น เป็นไปตามเกณฑ์ข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพที่พักริอำเภอเชียงคานเพื่อเสริมสร้างอารยธรรมริมฝั่งโขงที่ยั่งยืนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า ความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อธุรกิจที่พักริในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, $SD. = 0.25$) ซึ่งอธิบายได้ว่าโดยปกติของผู้ที่มีความต้องการเข้าพักในโรงแรม รีสอร์ท หรือที่พักริใด ๆ ก็ตามที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวผู้เข้าพักต่างมีความคาดหวังในการได้รับบริการที่ดี เพื่อที่จะได้มีความสุขในการพักผ่อน หรือในส่วนของผู้เข้าพักบางกลุ่มที่มีความสามารถในการจ่ายที่แตกต่างกันออกไป ก็มีความคาดหวังที่จะสามารถเลือกห้องพักในระดับราคาที่เหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับการแนวคิดของการบริการของสุริย์ เข้มทอง (Khemthong, 2016) ได้กล่าวว่า ในมุมมองของผู้รับบริการจะพิจารณาการเข้าใช้บริการจากความคุ้มค่าในเชิงเวลา คุ้มค่าเชิงอารมณ์ คุ้มค่าเชิงการเงินและพฤติกรรมที่ตัดสินใจและความตั้งใจใช้

บริการของผู้รับบริการจะขึ้นกับประสบการณ์ของผลลัพธ์การบริการที่เคยได้รับ และผลการศึกษาการรับรู้ของผู้ใช้บริการต่อธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, $SD. = 0.32$) ซึ่งอธิบายได้ว่าธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคานจังหวัดเลย มีความสามารถในการตอบสนองกับลูกค้าที่อยู่ในระดับมาก โดยธุรกิจที่พักต่างทราบดีว่าลูกค้ามีความประสงค์หรือความต้องการในการเข้าพักอย่างไร และต่างพยายามที่จะตอบสนองให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพราะการสร้างการรับรู้ที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดการเข้าพักอย่างต่อเนื่อง โดยสุวีร์ณิสัญ โสภณศิริ (Sophonsiri, 2011) กล่าวว่า การรับรู้มีผลต่อพฤติกรรมเป็นอย่างมาก โดยสัมพันธ์กับแนวคิดของมณฑกานติ ชุบชูวงศ์ (Chubchuwong, 2019) ได้กล่าวว่าการรับรู้ของบุคคลแตกต่างกันไปตามการแปลความหมายของสิ่งที่บุคคลได้สัมผัส และสุริย์ เข้มทอง (Khemthong, 2016) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์ทางการตลาดในธุรกิจโรงแรมขนาดย่อมและที่พักทางเลือกไว้ว่า ผู้ประกอบการนอกจากจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้บริหารด้านทรัพยากรมนุษย์แล้ว ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ด้านการตลาดด้วย โดยบทบาทที่สำคัญคือการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันซึ่งต้องเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

จากผลการศึกษาจะเห็นว่าความคาดหวังของผู้เข้าพักกับการรับรู้เมื่อเข้าใช้บริการ พบว่ามีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นจากความสามารถในการให้บริการที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง เช่น ห้องพักของที่พักบางแห่งมีโครงสร้างเป็นไม้ซึ่งส่งผลให้ขาดความเป็นส่วนตัวในการพักผ่อนเป็นต้นและความแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดจากผู้เข้าพักที่มาจากพื้นที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Ounsri & Thawesaengskulthai (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Hotel Service Quality Factors Among Different Cultures ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ใช้บริการที่มีสัญชาติต่างกันมีความคาดหวังและการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญและสอดคล้องกับการศึกษาของ Franco & Meneses (2020) ได้ศึกษาเรื่อง The Influence of Culture in Customers' Expectations about the Hotel Service in Latin Countries with Different Human Development Levels ซึ่งพบว่ามิติทางวัฒนธรรมมีผลต่อความคาดหวังของลูกค้า

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยได้กลยุทธ์ที่สำคัญจำนวน 6 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พนักงานให้ความเอาใจใส่ 2) ความสะอาดสบายของที่พัก 3) กระบวนการให้บริการมีความหลากหลาย 4) บรรยากาศมีเอกลักษณ์เหมาะกับการพักผ่อน 5) การส่งเสริมการตลาดต่อเนื่องเฉพาะกลุ่ม และ 6) การรับรู้ด้านราคา จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบดังกล่าวอธิบายได้ว่า ธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ควรมีการวางแผนกลยุทธ์ของธุรกิจที่พักโดยการสร้างรูปแบบของการบริการด้วยการให้ความสำคัญกับการบริหารด้านพนักงาน ที่ต้องให้ความสำคัญด้วยการดูแลเอาใจใส่สร้างความเป็นกันเองกับลูกค้า มีการปรับปรุงและพัฒนาที่พักให้เกิดความเหมาะสมในการเข้าพัก เช่น การมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในห้องพักที่เหมาะสมกับการเป็นที่พักในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น มีการสร้างระบบการให้บริการที่มีความหลากหลายตามมาตรฐานสากลเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติในอนาคต ควรมีการออกแบบบรรยากาศที่มีเอกลักษณ์เหมาะสมกับการพักผ่อน เนื่องจากเป็นแหล่งที่พักที่อยู่บริเวณแม่น้ำโขง ซึ่งมีวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านและวัฒนธรรมท้องถิ่นของเชียงคาน ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการควรสร้างบรรยากาศที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมสองฝั่งโขง

เพื่อเป็นเอกลักษณ์สำคัญของที่พัก ในขณะที่เดียวกันต้องมีการส่งเสริมการตลาดที่มุ่งสู่ลูกค้าเก่าที่เคยเข้าพักมาแล้ว เพื่อเป็นการสร้างความจงรักภักดี และเกิดการให้บริการซ้ำเกิดขึ้นเพื่อสร้างความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว นอกจากนี้ควรมีการสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ด้านราคาในการให้บริการที่มีการปรับขึ้นลงตามฤดูกาล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเสริมความแข็งแกร่งเพื่อรักษาธุรกิจเดิมของสุรียี๋ เข้มทอง (Khemthong, 2016) ได้กล่าวว่า การเสริมความแข็งแกร่งเพื่อรักษาธุรกิจเดิมองค์การจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแบบป้องกันปัญหา องค์การอาจมองเห็นโอกาสทางธุรกิจที่มีในสภาพแวดล้อมองค์การแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปเพื่อทดลองเพิ่มความแข็งแกร่งหรือปกป้องธุรกิจเดิมขององค์การเพื่อให้มีผลกระทบต่อองค์การไม่มาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับอัศวิน แสงพิบูล (Sangpikul, 2015) ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการตลาดในการดำเนินธุรกิจโรงแรมขนาดย่อมและที่พักทางเลือก โดยได้กล่าวถึงความต้องการและความจำเป็นซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการตลาดที่ทำให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของมนุษย์ ในแง่ของการเดินทางท่องเที่ยวของมนุษย์ นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น ที่พัก อาหาร การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยนี้มีประเด็นที่เป็นข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณของการบริหารจัดการ อุปสรรคของธุรกิจที่พัก ความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้เข้าพักในธุรกิจที่พักอำเภอเชียงคาน จึงนำมาสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพที่พักอำเภอเชียงคานเพื่อเสริมสร้างอารยธรรมริมฝั่งโขงที่ยั่งยืนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติและนโยบาย

เชิงปฏิบัติ ได้แก่

1) ธุรกิจที่พัก ควรดำเนินการด้วยการฝึกอบรมพนักงานที่ให้บริการผู้เข้าพักด้วยความเอาใจใส่ มีการสร้างความประทับใจด้วยความเป็นกันเองกับผู้ใช้บริการ

2) ผู้ประกอบการต้องสร้างและออกแบบที่พักให้เหมาะสมกับการเข้าพัก การพักผ่อนของผู้ใช้บริการ โดยมุ่งที่ความสะดวกสบายของห้องพักรวมถึงที่จอดรถสำหรับผู้เข้าพักที่ขับรถยนต์ส่วนบุคคล นอกจากนี้ภายในที่พักจะต้องมีการออกแบบพื้นที่ใช้สอยที่เหมาะสมกับการเข้าพัก โดยส่วนใหญ่ของผู้เข้าพักบางกลุ่มต้องการความเป็นส่วนตัวเช่น ห้องอาบน้ำภายในห้องพัก เป็นต้น

3) ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักควรคำนึงถึงความสามารถในการให้บริการของที่พักในด้านต่าง ๆ เช่น ช่องทางการติดต่อเพื่อจองที่พัก รูปแบบของการให้บริการที่ผู้เข้าพักสามารถเลือกใช้บริการได้ตามความสะดวกและเหมาะสม เป็นต้น

4) ธุรกิจที่พักควรมีการออกแบบที่พักให้เหมาะสมกับการพักผ่อน สร้างความรู้สึกในการเข้าพักให้ผ่อนคลาย มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเหมาะสมกับเป็นพื้นที่ที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำโขง เช่น การรักษาและอนุรักษ์ความเป็นพื้นที่เชียงคาน การออกแบบที่พักด้วยการผสมผสานวัฒนธรรมสองฝั่งโขง

5) ธุรกิจที่พักควรออกแบบกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดที่มุ่งเฉพาะกลุ่มที่เป็นนักท่องเที่ยวและนักเดินทางที่ต้องการเข้ามาพักผ่อนที่อำเภอเชียงคาน โดยกลยุทธ์การส่งเสริม

การตลาดที่ควรนำมาใช้เช่น การให้ส่วนลดสำหรับผู้เข้าพักที่สมัครเป็นสมาชิกของธุรกิจที่พัก การให้ส่วนลดในกรณีที่ผู้เข้าพักกลับมาเข้าพักใหม่ในช่วงระยะเวลาที่กำหนดเช่น อาจกลับมาใช้บริการใหม่ภายใน 3 เดือน เป็นต้น

6) ธุรกิจที่พักควรมีการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับราคาของที่พัก เพื่อให้ผู้ที่มีความต้องการใช้บริการ นักเดินทาง นักท่องเที่ยว สามารถทราบและเข้าถึงราคาที่ถูกลงกว่าเดิม ในการสร้างการรับรู้ด้านราคานี้ อาจมีการปรับเปลี่ยนราคาที่เป็นไปตามฤดูกาลแห่งการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เชียงใหม่

เชิงนโยบาย ได้แก่

1) ธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเลย ควรมีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการที่พักในพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณเดียวกัน เพื่อดำเนินการด้านการบริการธุรกิจแบบองค์รวมให้มีทิศทางไปในแนวทางเดียวกันเช่น การคงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นด้วยการสร้างบรรยากาศที่ที่พักที่ใช้ไม้เป็นองค์ประกอบ เพื่อก่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ริมฝั่งโขงที่น่าจดจำ

2) ธุรกิจที่พักในอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเลย ควรมีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจเพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยอาจร่วมมือกับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในพื้นที่อำเภอเชียงใหม่ ในการให้บริการกับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาเดินทางเข้าพัก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพที่พักหรือการสร้างกลยุทธ์สำหรับที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ควรดำเนินการศึกษาเพิ่มเติมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวหรือผู้เข้าพักชาวต่างชาติ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือนักท่องเที่ยวในแต่ละภูมิภาคของโลก ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมและใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลายมากขึ้น

2.2) ผู้สนใจในการศึกษาอาจดำเนินการศึกษาด้วยการพัฒนากลยุทธ์ที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ และนำไปทดลองเก็บข้อมูลกับผู้เข้าพักหลังจากที่มีการบริหารจัดการตามรูปแบบที่ได้จากการวิจัยไปแล้วระยะหนึ่ง เพื่อเป็นการยืนยันได้ว่า แนวทางที่ได้ดำเนินการพัฒนาขึ้นมา นั้น สามารถเพิ่มศักยภาพที่พักของธุรกิจที่พักในพื้นที่อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเลยได้อย่างแท้จริง

2.3) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป อาจมีการเพิ่มวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการเพิ่มวิธีสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ทิ้งก่อนดำเนินการศึกษาและหลังดำเนินการศึกษาเมื่อได้กลยุทธ์แล้ว ซึ่งจะเป็นการยืนยันอีกขั้นหนึ่งถึงกลยุทธ์ที่ได้วิเคราะห์ขึ้นมา

References

- Chiangkhan. (2018). **thanon khon doen** [Walkingstreet]. Retrieved from <https://chiangkhanwalkingstreetloei.wordpress.com/>
- Chubchuwong, M. (2019). **talat rongraem**. [Hotel Marketing]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

- Franco, M & Meneses, R. (2020). The Influence of Culture in Customers' Expectations about the Hotel Service in Latin Countries with Different Human Development Levels. *European Journal of Tourism Hospitality and Recreation*. 10(1), 56-73. DOI: <https://doi.org/10.2478/ejthr-2020-0005>
- Gorsuch, R. L. (1983). *Factor Analysis*. 2nd ed. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Hilldale.
- Kerlinger, F. N. (1986). *Foundations of Behavioral Research* (3rd ed). USA: Holt, Rinehart and Winson.
- Khemthong, S. (2016). *konlayut kānchātkañ læ kāntalāt samrap thurakit rōngræm* [Strategic Management and Marketing for Hotel Business]. Nonthaburi: The Office of the University Press Sukhothaithammathirat Open University.
- Khemthong, S. (2015). *kāñ pen phūprakōpkāñ thurakit rōngræm khanāt yōm læ kānchātkañ thī phak thāng lūāk nuāi thī sōng* [Entrepreneurship in small hotel business and alternative accommodation management]. Unit 2. Nonthaburi: The Office of the University Press Sukhothaithammathirat Open University.
- Knapp, T. R. & Brow, J. K. (1995). Ten Measurement Commandments That Often Should Broke. *Research in Nursing & Health*. 47(4), 456-469.
- Kosol, O. & Suttawet, C. (2013). *kānchātkañ dān kānthōngthiēo yāng yangyūñ phūā rōng rap kāñ khao sū prachākhom sēthakit 'Āsīan* [Sustainable Tourism Management for Supporting ASEAN Economics Community]. *Journal of Politics and Governance*. 4(1). 220-232.
- Ounsri, K., & Thawesaengskulthai, N. (2019). *Hotel Service Quality Factors among Different Cultures*. 2019 IEEE 6th International Conference on Industrial Engineering and Applications (ICIEA). DOI: 10.1109/IEA.2019.8715145
- Sanglimsuwan, K. (2012). *kānthōngthiēo choēng mōradok thāng watthanatham yāng yangyūñ*. [Sustainable Cultural Heritage Tourism]. *Executive Journal*. 32(4), 139-146.
- Sangpikul, A. (2015). *'ēkkasāñ prakōp kānsōñ chut wicha kāñ pen phūprakōpkāñ thurakit rōngræm khanāt yōm læ kānchātkañ thī phak thāng lūāk nuāi thī chēt konlayut kāntalāt samrap thurakit rōngræm khanāt yōm læ thī phak thāng lūāk* [Entrepreneurship in Small Hotel Business and Alternative Accommodation Management. Unit 7 Marketing Strategy for Small Hotel Business and Alternative Accommodation]. Nonthaburi: The Office of the University Press Sukhothaithammathirat Open University.

- Seyanon, A. & Sompopsakul, P. (2010). **kānraprū khruāngmū kānsūsān kāntalāt thī mī phon tō kānthōngthīeo nai talātnam ‘Amphawā chāngwat samut songkhram** [Perception Integrated Marketing Communication Influencing to Tourism at Amphawa Floating Market Samut Songkram Province]. Bangkok: Bangkok University.
- Sophonsiri, S. (2011). **kān wikhrō phruttkam nakthōngthīeo** [Tourist Behavior Analysis]. Bangkok: Intanin.
- Srisa-Ard, B. (2017). **kānwichai būangton** [The Basic of Research]. (10th ed). Bangkok: Suweeriyasan.
- Submonchai, S. & Phadoongsitthi, M. & Rompho, N. (2013). **kānwichai thāng thurakit** [Business Research]. Bangkok: Physicscenter.
- Sukhanthasirikun, G. (2015). **raīngān kānwichai rūang kānphatthanā sakkayaphāp kāntalāt bōrikān khōng hōmsatē thī dai raprōng māttrathanā nai chāngwat Nakhōn Ratchasīmā** [The Development of the Market Potential of Homestay Services that have been Standardized in Nakhon Ratchasima]. Nakhon Ratchasima: Suranari University of Technology.

การศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร
ระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

A STUDY OF PROSPECTIVE DOCTORAL STUDENTS' NEEDS ANALYSIS
FOR LANGUAGE AND INTERCULTURAL COMMUNICATION PROGRAM
AT RESEARCH INSTITUTE FOR LANGUAGES AND CULTURES OF ASIA,
MAHIDOL UNIVERSITY

สุภาพร คชารัตน์
Supaporn Kacharat

อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม
Faculty of Master of Arts Program in Language and Intercultural Communication, Research
Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University, Nakhon Pathom
E-mail: supaporn.kah@mahidol.ac.th

Received:	June 1, 2020
Revised:	October 12, 2020
Accepted:	October 18, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของลูกค่านในอนาคตที่สนใจจะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล และเพื่อสำรวจแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ที่กำลังศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และสาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นกลุ่มที่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม จำนวน 150 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์ข้อมูล และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนเพื่อสำรวจแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 72.67 โดยผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อว่า การไม่มีโอกาสศึกษาต่อระดับปริญญาเอกอาจจะมีผลต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน คิดเป็นร้อยละ 49.33 และให้เหตุผลในการพิจารณาศึกษาต่อระดับปริญญาเอกว่าเป็นการเพิ่มพูนวิทยฐานะ ร้อยละ 40.67 และสำหรับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอกหลังเกิดวิกฤติ

สถานการณ์โควิด-19 นั้น พบว่า หลักสูตรจำเป็นจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อนจึงจะสามารถออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับวิถีปฏิบัติใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ

ความต้องการศึกษาต่อ ปริญญาเอก หลักสูตรภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the needs of prospective customers interested in study at a Doctoral level in the field of Language and Intercultural Communication at Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University and to explore the guidelines in developing a Doctoral Program in Language and Intercultural Communication. A questionnaire was used as a tool to collect data from the target group which was 150 graduate students who were studying and graduated from Master of Arts Program in Language and Culture for Communication and Development, Master of Arts Program in Language and Intercultural communication and Master of Arts Program in Cultural Studies, Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University which were expected to be a group who needed to study at a Doctoral Program in language and intercultural communication. The descriptive statistics were used to analyze the data, and the researcher also interviewed 3 experts to explore the guidelines for developing a Doctoral Program in Language and Intercultural Communication.

The results of the study showed that most respondents (72.67%) needed to study a Doctoral Program in Language and Intercultural Communication and 49.33% of respondents believed that lacking the opportunity to study the Doctoral Program may affect the progress of their works. Most of them (40.67 %) gave reasons to consider the study of a Doctoral Program as the increase of academic accreditation. For the guidelines to develop a Doctoral Program after the COVID-19 crisis, the study showed the program needs to analyze the current situation and gain a thorough understanding before designing the program to meet the needs of the learners and harmonize with the "New normal" efficiently.

Keywords

Needs for Further Study, Doctoral Degree, Language and Intercultural Communication Program

ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศในทุกด้าน การปรับปรุงทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพผ่านการส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษา จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในระยะยาว สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่หลักในการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศในทุกมิติ การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ไม่เพียงแต่จะให้ความรู้เฉพาะทางแก่ผู้เรียน แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย สำหรับบริบทของประเทศไทยนั้น การได้รับปริญญาชั้นสูงถือเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน เนื่องจากลักษณะการทำงานหลายอย่างในประเทศไทยขึ้นอยู่กับปริญญา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้ความสามารถแต่เพียงอย่างเดียว (Kularattanak, 2004) ดังนั้น การได้รับคุณวุฒิทางการศึกษาที่สูงขึ้นจึงเป็นเสมือนทางผ่านไปสู่อุณหภูมิและความก้าวหน้าและความมั่นคงในชีวิตการทำงานที่มากขึ้นด้วย

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันการศึกษาทั่วโลก การเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ต การที่ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วเพียงปลายนิ้วสัมผัส การศึกษาหาความรู้ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่แต่เพียงในโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยอีกต่อไป สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อค่านิยมในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาในปัจจุบัน ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ทางการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ต่างเริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษาแนวทางการตลาดเพื่อการบริหารจัดการ การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ไปพร้อมกับการที่หน่วยงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยสามารถบริหารจัดการแบบเลี้ยงตัวเองได้ ด้วยเป้าหมายสูงสุดของการใช้แนวทางการตลาดเพื่อการศึกษาคือ การรับนักศึกษาในจำนวนเพียงพอที่จะทำให้คณะ/สถาบันต่าง ๆ อยู่รอดได้ สามารถสร้างตราผลิตภัณฑ์ (branding) และประชาสัมพันธ์หลักสูตร/มหาวิทยาลัยของตนเองได้ หลักสูตรต่าง ๆ ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นปริญญาตรี โท หรือเอกจึงได้ถูกสร้างขึ้น (Bock, Poole, & Joseph, 2014; Dholakia & Acciaro, 2014; Watkins & Gonzebach, 2013; Peruta & Shields, 2017) อย่างไรก็ตามประเด็นเรื่องหลักสูตร คณะ หรือมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาเลือกที่จะเข้าศึกษาต่อ นั้น เป็นประเด็นสำคัญที่จะมองข้ามไปไม่ได้ ซึ่ง Lau (2016), Diakomihalis, Hyz, & Gikas (2015) และ Verghese & Kamalanabhan (2015) ได้ศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกคณะหรือมหาวิทยาลัยของนักศึกษา ข้อสรุปของงานวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยทางการเงิน เช่น ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร หรือการมีทุนสนับสนุนการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาของนักศึกษา นอกจากนี้ ปัจจัยในด้านคุณภาพของหลักสูตร และชื่อเสียงของสถานศึกษาก็เป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน

สำหรับการเลือกหลักสูตรเพื่อศึกษาต่อ Saiti, Papa, & Brown (2017) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกหลักสูตรของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาผ่านการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ และอธิบายว่าปัจจัยสำคัญในการเลือกหลักสูตรคือ ความมีชื่อเสียงของหลักสูตร/สถาบันในสาขาวิชานั้น ๆ สำหรับการศึกษารื่องการตัดสินใจเรียนต่อในระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้น มีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าว เช่น Chewchankaset (2008) ได้ทำการศึกษาเหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาโท ในคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ขณะที่ Rungfamai (2018) ได้ทำการศึกษาผ่านการสำรวจความต้องการของตลาดในสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม และ Buajeen, Boonsri, Tantatsanawong, Paiwithayasiritham, & Nilvisase (2017) ได้ทำการศึกษาวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องการทำการตลาดสำหรับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษายังมีอยู่ค่อนข้างจำกัด (Arar, Abramovitz, Bar-Yishay, & Notzer, 2017; Dao & Thorpe, 2015; Obermeit, 2012; Yu, 2018) นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในระดับดุขศึกษบัณฑิตแต่อย่างใด จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้

สำหรับสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา ตั้งปี พ.ศ. 2538 ถือเป็นเวลากว่า 25 ปี โดยมีการปรับปรุงหลักสูตร ให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา และปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนชื่อหลักสูตร เป็น “หลักสูตรภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม” ในปีการศึกษา 2560 ซึ่งหลักสูตร ดังกล่าวได้รับความนิยมจากผู้สนใจสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทมาเป็นเวลายาวนาน และได้ผลิตบัณฑิตผู้มีความสามารถด้านการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ออกไปทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยหลักสูตรเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอกในสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สนใจศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความเข้าใจในภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในระดับสูง มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย และพัฒนา ตลอดจนประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อพัฒนาประเทศชาติให้มีศักยภาพสูง พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในยุคแห่งโลกไร้พรมแดน อีกทั้งหลักสูตร ดังกล่าวยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกในประเทศไทยมาก่อนอีกด้วย จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่หลักสูตร จะได้พัฒนาหลักสูตรปริญญาเอกดังกล่าวขึ้นมาเพื่อผลิตดุขศึกษบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาดังกล่าว

ปัจจุบัน การศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกเป็นที่ต้องการและได้รับความสนใจจากนักศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท บุคลากรจากภาครัฐและเอกชน และบุคลากรทางการศึกษามากขึ้น โดยการจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558 (Bureau of Standards and Evaluation for Higher Education, 2017) ที่กำหนดให้หลักสูตรระดับปริญญาเอกจะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล โดยมุ่งให้มีความสามารถในการค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่หรือนวัตกรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางาน สังคม และประเทศ

ในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอกตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ทุกหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยในทุกกรอบ 5 ปี และจำเป็นต้องมีการสำรวจความต้องการเข้าศึกษาต่อของผู้สนใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการขอเปิดหลักสูตรใหม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษา

ถึงความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อศึกษาถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่จะบ่งบอกถึงแนวโน้มในการตัดสินใจศึกษาระดับปริญญาเอก แนวโน้มความเป็นไปในการจัดการเรียนการสอน และกำหนดแนวทาง ตลอดจนแผนในการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรปริญญาเอกในสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สนใจเข้าศึกษาต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นอย่างไร
2. การพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ควรดำเนินการไปในแนวทางใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของลูกค้ำในอนาคตที่สนใจจะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
2. เพื่อสำรวจแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ที่กำลังศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และสาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล และเป็นผู้ที่แสดงความสนใจที่จะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก โดยผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันซึ่งทางสถาบันฯ ได้ทำการสำรวจไว้แล้ว มีจำนวนทั้งสิ้น 183 คน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากรทั้งหมด และได้รับการตอบกลับจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 81.96 และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 1) แบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 1 ฉบับ โดยได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม ซึ่งถือว่าข้อคำถามสอดคล้องอย่างสมบูรณ์ และ 2) แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจำนวน 3 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามและแบบสอบถามออนไลน์ให้กับนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและสาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับเบื้องต้น และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจำนวน 3 คน เพื่อรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะในการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ผลการวิจัย

1. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 85.33 เป็นเพศชายร้อยละ 14.67 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 46 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 36.67 และอายุ 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17.33

สำหรับระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 38 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 62 ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำงานแล้วเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 36 ทำงานแล้วเป็นระยะเวลา 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.66 ทำงานแล้วเป็นระยะเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.67 และยังไม่ได้ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 8.67

ด้านอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำงานเป็นพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมาประกอบธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 25.33 พนักงานมหาวิทยาลัย/พนักงานส่วนราชการ คิดเป็นร้อยละ 17.34 รับราชการคิดเป็นร้อยละ 16 อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 8 และพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 3.33

โดยรายละเอียดข้างต้นแสดงอยู่ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	22	14.67
หญิง	128	85.33
รวม	150	100
อายุ		
21-30 ปี	69	46
31-40 ปี	55	36.67
40 ปีขึ้นไป	26	17.33
รวม	150	100
คุณวุฒิการศึกษา		
กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาโท	57	38
จบการศึกษาระดับปริญญาโท	93	62
รวม	150	100
ระยะเวลาการทำงานจนถึงปัจจุบัน		
ยังไม่ได้ทำงาน	13	8.67
1-5 ปี	37	24.67
6-10 ปี	46	30.66
10 ปีขึ้นไป	54	36
รวม	150	100
อาชีพ		
ข้าราชการ	24	16
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5	3.33
พนักงานเอกชน	45	30
ธุรกิจส่วนตัว	38	25.33
พนักงานมหาวิทยาลัย/พนักงานส่วนราชการ	26	17.34
อื่น ๆ	12	8
รวม	150	100

2. ความต้องการด้านการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 72.67 ของผู้ตอบแบบสอบถามต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ขณะที่ร้อยละ 16.67 ไม่ต้องการศึกษาต่อ และร้อยละ 10.66 ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจว่าจะศึกษาต่อหรือไม่ ซึ่งผู้ที่ไม่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขานี้ ระบุสาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถศึกษาต่อระดับปริญญาเอกได้ โดยร้อยละ 36 ของผู้ตอบแบบสอบถามให้เหตุผลว่า ขาดความพร้อมด้านทุนทรัพย์ ร้อยละ 16.67 มีภารกิจส่วนตัว ส่วนร้อยละ 14.67 มีภาระครอบครัว ขณะที่ ร้อยละ 10.66 ระบุว่า ในการปฏิบัติงานไม่จำเป็นต้องศึกษาต่อ ส่วนร้อยละ 7.33 ไม่

สามารถลาศึกษาต่อได้เนื่องจากหาคนทำงานแทนไม่ได้ นอกจากนี้ร้อยละ 6 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่า
 ฟื้นความรู้ของตนไม่พร้อมที่จะศึกษาต่อ ขณะที่ร้อยละ 4.67 ตอบว่า มีเหตุผลอื่น ๆ ที่ไม่ต้องการศึกษาต่อ
 และร้อยละ 4 ต้องการจะเปลี่ยนอาชีพจึงไม่ต้องการศึกษาต่อ

สำหรับคำถามที่ว่า ท่านคิดว่าการไม่มีโอกาสศึกษาต่อระดับปริญญาเอกจะมีผลต่อความก้าวหน้า
 ในหน้าที่การงาน เช่น การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งหรือไม่นั้น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่าอาจ
 เป็นไปได้ คิดเป็นร้อยละ 49.33 และผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 30 คิดว่ามีผลต่อความก้าวหน้าในหน้าที่
 การงานอย่างแน่นอน ขณะที่ร้อยละ 20.67 คิดว่าไม่มีผลต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้เหตุผลในการพิจารณาศึกษาต่อระดับปริญญาเอก โดยคิดว่า
 การศึกษาต่อระดับปริญญาเอกเป็นการเพิ่มพูนวิทยฐานะคิดเป็นร้อยละ 40.67 ขณะที่ร้อยละ 35.33 เป็น
 การเพิ่มความก้าวหน้าในวิชาชีพ และผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 18.67 ระบุว่า การศึกษาต่อระดับปริญญา
 เอกเป็นการได้ศึกษาในสาขาวิชาที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้โดยตรง นอกจากนี้ ร้อยละ 3.33 ระบุ
 ว่าเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ และร้อยละ 2 ให้เหตุผลอื่น ๆ ในการพิจารณาศึกษาต่อระดับปริญญาเอก

โดยรายละเอียดข้างต้นแสดงอยู่ในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละของความต้องการด้านการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการ
 สื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ความต้องการด้านการศึกษาต่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก		
ต้องการ	109	72.67
ไม่ต้องการ	25	16.67
ไม่แน่ใจ	16	10.66
รวม	150	100
สาเหตุที่ทำให้อาจไม่สามารถศึกษาต่อระดับปริญญาเอกได้		
มีภารกิจส่วนตัว	25	16.67
มีภาระครอบครัว	22	14.67
มีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงาน หาคคนแทนไม่ได้	11	7.33
ในการปฏิบัติงานไม่จำเป็นต้องศึกษาต่อ	16	10.66
ต้องการจะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น	6	4
ฟื้นความรู้ไม่พร้อมที่จะศึกษาต่อ	9	6
ขาดความพร้อมด้านทุนทรัพย์	54	36
อื่น ๆ	7	4.67
รวม	150	100
การที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อระดับปริญญาเอกจะมีผลต่อความก้าวหน้า ในหน้าที่การงาน		
แน่นอนที่สุด		
อาจเป็นไปได้	45	30
ไม่มีผล	74	49.33
	31	20.67

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รวม	150	100
เหตุผลสำคัญที่สุดในการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก		
เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ	53	35.33
เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะ	61	40.67
เพื่อศึกษาในสาขาวิชาที่สามารถนำไปใช้ได้ในการปฏิบัติงานโดยตรง		
เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ	28	18.67
อื่น ๆ	5	3.33
	3	2
รวม	150	100

3. ความต้องการด้านการบริหารหลักสูตรปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

จากการศึกษาพบว่า หากได้มีโอกาสศึกษาต่อระดับปริญญาเอกผู้ตอบแบบสอบถามจะศึกษาต่อในหลักสูตรภาคพิเศษ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 29.33 หลักสูตรภาคปกติ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 26.67 ศึกษาหลักสูตรภาคพิเศษ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 16 ศึกษาหลักสูตรภาคปกติ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 12 ศึกษาหลักสูตรนานาชาติ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 10 และศึกษาหลักสูตรนานาชาติ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ

วิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาเอก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้ใช้วิธีสอบเพื่อวัดระดับความรู้ คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาต้องการให้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อประเมินพื่นความรู้ คิดเป็นร้อยละ 34 และใช้วิธีพิจารณารับเข้าเรียนจากประสบการณ์การทำงาน คิดเป็นร้อยละ 30 ตามลำดับ

สำหรับค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรสำหรับการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าค่าใช้จ่ายควรอยู่ที่ 100,000-300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาคิดว่าค่าใช้จ่ายควรอยู่ที่ 300,001-500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.33 อยู่ที่ 500,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.67 และไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 6

ในส่วนของความต้องการการจัดงบประมาณเพื่อการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้หลักสูตรคิดค่าธรรมเนียมการศึกษาแบบแบ่งจ่ายเป็นรายภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48 ต้องการทุนการศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 34.67 ต้องการทุนสำหรับทำดุษฎีนิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 9.33 และต้องการจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาแบบเหมาจ่ายตลอดหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ

โดยรายละเอียดข้างต้นแสดงอยู่ในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าร้อยละของความต้องการด้านการบริหารหลักสูตรปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ความต้องการด้านการบริหารหลักสูตรปริญญาเอก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รูปแบบของหลักสูตรปริญญาเอก		
หลักสูตรภาคปกติ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์)	40	26.67
หลักสูตรภาคปกติ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์)	18	12
หลักสูตรภาคพิเศษ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์)	44	29.33
หลักสูตรภาคพิเศษ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์)	24	16
หลักสูตรนานาชาติ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์)	15	10
หลักสูตรนานาชาติ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์)	9	6
รวม	150	100
ความต้องการวิธีการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาเอก		
วิธีสอบเพื่อวัดระดับความรู้	54	36
วิธีการสัมภาษณ์เพื่อประเมินพื้นฐานความรู้	51	34
วิธีพิจารณารับเข้าเรียนจากประสบการณ์ทำงาน	45	30
อื่น ๆ	-	-
รวม	150	100
ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรสำหรับการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก		
ไม่แน่ใจ	9	6
100,000-300,000 บาท	66	44
300,001-500,000 บาท	44	29.33
500,001บาท ขึ้นไป	31	20.67
รวม	150	100
ความต้องการการจัดงบประมาณเพื่อการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก		
จ่ายค่าธรรมเนียมเรียกเก็บเหมาจ่ายตลอดหลักสูตร (จ่ายเพียงครั้งเดียว)	12	8
จ่ายค่าธรรมเนียมแบบแบ่งจ่ายเป็นรายภาคการศึกษา	72	48
ต้องการทุนการศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร	52	34.67
ต้องการทุนสำหรับทำวิทยานิพนธ์	14	9.33
อื่น ๆ	-	-
รวม	150	100

4. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจำนวน 3 คน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์พบประเด็นที่หลักสูตรจะต้องคำนึงถึงดังนี้

4.1 แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรว่า หลักสูตรต้องเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งกลุ่มผู้คาดว่าจะเป็นผู้รับในอนาคต และกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตทั้งภาครัฐและเอกชน ว่าต้องการบัณฑิตที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์แบบใด เพื่อจะสามารถออกแบบหลักสูตรที่มีเนื้อหาแต่ละรายวิชาที่จะสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าว และตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ ในการออกแบบรายวิชาจะต้องคำนึงถึงความทันสมัยของเนื้อหาที่สอน โดยผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันระดับโลก และสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเปิดหลักสูตรขึ้นแล้ว จะต้องจัดการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี หรือตามที่ระบบประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนด ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทันสมัยอยู่เสมอ

4.2 ข้อควรพิจารณาในการเปิดหลักสูตรหลังวิกฤติโควิด-19

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า การศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกนั้น เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มเติมความรู้ในแขนงใดแขนงหนึ่งอย่างลึกซึ้ง ผู้เข้ามาศึกษาต่อต้องการเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เพื่อยกระดับตนเอง และยกระดับการทำงานในอนาคต ผู้เรียนจะต้องทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจ ตลอดจนเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ผู้จะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกจึงเป็นกลุ่มที่มีความต้องการเฉพาะ และมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทซึ่งมีผู้ต้องการศึกษามากกว่า เมื่อเกิดวิกฤติสถานการณ์โควิด-19 แนวโน้มคนที่จะมาสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกจะยิ่งลดน้อยลง หลักสูตรจึงต้องทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างถ่องแท้ และเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เพื่อรับมือกับวิถีปฏิบัติใหม่ (new normal) ทั้งการเตรียมความพร้อมด้านผู้สอน อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ ตลอดจนบุคลากรฝ่ายสนับสนุนวิชาการ เพื่อหลักสูตรจะสามารถออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม และเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากที่ใดก็ได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนอีกต่อไป

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาค้นคว้าความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล จากกลุ่มเป้าหมายผู้ที่กำลังศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และสาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งคาดว่าจะเป็นผู้ที่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม จำนวน 150 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 72.67 ซึ่งเป็นค่าที่ค่อนข้างสูงสอดคล้องกับการศึกษาของ Niramol, Chumrukas, & Sae-tae (2017) ที่ศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษาที่ศึกษาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง บุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขานี้ ส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกถึงร้อยละ 78.17 นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังแสดงความคิดเห็นว่าอยากให้หลักสูตรเปิดสอนระดับปริญญาเอก เพราะหลักสูตรปริญญาเอกทางด้านภาษาและวัฒนธรรมในประเทศไทยมีน้อยมาก หากหลักสูตรเปิดการเรียนการสอนก็จะเป็ทางเลือกที่ดีให้กับผู้สนใจ

2. เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้อาจไม่สามารถศึกษาต่อระดับปริญญาเอกได้นั้น จากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ที่ไม่สามารถศึกษาต่อระดับปริญญาเอกส่วนใหญ่ขาดความพร้อมด้านทุนทรัพย์ มีจำนวนสูงสุด จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36 สอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามว่าต้องการให้หลักสูตรจัดสรรทุนสำหรับศึกษาต่อระดับปริญญาเอกโดยควรมีการให้ทุนมากกว่า 1 ทุนให้สอดคล้องกับจำนวนรอบที่จะเปิดรับสมัครนักศึกษาในแต่ละปี

3. ผู้ตอบแบบสอบถามให้เหตุผลในการจะเลือกศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกโดยคิดว่าการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกเป็นการเพิ่มพูนวิทยฐานะ ร้อยละ 40.67 เป็นการเพิ่มความก้าวหน้าในวิชาชีพ ร้อยละ 35.33 สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ที่บุคคลต้องการความภาคภูมิใจ ความก้าวหน้า และประสบความสำเร็จในชีวิตตลอดจนได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Janha & Prabaripai (2015) ที่พบว่า การสำเร็จการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจะเป็นการยกระดับฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของตนเองให้สูงขึ้นได้

4. ในส่วนของความต้องการด้านการบริหารหลักสูตร เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้เปิดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรภาคพิเศษ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์) จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 29.33 และต้องการให้เปิดหลักสูตรภาคพิเศษ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 16 รวมมีผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องการให้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรภาคพิเศษทั้งสองแผนการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.33 ขณะที่ผู้ต้องการให้เปิดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรภาคปกติ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์) จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และต้องการให้เปิดหลักสูตรภาคปกติ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 12 รวมมีผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องการให้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรภาคปกติในวัน-เวลาราชการทั้งสองแผนการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 38.67

จะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สนใจศึกษาต่อในหลักสูตรภาคพิเศษมีมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำงานแล้ว จึงไม่สะดวกที่จะศึกษาต่อในวัน-เวลาราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Niramol Chumrukas & Sae-tae (2017) ที่พบว่า ผู้ที่ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณส่วนใหญ่ต้องการรูปแบบการจัดช่วงเวลาการเรียนการสอนภาคพิเศษ วันหยุดราชการ (เสาร์-อาทิตย์) ตั้งแต่ 08.30-17.30 น. ร้อยละ 88.38 โดยต้องการแบบแผนการศึกษาที่มีการทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชา เป็นจำนวนถึงร้อยละ 90.52 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ

Suwan & Jamnongnart (2011) ที่ศึกษาความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันตก พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการศึกษาต่อคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ในระดับปริญญาเอก มีความต้องการให้จัดการศึกษานอกเวลาราชการ ในวันเสาร์ – อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 57.5 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pleumsamran (2010) ที่ศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาดุขฎิบัณฑิต คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ต้องการให้จัดการศึกษาในวันเสาร์-อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 57.29 ดังนั้นหากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ต้องการจะเปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมก็ควรจะต้องพิจารณาเลือกช่วงเวลาจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนด้วย

5. ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้หลักสูตรคิดค่าธรรมเนียมการศึกษาแบบแบ่งจ่ายเป็นรายภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48 และต้องการทุนการศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 34.67 โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะว่าอยากให้มีมหาวิทยาลัยมหิดลสนับสนุนทุนในการทำวิจัยทั้งในไทยและต่างประเทศให้นักศึกษามากขึ้นด้วย จะเห็นได้ว่าการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูงนั้นมีค่าใช้จ่ายสูง ฉะนั้นการพิจารณาสนับสนุนทุนการศึกษาสำหรับผู้ศึกษาต่อทั้งทุนการศึกษาแบบเป็นค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร และทุนสำหรับทำวิจัยจึงเป็นสิ่งจำเป็น

5. จากการศึกษาในส่วนของความต้องการรูปแบบหลักสูตรปริญญาเอก ผู้วิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรภาคปกติ แบบศึกษาทั้งรายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสอบถามว่า ต้องการให้สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย เปิดหลักสูตรปริญญาเอกที่ไม่ใช่หลักสูตรนานาชาติ เนื่องจากปัจจุบันสถาบันฯ จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอก สาขาพหุวัฒนธรรมศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรนานาชาติ จึงต้องการให้มีการเปิดหลักสูตรด้านภาษาและวัฒนธรรมเป็นภาษาไทยเพื่อเปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษน้อยกว่าได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อเพื่อพัฒนาตนเองและยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวต่อไป และมองว่าผู้เรียนในสาขาวิชาด้านภาษาและวัฒนธรรมควรมีโอกาสต่อยอดศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงาน ให้เกิดประโยชน์ในลักษณะที่สามารถจับต้องได้จริงและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้มากขึ้นด้วย

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า หากหลักสูตรภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ต้องการจะจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ก็จำเป็นจะต้องมีการวางแผนทางในการพัฒนาหลักสูตร ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน กล่าวคือ จะต้องออกแบบหลักสูตร ให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันได้ โดยควรมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรใหม่อย่างต่อเนื่องทุกช่องทางโดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านทางช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมหิดล เว็บไซต์ของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย กลุ่มไลน์และอีเมลศิษย์เก่าสถาบันฯ เป็นต้น

6. นอกจากเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อนำความเห็นมาประกอบกับการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอกด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นว่า การเปิดหลักสูตรปริญญาเอกโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังเกิดวิกฤติสถานการณ์โควิด-19 นั้นเป็นเรื่องที่ทำนายเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีแนวโน้มที่คนจะสมัครเข้าศึกษาต่อน้อยลง หากต้องการจะเปิดหลักสูตรใหม่จะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้จึงจะสามารถออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ โดยวิกฤติโควิด-19 ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (disruption) ทั่วโลก ผู้คนต่างต้องปรับตัวเพื่อรับวิถีปฏิบัติใหม่ (new normal) ซึ่งส่งผลกระทบในทุกด้าน การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมจะมีความเปลี่ยนแปลงจากเดิม ผู้คนจะต้องเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน มีความเอื้ออาทร และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ มากขึ้น ในด้านของเทคโนโลยีการสื่อสารก็จะถูกนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้คนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้ในการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร ติดต่อกับคนที่อยู่ห่างไกล ใช้เพื่อความบันเทิง การศึกษาออนไลน์ คนในทุกช่วงวัยจำเป็นต้องเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากเป็นผู้รับสารแล้ว บุคคลยังสามารถเป็นผู้ส่งสารผ่านการสร้างช่องทางการสื่อสารออนไลน์ ตลอดจนสามารถเลือกสร้างเนื้อหา (content) ใหม่ ๆ ตามความสนใจเฉพาะกลุ่มได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดวิกฤติไปทั่วโลกเช่นโควิด-19 นี้ มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ดังนั้น ผู้คนในสังคมจึงจะต้องเตรียมตนเองให้มีคุณสมบัติพร้อมที่จะรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น โดยมองว่าคนในศตวรรษที่ 21 ควรจะเป็นผู้ที่สามารถยอมรับและมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในเรื่องที่เกิดขึ้น สามารถเผชิญและจัดการกับความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคม เป็นคนมองโลกกว้าง สามารถมองเห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็มองเห็นถึงความเชื่อมโยงกันในแต่ละวัฒนธรรม มองเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน เห็นทางเลือกใหม่ ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ เปิดรับและกล้าลงมือทำสิ่งใหม่ ๆ สามารถแสวงหาข้อมูลความรู้ เรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจกับสถานการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและเป็นผู้รู้รอบในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาตนเองอยู่เสมอผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า หากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ต้องการจะเปิดหลักสูตรปริญญาเอกด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม หลักสูตรดังกล่าวจะต้องสร้างบัณฑิตให้มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น ผ่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสร้างความเป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านผ่านการเรียนรู้กรณีศึกษาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลกโดยใช้ความสนใจของผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง (student-centered learning) อีกทั้งหลักสูตรจะต้องสร้างสรรค์วิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากการเรียนออนไลน์หรือการเรียนออนไลน์ทำไม่ได้ เพื่อสร้างจุดขายของตนเองให้ชัดเจน จึงจะดึงดูดให้มีผู้มาสมัครเรียนเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยข้างต้น หลักสูตรสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการตัดสินใจวางแผนการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมให้ตรงกับความต้องการของผู้

ประสงค์จะศึกษาต่อในช่วงหลังวิกฤติโควิด-19 เช่น มีการพิจารณาให้ทุนการศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียน หรือการทำวิจัยให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เช่น กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มดังกล่าวเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างรอบด้านมากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาแรงจูงใจที่ทำให้นักศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถออกแบบหลักสูตรปริญญาเอกที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน และตรงกับความต้องการของนักศึกษาในอนาคตต่อไป

References

- Arar, K., Abramovitz, R., Bar-Yishay, H., & Notzer, N. (2017). Academic choices and motivation: Diverse groups in Israel. *Journal of Further and Higher Education*, 41(5), 642–656. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/0309877X.2016.1159291>
- Bock, D. E., Poole, S. M., & Joseph, M. (2014). Does branding impact student recruitment: A critical evaluation. *Journal of Marketing for Higher Education*, 24(1), 11–21. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/08841241.2014.908454>
- Buajeen, A., Boonsri, N., Tantatsanawong, P., Paiwithayasiritham, C., & Nilvisase, S. (2017). radap patchai thī song phon tō raya wēlā kān samret kānsuksā khōng naksuksā radap bandit suksā Mahāwitthayaīlai Sinlapākōṅ [The level of factors which affect the duration of the study for graduate students, Silpakorn University]. *Veridian E-Journal Silpakorn University*. 10(3), 1489- 1502.
- Bureau of Standards and Evaluation for Higher Education, Office of the Higher Education Commission, Ministry of Education. (2017). *keṅ mātrathān laksūt Radap ‘udomsuksā PhōSō sōṅṅphanhārōihasippǣt læ keṅ mātrathān thī kiēokhōṅ* [Standard Criteria for Thai Higher Education Curriculum 2015 and Related Standards]. Bangkok: Wongsawang Publishing and Printing Company Limited.
- Chewchankaset, A. (2008). *hēt chūngchāi nai kān khao suksā tō radap banditsuksā khōng naksuksā radap parinya thō khana theknōloyi sarasonthēt mahāwitthayaīlai theknōloyi phra chōṅklao Thonburi* [Inspirational Factors in Continuing Graduate Studies of the Master's Degree Students at School of Information Technology, King Mongkut's University of Technology Thonburi]. Thesis in Master of Education, Srinakharinwirot University.

- Dao, M. T. N., & Thorpe, A. (2015). What factors influence Vietnamese students' choice of university? **International Journal of Educational Management**, 29(5), 666–681. Retrieved from <http://doi.org/10.1108/IJEM-08-2014-0110>
- Dholakia, R. R., & Acciardo, L. A. (2014). Branding a state university: Doing it right. **Journal of Marketing for Higher Education**, 24(1), 144–163. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/08841241.2014.916775>
- Diakomihalis, M., Hyz, A., & Gikas, G. (2015). Factors influencing the accounting and finance undergraduate department choice in Greece. **International Journal of Education Economics and Development**, 6(3), 220–235. Retrieved from <http://doi.org/10.1504/IJEED.2015.073160>
- Janha, P., & Prabaripai, A. (2015). patchai thī mī phon tō khwām tōngkān suksā tō radap parinya thō thī mahāwitthayālai kasetsāt [Factors Affecting the Needs for Master's Degree Studies at Kasetsart University]. **Veridian E-Journal Silpakorn University**, 8(1). 291-318.
- Kularattanak, L. (2004). kānsuksā prasopkān nai mahāwitthayālai khōng nisit Čhulālongkōnmahāwitthayālai tam kānraprū khōng nisit [Study of University Experiences of Chulalongkorn University Students According to Students' Perceptions]. (Thesis in M.Ed. (Higher education), Chulalongkorn University).
- Lau, M. M. Y. (2016). Effects of 8Ps of services marketing on student selection of self-financing sub-degree programmes in Hong Kong. **International Journal of Educational Management**, 30(3), 386–402. Retrieved from <http://doi.org/10.1108/IJEM-01-2014-0005>
- Niramol, K., Chumrukas, C., & Sae-tae, K. (2017). “khwām tōngkān suksā tō laksūt parinya ‘ēk sākha wichā theknōlōyī læ sūsān kānsuksā Khana Suksāsāt mahāwitthayālai thaksin” [Need of Pursuing Doctoral Degree in Education Technology and Communication Faculty of Education, Thaksin University]. **Journal of Thaksin University Library**, 6(1), 164-193.
- Obermeit, K. (2012). Students' choice of universities in Germany: structure, factors and information sources used. **Journal of Marketing for Higher Education**, 22(2), 206–230. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/08841241.2012.737870>
- Peruta, A., & Shields, A. B. (2017). Social media in higher education: understanding how colleges and universities use Facebook. **Journal of Marketing for Higher Education**, 27(1), 131–143. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/08841241.2016.1212451>

- Pleumsamran, T. (2010). **khwām̄tōṅkān̄ suksā̄ tō̄ laksut̄ kānsuksā̄ dutsatī̄ bandit khana phalasuksā̄ mahāwittḥayalai sī̄ nakharinthōṅwirot̄** [Needs to study in doctoral level, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University]. Department of Physical Education, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University.
- Rungfamaj, K. (2018). **Marketing Approach for Higher Education Institutions: the Perspective of Students from the Field of Tourism and Hospitality**. Retrieved from <http://doi.org/10.13140/RG.2.2.12151.52649>.
- Saiti, A., Papa, R., & Brown, R. (2017). Postgraduate students' factors on program choice and expectation. **Journal of Applied Research in Higher Education**, 9(3), 407–423. Retrieved from <http://doi.org/10.1108/JARHE-06-2016-0040>
- Suwan, S., & Jamnongnart, J. (2011). **khwām̄tōṅkān̄ suksā̄ tō̄ nai radap bandit ukṣā̄ khōṅg khrū læ bukkhalākōṅ thāṅkān̄ suksā̄ nai phūnthī̄ phāk̄ tawantok** [Upper Level Study Requirement in Graduated Level of Teacher and Educational Personnel in the Western Part of Thailand]. Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus.
- Verghese, A., & Kamalanabhan, T. J. (2015). Attributes influencing information search for college choice: An exploratory study. **International Journal of Business Innovation and Research**, 9(1), 34–51. Retrieved from <http://doi.org/10.1504/IJBIR.2015.065952>
- Watkins, B. A., & Gonzenbach, W. J. (2013). Assessing university brand personality through logos: an analysis of the use of academics and athletics in university branding. **Journal of Marketing for Higher Education**, 23(1), 15-33. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/08841241.2013.805709>
- Yu, P. (2018). The stratification of higher education in the USA and Taiwan: a comparative analysis of students' college-choice outcomes. **Compare**, 49(5), 700-722. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/03057925.2018.1448971>

คุณลักษณะของ “ตัวพระ” ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์

CHARACTERISTICS OF THE “TUA PHRA” IN THE PERFORMANCE OF KHON IN RAMAKIAN

นเรรัตน์ พินิจนสาร
Nareerat Phinitthanasarn

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี
Faculty of Fine and Applied Arts, Thammasat University, Pathum Thani
E-mail: pnareerat9@gmail.com

Received: June 13, 2020
Revised: February 25, 2021
Accepted: February 25, 2021

บทคัดย่อ

“ตัวพระ” ในการแสดงโขน หมายถึง ตัวละครผู้ชายที่ปรากฏในเรื่อง รามเกียรติ์ มักเป็นตัวละครหลักที่อยู่ในฐานะเทพเจ้า กษัตริย์ และฤๅษี เช่น พระอิศวร พระนารายณ์ พระราม พระลักษมณ์ ฤๅษีชนก เป็นต้น ซึ่งในการแสดงโขนจะแบ่งลักษณะ “ตัวพระ” ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ พระเทพเจ้า พระใหญ่ พระน้อย พระเบ็ดเตล็ดหรือพระระบำ โดยคัดเลือกผู้ที่จะมาแสดงเป็น “ตัวพระ” ในบทบาทต่าง ๆ นั้น จากสรีระทางกายภาพ รูปร่าง และรูปทรงใบหน้า ประกอบกับทักษะในการรำรำที่ต้องสามารถแสดงลีลาท่าร่ายรำให้ถึงความสง่างาม งามอง และน่าเกรงขาม อยู่ในท่าที่อีกด้วย คุณลักษณะของ “ตัวพระ” ในโขนยังแสดงถึงความสัมพันธ์จากการถอดแบบความงามในอุดมคติจากภาพจิตรกรรมไทยที่แสดงลักษณะให้เป็นที่ประจักษ์ในมิติของหัวโขน ซึ่งต่อมาแม้ว่า “ตัวพระ” ไม่ต้องสวมหัวโขนเหมือนอย่างในอดีตแล้วก็ตาม แต่ยังคงให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของรูปทรงใบหน้าและการแต่งหน้าของผู้แสดงตัวพระเพื่อคงไว้ซึ่งความงามตามอุดมคติเช่นเดิม การแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ ของไทยนั้นโดยเรื่องราวได้ให้ความสำคัญกับ “ตัวพระ” เป็นอย่างมากและหากพิจารณาจะเห็นว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคุณลักษณะของ “ตัวพระ” ยังคงเป็นเช่นเดิมซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองความงามทางสุนทรียะทางสังคมอีกด้วย

คำสำคัญ

ตัวพระ คุณลักษณะของตัวพระ โขน รามเกียรติ์

ABSTRACT

In the performance of Khon in Ramakian, "Tua Phra" are generally the divine, monarch, and hermit such as Shiva, Narayana, Rama, Lakshman, Janaka hermit etc. Khon shows are divided into 4 groups of "Tua Phra": Phra Theppachao (God), Phra Yui,

Phra Noi, Phra Bedteld or Phra Rabum. The selected to "Tua Phra" in their respective roles based on their physical body and face shape. In addition to the skill of dancing that must be able to show elegance, validity and awe in the attitude as well. The character of "Tua Phra" in Khon also shows the relationship from the imitation of the ideological beauty from the Thai painting which is evident in the dimension of the mask. Although "The Phra" not having to wear a mask like in the past but still emphasizes the features of the face shape and makeup of "Tua Phra" in order to maintain the ideal beauty as before. The Khon performance of the Ramakian has focus on to the character of "Tua Phra" reflecting the aesthetic aspect of society.

Keywords

Tua Phra, Characteristics of the Tua Phra, Khon, Ramakian

บทนำ

การแสดงโขนของไทย เรื่อง รามเกียรติ์ ได้มีการแบ่งประเภทของตัวละครตามบุคลิกลักษณะ ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ตัวพระ ตัวนาง ตัวยักษ์ และตัวลิง โดย “ตัวพระ” มักเป็นตัวละครหลักในเรื่อง เช่น พระอิศวร พระนารายณ์ พระราม พระลักษมณ์ พระพรต พระสัตรุด เป็นต้น โดยจะแบ่งประเภทของตัวพระออกเป็น 4 กลุ่ม คือ พระเทพเจ้า พระใหญ่ พระน้อย พระเบ็ดเตล็ดหรือพระระบำ ซึ่งลักษณะการแสดงโขนของไทยนั้น ผู้ที่จะรับบทบาทตัวละครที่เป็น “ตัวพระ” นี้ ต้องได้รับการคัดเลือกจากครูผู้สอนเพื่อให้ได้ผู้แสดงที่มีบุคลิกลักษณะใกล้เคียงกับตัวละครตามจินตนาการและบทประพันธ์ให้ได้มากที่สุด ก่อนที่ผู้แสดงจะได้รับการฝึกปฏิบัติลีลาท่าทางนาฏศิลป์จากครูผู้สอน เพื่อให้มีทักษะทางการแสดงและสามารถรำจำได้อย่างงดงาม ในอดีตการแสดงโขนของไทยนั้นผู้แสดงจะต้องสวมหัวโขนทุกตัวละคร แต่ในปัจจุบันการสวมหัวโขนจะใช้กับตัวละครยักษ์และลิงเท่านั้น ส่วนตัวละครพระและนางผู้แสดงจะเปิดหน้าและสวมใส่ศิราภรณ์ ด้วยเหตุนี้ผู้แสดง “ตัวพระ” นอกจากจะต้องเป็นผู้มีรูปร่างที่สมส่วนแล้ว จึงยังต้องเป็นผู้ที่มีรูปทรงใบหน้าทั้งงดงามและเข้ารูปรับกับการสวมใส่ทิวาอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การแสดงโขนเป็นที่ประทับใจประทับใจผู้ที่ได้รับชมให้สมกับเป็นเอกลักษณ์ทางการแสดงประจำชาติ

คุณลักษณะ “ตัวพระ” ที่มีความสัมพันธ์ในวรรณกรรม เรื่อง รามเกียรติ์

รามเกียรติ์เป็นวรรณกรรมของไทยที่ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมของอินเดียเรื่องรามายณะ ตามความหมายของรามเกียรติ์นั้น แปลว่า เกียรติของพระราม หรือการเทิดพระเกียรติของพระราม กษัตริย์ผู้ทรงคุณธรรมและเก่งกล้าสามารถปราบอธรรมลงได้อย่างราบคาบ วรรณกรรมเรื่อง รามเกียรติ์ปรากฏตามหลักฐานว่าถูกนำมาเป็นบทละครสำหรับการแสดงโขนมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ตอนต้น รามเกียรติ์ฉบับที่สมบูรณ์ที่สุดได้เกิดขึ้นในสมัยต้นรัตนโกสินทร์จากบทพระราชนิพนธ์ของ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) และได้ถูกนำมาปรับเพื่อให้เป็น บทละครที่เหมาะสมสำหรับการแสดงโขนยิ่งขึ้นในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) และในสมัยรัชกาลอื่น ๆ อีกหลายครั้งต่อมา โดยในวรรณกรรมบทละคร เรื่องรามเกียรติ์

นั่น ผู้ประพันธ์ได้พรรณนาให้เห็นถึงความงามของคุณลักษณะของตัวละคร “ตัวพระ” ให้ปรากฏในบทละครบางตอน เช่น ตอน พระรามยกศรถึงอภิเชกกับนางสีดา ที่กล่าวถึงพระชนกครั้งเมื่อพบพระรามกับพระลักษมณ์ในครั้งแรก และได้กล่าวถึงความสง่างามของพระรามและพระลักษมณ์ ไว้ดังนี้

“เมื่อนั้น	ท้าวชนกจักรวรรดิราชา
ได้ฟังพระมหาสิทธิธา	ผ่านฟ้าตะลึงทั้งอินทรี
นึ่งนิกตริกไปเป็นครู	แล้วพิศดูพี่น้องสองศรี
งามดั่งดวงแก้วมณี	รัศมีพรรณรายคล้ายกัน
อันเชษฐาซึ่งชื่อว่ารามศ	งามดั่งเทเวศร์ในสรวงสวรรค์
แม่นคู่กับสีดาวิลาวัณย์	ดั่งพระจันทร์เคียงดวงสุริยา”

(Vajirayana, 2020)

หรือในรามเกียรติ์ ตอน ที่นางสำนักขาได้พบกับพระรามทำให้เกิดความหลงใหลในรูปโฉมที่งดงามของพระราม และได้บรรยายถึงความงามของพระราม ไว้ดังนี้

เมื่อนั้น	ฝ่ายนวลนางสำนักขา
แลไปเห็นพระจักรา	รูปทรงโสภณาอำไพ
พินิจพิศทั่วทั้งองค์	มีความพิศวงสงสัย
จะว่าพระอิศวรเรื่องชัย	ก็ไม่มีสังวาลนาดี
จะว่าพระนารายณ์ฤทธิรอน	ก็ไม่เห็นพระกรเป็นสี่
จะว่าท้าวธาดาธิบดี	เหตุใดไม่มีเป็นสี่พักตร์
แม่นจะว่าท้าวหสนันย์	ไยจึงไม่ทรงวิเชียรจักร
จะว่าพระสุริยาวรารักษ์	ก็จักรถอยอยู่ในเมฆา
ครั้นจะว่าองค์พระจันทร์	ก็ผิดที่จะจรจากเวหา
ชะรอยจักรพรรดิพิษตรา	มละสมบัติมาเป็นโยคี
ยิ่งพิศยิ่งพิศวาสกลุ่ม	รสรักริงรุ่มดั่งเพลิงจี
อกใจไม่เป็นสมประดี	อสุรีคลังเคลิ้มวิญญาณา

(Vajirayana, 2020)

จากบทประพันธ์จะเห็นได้ว่ามักจะมีการเปรียบเทียบลักษณะความสง่างามของมนุษย์กับเทพเจ้า ด้วยในคติความเชื่อของไทยนั้น “เทพเจ้า” หรือ “เทวดา” จะเป็นผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม ทั้งมีรัศมีผุดผ่องตามลักษณะของผู้ที่มีบุญบารมีและแสดงถึงคุณธรรมความดีของผู้นั้น ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะปรากฏให้เห็นในมนุษย์เพียงไม่กี่คน จึงเรียกได้ว่าเป็นลักษณะความงามตามจินตนาการที่ถูกสร้างขึ้นตามบทประพันธ์ และเมื่อได้มีการนำบทประพันธ์นั้นมาเป็นบทละครสำหรับการแสดงจึงต้องคัดสรรผู้แสดงให้มีคุณลักษณะที่เหมือนหรือใกล้เคียงตามบทประพันธ์ให้ได้มากที่สุด

ไพฑูรย์ เข้มแข็ง (Kemkang, 2018) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ และผู้ที่ได้รับบทบาทพระรามในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ของไทยได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยยกตัวอย่างลักษณะของตัวพระในบทพระรามว่า

หากจะยกตัวอย่างในเรื่องนี้ ดังเช่นตัวละครเอกในเรื่อง คือ พระรามซึ่งเป็นพระนารายณ์อวตารในเรื่องรามเกียรติ์นั้น เป็นการอวตารของเทพเจ้าเพื่อมาปราบยักษ์เรียกได้ว่าเป็นเทพเจ้าในร่างมนุษย์ ดังนั้นจึงมีรูปร่างลักษณะที่มีความงดงามเหนือกว่าบุรุษทั้งหลาย ซึ่งตามคติของไทยผู้ที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเทพเจ้าย่อมต้องมีรูปร่างลักษณะที่งดงามกว่ามนุษย์ทั่วไป การคัดเลือกนักแสดงจึงมีความสำคัญยิ่งที่จะต้องได้ผู้แสดงที่มีความเหมาะสมทั้งทางด้านร่างกาย และทักษะทางการแสดงเพื่อให้การแสดงนั้นมีความสมบูรณ์มากที่สุด และเป็นการสร้างจินตนาการให้กับผู้ชมตามบทประพันธ์ที่บรรยายไว้ (Kemkang, 2018)

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะผู้แสดงตัวพระกับตัวละครในวรรณกรรมยังแสดงออกให้เห็นจากลีลาท่าทางนาฏศิลป์ ทั้งลักษณะการพูดและการเคลื่อนไหวร่างกายสะท้อนถึงความเชื่อและมโนภาพที่ถูกสร้างขึ้นจากบทประพันธ์ ดังที่ ศุภชัย จันทรสุวรรณ (Chansuwan, 2004) นาฏศิลป์ผู้เชี่ยวชาญทางการแสดงโขน ได้อธิบายไว้ว่า

ภาพรวมของเทพที่ปรากฏในตัวละครรามเกียรติ์ย่อมมีส่วนที่สัมพันธ์ถึงการออกลีลาท่าทางนาฏศิลป์ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งมองเห็นได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะการพูด (พากษ์) ของตัวพระจะใช้น้ำเสียงนุ่มนวลสมกับความละมุนละไมบนสีพระพักตร์ ท่าที่ถ่ายทอดคำพูดจึงจะต้องนุ่มนวลสงบนิ่งรู้จักควบคุมอารมณ์ให้ดีใจ เสียใจ หรือโกรธจนออกทางกิริยาท่าร่ามากเกินไป
2. ลักษณะการเคลื่อนไหวร่างกายของตัวพระจะต้องสอดคล้องกับรูปร่างเนื่องจากช่วงแขน ขา มิได้มีกล้ามเนื้อแสดงถึงความบึกบึนแข็งแรง การเคลื่อนไหวจึงไม่ต้องรีบร้อนปราดเปรียว ความกลมกลึงของรูปทรงองค์เอวจะแสดงให้เห็นลักษณะการยืน เดิน นั่ง นอน ด้วยท่วงท่าสุภาพนมนวล ไม่แข็งขำ จนดูเหมือนคนเกียจคร้านหรือหลุกหลิกจนดูเหมือนคนกระตือรือร้น แต่หากท่าทางกิริยาในทุกอิริยาบถล้วนต้องสะท้อนออกมาจากบุคลิกลักษณะทำให้รู้อุปนิสัยจากภายใน ดังนั้นการออกลีลาท่าทางของโขนตัวพระต้องออกจากลักษณะของเทพที่ปรากฏในสายตาและความรู้สึกโดยดูจากภาพและมโนภาพซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของความเชื่อด้วย (Chansuwan, 2004)

จึงจะเห็นว่า คุณลักษณะ “ตัวพระ” ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์นั้น มีความสัมพันธ์กับบทบาทเทพเจ้าและกษัตริย์ตามในบทละคร ที่ผู้แสดงจะต้องสวมบทบาทตามบุคลิกลักษณะของตัวละคร “ตัวพระ” แต่ละประเภท และผู้แสดงนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเบื้องต้นทางสรีระและ

รูปทรงใบหน้าทีใกล้เคียงตามบทประพันธ์ให้ได้มากที่สุด ซึ่งคุณลักษณะอันเฉพาะตามคติความงามแบบไทยนี้ ก็ไม่ได้ปรากฏให้เห็นเพียงแต่การแสดงเท่านั้น แต่ยังปรากฏในงานศิลปะแขนงอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องรามเกียรติ์อีกด้วย

คุณลักษณะของ “ตัวพระ” ที่มีความสัมพันธ์กับภาพจิตรกรรม

คุณลักษณะของ “ตัวพระ” ในโขนเรื่องรามเกียรติ์นั้น เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับภาพเขียนจิตรกรรมไทยที่ปรากฏชัดเจน คือ ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์บริเวณระเบียงคตรอบพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งถูกสร้างขึ้นตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีทั้งสิ้น 178 ห้อง ซึ่งได้แสดงตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบบริบูรณ์ ตามลักษณะการเขียนลายไทยนั้นช่างไทยแต่โบราณได้แบ่งหมวดหมู่การเขียนลายออกเป็น 4 หมวด ได้แก่ หมวดกระหนก หมวดนารี หมวดกระบี่ และหมวดคชเช หรือที่เรียกรวมกันว่า กระหนก นาง ช่าง ลิง โดยในการเขียนหน้ามนุษย์ เทวดา นางฟ้า ตัวพระและตัวนาง จะจัดอยู่ในหมวดนารี ความหมายคำว่า “นารี” ในงานศิลปะไทยนั้น หมายถึง การเขียนภาพคน ได้แก่ ชาย (ตัวพระ) หญิง (ตัวนาง) และเทวดา โดยใช้ชื่อ “นารี” เป็นชื่อหมวด กำหนดลักษณะการเขียนภาพไว้ 3 ด้าน คือ หน้าอัดหรือหน้าตรง หน้าข้าง และหน้าเพลหรือหน้าเฉียง (เอียง 45 องศา)



ภาพที่ 1 การวาดภาพ “ตัวพระ” ในหมวดนารี

ที่มา: Son Suphan (2007)

การเขียนลายไทยลักษณะ “ตัวพระ” นั้น มักแสดงถึงรูปหน้าโครงสร้างใบหน้ายาวรูปไข่ จมูกโด่งเป็นสัน ปลายจมูกยาวแหลม รูปตาวาวเรียวยาว ดวงตากกลมโต และปากรูปกระจับ ส่วนรูปร่างนั้นจะมีลักษณะที่ดูสมส่วนแต่แสดงถึงความอ่อนแอตามลักษณะการวาดภาพลายไทยที่เน้นภาพความงามในจินตนาการมากกว่าความเป็นจริง ทำให้การแสดงท่าทางของ “ตัวพระ” ในภาพวาดบางท่าทางนั้นไม่อาจทำตามในความเป็นจริงได้ ในเรื่องนี้ วิโรจน์ กล่อมมานพ (Klommanop, 2019) อาจารย์สอนศิลปะไทย วิทยาลัยช่างศิลป์ลาดกระบัง ได้อธิบายไว้ว่า

หากเปรียบเทียบลักษณะของตัวพระในการเขียนลายไทยกับลักษณะของ
คนจริง ๆ นั้น ก็มีบางประการที่ใกล้เคียงกันอยู่ เช่น ในการเขียนรูปพระรามนั้น
จะเน้นให้ภาพนั้นดูมีความงามสง่า ใบหน้างดงาม ถ้าเป็นคนจริงก็ต้องเป็นบุคคล
ที่เรียกได้ว่ามีหน้าตาหล่อเหลา สะอาดสะอาด รูปร่างสูงโปร่ง แลดูสะอาด
อ่อน เพราะช่างเขียนดูตามแบบนักแสดงรำในสมัยก่อนที่มาจากผู้หญิงแสดง
ละครใน แม้ว่าตัวละครจะเป็นนักรบ แต่พระรามในรามเกียรติ์ของไทยนั้น การ
รบไม่ใช่ชนะด้วยร่างกายแต่เป็นการชนะด้วยอาวุธวิเศษ รูปร่างจึงไม่จำเป็นต้อง
ดูกำยำ แต่แสดงถึงรูปร่างที่มีความบอบบางคล่องแคล่ว เพราะบางท่าทางแสดง
ถึงการรบที่ตัวพระต้องไปยืนบนตัวยักษ์ (Klommanop, 2019)



ภาพที่ 2 พระรามรบทศกัณฐ์ ภาพจิตรกรรมในพระอุโบสถวัดสุทัศน์
ที่มา: Ruean Thai (2009)

จากคำอธิบายของ วิโรจน์ กล่อมมานพ จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าช่างเขียนภาพจิตรกรรมใน
สมัยก่อนนั้นนอกจากจะเขียนลักษณะของ “ตัวพระ” ในเรื่องรามเกียรติ์จากจินตนาการตามบท
ประพันธ์แล้ว อาจจะนำลักษณะของ “ตัวพระ” จากลักษณะผู้แสดงโขนและละครมาเป็นต้นแบบใน
การวาดภาพด้วย ในเรื่องเดียวกันนี้ รุ่งวิทย์ ลัคณาทิน (Luckanatin, 2020) ได้กล่าวว่า

ลักษณะภาพตัวพระในลายไทยจะเป็นการเขียนใน 3 แบบ คือ ด้านหน้า
ด้านข้าง และด้านเฉียง โดยเฉพาะลักษณะของการเขียนใบหน้า แต่หากเป็น
ลำตัวจะเขียนด้านหน้า หรือด้านเฉียง ส่วนเท่านั้นจะเป็นด้านข้างเพียงอย่าง
เดียว ในการเขียนลักษณะใบหน้า รูปร่าง ท่าทาง และการแต่งกาย น่าจะเป็น
การนำแบบอย่างมาจากการแสดงในสมัยก่อน เพราะหากจะให้ช่างเขียน
จินตนาการอย่างเดียวคงออกจากความสมจริงไปมาก เพียงแต่ในการเขียนภาพ
นั้นจะต้องอาศัยในเรื่ององค์ประกอบทางศิลปะในการจัดวาง ความสมดุลของ

ภาพด้วย จึงทำให้ในบางครั้งท่าทางของตัวละครที่วาดจึงไม่สามารถทำได้ในความเป็นจริง ส่วนเรื่องสีส่วนหนึ่งก็จะอิงกับสีผิวของตัวละครดังที่ได้มีกล่าวไว้ในวรรณกรรม (Luckanatin, 2020)

จากพรรณนะของ รุ่งวิทย์ ลัคนทิน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของลักษณะการวาดภาพ “ตัวพระ” ในงานจิตรกรรมจากวรรณกรรมที่นอกจากช่างเขียนนั้นจะวาดภาพจากจินตนาการ และจากการสังเกตคุณลักษณะของผู้แสดงในโขนและละครแล้ว ยังต้องคำนึงถึงเรื่องขององค์ประกอบศิลป์ที่ต้องนำมาใช้เป็นหลักการในการวาดภาพอีกด้วย จึงทำให้เกิดลักษณะเฉพาะของการเขียนภาพลายไทยที่เน้นน้ำหนักเส้นโค้งให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวอย่างอ่อนช้อยแต่ในขณะเดียวกันก็แสดงถึงความสง่างามด้วยเส้นที่สะอาดขึ้น โดยในที่นี้จะยกตัวอย่างภาพจิตรกรรมที่แสดงถึงลักษณะ “ตัวพระ” ในรามเกียรติ์ เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังรอบระเบียงพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในภาพตอนที่พระรามกำลังจัดทัพเพื่อออกรบกับฝ่ายทศกัณฐ์



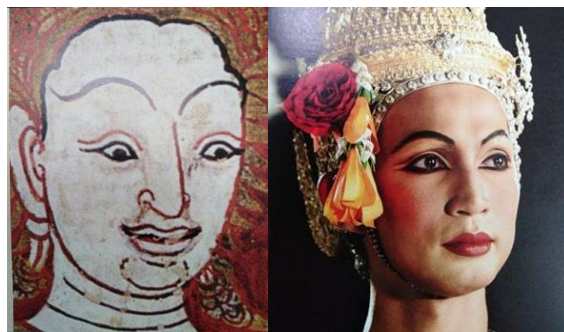
ภาพที่ 3 พระรามยกทัพรบ จิตรกรรมฝาผนังรอบระเบียงพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ที่มา: Author

ส่วนในทางกลับกันก็อาจกล่าวว่าคุณลักษณะของ “ตัวพระ” ในการแสดงโขนหรือละครนั้นเกิดจากการถอดแบบมาจากคุณลักษณะ “ตัวพระ” ในภาพจิตรกรรม โดยใช้หัวโขนเป็นตัวแสดงลักษณะให้เป็นที่ประจักษ์ที่มีมิติมากกว่าภาพในกระดานและผนังซึ่งถอดจากหน้าพระ หน้าเทวดา ในภาพจิตรกรรม ใช้สีและโครงเส้นปรับให้เข้ากับโครงหน้าของคนจริง ผู้แสดงโขนจึงไม่ถูกจำกัดที่วัยหรือความงามของใบหน้าเพราะสามารถสวมหัวโขนเพื่อปิดบังขณะทำการแสดง แต่ยังให้ความสำคัญในคุณลักษณะทางสรีระ การสวมหัวโขนในการแสดงโขนแต่เดิมนั้นใช้กับทุกตัวละครทั้ง ตัวพระ ตัวนาง ตัวยักษ์ และตัวลิง แต่สันนิษฐานว่าเริ่มมีการเปิดหน้าตัวละครพระและนางมาตั้งแต่ช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการผสมผสานระหว่างโขนกับละครใน จึงมีเพียงตัวยักษ์และลิงเท่านั้นที่ยังคงมีการสวมหัวโขนอยู่ โดยตัวพระและตัวนางจะใช้นการสวมศิราภรณ์ที่เรียกว่า “ชฎา” และ “มงกุฎ” แทนการสวมหัวโขน และใช้นการผัดแต่งหน้าให้งดงามขึ้น



ภาพที่ 4 หัวโขนพระราม (ซ้าย) ชฎา (ขวา)
ที่มา: Watthanaphu (2018)

ฉะนั้นหากผู้แสดงมีรูปทรงของศีรษะและใบหน้าที่รับกับการสวมใส่ศิราภรณ์นี้ก็จะทำให้แลดูสวยงามมากขึ้น อีกทั้งสัดส่วนของอวัยวะบนใบหน้าของผู้แสดงทั้ง คิ้ว ตา จมูก และปาก ควรอยู่ในลักษณะที่จัดเรียงได้ตำแหน่ง และไม่พิการ แต่หากมีข้อบกพร่องในบางจุดก็สามารถใช้เทคนิคในการแต่งหน้าปกปิดหรือเสริมให้ดูงามได้เช่นกัน โดยเทคนิคการแต่งหน้าตัวละครในการแสดงโขนนั้นได้มีวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่ช่วงต้นรัตนโกสินทร์ที่เป็นลักษณะการทำใบหน้าขาวให้ความรู้สึกเน้นที่ความเป็นตัวละครมากกว่าความสมจริงเป็นลักษณะการแต่งหน้าเชิงสัญลักษณ์ ต่อมาได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องในแต่ละยุคสมัยโดยลดการทำใบหน้าขาวให้เหลือเพียงใบหน้าवल ส่วนลักษณะการเขียนคิ้ว ขอบตา และขอบปาก ยังคงเน้นที่ความคมชัดและใช้สีเข้ม จนมาถึงในยุคปัจจุบันการแสดงโขนในมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ได้มีการปรับเปลี่ยนเทคนิคการแต่งหน้าให้มีความชัดเจนและเป็นต้นแบบในการแต่งหน้าตัวละครในการแสดงโขนสำหรับเวทีตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ซึ่งมีลักษณะการนำต้นเค้าการแต่งหน้ามาจากภาพจิตรกรรมไทย



ภาพที่ 5 ภาพจิตรกรรมไทย (ซ้าย) และการแต่งหน้าตัวละครในการแสดงโขน มูลนิธิศิลปาชีพฯ (ขวา)
ที่มา: Watlaeiat (2007)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในคุณลักษณะ “ตัวพระ” กับภาพจิตรกรรมที่ยังคงเชื่อมโยงในเรื่องมุมมองคติความงามแบบไทย ที่สะท้อนให้เห็นจากภาพจิตรกรรมสู่

ลักษณะการเขียนลวดลายบนหัวโขนและการใช้เทคนิคการแต่งหน้าที่ยังคงลักษณะความงามแบบเช่นเดิมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

คุณลักษณะ “ตัวพระ” ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์

จากลักษณะความงามตามจินตนาการที่ถูกสร้างขึ้นของบทประพันธ์ ส่งผลถึงการแสดงทำให้เกิดการคัดเลือกผู้แสดง “ตัวพระ” ให้มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับตัวละครที่ถูกกล่าวไว้ในวรรณกรรม และเป็นความงามตามลักษณะเฉพาะในแบบศิลปะไทย ซึ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคุณลักษณะของ “ตัวพระ” ก็ยังคงเป็นเช่นเดิม โดยเปรียบเทียบได้จากคุณลักษณะของผู้แสดง “ตัวพระ” บทพระรามจากการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ในอดีตกับปัจจุบัน ที่ยังคงใช้ผู้แสดงที่มีลักษณะรูปร่างสูงโปร่ง ลำคอระหง ช่วงไหล่กว้าง ท่าทางผึ่งผาย ใบหน้ารูปไข่เรียวยาว เหมือนกัน ดังรูปต่อไปนี้



ภาพที่ 6 อาคม สายาคม ผู้แสดง “ตัวพระ” ในบทพระราม
ที่มา: Sayakom (1982)



ภาพที่ 7 อีระเดช กลิ่นจันทร์ ผู้แสดง “ตัวพระ” ในบทพระราม (ปัจจุบัน)
ที่มา: Siamrath (2019)

จากลักษณะสรีระของผู้แสดง “ตัวพระ” ในโขนเรื่องรามเกียรติ์ที่รับบทบาทเดียวกันทั้งในอดีตและปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงหลักการพิจารณาคัดเลือกผู้แสดงที่ยังคงเป็นไปในลักษณะเช่นเดิม เหตุผลประการหนึ่งอาจเป็นเพราะด้วยการแสดงโขนนั้นยังคงอยู่ในรูปแบบเดิมที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

มากนักโดยเฉพาะในองค์ประกอบการแสดงหลัก นักแสดงซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญจึงยังคงใช้หลักเกณฑ์เดิมในการคัดเลือกตามคุณลักษณะที่ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ

การคัดเลือกผู้แสดง “ตัวพระ” ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ ในเบื้องต้นอาจเป็นการพิจารณาจากคุณลักษณะรูปร่างสรีระทางกายและรูปทรงใบหน้า ที่ผู้แสดงจะต้องเป็นผู้ที่มีใบหน้ารูปไข่ หน้าตาคมคาย ลำคอระหง ไหล่ลาดตรง ช่วงอกกว้าง เอวคอด ขนาดลำตัวเรียว ท่าทางฝั่งผายดูสง่างาม ตลอดจนท่วงทีกิริยาในการร่ายรำตามทักษะของผู้แสดง ดังที่ สุรัตน์ จงดา (Jongda, 2020) ได้อธิบายไว้ว่า

การคัดเลือกตัวพระในการแสดงโขนนั้น ชั้นแรกจะพิจารณาตามลักษณะของตัวละครในเรื่องก่อนแล้วจึงมาพิจารณาตามลักษณะของผู้แสดงที่มียกตัวอย่างเช่น การคัดเลือกผู้แสดงตัวพระในบทพระอิศวร ผู้แสดงต้องเป็นตัวพระที่รูปร่างสูงใหญ่ ดูสง่าและมีความภาคภูมิใจ แสดงถึงความเป็นมหาเทพเมื่อต้องออกฉกนั้บัลลังก์รำเดี่ยวโดยไม่มีตัวพระอื่นนั่งเทียบข้าง หรือคัดเลือกจากลำดับความอาวุโสของผู้แสดง ทั้งนี้พระอิศวรถือว่าเป็นบทสำคัญผู้แสดงตัวพระที่มีอาวุโสมากที่สุดก็สมควรได้รับบทนี้ไป หรือหากเป็นพระนารายณ์ก็อาจจะต้องเป็นผู้แสดงที่ดูหนุ่มกว่า เช่นนี้เป็นต้น (Jongda, 2020)

จากการแบ่งประเภทตัวละคร “ตัวพระ” ตามในวรรณกรรมและการพิจารณาตามคุณลักษณะ “ตัวพระ” ในการแสดงโขน นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. พระเทพเจ้า หมายถึง ตัวละครผู้ชายที่เป็นเทวดา หรือเทพเจ้า ได้แก่ พระอิศวร พระพรหม พระนารายณ์ พระอินทร์ เป็นต้น ตามลักษณะของการแสดงตัวละครมักจะปรากฏในฉากเพียงคนเดียวหรือนั่งบัลลังก์เดี่ยวที่ไม่มีตัวพระอื่นนั่งเทียบข้าง ผู้แสดงจึงควรเป็นผู้ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ ดูท่าที่สง่าภาคภูมิใจ และแสดงถึงพลังอำนาจ แต่เนื่องจากบทตัวพระเทพเจ้านี้เป็นบทที่จัดได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติอีกประการว่าอาจจะคัดเลือกจากความอาวุโสของผู้แสดงตามลำดับ

2. พระใหญ่ หมายถึง ตัวละครผู้ชายที่ได้รับบทหลักในตอนที่แสดง และมีบรรดาศักดิ์สูงกว่าตัวพระอื่น ๆ ในตอนเดียวกันหรือมีศักดิ์เป็นที่ ได้แก่ พระรามและพระพรต ตัวละครมักออกฉากคู่กับพระรอง โดยพระรามจะคู่กับพระลักษมณ์ และพระพรตจะคู่กับพระสัตรุด พระใหญ่ โดยเฉพาะพระรามถือเป็นตัวละครเอกในเรื่อง ผู้แสดงจะต้องมีรูปร่างสูงโปร่ง ไหล่กว้าง ดูสง่าผิวงาม ในที่นี้จำเป็นจะต้องมีความสูงกว่าผู้แสดงในบทพระรอง โดยเฉพาะความสูงจะอยู่ที่ประมาณ 165 - 170 เซนติเมตร มีใบหน้าเรียวรูปไข่ ดูคมเข้ม ทรวดทรงสมส่วน ผิวคล้ำหรือผิวขาวไม่เป็นไร แต่จะต้องแสดงถึงลักษณะความเป็นผู้นำที่โดดเด่นและภาคภูมิใจในตัวเอง

3. พระน้อยหรือพระรอง หมายถึง ตัวละครผู้ชายที่ได้รับบทรองในตอนที่แสดงคู่กับตัวละครหลักและมีบรรดาศักดิ์รองจากพระใหญ่หรือมีศักดิ์เป็นน้อง ได้แก่ พระลักษมณ์และพระสัตรุด ตัวละครมักจะออกฉากคู่กับพระใหญ่ ผู้แสดงพระรองต้องมีรูปร่างสูงโปร่ง ไหล่กว้าง ดูสง่าผิวงาม

เช่นเดียวกับพระใหญ่ แต่รูปร่างที่เล็กกว่าผู้แสดงเป็นพระใหญ่และมีท่วงท่าลีลาการรำรำที่พอง ๆ กันกับผู้แสดงพระใหญ่

4. พระเบ็ดเตล็ดหรือพระระบำ หมายถึง ตัวละครผู้ชายที่ไม่มีบทเจรจาหรือมีเพียงเล็กน้อยในตอนนั้น แต่มีการกล่าวถึงไว้ในบท ได้แก่ ตัวพระที่ถูกกล่าวถึงไว้ในบทแต่ไม่มีบทเจรจาหรือมีเพียงเล็กน้อย หรือเป็นเพียงการแสดงรำหรือระบำแทรกในตอน เช่น เทวดา เทพอำมาตย์ เทพนพเคราะห์ รำเบิกโรง หรือระบำที่แทรกในโขน เป็นต้น ผู้แสดงอาจเป็นผู้ที่มีทักษะและฝีมือในการรำรำงดงาม แต่มีรูปร่างเล็กหรือใหญ่ไปสำหรับบทพระใหญ่หรือพระรอง ไม่อาจเข้าคู่กับตัวพระด้วยกันได้ จึงถูกจัดให้อยู่ในบทอื่น ๆ ดังกล่าว

การพิจารณาคุณลักษณะเบื้องต้นของ “ตัวพระ” เริ่มจากการคัดเลือกผู้แสดงให้มีลักษณะสรีระทางกายภาพใกล้เคียงกับลักษณะของตัวละครมากที่สุด โดยขั้นตอนการคัดเลือกผู้แสดงนี้จะเป็นกระบวนการก่อนเข้าขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติลีลาท่าทาง ไพฑูรย์ เข้มแข็ง (Kemkang, 1996) ได้อธิบายถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

ผู้แสดงที่จะฝึกหัดเป็น “ตัวพระ” ในการแสดงโขนนั้น จะต้องผ่านการพิจารณาคัดเลือกจากครูผู้สอนตัวพระ โดยจะทำการคัดเลือกก่อนที่จะเริ่มเรียนปฏิบัติ ครูโขนจะดูรูปร่างของผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การให้ยืนกางแขนตั้งฝ่ามือขึ้นเพื่อตรวจดูความสมบูรณ์สมส่วนของลำตัว แขน ขา มือและเท้า ครูใช้มือสำรวจส่วนต่าง ๆ ได้แก่ กระดูก หลัง ช่วงอก นิ้วมือ นิ้วเท้า ให้อยู่เหลี่ยมเพื่อดูว่าจะพอดีให้เข้ารูปได้หรือไม่ รวมทั้งการทดลองให้ผู้เรียนเดินเพื่อดูกิริยาท่าทาง (Kemkang, 1996)

การคัดเลือก “ตัวพระ” ในลักษณะเช่นนี้ในอดีต อาคม สายาคม (Sayakom, 1982) ก็ได้เคยอธิบายไว้โดยละเอียดในตอนหนึ่งของหนังสือรวมนิพนธ์ของนายอาคม สายาคม ความว่า ขั้นตอนของการเลือกผู้ที่จะเป็น “ตัวพระ” จะต้องดูที่ใบหน้าก่อน โดยเลือกผู้ที่มีใบหน้าที่รูปไข่ กล่าวคือมีใบหน้ายาว คิ้วตลกพอสมควร จมูกต้องโด่ง นัยน์ตาไม่พิการ ปากต้องเป็นรูปกระจับ ริมฝีปากบางพอประมาณ คางไม่ป้าน หมายถึงยาวรับกับใบหน้า ไม่มีตำหนิและทุกส่วนของใบหน้ารับกันได้ทุกส่วน ส่วนลำคอจะต้องมีช่วงคอกที่ยาว หัวไหล่จะต้องผึ่งผาย ไม่เป็นคนไหล่ห่อ และหลังไม่โก่ง ออกไม่แอ่นจนเกินไป ลำตัวกลมพอสมควร แขนไม่สั้นหรือยาวเกินไปและไม่พิการ นิ้วมือทั้งห้าไม่หงิกงอ มีนิ้วครบทั้งห้านิ้ว แต่ละนิ้วจะยาวสั้นพอประมาณ ขาทั้งสองข้างต้องมีความยาวที่เสมอกัน รูปร่างสูงโปร่ง โดยเฉพาะต้องสูงกว่าตัวนาง ผิวเนื้อดำหรือขาวไม่จำกัด (Sayakom, 1982)



ภาพที่ 8 พระราม พระลักษมณ์ ในการแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์
ที่มา: Author



ภาพที่ 9 การแสดงระบำของตัวพระเบ็ดเตล็ด ในการแสดงโขน มุลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ
ที่มา: TTM variety (2018)

แม้ในปัจจุบันการคัดเลือก “ตัวพระ” ก็ยังคงใช้การพิจารณาจากครูผู้สอนตัวพระโดยตรง ทั้งเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกตามคุณลักษณะ “ตัวพระ” นั้นก็ยังคงไม่แตกต่างจากอดีต ดังที่ สุรัตน์ จงดา (Jongda, 2020) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านโขน และผู้กำกับการแสดงโขน มุลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ตอนสีมรรคา จัดแสดงปี พ.ศ. 2562 ได้อธิบายในเรื่องนี้โดยละเอียดว่า

ในการคัดเลือกนักแสดง “ตัวพระ” เพื่อรับบทในการแสดงโขน มุลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ นั้น จะมีครูผู้เชี่ยวชาญทางด้านตัวพระโดยเฉพาะเป็นคณะกรรมการในการคัดเลือก ซึ่งจะแบ่งบทบาทของ “ตัวพระ” ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. พระใหญ่ คือ ตัวละคร พระราม 2. พระน้อย คือ ตัวละคร พระลักษมณ์ และพระเบ็ดเตล็ด คือ ตัวละครพระระบำ หรือในบทบาทอื่น ๆ ทั่วไปที่ปรากฏในเรื่อง โดยจะใช้ความชำนาญและประสบการณ์ของครูที่ทำหน้าที่คัดเลือกเป็นหลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณาเบื้องต้นจากสรีระและลักษณะของผู้แสดง ได้แก่ หากเป็นตัวละคร พระราม ซึ่งถือเป็น

บทบาทสำคัญในเรื่อง ผู้แสดงจะต้องเป็นผู้ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ สง่าผึ่งผาย ในที่นี้จำเป็นจะต้องมีความสูงกว่าผู้แสดงในบทพระลักษณ์ โดยเฉลี่ยความสูงจะอยู่ที่ประมาณ 165 - 170 เซนติเมตร มีใบหน้าเรียวยาวรูปไข่ คอคมเข้ม ทรวดทรงสมส่วน ผิวคล้ำหรือผิวขาวไม่เป็นไร แต่จะต้องแสดงถึงลักษณะความเป็นผู้นำที่โดดเด่นในตัวเอง ประกอบกับทักษะการรำรำที่มีแสดงถึงลีลาในความเป็นพระเอกนักรบกษัตริย์อย่างชัดเจน เรียกว่าเป็นลักษณะของความภาคภูมิ ส่วนผู้แสดงในบทตัวละครพระลักษณ์ นั้น จะเป็นผู้ที่มีรูปร่างเล็กกว่าผู้แสดงตัวละครพระราม รูปร่างสัดๆ โดยเฉลี่ยความสูงจะอยู่ที่ 160 - 165 เซนติเมตร และลักษณะอื่น ๆ ก็ใช้เกณฑ์เดียวกับการคัดเลือกผู้แสดงพระราม แต่โดยทำทางอาจจะแสดงถึงความเป็นผู้นำและความภาคภูมิน้อยกว่าตัวพระรามเล็กน้อย ทั้งนี้ครูผู้คัดเลือกจะสามารถมองเห็นลักษณะเช่นนี้ในตัวผู้แสดงได้โดยความชำนาญและประสบการณ์ ส่วนพระเบ็ดเตล็ดนั้นก็พิจารณาจากทักษะการแสดง ลีลารำรำที่สวยงามเป็นหลัก (Jongda, 2020)



ภาพที่ 10 การคัดเลือกผู้แสดง (ชาย) “ตัวพระ” ในโขน

ที่มา: Thai PBS news (2013)

จากคำอธิบายของสุรัตน์ จงดา ในเรื่องการคัดเลือกผู้แสดงโขนมุขนิธิศิลป์ปาชีพฯ ซึ่งได้กล่าวเพียง 3 กลุ่ม คือ พระใหญ่ พระน้อย และพระเบ็ดเตล็ด นั้น เป็นการคัดเลือกจากนักแสดงที่เป็นเยาวชน จึงสันนิษฐานได้ว่า ในกลุ่มของพระเทพเจ้า จะเป็นการคัดเลือกจากกลุ่มครูและศิลปิน ผู้มีประสบการณ์และความชำนาญมากกว่าเนื่องด้วยเป็นบทบาทที่มีความสำคัญ

นอกจากการคัดเลือก “ตัวพระ” ในโขนแล้ว ก็ยังมีการคัดเลือก “ตัวพระ” ทางละคร (ในที่นี้ หมายถึง ละครใน) อีกด้วย ซึ่งมีการแบ่งประเภทตัวละครเหมือนกับการแสดงโขนด้วยใช้บทละครจากเรื่องรามเกียรติ์เช่นเดียวกัน แต่ลักษณะของ “ตัวพระ” ในการแสดงละครในจะใช้ผู้หญิงแสดง โดยใช้คำเรียกเพื่อให้ทราบถึง “ตัวพระ” ในการแสดงโขนกับ “ตัวพระ” ในการแสดงละครว่า “พระโขน” และ “พระละคร” หากนำ “ตัวพระละคร” มาใช้ในการแสดงโขน ก็จะจัดอยู่ในกลุ่มของพระเบ็ดเตล็ดหรือกลุ่มระบำ การคัดเลือก “ตัวพระ” ในละครนั้น สุรัตน์ จงดา (Jongda, 2020) ได้อธิบายเพิ่มเติมดังนี้ว่า

ตัวพระละครจะใช้ผู้หญิงแสดง จึงต้องคัดเลือกผู้แสดงหญิงที่มีรูปร่างสูงโปร่ง ใบหน้ารูปไข่ แขนขายาวสมส่วน เอวคอด และสามารถแสดงถึงลีลาท่าทางที่ดูองอาจ เลียนแบบลักษณะของผู้ชายได้ อีกทั้งวิธีการรำการแสดงออกต้องแสดงถึงความภาคภูมิใจ ได้ใกล้เคียงกับผู้แสดงชายแม้ผู้แสดงหญิงจะมีความอ่อนแอตามธรรมชาติในความเป็นหญิงก็ตาม (Jongda, 2020)



ภาพที่ 11 ลักษณะ “ตัวพระละคร”

ที่มา: Author

ส่วนในความสัมพันธ์ของลีลาท่าทางของ “ตัวพระในโขน” กับ “ตัวพระในละคร” นั้น กล่าวได้ว่ามีทั้งส่วนที่แตกต่างและคล้ายคลึงกันด้วยเมื่อโขนรับรูปแบบของละครมาผสมผสานตั้งแต่ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 วิธีการแสดงของโขนจึงมีการเปลี่ยนแปลงคล้ายการแสดงละครมากขึ้น ศุภชัย จันทรสุวรรณ (Chansuwan, 2004) ได้อธิบายไว้ว่า

โขนผู้ชายยังคงออกลีลาท่าทางให้สมกับความเป็นบุรุษเพศจนกระทั่งผู้แสดงโขนได้ถูกจับมาแสดงละครและได้รับการฝึกซ้อมโดยครูละครผู้หญิง ในสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบการปกครองประชาธิปไตย ผู้ชายกับผู้หญิงได้แสดงโขนและละครร่วมกัน ใช้ทำนองเพลงอ่อนหวานไพเราะเหมือนกันจึงมีต้องสงสัยเลยว่าลีลาการรำโขนแบบผู้ชายจะค่อย ๆ กลายเป็นรำแบบละครทั้งสิ้น (Chansuwan, 2004)

อีกประการที่สำคัญในการคัดเลือก “ตัวพระ” ตามบทบาทของตัวละครก็คือ ผู้แสดงจะต้องสามารถทำให้ผู้ชมเกิดความเชื่อว่าเป็นตัวละครนั้นจริง ๆ ซึ่งรูปลักษณะภายนอกของผู้แสดงมีส่วนสำคัญยิ่งในการที่จะสร้างความน่าเชื่อถือนี้ให้เกิดตามจินตนาการของผู้ชมได้ จึงจะเห็นได้ว่าการคัดเลือกผู้แสดง “ตัวพระ” เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญเพื่อให้ได้ผู้แสดงที่มีความเหมาะสมมากที่สุดกับบทบาทตัวละครที่จะได้รับ และจึงจะเข้าสู่การฝึกปฏิบัติลีลาท่าทางนาฏศิลป์ให้มีความสวยงามยิ่งขึ้นในลำดับต่อไป

การฝึกหัด “ตัวพระ” ในโขน

เมื่อผ่านขั้นตอนของการคัดเลือกตัวพระตามคุณลักษณะทางสรีระกายภาพแล้ว ในขั้นต่อไปจะเป็นกระบวนการฝึกหัดลีลาท่ารำนานาฏศิลป์ โดยตามธรรมเนียมปฏิบัตินั้นก่อนเริ่มเรียนจะต้องทำการคำนับครูและการไหว้ครูเสียก่อน เพราะทางนาฏศิลป์นั้นถือว่าครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยตรงจึงสมควรที่ผู้เรียนหรือผู้ที่จะเป็นศิษย์ต้องแสดงถึงความนอบน้อมเพื่อรับวิชาความรู้เหล่านั้นเข้าสู่ตนเอง ส่วนการไหว้ครูเป็นประเพณีที่แสดงถึงความเคารพตักตัญญูต่อครูบาอาจารย์ทั้งที่เป็นครุมนุชย์และเป็นการบูชาครูที่เป็นเทพเจ้าด้วยความเชื่อความศรัทธาที่เชื่อมโยงกับศาสนาอื่นดูที่มีมาแต่โบราณ อีกนัยหนึ่งผู้แสดง “ตัวพระ” นั้น อาจจะต้องได้รับบทบาทสมมุติตัวเป็นเทวดา เทพเจ้า หรือมนุษย์ที่มีกำเนิดจากเทพเจ้า จึงจำเป็นต้องเข้าสู่พิธีไหว้ครูเพื่อความเป็นสิริมงคลและสร้างความมั่นใจแก่ผู้แสดงเมื่อจะต้องได้รับบทบาทนั้น ๆ อีกด้วย

กระบวนการฝึกหัด “ตัวพระ” ในโขนเบื้องต้นจะเป็นการฝึกเพื่อเตรียมพร้อมร่างกายและฝึกการฟุ้งจังหวะ ดังการฝึกท่าพื้นฐานต่อไปนี้

1. การตบเข้า เป็นการฝึกฟุ้งจังหวะที่แตกต่างโดยจะแยกเป็นจังหวะเปิด และจังหวะปิด
2. การถองสะเอว เป็นการฝึกเคลื่อนไหววัยวะของร่างกายในส่วนของใบหน้า ลำคอ ไหล่ แขน และลำตัว ให้สัมพันธ์กัน
3. การเดินเสา เป็นการฝึกการใช้กำลังเท้าไปพร้อมกับจังหวะด้วยท่ารำของการแสดงโขนส่วนใหญ่จะเน้นลีลาการใช้เท้าเป็นสำคัญ
4. การถีบเหลี่ยม เป็นการจัดวางตำแหน่งของร่างกายในส่วนของขา แขน ออก และลำตัวให้อยู่ในท่าที่ต้องการ
5. การตัดมือ ตัดแขน เป็นการจัดวางตำแหน่งของนิ้วมือ ข้อมือ และแขน ให้มีความพลิ้วอ่อนและการเรียงนิ้วที่สวยงาม

โดยการฝึกเบื้องต้นนี้ครูผู้สอนจะเป็นผู้ฝึกและดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิดเพราะจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องวิธีไม่เช่นนั้นอาจเป็นอันตรายต่อร่างกายหรือวัยวะของผู้เรียนได้ การฝึกหัดเบื้องต้นนี้ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งของผู้ที่เริ่มเรียนโขนเพราะเป็นการปรับสรีระร่างกายเพื่อให้พร้อมต่อการออกลีลาท่ารำของโขนตัวพระให้มีความเป็นบุรุษเพศที่มีความสง่า ผึ่งผาย และสามารถควบคุมวัยวะของร่างกายในทุกส่วนให้มีความสัมพันธ์กันเมื่อต้องเคลื่อนไหวร่างกายตามลีลาทางนาฏศิลป์

นอกจากนี้ผู้เรียนยังต้องฝึกการแสดงอารมณ์ออกทางสีหน้าและแววตาในขณะที่แสดงออกทางลีลาท่าทางนาฏศิลป์ไปพร้อมกัน เพื่อสร้างความประทับใจแก่คนดูและทำให้คนดูเชื่อว่าผู้แสดงเป็นตัวละครนั้นจริง ๆ ถือเป็นการสร้างอรรถรสทางการแสดงให้เกิดขึ้นแก่ผู้ชม ดังที่ ศุภชัย จันทรสุวรรณ (Chansuwan, 2004) ได้กล่าวถึงเรื่อง การใช้สรีระเพื่อออกลีลาท่ารำของโขนตัวพระ ไว้ว่า การใช้สรีระหรือวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายเพื่อออกท่ารำจะต้องใช้อย่างมีลีลาตามแบบแผนของโขนตัวพระ และคำว่า ลีลา นิยมใช้เกี่ยวกับแบบแผนเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว โดยลักษณะการเคลื่อนไหวในทางนาฏศิลป์หมายถึงการเชื่อมจากท่าหนึ่งไปสู่อีกท่าหนึ่งจนกระทั่งตั้งท่าสำเร็จโดยสมบูรณ์จึงถือว่าหมดลีลาในช่วงนั้น (Chansuwan, 2004)

ทั้งนี้ ศุภชัย จันทรสุวรรณ (Chansuwan, 2004) ได้อธิบายวิธีการเคลื่อนไหวตามหลักเกณฑ์และแบบแผนของโขนตัวพระในการใช้สรีระเพื่อการออกลีลาท่ารำตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า โดยแบ่ง

ออกเป็นลักษณะของการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้แก่ ศีรษะ ใบหน้า คอ ไหล่ แขน มือ ลำตัว เอว ขา และเท้า เพื่อออกลีลาท่ารำตามแบบแผนโฉนตัวพระ ซึ่งจะไม้ออกลีลาเยื้องกายเหมือนตัวพระละคร แต่จะเป็นการใช้ “ภูมิ” เพื่อออกลีลาให้เป็นไปตามชาติกำเนิดของตัวละครและพื้นฐานของนาฏยศิลป์โฉน (Chansuwan, 2004) จากการฝึกหัดเบื้องต้นด้วยท่าพื้นฐานและการออกลีลาท่าทางด้วยการใช้ศีรษะอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายจะควบคู่ไปกับการฝึกหัดเพลงช้า เพลงเร็ว ซึ่งถือเป็นเพลงแม่ท่าขึ้นต้นเพื่อให้ผู้เรียนใช้ท่ารำได้อย่างถูกต้อง และเป็นการฝึกความอดทนด้วยเป็นเพลงที่มีความยาวและต้องรำต่อเนื่องกันไปจนจบเพลง จากนั้นจึงเริ่มฝึกกระบวนท่ารำของโฉนตัวพระด้วยการฝึกท่าเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งมีลำดับความยากง่ายและการใช้เพลงหน้าพาทย์ตามบรรดาศักดิ์ของตัวละคร ซึ่งผู้ที่ฝึกหัดได้นั้นจะต้องผ่านพิธีไหว้ครูเสียก่อน เพลงหน้าพาทย์สำหรับโฉนตัวพระ เช่น เชิดเสมอ ตระนิมิต ชำนาญ ตระบองกัน กลม กราวนอก บาทสกุณี พญาเดิน ลงสรง ฯลฯ เป็นต้น

คุณลักษณะของ “ตัวพระ” ในโฉน เรื่องรามเกียรติ์ดังที่ได้กล่าวมานั้น เป็นคุณลักษณะของผู้แสดงโฉนผู้ชาย ซึ่งมีประวัติความเป็นมาของการแสดงมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาหลักฐานทางประวัติศาสตร์การแสดงที่ปรากฏมีการแสดงโฉนผู้หญิงในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ (เริ่มตั้งแต่รัชกาลที่ 4 - 5) ในลักษณะนำตัวละครผู้หญิงมาเล่นอย่างโฉน และการแสดงละครในที่ได้้นำวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์มาแสดงก็มีหลักการคัดเลือก “ตัวพระ” อย่างในโฉนเช่นเดียวกัน

สรุป

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าคุณลักษณะของ “ตัวพระ” ในการแสดงโฉน เรื่องรามเกียรติ์นั้น ได้เริ่มต้นจากจินตนาการของผู้ประพันธ์ และจินตภาพของผู้ที่นำบทประพันธ์มาสร้างสรรค์เป็นการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยต้นแบบจากเรื่องรามายณะของอินเดียมีวัตถุประสงค์ในการประพันธ์ขึ้นเพื่อเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ไม่ได้มีไว้เพื่อการแสดงอย่างในเรื่องรามเกียรติ์ของไทย ทำให้การนำเรื่องรามเกียรติ์มาเป็นบทละครในการแสดง “โฉน” จึงต้องมีการกำหนดคุณลักษณะของตัวละครแต่ละประเภทไว้อย่างชัดเจน เพื่อใช้ในการคัดเลือกนักแสดงที่จะต้องรับบทบาทตัวละครนั้น ๆ ให้มีคุณลักษณะใกล้เคียงกันมากที่สุด อีกทั้งการแสดงโฉนมีรูปแบบการแสดงที่มีขนบธรรมเนียมการปฏิบัติสืบเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและยังคงแสดงเรื่องรามเกียรติ์เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น ซึ่งในเนื้อเรื่องมักกล่าวถึงบทบาทของตัวพระที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเทพหรือกษัตริย์ที่ต้องแสดงถึงความสง่า ภาควุฒิ ตามคติความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและสมมุติเทพของไทย ดังนั้นการคัดเลือกนักแสดงจึงจำเป็นต้องพิจารณาเบื้องต้นตั้งแต่ลักษณะภายนอกในเรื่องของศีรษะรูปร่าง หน้าตา กิริยาท่าทาง ประกอบกับทักษะทางด้านการแสดงของนักแสดง ซึ่งจะสามารถนำมาพัฒนาฝึกฝนได้โดยครูผู้ชำนาญ และมีประสบการณ์ในลำดับต่อมา การคัดเลือก “ตัวพระ” ในการแสดงโฉนนั้น ยังได้แบ่งประเภทตามบทบาทตัวละครออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ พระเทพเจ้า พระใหญ่ พระน้อย และพระเบ็ดเตล็ดหรือพระระบำ โดยจะคัดเลือกนักแสดงตามคุณลักษณะเฉพาะในแต่ละประเภทอีกเช่นกัน ความสำคัญในการคัดเลือกตัวพระตามคุณลักษณะเฉพาะนี้ ศุภชัย จันทร์สุวรรณ (Chansuwan, 2004) ได้กล่าวอภิปรายผลในการวิจัย เรื่อง การศึกษาวิธีการวิเคราะห์การรำและลีลาท่ารำของโฉนตัวพระกรณีศึกษาตัวพระราม ไว้ว่า การคัดเลือกตัวพระในโฉนนั้น ครูผู้ทำการคัดเลือกมีความสำคัญยิ่งที่

จะต้องคำนึงถึงบทบาทและลีลาท่ารำของผู้แสดงให้ตรงตามวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เป็นผู้เล่นเฉลิมพระเกียรติยศของพระผู้เป็นเจ้าของ ตามจารีตในเรื่องรามายณะ 2. ผู้แสดงจะต้องรำรำในลีลาของพระผู้เป็นเจ้าของ คือ การอวดารของพระนารายณ์ในปางที่ 7 ทั้งยังมีความสัมพันธ์กับพระนามของพระมหากษัตริย์ของไทยดังที่เคยปรากฏ และ 3. ผู้แสดงบทบาทพระรามต้องแสดงถึงลีลาท่าทางที่ดูสง่างามและศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ผู้ชมได้รู้สึกเหมือนว่าพระผู้เป็นเจ้าของปรากฏพระองค์จริง (Chansuwan, 2004) นอกจากนี้คุณลักษณะของ “ตัวพระ” ในการแสดงโขนยังแสดงถึงความสัมพันธ์ตามลักษณะมหาบุรุษ 32 ประการที่ได้ถูกกล่าวไว้ในปรัชญาทั้งในศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธถึงลักษณะของผู้ที่สั่งสมบารมีไว้หลายภพชาติหรือผู้ที่มีบุญญาธิการมากนั่นเอง ซึ่งในความเชื่อเรื่องนี้มักถูกกล่าวถึงในด้านรูปลักษณะอันเป็นความงามในอุดมคติ และเชื่อว่าจะปรากฏในผู้ที่มีวรรณะสูงเท่านั้น

อีกนัยหนึ่งในเรื่องคุณลักษณะ “ตัวพระ” ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในมุมมองด้านความงามของมนุษย์ในสังคมทุกยุค ทุกสมัย แม้ในปัจจุบันก็มีการกำหนดนิยามความงามของใบหน้าและรูปร่างลักษณะของมนุษย์ โดยนำไปเทียบกับรูปทรงและคิดอัตราส่วนในองค์ประกอบต่าง ๆ ตามหลักคณิตศาสตร์เป็นเรื่องของการยอมรับความงามทางสากล ดังเช่น ทฤษฎีหน้ากากทองคำ (Golden Mask) ของ สตีเฟน มาร์ควอร์ด (Stephen Marquardt) ที่บุญชัย ธนบุญสมบัติ (Thanabunsombut, 2005) ได้นำมาเรียบเรียงและเขียนอธิบายไว้ตอนหนึ่งว่า ลักษณะรูปทรงใบหน้างามจากการนำสัดส่วนขององค์ประกอบต่าง ๆ ในใบหน้ามาเทียบกับอัตราส่วนในรูปทรงทองคำ (Golden Ratio) และได้อธิบายว่า ใบหน้าของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับสัดส่วนของ Φ และอัตราส่วนทองคำ (Phi and Golden ratio) ที่เรียกว่า มาตราทองคำหรือสัดส่วนของพระเจ้า โดยกล่าวว่าใบหน้านามมนุษย์เต็มไปด้วยตัวอย่างของอัตราส่วนทองคำที่ต่อเนื่องกัน เมื่อมองจากด้านข้างศีรษะก็แสดงให้เห็นถึงสัดส่วน จากด้านหน้าของศีรษะกำหนดตำแหน่งของช่องหู ต่อเนื่องที่คอ ดวงตา จมูกและปาก ขนาดของใบหน้าจากบนลงล่าง ตำแหน่งของคิ้ว ตา จมูก และปาก แสดงให้เห็นถึงลักษณะของความงาม ซึ่งความหมายของ “ความงาม” แท้จริงแล้วเป็นเพียงกลไกของธรรมชาติที่ทำให้มนุษย์ดึงดูดเข้าหาพวกเดียวกัน และเนื่องจากในบรรดาประสาทสัมผัสทั้งหมด มนุษย์ถนัดใช้สายตามากที่สุด (Thanabunsombut, 2005) เช่นเดียวกับกับคุณลักษณะของ “ตัวพระ” ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ที่มีความสำคัญเพราะนอกจากจะเป็นข้อพิจารณาเบื้องต้นตามกระบวนการคัดเลือกผู้แสดงก่อนที่จะนำไปสู่ขั้นตอนอื่น ๆ ของการแสดงโขนแล้วนั้น ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องทางด้านสุนทรียะที่สามารถสะท้อนมุมมองความงามตามอุดมคติของแต่ละสังคมที่ได้ถูกนำมาผสมผสานเข้ากับเชื่อและแสดงออกมาให้เห็นประจักษ์สายตาในรูปแบบของการแสดงได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

References

- Chansuwan, S. (2004). *kānsuksā withikān wikhrō kān rāiram læ līlā thā ram khōng khōn tuāphra kōṛani suksā tuāphra rām* [An analytical study of the dancing patterns and the stylistic dancing movements for the Khon male character: a case study of Ram]. (Doctor' thesis). Chulalongkorn University, Faculty of Fine and Applied Arts.
- Jongda, S. (2020, February 5). *Interview by P. Nareerat* [Tape recording]. Bunditpatanasilpa: Bangkok.

- Kemkang, P. (1996). **čhārīt nai kān fukhat læ kān sadæng khōn khōng tuāphra rām** [Khon tradition in Rama practice and performance]. (Master's thesis). Chulalongkon University, Faculty of Fine and Applied Arts.
- Kemkang, P. (2018, September 19). **Interview by P. Nareerat** [Tape recording]. Bunditpatanasilpa: Bangkok.
- Klommanop, V. (2019, August 27). **Interview by P. Nareerat**. [Tape recording]. College of Fine Arts: Bangkok.
- Luckanatin, R. (2020, February 12). **Interview by P. Nareerat** [Tape recording]. Thammasat University, Faculty of Fine and Applied Arts: Pathumthani.
- Ruean Thai. (2009). **Rāmmakīan wat Suthat** [Ramayana Wat Suthat]. Retrieved from <http://www.reurnthai.com/index.php?topic=2908.0>
- Sayakom, A. (1982). **rūam nippon khru 'ākhom sayā khom** [The book collection of Arkom Sayakom]. Bangkok: Fine Arts Department.
- Siamrath. (2019). **du " khōn " hai sanuk rūčhak phranāng phraiphon thotsakan** [Enjoy "Khon" and know Ravana]. Retrieved from <https://siamrath.co.th/n/81056>
- Son Suphan. (2007). **nā tuāphra nai muāt nārī** [Face of Tua Phra in the Naree]. categoryRetrieved from <http://oknation.nationtv.tv/blog/phaen/2007/07/04/entry-1>
- Thanabunsombut, B. (2005). **nākāk thoṅkham rūp nā manut nai 'udomkhati** [The golden mask of an ideal human face]. **Journal of materials technology. National Metal and Materials Technology Center.**
- Thai PBS news. (2013). **khatluāk nak sadæng khōn chaloem phra kiāt** [The casting of actors in Khon Chaloem Phra Kiat]. Retrieved from <https://news.thaipbs.or.th/content/179205>
- TTM variety. (2018). **banthoeng Thai** [Somdet Phra Thep His Majesty the royal watched for Khon]. Retrieved from www.thaiticketmajor.com/variety/ent/10426/
- Vajirayana, V. (2020), **Ramakian**. Retrieved from <https://vajirayana.org/>.
- Watlaiat, M. (2007). **nā khōn: samut phāp kān tængnā khōn tāmpha ra rāt damri nai Somdet Phranāng Čhao Sirikit phrabōromrāchinīnāt** [Illustrated book on Khon makeup by Royal Command of HerMajesty Queen Sirikit]. Bangkok: Arts and Crafts Stadium and MTI Training School.
- Watthanaphu, N. (2018). **huāk hōn laksana Rāmmakīan** [Khon Mask Ramayana characteristics]. Bangkok: Wad Silp.

สมอง: เบื้องหลังการตัดสินใจเชิงคุณธรรม

BRAIN: BEHIND MORAL JUDGMENTS

ประกายทิพย์ พิชัย
Prakaithip Pichai

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University
E-mail: prakaithip888@gmail.com

Received:	December 3, 2020
Revised:	April 21, 2021
Accepted:	April 23, 2021

บทคัดย่อ

ปัจจุบันวงการศึกษา และจิตวิทยาให้ความสนใจความสัมพันธ์ของสมอง ความคิด จิตใจ และพฤติกรรม บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับกลไกพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงคุณธรรม อันเป็นผลกระทบจากโครงสร้างและการทำงานของสมอง โดยนำเสนอหลักฐานที่ยืนยัน รวมถึงผลการศึกษาเพื่อช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมด้านคุณธรรมของมนุษย์จากแนวคิดทางประสาทวิทยาศาสตร์ ที่ต่างจากนักปรัชญาด้านศีลธรรม ทั้งนี้ไม่ได้มุ่งการตัดสินใจว่า อะไรถูก อะไรผิด แต่มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้การพิจารณาทำความเข้าใจ การคิด การตัดสินใจ และการมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจากเหตุปัจจัยโครงสร้างและกระบวนการทำงานของสมองส่วนคิด ส่วนอารมณ์ รวมทั้งกลไกการทำงานสมอง ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมด้านศีลธรรมของมนุษย์ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ประเมินบุคคลได้อย่างละเอียด ลึกซึ้ง สามารถนำข้อมูลในบทความนี้ไปใช้เป็นแนวทางการศึกษา หรือวิจัย เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมได้ครอบคลุมหลายมิติในอนาคต

คำสำคัญ

สมอง ประสาทวิทยาศาสตร์ คุณธรรม การตัดสินใจเชิงคุณธรรม

ABSTRACT

In the present, education and psychology pay attention to the relationship of brain, thought, mind and behavior. This article presents about the mechanisms of human behavior in moral decisions, which is closely related to the structure and the functions of brain, by showing the evidence and findings to understand a person's moral behavior in the view of neuroscientists as opposed to that of moral philosophers. It does not aim to judge what is right or wrong but to empathize with how people think, make decisions and have behavior, which is caused by the structure and the functions of neo cortical brain and limbic brain. The mechanisms of the brain

affect humans' moral behavior differently, which can help evaluate a person deeply and precisely. The data in this article can be guidelines for education and research applied to boost morality in many aspects.

Keywords

Brain, Neuroscience, Morality, Moral Judgments

บทนำ

คุณธรรม จริยธรรมมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย เหตุการณ์ ค่านิยม หรือความเชื่อตามบริบทสังคม และในอนาคตคุณธรรมอาจแตกต่างจากวันนี้ เนื่องจากโลกเปลี่ยนแปลงหลายมิติที่อาจส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคม ทั้งนี้ภัยที่เกิดกับมนุษย์มี 2 ทาง คือ ภัยจากธรรมชาติ และภัยที่เกิดจากมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน หากเป็นปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เราไม่สามารถควบคุมได้ เช่น สึนามิ ภูเขาไฟระเบิด หรือ แผ่นดินไหว ถ้าเป็นภัยที่เกิดจากมนุษย์กับมนุษย์ สิ่งหนึ่งที่เราสามารถควบคุมให้สังคมสงบสุขได้ นั่นคือ คุณธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ เปรียบเสมือนเสาเข็มของตึก หากตึกมีฐานรากไม่แข็งแรง ก็สั่นคลอนและอาจพังทลาย หรือ เม็ดทรายละเอียดที่ผ่านกรรมวิธีอย่างดีจนกลายเป็นอิฐที่แข็งแกร่งแล้ว นำไปสร้างพีรามิดได้แข็งแรงทนทาน ตั้งตระหง่านหลายพันปี ฉะนั้นรากฐานของตึกที่แข็งแรง ทรายละเอียดแต่ละเม็ดที่หล่อหลอมเป็นอิฐให้แข็งแรง ก็เปรียบเสมือนคนในสังคมที่มี “คุณธรรม”

ทั้งนี้วงการศึกษานักจิตวิทยา พยายามศึกษาค้นคว้าหาตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงคุณธรรมเพื่อทำนายพฤติกรรม โดยได้สำรวจความเชื่อมโยงระหว่างการตัดสินใจเชิงคุณธรรมที่มีองค์ประกอบหลายประการ เช่น การเห็นคุณค่า หรือการเรียนรู้ด้วยการเสริมแรง (Fiery et al., 2013) ในขณะที่เทคโนโลยีนวัตกรรมพัฒนาก้าวล้ำทันสมัยในปัจจุบัน แต่ปัญหาความรุนแรงของมนุษย์กลับมีความชุก และมีความไม่สงบเกิดขึ้นหลายรูปแบบ การศึกษาในปัจจุบันจึงหันมาให้ความสำคัญและความสนใจในระบบโครงสร้างหน้าที่และกลไกการทำงานของสมองที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมด้านคุณธรรม การทำความเข้าใจเรื่องคุณธรรม ซึ่งเป็นนามธรรม ค่อนข้างอธิบายให้เข้าใจเป็นสากลได้ยาก เนื่องจากความแตกต่างของยุคสมัย บริบทสังคม วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา ความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ชีวิต และลักษณะโครงสร้างร่างกายแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันก็มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจเชิงคุณธรรมที่แตกต่างกัน บทความนี้ได้กำหนดขอบเขตการอธิบายทางประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscience) ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเชิงคุณธรรม ซึ่งช่วยให้เข้าใจลึกซึ้ง พิจารณา ทำนายพฤติกรรมเชิงคุณธรรมได้ละเอียดหลายมิติ อีกทั้งสามารถนำข้อมูลไปใช้ศึกษาวิจัย สู่การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพขึ้น

ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมและการตัดสินใจเชิงคุณธรรม

การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม จริยธรรมมีความสำคัญ เพราะเป็นรากฐานแห่งความรุ่งเรืองมั่นคง ยั่งยืน นำไปสู่ความสงบสุขของบุคคลและประเทศชาติ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2010) การปลูกฝังและการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมมี

บทบาทสำคัญต้องส่งเสริมเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ทั้งระดับบุคคล กลุ่มคน หน่วยงาน สถาบัน และองค์กร ทั้งนี้คุณธรรม ธรรมะ มีรากศัพท์มาจากคำภาษา สันสกฤตว่า “ธฺร” คือ การยึดไว้ การถือไว้ ให้ทรงไว้ การมีไว้ “ธรรม” จึงเป็นสิ่งที่ควรอยู่คู่กับชีวิต (Wongvanichtawee & Narkwachara, 2018) ทั้งนี้ความหมายของคุณธรรม (Morality / Virtue) เป็นคำใหญ่ มีความซับซ้อน โดย คุณธรรม (Virtue) เป็นความรู้ (Knowledge) คุณธรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้เอง แต่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) หรือประสบการณ์ (Experiences) เกิดจากความรู้ที่ไม่ใช่เพียงทฤษฎี แต่ต้องมีความรู้จากการปฏิบัติ (Jitsattha, 2010) ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมาย คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงาม ความดี (Kraivichien, 2007) เป็นคุณงามความดีที่เป็นประโยชน์ของปัจเจกบุคคล (Sophonpokai, 2010) ดังนั้น คุณธรรม จึงเป็นการกระทำที่มีเจตจำนงซึ่งทำประโยชน์เพื่อคนอื่น หรือส่วนรวม โดยไม่ทำให้คนอื่น หรือส่วนรวมในระดับที่ใหญ่กว่าเดือดร้อน

การพิจารณาการตัดสินใจเชิงคุณธรรมซึ่งเป็นนามธรรม แต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันในการตัดสินใจเชิงคุณธรรม โดยเฉพาะสถานการณ์ที่มีความสัมพันธ์กับคนใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ ลูก หรือญาติ ก็มักยุ่งยาก ลำบากใจ หรือมีอคติต่อการตัดสินใจเชิงคุณธรรมเกิดขึ้น การศึกษาของ Carlos et al. (2012) มหาวิทยาลัยรัฐมิชิแกน ได้ศึกษาโดยคิดค้นเทคโนโลยีเสมือนจริง เพื่อทดสอบปฏิบัติการทางร่างกายและจิตใจ เมื่อมนุษย์ต้องเผชิญกับปัญหาการตัดสินใจเชิงคุณธรรมต่อสถานการณ์ โดยให้อาสาสมัคร 147 คน สวมวีอาร์ (Virtual Reality: VR) เป็นจอภาพสวมบนศีรษะ เป็นเทคโนโลยีที่คอมพิวเตอร์จำลองสภาพแวดล้อมเสมือนจริง โดยจะเห็นภาพมนุษย์จำลองที่เป็นคนงาน และเห็นรถรางขนาดใหญ่ที่ไม่มีคนขับคันหนึ่งกำลังวิ่งไปตามรางด้วยความเร็วสูง อีกประมาณร้อยเมตรจากจุดที่รถรางกำลังวิ่งที่มองเห็นไกล ๆ จะมีคนงานเดินอยู่บนรางห้าคน ที่ไม่สามารถหนีออกจากรางได้ ถ้าปล่อยไว้ทั้งห้าคนต้องตายจากการถูกรถรางทับแน่นอน แต่ข้าง ๆ จุดที่อาสาสมัครยืนอยู่ มีที่สับรางตั้งอยู่ โดยเขาสามารถสับรางเพื่อให้รถรางวิ่งไปอีกรางหนึ่งก่อนที่จะวิ่งไปทับห้าคน แต่บนรางใหม่ที่จะสับราง ก็จะมองเห็นหนึ่งคนอยู่บนราง โดยมองไม่เห็นคนที่อยู่บนรางทั้งหมดคนนั้นเป็นใคร เพศอะไร อายุเท่าไร ซึ่งจะมีเวลาไม่กี่นาทีในการตัดสินใจ จากนั้นให้อาสาสมัครตัดสินใจเลือกกระทำสองทางเลือก คือ ทางเลือกที่หนึ่ง ไม่ทำอะไรเลย ซึ่งผลลัพธ์ คือ มีคนตายจากการถูกรถรางทับห้าคน ส่วนทางเลือกที่สอง คือ สับราง ซึ่งผลลัพธ์จะมีคนตายจากการถูกรถรางทับเพียงหนึ่งคน การศึกษานี้ได้วัดปฏิบัติการทางระบบประสาทเมื่อพวกเขาต้องเผชิญความเครียดในสถานการณ์ดังกล่าว ผลการวิจัยปรากฏว่า อาสาสมัคร ร้อยละ 90 เลือกคร่าชีวิต 1 คน เพื่อช่วย 5 คน โดยอาสาสมัคร 133 คน เลือกสับปุ่มสวิตช์รางอย่างไรก็ดี เทคโนโลยีดังกล่าวยังให้ผลออกมาว่า สำหรับอาสาสมัครที่มีความสะเทือนอารมณ์จากภาพเสมือนจริงมีแนวโน้มที่จะเลือกไม่สับสวิตช์ นั่นหมายถึง คน 5 คนก็ต้องตาย

จากนั้นทีมนักวิจัยได้ศึกษาต่อโดยเปลี่ยนให้ "รถรางกำลังจะพุ่งเข้าชนคนงานหนึ่งคนที่อยู่บนราง" แทน โดยครั้งนี้อาสาสมัครต้องเผชิญกับตัวเลือก คือ จะปล่อยให้รถรางดังกล่าววิ่งไปเรื่อย ๆ จนบดขยี้คนคนหนึ่งตาย หรือจะสับสวิตช์ให้รถไฟวิ่งไปชนอีก 5 คนที่อยู่อีกราง ผลการทดลองปรากฏว่า อาสาสมัคร 90 เปอร์เซ็นต์เลือกวิธีแรก และเมื่อมีคำถามว่า หากคนงานหนึ่งคนนั้นเป็นลูก พ่อ แม่ หรือญาติคนใดคนหนึ่งของคุณ คุณจะเลือกช่วย 5 ชีวิตที่เหลือ โดยการเสียสละชีวิตของคนใกล้ชิด

หรือไม่ ผลปรากฏว่า มีเพียง 1 ใน 3 เลือกช่วยชีวิต 5 คน จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจเชิงคุณธรรม ไม่เพียงแต่ต้องใช้หลักเหตุผล หากมีคนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เป็นคนในครอบครัว จะมีอิทธิพลของอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงคุณธรรม

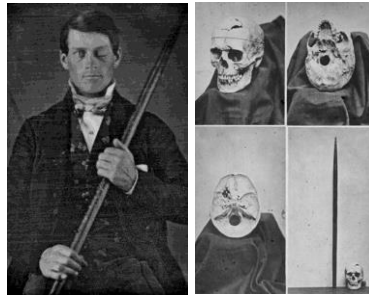
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงคุณธรรม

ชีวิตมนุษย์เป็นองค์รวม พฤติกรรมเชิงคุณธรรมเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน นอกจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงคุณธรรมแล้ว ยังมีอีกแง่มุมที่น่าสนใจ คือ “ด้านสมอง” ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด จิตใจ อารมณ์ นำไปสู่พฤติกรรมเชิงคุณธรรม ทั้งนี้บุคคลล้วนมีพฤติกรรมแตกต่างกัน โดยทั่วไปบุคคลจะพิจารณาตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมเชิงคุณธรรมด้วยหลักเหตุผล แต่หากอยู่ในสถานการณ์วิกฤติ ช่วงเวลาจำกัด คนในเหตุการณ์มีสัมพันธ์ใกล้ชิด ทำให้ปัจจัยด้านจิตใจ หรืออารมณ์มีอิทธิพลมากต่อการตัดสินใจเลือกกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรม นอกจากนั้นอาจมีเหตุปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจปัญหาพฤติกรรมจึงต้องตรวจสอบหลายปัจจัย

ปัจจัยด้านร่างกาย มีข้อพิสูจน์ยืนยันว่า พันธุกรรมมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ รวมทั้งการตัดสินใจที่นำไปสู่การกระทำที่เหมาะสมตามสังคมกำหนด ทั้งนี้มีการศึกษาพันธุกรรมระดับโมเลกุลของลักษณะบุคลิกภาพที่มีความสัมพันธ์กับโครโมโซมโมโนเอมีนออกซิเดส เอ (Monoamine Oxidase A ตัวย่อคือ MAO-A) ที่ได้รับฉายาเป็น “ยีนนักรบ” ความบกพร่องของ MAO-A เชื่อมโยงกับพฤติกรรมความรุนแรงและความก้าวร้าว อีกทั้งมีสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยร่วม เช่น การอบรมเลี้ยงดู หรือสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจให้กระทำความผิดได้ง่าย ซึ่งพฤติกรรมอันเป็นผลจากระดับยีน MAO-A นำไปสู่อัตราการเกิดพฤติกรรมรุกราน ก้าวร้าว และมีความสัมพันธ์กับการเป็นฆาตกรต่อเนื่อง (Highsmith et al., 2015) มีการศึกษาและมีหลักฐานยืนยันฆาตกรต่อเนื่องที่โหดเหี้ยม ป่าเถื่อน มีความผิดปกติของบุคลิกภาพที่ต่อต้านสังคม โดยการตรวจพบยีนสืบทอดทางพันธุกรรม และเติบโตในสภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่ใส่ใจต่อชีวิตผู้อื่น ทำให้มีลักษณะบุคลิกภาพไม่กลัวต่อสถานการณ์อันตราย มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยไม่จำเป็น เขาศึกษากับประชากรที่ผิดปกติทางบุคลิกภาพที่ขอการต่อต้านสังคม ผลการศึกษา ปรากฏว่า ปัจจัยการถ่ายทอดทางพันธุกรรมมีความสัมพันธ์ความผิดปกติของบุคลิกภาพที่ต่อต้านสังคม เฉลี่ยร้อยละ 38 และปัจจัยสภาพแวดล้อม เฉลี่ยร้อยละ 62 (Brogaard, 2018) นักวิจัยชีวการแพทย์ นักสังคมวิทยา และนักจิตวิทยาระบุตัวบ่งชี้ทางพันธุกรรมที่ทำนายสาเหตุพฤติกรรมมนุษย์ในลักษณะชอบทำลายล้าง ปัจจัยหนึ่งเป็นผลจากยีน MAO-A เนื่องจากยีนนี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความไม่สมดุลของสารเคมี รหัส DNA นี้ ทำให้มีพฤติกรรมความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรมได้ (Dolores, 2015) การทำงานของยีน MAO-A มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยง หุนหันพลันแล่น ก้าวร้าวและรุกราน (Lei et al., 2014) ดังนั้นรหัสพันธุกรรมที่ผิดปกตินี้ จึงเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงคุณธรรมที่ขัดต่อสังคม พฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ทำให้คนอื่นได้รับความเดือดร้อน ประกอบกับมีสิ่งเร้าที่เป็นเหตุปัจจัยเกื้อหนุนจากสภาพแวดล้อม นอกจากนั้นการเจ็บป่วยของร่างกาย เช่น โรคทางจิตเวช โรคภัยเรื้อรังต่าง ๆ หรือผู้ป่วยเรื้อรัง อาจนำไปสู่การกระทำที่มีผลกระทบต่อตัดสินใจเชิงคุณธรรมที่ไม่เหมาะสม

นอกจากนั้นบุคคลที่มีพื้นฐานจิตใจอันเป็นผลกระทบจากปัจจัยสิ่งแวดล้อม เช่น การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน ย่อมหล่อหลอมให้มีประสบการณ์ชีวิตต่างกัน หากบุคคลได้รับการส่งเสริมพัฒนาจิตใจเป็นปกติ เหมาะสมกับอายุ จะทำให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และทัศนคติ ที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี คนเก่ง ตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (Phanthumnawin, 2000) ดังมีการศึกษาพบว่า อาชีพของมารดาและการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลมีอิทธิพลต่อคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความขยันหมั่นเพียรและการพึ่งตนเอง ของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมควรมีความรู้พื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรมของช่วงวัยนั้นก่อน จึงจะทำให้การพัฒนามีประสิทธิภาพ (Sangpithak, 2013) การถูกกำหนดหรือแบบแผนทางศีลธรรมที่แตกต่างมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตและเชื่อมโยงกับความรู้สึกรักของแต่ละบุคคล ส่งผลต่อการตัดสินใจเชิงคุณธรรมในสถานการณ์จริงที่แตกต่างกัน (Shira et al., 2010) หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการให้คำปรึกษาหารือกัน ชี้แนะแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องทางคุณธรรม จริยธรรมก็จะช่วยให้เกิดการตัดสินใจเชิงคุณธรรมได้อย่างเหมาะสม (Brian, Bornstein & Greene, 2011)

อีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นศูนย์บัญชาการใหญ่ของร่างกาย มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการตัดสินใจที่นำไปสู่พฤติกรรมเชิงคุณธรรม นั่นคือ “สมอง” บทความนี้มุ่งอธิบายการทำงานของสมอง จึงแยกการอธิบายออกจากปัจจัยด้านร่างกาย ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานของสมองกับพฤติกรรม ได้มีการศึกษาและกรณีตัวอย่างที่ยืนยันเป็นเชิงประจักษ์ เช่น กรณีศึกษาของ Gage (1823-1860) ที่เป็นหัวหน้าคนงานก่อสร้างทางรถไฟชาวอเมริกัน เขาเป็นหัวหน้าคนงานที่มีความสามารถ ฉลาด กระตือรือร้น และอดทนต่อการทำงาน จนกระทั่ง เขาประสบอุบัติเหตุ และรอดชีวิตอย่างไม่น่าเชื่อจากการระเบิดหิน แท่งเหล็กขนาดยาว 1.1 เมตร มีหน้ากว้าง 3.2 เซนติเมตร พุ่งเสียบศีรษะ ทำลายสมองส่วนหน้าด้านซ้าย (Left Frontal Lobe) ความเสียหายของสมองส่งผลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมทำให้เปลี่ยนแปลงมากจนนายจ้างเดิมไม่สามารถให้ทำงานตำแหน่งเดิมได้ เนื่องจากความสมดุลระหว่างสติปัญญาและสัญชาตญาณสัตว์ น่าจะถูกทำลายไปในบริเวณสมองส่วนนี้ เขาปราศจากความเคารพยำเกรง กล่าวคำหยาบคายที่สุด ไม่เกรงใจเพื่อนร่วมงาน ไม่มีความอดทนต่อภาวะเบียด ซึ่งก่อนเกิดอุบัติเหตุเขาไม่มีพฤติกรรมเช่นนี้ แต่ช่วงหลังเขาเปลี่ยนงานบ่อยและค่อย ๆ ปรับตัวให้เข้ากับสังคม ซึ่งกรณีของ Gage มีอิทธิพลต่อการอภิปรายเรื่องจิตใจ และสมองด้วยศาสตร์ประสาทวิทยาศาสตร์ ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ของการแบ่งหน้าที่เฉพาะบริเวณการทำงานของสมองที่มีผลต่อพฤติกรรม (Kendra, 2019)



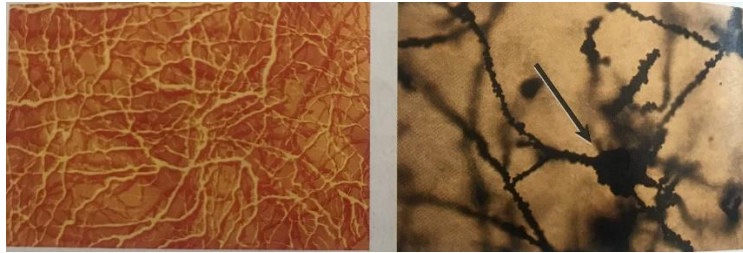
ภาพที่ 1 ภาพกะโหลกศีรษะที่แทงเหล็กเสียบศีรษะของ Gage (Molina, 2012)

การศึกษาความเสียหายของสมองเกี่ยวข้องกับการขาดสมดุลแห่งพัฒนาการของการปรับตัวทางสังคม รวมทั้งพฤติกรรมคุณธรรม ทั้งนี้ความบกพร่องทางระบบประสาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมอง ส่วนกลางหน้าผาก (Prefrontal) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเชิงคุณธรรม การศึกษาที่ใช้การถ่ายภาพด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (fMRI) ที่ให้อาสาสมัครตัดสินใจเลือกการกระทำที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมที่เหมาะสม คือ ถูก หรือ ผิด โดยมีเงื่อนไขพื้นฐานที่ไม่เกี่ยวข้องกับความดีใจ ผลการศึกษาได้ยืนยันเป็นเชิงประจักษ์ คือ พื้นที่สมองส่วนหน้าผาก และช่วงของอายุ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการใช้เหตุผลตัดสินใจเชิงคุณธรรม (Eslinger et al., 2009) สอดคล้องกับการศึกษาการทำงานของสมองส่วน อมิตาลา (Amygdala) และ สมองส่วนหน้ากลีบหน้าผากในตำแหน่ง (Ventromedial Prefrontal Cortex: vmPFC) การศึกษาที่ใช้การวัดคลื่นไฟฟ้าสมอง fMRI เพื่อศึกษาการตอบสนองปัญหาทางคุณธรรม ผลการศึกษาปรากฏว่า สมองส่วนอมิตาลา ที่ทำหน้าที่จัดการตัดสินใจบนพื้นฐานอารมณ์สู่การกระทำที่เป็นปัญหา ในขณะที่สมอง vmPFC ที่แปลข้อมูลระยะสั้น และประเมินการกระทำฉับพลันของผลลัพธ์ที่คาดหวัง ซึ่งสมองสองส่วนทำงานเชื่อมโยงกัน ดังนั้นการทำงานของสมองสองส่วนนี้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงคุณธรรมแบบฉับพลัน (Amitai & Joshua, 2014)

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างหน้าที่ กลไกการทำงานของสมองจึงมีความสำคัญเนื่องจากมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการตัดสินใจเชิงคุณธรรม ทั้งนี้สมองเป็นศูนย์บัญชาการใหญ่ของชีวิต ควบคุมการคิด วิเคราะห์ อารมณ์ การเคลื่อนไหว ที่เชื่อมโยงกับอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย หากสมองทำงานผิดปกติย่อมกระทบกับพฤติกรรมแน่นอน ส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเชิงคุณธรรมนั้น จึงมีสมองอยู่เบื้องหลัง

โครงสร้างของสมอง (Structure of The Brain)

ยุคที่ผ่านมาสมองเป็นอวัยวะที่ซับซ้อนที่สุด มีน้ำหนักประมาณ 1.4 กิโลกรัม ประกอบด้วยหน่วยเล็ก ๆ กว่าพัน ๆ ล้านหน่วย ปัจจุบันมีเทคโนโลยีสามารถสร้างภาพสมอง (Neuroimaging) ด้วยเทคนิคต่าง ๆ ที่ก้าวหน้าโดยไม่ต้องรื้อผ่าสมองตอนเสียชีวิต สามารถศึกษาทำให้เห็นภาพสมองสัมพันธ์กับพฤติกรรมมนุษย์ที่มีอิทธิพลจากการทำงานของระบบประสาทและสมอง ในช่วงศตวรรษที่ 19 ได้การค้นพบสัญญาณไฟฟ้าสมอง โดยการนำเนื้อเยื่อสมองส่องผ่านกล้องจุลทรรศน์ (Microscope) ทำให้เห็นใยประสาทเชื่อมโยงเป็นตาข่าย ดังภาพที่ 2



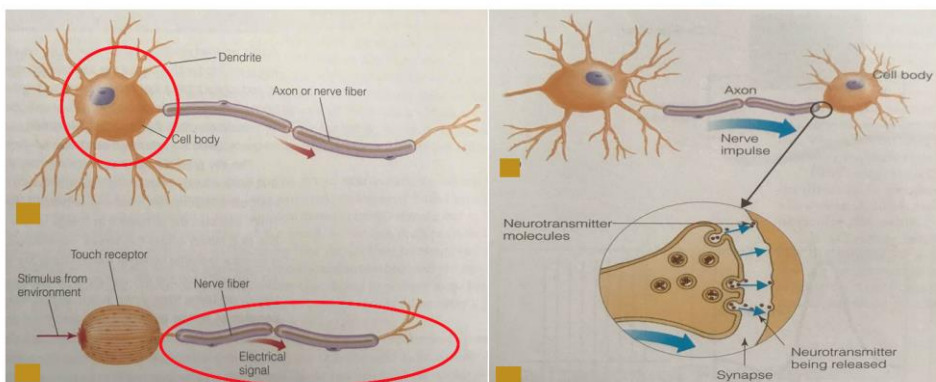
ภาพที่ 2 ไยประสาทในสมอง เชื่อมโยงใยเป็นตาข่าย (Goldstein, 2011)

สมองมนุษย์ประกอบด้วยเซลล์ประสาท (Nerve Cell หรือ Neuron) พัน ๆ ล้านเซลล์ แต่ละเซลล์มีแขนงเชื่อมต่อกันเป็นร่างแหตาข่ายกว่าร้อยล้านล้านจุด เมื่อมีสิ่งกระตุ้นเซลล์จะรับและส่งกระแสสัญญาณประสาท โดยเซลล์ประสาท ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ

1) ตัวเซลล์ (Cell Body) ในตัวเซลล์มีลักษณะเป็นกลม ๆ เรียกว่า ไซโทพลาสซึม (Cytoplasm) อยู่ใต้เนื้อหุ้มเซลล์ อยู่นอกนิวเคลียส เป็นส่วนที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาเคมีของเซลล์ ส่งกระแสสารที่จำเป็น สลายวัตถุพิษเพื่อให้ได้พลังงาน และขับถ่ายของเสียให้กับเซลล์ ส่วนใจกลางเซลล์ เรียกว่า นิวเคลียส (Nucleus)

ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของเซลล์ รักษาเสถียรภาพของยีน

2) ไยประสาท (Nerve Fiber) ยื่นจากตัวเซลล์ ประกอบด้วย เดนไดรต์ (Dendrite) มีลักษณะเป็นแขนงยื่นออกมาจากตัวเซลล์ ทำหน้าที่รับกระแสประสาทเข้าสู่ตัวเซลล์ ส่วนปลายจะมีปุ่มเล็ก ๆ เรียกว่า สไปน์ (Spine) สำหรับเชื่อมต่อกับแขนงอื่น บริเวณการเชื่อมต่อกับเดนไดรต์ หรือ แอกซอน (Axon) เรียกบริเวณนี้ว่า ไซแนปส์ (Synapse) เป็นจุดเปลี่ยนสัญญาณกระแสไฟฟ้าเป็นสารเคมี หรือสารสื่อประสาท ทำให้ร่างกายได้รับข้อมูล ส่วนแอกซอน ทำหน้าที่ส่งกระแสประสาทออกจากตัวเซลล์ มีเปลือกหุ้มแอกซอน ส่วนที่ปลายแอกซอนจะมีแขนง ซึ่งจะไซแนปส์กับเซลล์ตัวอื่น ดังภาพที่ 3

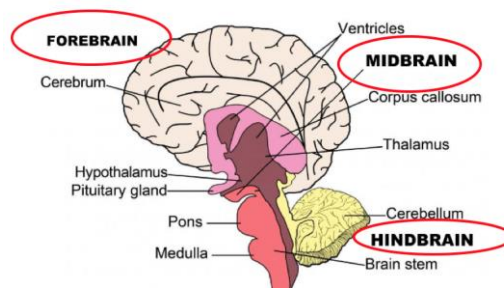


ภาพที่ 3 เซลล์ประสาท (Nerve Cell) ตัวเซลล์ (Cell body) และใยประสาท (Nerve Fiber) (Goldstein, 2011)



ภาพที่ 4 สไปน์ (Spine) เชื่อมต่อกับแขนงอื่น, บริเวณซินแนปส์ (Synapse) การรับและส่งกระแสประสาท (Neurons carry messages via action potentials) (Newman, 2017)

โครงสร้างหน้าที่ส่วนของสมองมนุษย์ แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1. สมองส่วนหน้า (Forebrain) 2. สมองส่วนกลาง (Midbrain) และ 3. สมองส่วนท้าย (Hindbrain) แต่ละส่วนมีหน้าที่สำคัญ ดังภาพที่ 5



ภาพที่ 5 ส่วนสำคัญของสมอง 3 ส่วน (Northern Brain Injury Association, 2020)

1. สมองส่วนหน้า (Forebrain) อยู่บริเวณหน้าผาก มีขนาดใหญ่ที่สุด ประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ

1.1 ซีรีบรัม (Cerebrum) ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลและการเรียนรู้ ประมวลผลทางประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น ภาษาและการสื่อสาร การคิด การเรียนรู้และความทรงจำ การตัดสินใจนอกจากนี้ สมองแต่ละซีกยังแบ่งย่อยเป็น 4 กลีบ ได้แก่ 1) กลีบหน้า (Frontal Lobe) ควบคุมความคิด ความจำ สติปัญญา อารมณ์ การใช้ภาษา และการเคลื่อนไหว 2) กลีบขมับ (Temporal Lobe) ควบคุมการได้ยิน และการดมกลิ่น ความเข้าใจด้านภาษา และการฟัง 3) กลีบข้าง (Parietal Lobe) การรับรส และความรู้สึกจากการสัมผัส ส่วน 4) กลีบท้ายทอย (Occipital Lobe) ควบคุมการมองเห็น

1.2 ออลแฟกทอรีบริรัม (Olfactory Bulb) เป็นส่วนที่อยู่หน้าสุด ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดมกลิ่น ซึ่งในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สมองส่วนนี้มีขนาดเล็ก และไม่เจริญมากนัก

1.3 ทาลามัส (Thalamus) เป็นจุดศูนย์กลางการถ่ายทอดกระแสประสาทไปยังสมองส่วนต่าง ๆ รวมถึงการรับรู้ และการตอบสนองต่อความรู้สึกเจ็บปวด

1.4 ไฮโปทาลามัส (Hypothalamus) ทำหน้าที่สร้างความสมดุลให้กับระบบการทำงานของร่างกาย เช่น ควบคุมการทำงานของต่อมพิทูอิทารี ผลิตฮอร์โมน เป็นศูนย์กลางของระบบ

ประสาทอัตโนมัติ เกี่ยวข้องกับการปรับสมดุล น้ำ-แร่ธาตุ ในเลือด การควบคุมอุณหภูมิร่างกาย ความรู้สึกหิว-อิ่ม ความต้องการทางเพศ การหายใจ การนอนหลับและการตื่น

2. สมองส่วนกลาง (Midbrain) เป็นส่วนที่รับส่งกระแสประสาทระหว่างสมองส่วนหน้าและสมองส่วนท้าย นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่เกี่ยวกับการมองเห็น การเคลื่อนไหวนัยน์ตา และการได้ยิน

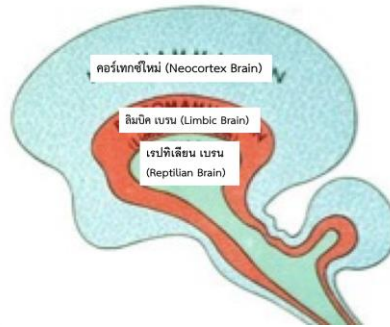
3. สมองส่วนท้าย (Hindbrain) ประกอบด้วย 1) ซีรีเบลลัม (Cerebellum) ทำหน้าที่ควบคุมการทรงตัว และควบคุมกล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหว 2) พอนส์ (Pons) เป็นส่วนที่อยู่ติดกับสมองส่วนกลาง ทำหน้าที่หลายอย่าง เช่น ควบคุมการเคี้ยวอาหาร หลั่งน้ำลายและน้ำตา การเคลื่อนไหวใบหน้าและการแสดงออกทางสีหน้า การรับความรู้สึกของใบหน้า เช่น การสัมผัสและความเจ็บปวด ควบคุมการหายใจ และ 3) เมดัลลา (Medulla) อยู่ท้ายสุดติดกับไขสันหลัง เป็นทางผ่านของกระแสประสาท ควบคุมการทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติ เช่น การหายใจ การเต้นของหัวใจ การย่อยอาหาร การยึดและหดตัวของเส้นเลือด

จากโครงสร้างหน้าที่ และกลไกการทำงานของสมองเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางความคิด และอารมณ์ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ทั้งนี้สมองจึงมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเชิงคุณธรรม

อิทธิพลของสมองส่งผลต่อการตัดสินใจเชิงคุณธรรม

สมองมีระบบและกลไกการทำงานที่ควบคุมร่างกาย รวมทั้งกระบวนการคิดที่ส่งผลให้เกิดอารมณ์ตามความคิด ความเชื่อ นำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นผลจากความคิด ความเชื่อที่มีต่อเหตุการณ์นั้น รวมทั้งการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมเชิงคุณธรรม ทั้งนี้มนุษย์มีเบื้องหลังการตัดสินใจเชิงคุณธรรมที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่า บางคนคิดก่อนทำ บางคนใช้อารมณ์ตัดสินใจ ปัญหา พอกลับมาคิดได้ถึงผลลัพธ์ของการกระทำ ก็เสียใจภายหลัง หากรู้สึกคิดวิเคราะห์ก่อนตัดสินใจกระทำอะไรไป ก็จะทำให้มีพฤติกรรมเหมาะสม ไม่ก่อผลเสียต่อตนเอง บุคคลและสังคม แต่หากไม่คิดก่อน ไม่คำนึงถึงหลักเหตุและผล ใช้แต่อารมณ์ นั่นคือ ใช้สมองส่วนอารมณ์นำ จัดการควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ ก็นำไปสู่ผลเสีย หรือเหตุร้าย เสียใจตามมาได้

การใช้สมองแต่ละส่วนมีบทบาทสำคัญทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โดยทฤษฎีสมองสามส่วน (Triune Brain Theory) ของ Paul (2007) นายแพทย์และนักวิชาการด้านจิตเวช เสนอโมเดลวิวัฒนาการของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมและพฤติกรรมที่ใช้อธิบายวิวัฒนาการด้านการเจริญเติบโตของมนุษย์ และพัฒนาการที่เป็นไปตามวัย โดยวัยเด็กก็จะใช้สมองส่วนใน ที่แสดงพฤติกรรมตามสัญชาตญาณ เมื่อโตขึ้น สมองส่วนกลางใหญ่ขึ้น ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับรับรู้ความรู้สึก การแสดงออกจะเป็นผลจากอารมณ์ เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะใช้สมองส่วนหน้าที่เกี่ยวข้องกับความคิดวิเคราะห์ แยกแยะขั้นสูง แสดงพฤติกรรมที่ผ่านกระบวนการคิด การใช้เหตุผล โดยได้เปรียบเทียบสมองแต่ละส่วน ดังภาพที่ 6



ภาพที่ 6 สมองสามส่วน ตามทฤษฎีสมองสามส่วน (McFetridge, 2014)

จากภาพข้างต้นของทฤษฎีสมองสามส่วน แบ่งหน้าที่ของสมองออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. **เรปทีเลียน เบรน (Reptilian Brain)** เป็นส่วนสมองของสัตว์เลื้อยคลาน พฤติกรรมที่ทำได้โดยสัญชาตญาณ ไม่ใช่สติ ไม่มีความรู้ตัว มุ่งเอาตัวรอด ควบคุมการทำงานของระบบร่างกาย เช่น การดื่มน้ำ เพราะกระหาย การขับถ่ายเมื่อต้องการปลดทุกข์ ทานอาหารเพราะหิว สมองส่วนนี้จะในช่วงพัฒนาการของสมองวัยเด็ก

2. **ลิมบิก เบรน (Limbic Brain) หรือ โอลด์ แมมมิลเลียน เบรน (Old Mammalian Brain)** เป็นส่วนสมองของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมยุคเก่า เป็นศูนย์ความคุมอารมณ์มีส่วนร่วมกับการคิด เป็นส่วนที่ใช้สติมีความรู้ตัว พัฒนาการของสมองส่วนนี้จะเจริญเติบโตเร็ว ในช่วงวัยรุ่น อายุ 15-25 ปี

3. **คอร์เทกซ์ใหม่ (Neocortex Brain)** เป็นส่วนสมองของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ทำหน้าที่สูงขึ้น มีกระบวนการตัดสินใจ หรือการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยการใช้ความคิด วิเคราะห์ พิจารณาขั้นสูงได้ (Higher Functions) การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การตัดสินใจ (Decision Making) ใช้สมองส่วนหน้า (Especially at the front) ทำหน้าที่สูงขึ้น รู้จักคิดวิเคราะห์ มีกระบวนการตัดสินใจ ที่สมองส่วนหน้าได้มีพัฒนาการเจริญเต็มที่เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ตั้งแต่อายุ 25 ปี

ดังนั้นการเจริญเติบโตตามช่วงวัยของมนุษย์ ทำให้สมองมีพัฒนาการตามช่วงวัยเช่นกัน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ตามช่วงการเจริญเติบโตและพัฒนาการแห่งวัย ทั้งนี้วัยรุ่นและวัยเด็ก จึงมีพฤติกรรมโดยใช้สัญชาตญาณนำ เมื่อเป็นวัยรุ่นที่ร่างกายกำลังการเจริญเติบโตรวดเร็ว และพัฒนาการของสมองส่วนอารมณ์ทำงานเต็มที่ ฮอร์โมนเพศหลั่งมากในช่วงวัยนี้ จึงทำให้วัยรุ่นมีอารมณ์รุนแรง ควบคุมตนเองไม่ค่อยได้ พฤติกรรมจึงเป็นผลจากการถูกกระตุ้นอารมณ์ เนื่องจากพัฒนาการของสมองมีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ทั้งนี้สมองส่วนคิดยังพัฒนาการไม่เต็มที่ แต่สมองจะพัฒนาเต็มที่เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ในช่วงอายุ 25 ปีนั่นเอง

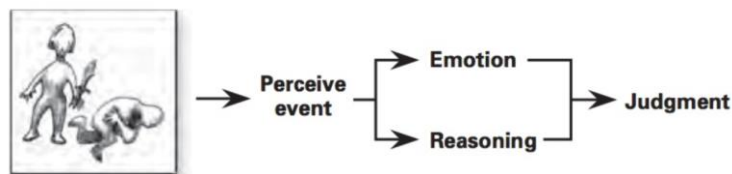
หากพิจารณาเปรียบเทียบตามทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของ Kohlberg (1984) ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกรูปแบบความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาจริยธรรมนั้น ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสมอง สามารถเกิดการเรียนรู้ เพื่อการปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อม โดยนำแนวคิดทางชีววิทยามาประยุกต์กับศาสตร์ทางจิตวิทยา Kohlberg จึงมีมุมมองว่า มนุษย์เกิดมาโดยไม่มีกรอบทางศีลธรรมโดยกำเนิด ในวัยเด็กยังไม่มีคุณธรรมภายในใจของตนเอง แต่เด็กจะเข้าใจเหตุผลของการกระทำจากการยอมรับ ในเรื่องการลงโทษและการได้รับรางวัล ซึ่งจริยธรรมเป็นกระบวนการทาง

ความคิดอย่างมีเหตุผล ต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา และการใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญของจิตใจของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา

ดังนั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของมนุษย์ จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางความคิด ที่ต้องใช้เหตุผล การคิดวิเคราะห์ขั้นสูงกว่าสัตว์ ที่สัตว์ไม่มีสมองส่วนนี้ ซึ่งความคิดจะส่งผลให้เกิดอารมณ์ นำไปสู่การตัดสินใจเชิงจริยธรรมและแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่ตามความคิด ความเชื่อต่อเหตุการณ์นั้น

อิทธิพลของสมองส่งผลต่ออารมณ์โกรธ

การศึกษาสำรวจพื้นฐานทางประสาทวิทยาที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลในการพัฒนาคุณธรรม ในประเด็นการตัดสินใจเชิงคุณธรรมและพฤติกรรมทางสังคมที่เชื่อมโยงกับระบบการให้รางวัลสมองส่วนหน้า (The Brain's Frontostriatal Reward System) ของอาสาสมัครที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท การศึกษาได้ข้อสรุปว่า การให้แรงจูงใจด้วยรางวัลมีความสัมพันธ์กับระดับการตัดสินใจเชิงคุณธรรม ที่นำไปสู่การพัฒนาทางศีลธรรมที่แตกต่างกัน การศึกษานี้ใช้การวัดคลื่นไฟฟ้าสมองด้วยเครื่อง fMRI โดยก่อนการทดลอง และภายหลังการทดลอง แตกต่างกันในบริเวณพื้นที่การทำงานของเยื่อหุ้มสมองส่วนหน้า ในตำแหน่ง เดอะเว็นโทรมีเดียล พร็พรอนทอล คอร์เทกซ์ (The Ventromedial Prefrontal Cortex: vmPFC) ตำแหน่ง ซับเจนนิว เอนทีเรียล ซิงกูเลท คอร์เทกซ์ (Subgenual Anterior Cingulate Cortex: sgACC) และตำแหน่ง เดอะอินเฟอเรียล พร็พรอนทอล (The Inferior Frontal) (Zhuo et al., 2017) ทั้งนี้หากพิจารณาตามทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของ Kohlberg (1984) สำหรับผู้ที่มีคุณธรรมในระดับขั้นสูงสุดนั้นการตัดสินใจเชิงคุณธรรม และมีพฤติกรรมเชิงสังคมจะอยู่บนพื้นฐานของหลักจริยธรรมแห่งตน แทนที่จะมีพฤติกรรมเพื่อการปกป้องชื่อเสียงตนเอง หลีกเลี่ยงความไม่พอใจของผู้อื่น หรือเป็นผลจากการได้รับการเสริมแรงจากรางวัล ส่วน Greene, Sommerville, Nystrom, Darley & Cohen (2001) ให้ข้อเสนอรูปแบบการตัดสินใจเชิงคุณธรรมที่มีต่อการรับรู้เหตุการณ์ของบุคคล แบ่งเป็นสองเส้นทางคือ 1) เส้นทางที่มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึก และ 2) เส้นทางที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผล แล้วตัดสินใจกระทำดังภาพที่ 7

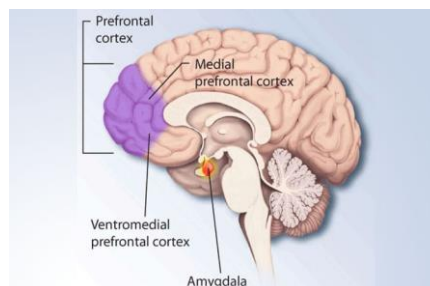


ภาพที่ 7 รูปแบบการตัดสินใจเชิงคุณธรรมที่มีต่อเหตุการณ์ ของกรีน (Greene, Sommerville, Nystrom, Darley & Cohen, 2001)

ช่วงอายุมีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณขั้นสูง ทั้งนี้ช่วงวัยทารก หรือวัยเด็ก พัฒนาการของสมองจะตอบสนองโดยใช้สัญชาตญาณ เมื่อพัฒนาการเจริญเติบโตเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น

ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงเร็ว มีการเรียนรู้ ผึกฝน พัฒนาการของสมองมากขึ้น พัฒนาการสมองจะอยู่ที่ ส่วนของอารมณ์ และเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ สมองส่วนคิดเจริญเติบโตเต็มที่ อีกทั้งได้รับการพัฒนาและการเรียนรู้ที่ฝึกการคิดวิเคราะห์ขั้นสูงขึ้นไป รู้จักการควบคุมความต้องการของสัญชาตญาณและอารมณ์ บุคคลจะปรับตัวอยู่ในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างสมดุล ทั้งนี้สัตว์จะมีสมองส่วนสัญชาตญาณ และสัตว์บางชนิดก็จะมีสมองส่วนอารมณ์ แต่จะไม่มีสมองส่วนคิดวิเคราะห์ขั้นสูงเหมือนมนุษย์

นอกจากนั้นมีการศึกษาอีกแง่มุม ของมหาวิทยาลัยชิคาโก โดยให้อาสาสมัครที่เป็นวัยผู้ใหญ่ นั่งดูวิดีโอคนที่ได้รับอันตรายที่ถูกตีโดยเจตนาด้วยไม้เบสบอล และอันตรายจากอุบัติเหตุจากที่ถูกไม้กอล์ฟตีโดยไม่เจตนา ใช้การวัดด้วยการสแกนสมอง fMRI ที่ศีรษะขณะดูวิดีโอ ผลการศึกษาปรากฏว่ามีการตอบสนองในสมองเกือบทันทีบริเวณสมองด้านหลังฝั่งขวา โดยสมองส่วนอมิกดาลา (Amygdala) เชื่อมโยงกับอารมณ์ และ ส่วน เวนโทรมีเดียล พรีฟรอนทอล คอเทกซ์ (Ventromedial Prefrontal Cortex) ที่อยู่ในกลีบหน้าผากด้านล่างของสมอง และมีส่วนเกี่ยวข้องในการประมวลผลของความเสียหายและความกลัว แสดงให้เห็นว่า สมองส่วนนี้มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเชิงคุณธรรม และเชื่อมโยงกับอารมณ์ แต่ไม่มีการตอบสนองในกรณีที่เป็นอันตรายจากอุบัติเหตุ การรับรู้และการตอบสนองทางอารมณ์ต่อการสร้างความเสียหายโดยเจตนา มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงคุณธรรมสากลในหลายวัฒนธรรม ซึ่งประวัติศาสตร์อันยาวนานของวิวัฒนาการของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ทำให้สมองของไวต่อสัญญาณของความทุกข์ทรมานของผู้อื่น ถือเป็นรากฐานทางธรรมชาติสำหรับศีลธรรมและความอ่อนไหวต่อความยุติธรรม (William, 2012) ดังนั้นการพิจารณาตัดสินใจเชิงคุณธรรม จึงสัมพันธ์กับ “เจตนา” ของการกระทำพฤติกรรมที่ยืนยันด้วยการทำงานของสมอง



ภาพที่ 8 อมิกดาลา (Amygdala) และเวนโทรมีเดียล พรีฟรอนทอล คอเทกซ์ (Ventromedial Prefrontal Cortex) จากการสแกนด้วยเครื่อง MRI (Dolan, 2017)

จากภาพที่ 8 สมองส่วนลิมบิก ซีสเต็ม (Limbic System) ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ และ ส่วนแปลข้อมูล คือ vmPFC นี้ คือ ตัวปัญหา ด้วยการตีความแล้วแสดงพฤติกรรมให้ลูยทันที มองหน้าแล้ว ตบทันที โดยไม่ยั้งชั่งใจ ในขณะที่สมองส่วนอารมณ์ เริ่มทำงานเต็มที่ เมื่ออายุ 15 ปี แต่สมองส่วนกลีบกรองและประมวลผลข้อมูลด้วยตรรกะ และความยับยั้งชั่งใจขั้นสูง จะอยู่ที่ด้านบนและด้านหน้าของกลีบหน้าผาก เรียกว่า โดโซเลเทอรอล พรีฟรอนทอล คอเทกซ์ (Dorsolateral Prefrontal Cortex: DLPFC) ทำหน้าที่สัมพันธ์กับการจดจำ การตัดสินใจ ความยืดหยุ่นทางความคิด การแก้ปัญหา ซึ่งสมองคอร์เทกซ์ใหม่ (Neocortex Brain) จะพัฒนาเต็มที่คืออายุ 25 ปี อย่างไรก็ตาม

ตามแม่กลไกการทำงานของสมองจะพิจารณาตามหลักเหตุผล ตามกฎ ระเบียบ กติกาสังคม แต่ความเป็นมนุษย์ กลไกการทำงานของสมองส่วนอารมณ์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมาก ดังกรณีตัวอย่างที่มีชายชาวอเมริกันอายุ 96 ปี ยอมโดนจับโดยขั้บรถเร็วในเขตโรงเรียน เพราะต้องรีบพาลูกอายุ 63 ปี ที่ป่วยเป็นมะเร็งไปหาหมอ จากการพิพากษาของศาลให้ยกฟ้อง จำเลยไม่มีความผิดในครั้งนี้ และขอพรให้พระเจ้าช่วยให้ชายชราที่เป็นพ่อโศกดี แม่บ้านเมืองมีกฎ ระเบียบ กติกา ไว้ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์เพื่อจัดระเบียบสังคมให้สงบสุข แต่อย่างไรก็แยกแยะพฤติกรรม ดังตัวอย่างข้างต้นของความแตกต่างระหว่าง "ถูก" กับ "ควร" "ถูก" คือการทำตามที่ กฎหมาย หรือกฎ กำหนดไว้ "ควร" คือ การตัดสินใจด้วยหัวใจ ที่เป็น "มนุษย์" ทั้งนี้แม้การใช้อารมณ์เพื่อตัดสินใจกระทำพฤติกรรม แต่ต้องเป็นอารมณ์ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อคนอื่นเดือดร้อน

จากการศึกษาข้างต้นยืนยันเป็นเชิงประจักษ์ได้ว่า สมองส่วนทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงคุณธรรม แม้สมองส่วนหน้าผากที่สัมพันธ์กับการใช้เหตุผล วิเคราะห์กลั่นกรองปัญหา เพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม แต่สมองส่วนควบคุมอารมณ์ก็มีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจเชิงคุณธรรมแล้ว นำไปสู่การแสดงพฤติกรรม

สรุป

การตัดสินใจเชิงคุณธรรมมีความซับซ้อนที่เป็นผลกระทบจากหลายเหตุปัจจัย ทั้งปัจจัยด้านร่างกาย สมอง สังคมและบริบทที่แตกต่างกัน ที่นำไปสู่การตัดสินใจเชิงคุณธรรมต่อสถานการณ์ในแบบการใช้ปัญญา อารมณ์ หรือสัญชาตญาณที่แตกต่างกัน หากต้องพิจารณาตัดสินใจพฤติกรรมเชิงคุณธรรม หรือการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมจึงจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาข้อมูลองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งปัจจัยสถานการณ์และวิธีการฝึกควบคุมพฤติกรรมตอบสนองที่ไม่เหมาะสม โดยอาจใช้ทั้งกระบวนการทางปัญญา การฝึกควบคุมอารมณ์ ที่นำไปสู่พฤติกรรมที่มีคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งมีความรู้ความเข้าใจด้านจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้ ระบบประสาทวิทยาศาสตร์ บูรณาการให้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยและพัฒนาทฤษฎีการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างสรรค์ให้สังคมสงบสุข

ดังนั้นการเข้าใจพื้นฐานของระบบและกลไกการทำงานของสมอง สามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนากระบวนการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมเหมาะสม ทั้งนี้อาจใช้รูปแบบการฝึกกระบวนการทางปัญญา การฝึกอารมณ์ หรือการฝึกพฤติกรรม เช่น การฝึกการคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผลที่เป็นส่วนการทำงานของสมองคอร์เทกซ์ใหม่ (Neocortex Brain) การฝึกวินัยโดยการออกกำลังกาย ก็เป็นการฝึกการควบคุมสมองส่วนเรปทีเลียน เบรน (Reptilian Brain) ที่ฝึกควบคุมการตอบสนองสัญชาตญาณให้รู้จักการยับยั้งชั่งใจ หรือการฝึกอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสมองส่วนลิมบิก (Limbic Brain) ช่วยให้รู้จักการจัดการอารมณ์ ไม่หุนหันพลันแล่น หรือโต้ตอบด้วยความรุนแรงทันทีโดยขาดสติ อีกทั้งสามารถนำองค์ความรู้การทำงานของสมองไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในมนุษย์ให้สูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถใช้เครื่องมือวัดการทำงานของสมอง เช่น การวัดคลื่นไฟฟ้าสมอง ด้วยเครื่อง Electroencephalography (EEG) หรือ Electroencephalography Functional Magnetic Resonance Imaging (fMRI) สำหรับการประเมินผลของกระบวนการศึกษาวิจัยที่พัฒนาขึ้น ที่สามารถยืนยันผลการศึกษาเป็นเชิงประจักษ์ได้

References

- Amitai, S. & Joshua, D. G. (2014). Integrative Moral Judgment: Dissociating the Roles of the Amygdala and Ventromedial Prefrontal Cortex. **The Journal of Neuroscience: The Official Journal of the Society for Neuroscience**. 34(13), 4741-4749.
- Brian, H., Bornstein, & Greene, E. (2011). Jury Decision-Making: Implications for and from Psychology. **Current Directions in Psychological Science**. 20(1), 63-67.
- Brogaard, B. (2018). Do All Serial Killers Have a Genetic Predisposition to Kill?. **Psychology Today**. Retrieved from <https://www.psychologytoday.com>
- Carlos, D. N., Melissa, M. M., Michael, L. M., & Benjamin, A. (2012). Virtual Morality: Emotion and Action in a Simulated Three-Dimensional "Trolley Problem". **Emotion**. 12(2), 364 –370.
- Dolores, G. A. (2015). **The Genetics of Violent Behavior**. Retrieved from <https://www.jax.or/news-and-insights/jax-blog/2015/december/the-genetics-of-violent-behavior>
- Dolan, E. W. (2017). In Depressed People, The Medial Prefrontal Cortex Exerts more Control over other parts of The Brain. **Mental Health**. Retrieved from <https://www.psypost.org/2017/06/depressed-people-medial-prefrontal-cortex-exertscontrol-parts-brain-49168>
- Eslinger, P. J., et al. (2009). Development Frontal Lobe Imaging in Moral Judgment: Arthur Benton's enduring influence 60 years later. **Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology**. 31(2), 158-169.
- Fiery, C., Rachel, S., Sophie, W., & Susan, C. (2013). The Development of Intent-based Moral Judgment. **Cognition**. 127(1), 6-21.
- Goldstein, E. B. (2011). **Cognitive Psychology: Connecting Mind, Research, and Everyday Experience: CogLab manual**. 3rd ed. Wadsworth Cengage Learning.
- Greene, J. D., Sommerville, R. B., Nystrom, L. E., Darley, & Cohen, J. D. (2001). An fMRI Investigation of Emotional Engagement in Moral Judgment. **Science**. 14(293), 2105-8.
- Highsmith, J., Hernandez, J., & madrigal, S. (2015). Nature (MAOA) and Nurture in a Criminal. **UC Merced Undergraduate Research Journal**. 8(1), 1-11. Retrieved from <https://escholarship.org/uc/item/5w51b7bg>
- Jitsattha, S. (2010). **n̄okhit k̄ieokap khunnatham** [Concept of Virtues]. (Available April 2, 2020). Retrieved from http://sumitta43.blogspot.com/2010/08/blog-post_14.html

- Kendra, C. (2019). **His Injury Led to New Discoveries in Neuroscience**. (November 06, 2019). Retrieved from <https://www.verywellmind.com/phineas-gage-2795244>
- Kohlberg, L. (1984). **Essays on Moral Development: The Psychology of Moral Development**. (2), San Francisco, Harper & Row. 684-709.
- Kraivichien, T. (2007). **khunnatham læ čharyatham khōng phubōrihān** [Morality and Ethics of Management]. Bangkok: Pimlak Press.
- Lei, H., Di, H. & Rao, H. (2014). A Functional Polymorphism of the MAOA Gene Modulates Spontaneous Brain Activity in Pons. **Journal of Biomedicine and Biotechnology**. (2014), 1-8.
- McFetridge, G. (2014). **Cell Organelles and the Triune Brain**. Retrieved from <https://www.peakstates.com/triune.html>
- Molina, A. G. (2012). Phineas Gage and the Enigma of the Prefrontal Cortex. **Neurologia**. 20(6), 370-375.
- Newman, T. (2017). All you need to know about neurons. **MedicalNewsToday**. Retrieved from <https://www.medicalnewstoday.com/articles/320289>
- Northern Brain Injury Association. (2020). **The Structure and Function of The Human Brain**. Retrieved from <https://www.nbia.xa/brain-structure-function>
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2010). **phān phatthana sēthakit læ sangkhom hāng chāt chabap thī sip (pī Phō,So, sōngphanharōjhasip - sōngphanharōjhasipsī)** [The 10th National Economic and Social Development Plan and Creative Economy (2007-2011)]. Retrieved from <http://www.ldd.go.th>
- Paul, D. M. (2007). Neuroscientist Who Devised ‘Triune Brain’ Theory. **The New York Times**. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2008/01/10/science/10maclean.html>
- Phanthumnawin, D. (2000). **thritsadi tonmai čharyatham : kānwichai læ kānphatthana bukkhalakōn** [Ethical Tree Theory: Research and Human Resource Development]. 3rd ed. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Sangpithak, W. (2013). **patčhai thī mī ‘itthiphon tō khunnatham čharyatham khōng phusamret kānsuksā laksūt phayabān sātbanthit** [The factors influence to the moral ethics of the student who are finish graduate Bachelor of Nursing]. **Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok**. 29(2), 103-112.
- ra, E., et al. (2010). Utilitarian Moral Judgment Exclusively Coheres with Inference from is to ought. **Frontiers in Psychology**. 8(1042), 1-18.

- Sophonpokai, K. (2010). "khunnatham" "č̣ḥariyatham" læ k̄n̄ Damrong yū k̄p sangkhom prachāthipatai (khwām̄māi læ n̄əokhit choēng thriṣadi) ["Morality" "Ethics" and on Living in a Democratic Society (Meaning and Theoretical Concepts)]. **Office of the Inspector General**. 3(2), 112-113.
- William, H. (2012). **Moral Evaluations of Harm are Instant and Emotional, Brain Study Shows**. Retrieved from <https://news.uchicago.edu/story/moral-evaluations-harm-are-instant-and-emotional-brain-study-shows>
- Wongvanichtawee, C. & Narkwachara, S. (2018). n̄əothāng k̄n̄č̣hatk̄n̄ k̄n̄ s̄əmsāng khunnatham læ č̣ḥariyatham doī tang kham thām č̣ḥak sathānak̄n̄ sommotti [Managerial Guideline for Morality and Ethics Enhancement by Using Scenario Questions]. **Academic Journal of Buriram Rajabhat University**. 10(2), 1-20.
- Zhuo, F., et al. (2017). Post-conventional Moral Reasoning is associated with increased Ventral Striatal Activity at Rest and During Task. **Scientific Reports**. 7(7105), 1-11.

ภาคผนวก



แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณานำลง วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง เสนอขอส่งบทความตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา

ชื่อ-นามสกุล (นาย/นาง/นางสาว)	<input type="checkbox"/> อาจารย์ <input type="checkbox"/> นักศึกษา
หลักสูตร.....สาขา.....	
มหาวิทยาลัย	
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... E-mail.....	
ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย	
ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่)	
มีความประสงค์ขอส่ง <input type="checkbox"/> บทความวิจัย <input type="checkbox"/> บทความวิชาการ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารบัณฑิตศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งบทความดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่ายังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณา ของวารสารอื่น ในระหว่างการรอตีพิมพ์ หากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความ ข้าพเจ้ายินยอมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายใดๆ อันอาจเกิดขึ้น	

ในการนี้ข้าพเจ้าได้ดำเนินการจัดพิมพ์ ตามรูปแบบการเขียนบทความวิจัยที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
กำหนดไว้ทุกประการ และได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้จัดส่งเนื้อหาบทความวิจัย จำนวน 1 ฉบับ ให้แก่กอง
บรรณาธิการวารสารวิจัย เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้ส่งบทความวิจัย
(.....)

รายการตรวจสอบบทความ

ผู้เขียนต้องตรวจสอบต้นฉบับที่จัดเตรียมให้ครบถ้วนถูกต้องตรงตามรายการตรวจสอบบทความ และส่งมาพร้อมกับบทความบทความที่ส่งมาโดยไม่มีใบรายการตรวจสอบบทความหรือไม่ครบหรือไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้จะถูกส่งกลับก่อนการดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้น

- ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- ไฟล์ที่ส่งจะต้องทำตามรูปแบบคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับเท่านั้น อยู่ในรูปแบบของไฟล์ Word และใช้แบบตัวอักษร TH SarabunPSK

บทความวิจัยมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- คำสำคัญ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ความสำคัญของปัญหา
- โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย
- วัตถุประสงค์วิจัย
- วิธีดำเนินการวิจัย
- ผลการวิจัย
- อภิปรายผล
- ข้อเสนอแนะ
- บรรณานุกรม

บทความวิชาการมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- คำสำคัญ ภาษาไทย
- บทนำ
- เนื้อหา
- สรุป
- บรรณานุกรม

ความเห็นของนักวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย

- ถูกต้องตามรูปแบบของบทความ
- ไม่ถูกต้องตามรูปแบบบทความ

.....
 (.....)
 นักวิชาการศึกษา
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความคิดเห็นของบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา

.....

.....
 (.....)
 บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

การเตรียมต้นฉบับ
รายละเอียดในการเตรียมผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการพิจารณา ได้แก่ บทความทางวิชาการ และบทความวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การพิมพ์ต้นฉบับใช้แบบอักษร (Font) ชนิด TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม พิมพ์หน้าเดียวขนาด A4 ความยาว 10 – 12 หน้า ต้นฉบับประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้

บทความวิจัย (Research Article)

บทความวิจัย	Research Article
1. ชื่อบทความวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยย่อ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. ความสำคัญของปัญหา	5. Introduction
6. โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย	6. Research Questions
7. วัตถุประสงค์การวิจัย	7. Research Objectives
8. วิธีดำเนินการวิจัย	8. Methodology
9. ผลการวิจัย	9. Research Results
10. อภิปรายผล	10. Discussion
11. ข้อเสนอแนะ	11. Suggestions
12. เอกสารอ้างอิง	12. References

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทความวิชาการ	Academic Article
1. ชื่อเรื่อง/บทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. บทนำ	5. Introduction
6. เนื้อหา	6. Content
7. สรุป	7. Conclusion
8. เอกสารอ้างอิง	8. References

รูปแบบและขนาดตัวอักษร

ตารางที่ 1 การกำหนดรูปแบบและขนาดตัวอักษร

ส่วนประกอบบทความ	บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (English Articles) Font = TH SarabunPSK	
	ขนาด ตัวอักษร Size	ลักษณะตัวอักษร Font Type
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) / Title	18 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
ชื่อผู้เขียน / Author	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
สถานที่ทำงาน และ Email / Affiliations & Email	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
บทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
คำสำคัญ และ Keywords	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาคำสำคัญ	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
หัวข้อหลักต่างๆ ได้แก่ ความสำคัญของปัญหา โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ / Item	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหา / Article	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
เอกสารอ้างอิง/ References	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาเอกสารอ้างอิง	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font

หมายเหตุ : CT = Centre Text (กึ่งกลาง), LJ = Left Justified (ชิดซ้าย),
LRJ = Left & Right Justified (กระจายแบบไทย)

การกำหนดรูปแบบบทความวิจัย สำหรับตีพิมพ์ ให้ผู้ส่งปฏิบัติ ดังนี้

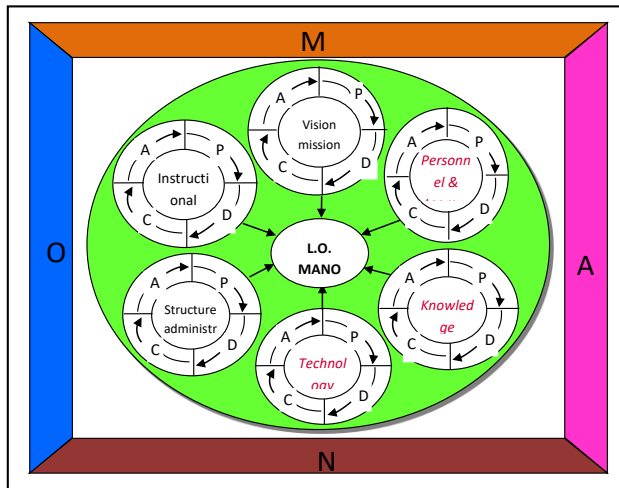
1. ตั้งระยะขอบบน 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
2. ตั้งระยะขอบด้านซ้าย 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบด้านขวา 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
3. แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 (ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม)

คำแนะนำผู้เขียน

1. **ชื่อเรื่อง** ไม่ยาวเกินไป แต่ครอบคลุมสาระทั้งเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาด 18 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ขนาด 18 ตัวหนาและตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
2. **ชื่อผู้แต่ง** ชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง (ชื่อผู้แต่งไม่ใส่ตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่ง ทหาร สถานภาพทางการศึกษา หรือคำนำหน้าชื่อหรือท้ายชื่อ)
3. **สถานที่ทำงานและ Email** หน่วยงานของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อผู้แต่งให้ใส่ตัวเลขยก (1) กำกับท้ายนามสกุลผู้แต่ง และด้านหน้าหน่วยงานหรือต้นสังกัด และ Email ที่สามารถติดต่อได้ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้สถานที่ทำงาน
4. **บทคัดย่อ และ Abstract** เป็นการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง กรณียุทธศาสตร์ความวิจัยภาษาไทย ให้เขียนบทคัดย่อภาษาไทย แล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) และกรณียุทธศาสตร์ความวิจัยภาษาอังกฤษ ให้เขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษแล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาไทย ทั้งนี้ บทคัดย่อ ควรมีความยาวไม่เกิน 10 บรรทัดหรือความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ
บทคัดย่อภาษาไทย หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
5. **คำสำคัญ** คำสำคัญต่อท้ายบทคัดย่อ และ Keywords ต่อท้าย Abstract ควรมีไม่เกิน 5 คำ
คำสำคัญภาษาไทย หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาไทย เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วยเคาะ 1 ครั้ง
คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords) หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วย Comma (,)
6. **เนื้อหา** ให้จัดพิมพ์ 1 คอลัมน์ เนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ตัวธรรมดา บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และจัดพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
หัวข้อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย หัวข้อย่อย ขนาด 16 ตัวหนา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่ง ให้ Tab 0.75 เซนติเมตร จากอักษรตัวแรกของหัวข้อเรื่อง
7. **การจัดรูปภาพ** ต้องพิมพ์รูปภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปภาพให้บอกชื่อของรูปภาพและบอกแหล่งที่มาของรูปภาพด้วย
รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด ชื่อภาพให้จัดวางไว้ชิดริมซ้าย โดยวางไว้ใต้ภาพ ภาษาไทยใช้คำว่า ภาพที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Figure ตามด้วยหมายเลขภาพ ห่างจากคำว่าภาพที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อภาพควรระบุที่มาของภาพ (ถ้ามี) โดย

ระบุคำว่า ที่มา ให้ตรงกับคำว่าภาพที่ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วยเครื่องหมาย (:) แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง

ตัวอย่าง รูปแบบภาพ



ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก (L.O. MANO Model)

ที่มา: Pedler, Burguynne and Boydell (1988)

8. การจัดรูปแบบตาราง ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลขและคำบรรยายกำกับเหนือตารางให้เว้นบรรทัดเหนือชื่อตาราง 1 บรรทัด และเว้นใต้ตาราง/หมายเหตุตาราง หรือ ที่มา 1 บรรทัด ชื่อตารางภาษาไทยใช้คำว่า ตารางที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Table ตามด้วยหมายเลขตารางห่างจากคำว่าตารางที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อตารางโดยจัดรูปแบบชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตัวอย่าง รูปแบบตาราง

ตารางที่ 1 ผลความพึงพอใจของนักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์ที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองวิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์

ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.09	0.73	มาก
ด้านจุดประสงค์	4.06	0.64	มาก
ด้านเนื้อหา	3.92	0.77	มาก
ด้านสื่อ	4.07	0.73	มาก
ด้านการวัดประเมินผล	4.31	0.64	มาก
ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	4.60	.56	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.11	.70	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษา มีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$)

9. การจัดรูปแบบสมการ ต้องพิมพ์ให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ

ตัวอย่าง รูปแบบสมการ

$$x^2+7x+10 = 0$$

10. เอกสารอ้างอิง หัวข้อเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ (References) ขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ รายการอ้างอิงขนาด 16 ตัวธรรมดา ตำแหน่งชื่อผู้แต่งชิดขอบซ้าย การอ้างภาพหรือตารางขอให้ใส่ที่มา เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น) และอ้างอิงเป็นแบบแทรกปนในเนื้อหา (In-Text Citation) และการเขียนเอกสารอ้างอิงขอให้เขียนตามรูปแบบของวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (รูปแบบ APA) โดยเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ในกรณีที่เป็นอ้างอิงภาษาไทย ให้แปลเป็นอักษรโรมันตัวอ่านภาษาไทย แล้วจึงแปลเป็นภาษาอังกฤษ

รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพวารสารเพื่อผลักดันวารสารเข้าสู่ฐานข้อมูล ACI ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระดับอาเซียน ดังนั้น กองบรรณาธิการวารสารฯ จึงกำหนดรูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association) หากรายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และยึดหลักการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน ดังนี้

1. รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)
2. รายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ โดยจัดเรียงคู่กัน คือ เรียงบรรณานุกรมภาษาอังกฤษที่แปลขึ้นก่อน และตามด้วยบรรณานุกรมภาษาไทย และให้เรียงลำดับโดยยึดตัวอักษรภาษาอังกฤษก่อน-หลัง
3. ชื่อเรื่อง (Title) จะต้องทำให้เป็น Thai Romanization (การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน) และต้องเป็นภาษาอังกฤษในวงเล็บเหลี่ยม [...]
4. การทำการ Romanization นั้นจะยึดตามหลักสากลโดยใช้เกณฑ์ของ Library of congress สามารถศึกษารายละเอียดได้ที่ website : <https://www.loc.gov/catdir/cpso/roman.html>
5. สำหรับการเขียน Thai Romanization แนะนำให้ใช้โปรแกรมแปลงสาส์น ที่พัฒนาโดย NECTEC <http://164.115.23.167/plangsarn/index.php>

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงในเนื้อหาความทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และให้ใช้การอ้างอิงตามระบบอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยมีรายละเอียดการอ้างอิงดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ให้ใส่ชื่อสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์เป็น ค.ศ. (กรณีผู้แต่งเป็นคนไทยระบุเฉพาะนามสกุลเป็นภาษาอังกฤษ และปรับปี พ.ศ. ที่พิมพ์เป็น ค.ศ. ทั้งนี้ หากไม่ปรากฏว่าผู้แต่งคนดังกล่าวเคยเขียนชื่อสกุลเป็นภาษาอังกฤษมาก่อน อนุโลมให้ใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงตามประกาศราชบัณฑิตยสถานได้) เช่น

ผู้แต่งเป็นคนไทย

กาญจนา แก้วเทพ (2547)	พิมพ์เป็น	Kaewthep (2004) หรือ (Kaewthep, 2004) หรือ กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, 2011)
-----------------------	-----------	--

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

A.A. Berger	พิมพ์เป็น	Berger (2011) หรือ (Berger, 2011)
-------------	-----------	--------------------------------------

รายการอ้างอิงที่ปรากฏแทรกอยู่ในเนื้อหาจะต้องนำไปเรียงตามลำดับตัวอักษรนามสกุลของผู้แต่ง พร้อมใส่รายละเอียดของรายการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง (References) ให้ถูกต้องตามหลักการเขียนเอกสารอ้างอิงของวารสาร ในทำนองเดียวกันรายการอ้างอิงที่อยู่ในส่วนเอกสารอ้างอิงจะต้องมีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหา ซึ่งข้อมูลทั้ง 2 แห่งนี้จะต้องมีนามสกุลของผู้แต่ง และปีที่พิมพ์ต้องตรงกันและจำนวนรายการต้องตรงกัน

1. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งคนเดียว ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger, 2011)

2. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 2 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep & Bunchua (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep & Bunchua, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger & Vygotsky (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger & Vygotsky, 2011)

3. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 3-5 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งทุกคนตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
สำหรับการกล่าวถึงครั้งต่อมาให้ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “et al.” และปี ค.ศ. ที่พิมพ์
กล่าวถึงครั้งแรก Holmberg, Orbuch, & Veroff (2004) กล่าวว่า ...
... (Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004)

กล่าวถึงครั้งต่อมา Holmberg et al. (2004) กล่าวว่า ...หรือ... (Holmberg et al., 2004)

4. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “และคณะ” เมื่อชื่ออยู่ในข้อความ หรือตามด้วยคำว่า “et al.” เมื่ออยู่ในวงเล็บ และตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์

(Paul et al., 1999) หรือ Paul et al. (1999) เสนอว่า ...

5. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งเป็นสถาบันหรือหน่วยงาน

... (Australian Research Council, 1996)

กรณีสถาบันหรือหน่วยงานมีอักษรย่อแทนหน่วยงาน ในการอ้างอิงในเนื้อหาครั้งแรกให้ใส่วงเล็บชื่อย่อ

หน่วยงานตามด้วยปีที่พิมพ์ การอ้างอิงครั้งต่อมาให้ใช้อักษรย่อตามด้วยปีที่พิมพ์

กล่าวถึงครั้งแรก ชื่อเต็มของหน่วยงาน ตามด้วยวงเล็บชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์

... (Australian Institute of Health and Welfare [AIHW], 2005)

กล่าวถึงครั้งต่อมา ชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์ ... (AIHW, 2005)

6. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ให้ใช้คำว่า นิรนาม หรือ Anonymous แทนชื่อผู้แต่ง
(Anonymous, 1999)

7. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์หรือสำนักพิมพ์หรือปีที่พิมพ์

การระบุผู้แต่งให้เป็นไปตามข้อ 1 -5 สำหรับส่วนที่ไม่ปรากฏให้แทนด้วยคำดังต่อไปนี้
รายการอ้างอิงของไทยและของต่างชาติ

ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์ (no place of publication)	ใช้ “n.p.”
ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ (no place of publisher)	ใช้ “n.p.”
ไม่ปีที่พิมพ์ (no date)	ใช้ “n.d.”

Miller (n.d.) พบว่า ... หรือ ... (Miller, n.d.)

8. การอ้างอิงรายการทุติยภูมิหรือการอ้างอิงสองทอด (Secondary Source)

ระบุนามสกุลของผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์เอกสารต้นฉบับ (cited in นามสกุล, ปีที่พิมพ์ของผู้แต่ง
ทุติยภูมิ)

Campbell and Stanley (1969 cited in Gay, 1992) พบว่า ...
(Campbell and Stanley, 1969 cited in Gay, 1992)

9. การอ้างอิงเอกสารมากกว่าหนึ่งรายการในวงเล็บเดียวกัน

ระบุรายการอ้างอิงทุกรายการในวงเล็บ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร โดยคั่นด้วยเครื่องหมาย
อัฒภาค “;” ไม่ต้องเว้นหน้าเครื่องหมายนี้ แต่ให้มีหนึ่งเว้น 1 ตัวอักษรวรรคหลังเครื่องหมาย

(Kartner, 1973; Kartner & Russel, 1975)

- กรณีอ้างอิงผู้แต่งมีทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ให้เขียนผู้แต่งที่เป็นคนไทยก่อนและเรียงตาม
ตัวอักษร ตามด้วยผู้แต่งที่เป็นชาวต่างชาติเรียงตามตัวอักษร

(Bunchua, 2004; Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004; Sartre, 1962; Vygotsky, 1978)

- กรณีอ้างอิงแหล่งที่มามากกว่า 1 ชิ้นของผู้แต่งคนเดียวกันในข้อความเดียวกัน ให้ระบุผู้แต่ง
โดยเรียงตามปีที่พิมพ์จากอดีตถึงปัจจุบัน ให้ระบุผู้แต่งและปีที่พิมพ์สำหรับแหล่งที่มาที่ตีพิมพ์ก่อน
ส่วนแหล่งที่มาถัดไปให้ระบุเพียงแค่ปีที่พิมพ์ คั่นระหว่างแหล่งที่มาด้วยเครื่องหมาย (;) (ผู้แต่ง,/ปีที่
พิมพ์ก่อน;/ปีที่พิมพ์ถัดมา)

(Wiratchai, 1999; 2002)

10. เอกสารอ้างอิงมากกว่าหนึ่งชื่อเรื่อง โดยผู้แต่งคนเดียวกันและพิมพ์ปีเดียวกัน

ระบุนามสกุลของผู้แต่งและปี ค.ศ. ที่พิมพ์ตามด้วยอักษร a, b, c ตามที่เรียงไว้ใน
บรรณานุกรม

Jackson (2009a) ข้อความต่อมา Jackson (2009b) หรือ (Jackson, 2009a, 2009b)

รูปแบบบรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง

หนังสือ (Book)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author,/A./ (Year)./Title of book./ Place:/Publisher.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Place: Publisher.
ผู้แต่ง 1 คน	Vygotsky, L. (1978). Mind in society: The developmental of higher psychological process. Cambridge, MA: Harvard University Press. Srisa-ard, B. (2002). kānwīchāi būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 3-5 คน	Holmberg, D., Orbuch, T., & Veroff, J. (2004). Thrice-told tales: Married couples tell their stories. Mahwah, NJ: Erlbaum.
	Srisa-ard, B., Saleewong, D., & Kaewthep, K. (2002). kānwīchāi būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 6 คนขึ้นไป	Jackson, M. H., et al. (1991). Environmental Health Rrference Book. Oeford: Butterworth-Heineman.
	Srisa-ard, B. et al. (2002). kānwīchāi būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
หนังสือที่ผู้แต่งเป็น หน่วยงาน	ชื่อหน่วยงาน./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Bank of Thailand. (1992). 50 Years of the Bank of Thailand 1942-1992. Bangkok: Amarin.
	Office of the Education Council. (2009). ‘ēkkasān prakōp kānsōk chut wichākān phatthanā khwāmpen khru wīchāchīp sarup kāndamnoēn ngān kao pī khōng kanpatirū kānsuksā (Phō.Sō. 2542 - 2551) [Operational summary report of 9 years by education reform (B.E. 1999-2008)]. 4 th ed. Bangkok: V.T.C communication.

หนังสือแปล Book-Translated	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./(อักษรย่อของชื่อต้น และชื่อสกุลเต็ม, ผู้แปลหรือ Trans.)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Sartre, J.-P. (1962). Imagination: A psychological critique (F. Williams, Trans.). Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
	Wongwanich, S. (2007). kānpramcēnphon kān rianrū nāō mai [New assessment of learning]. (P. Sinlarat, Trans.) Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
หนังสือที่มีบรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง ผู้รวบรวม	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(Ed.)/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Kasdorf, W. E. (Ed.). (2003). The Columbia guide to digital publishing . New York: Columbia University Press.
	Sinlarat, P. (Ed.). (2010b). CCPR krōp khit mai thāngkān suksā [CCPR new educational framework for implementing]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
บทหนึ่งในหนังสือที่มี บรรณาธิการ Chapter in A Book	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทในหนังสือ./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed.)/ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้า)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author. (Year). Romanized Title of chapter [Translated Title of chapter]. In Editor (Ed.), Romanized Title of book [Translated Title of book] (Page). Place: Publisher.
	Haybron, D. M. (2008). Philosophy and the science of subjective well-being. In M. Eid & R. J. Larsen (Ed.), The science of subjective well-being (pp. 17-43). New York: Guildford Press.
	Chatuthai, N. (2006). ‘Odōno kap ‘utsāhakam watthanatham: Kōranī suksā phlēng samainiyom [Adorno and cultural industry: The case study of popular music]. In T. Senakham (Ed.), Līeo nā lāe lang watthanatham pōp [The review of popular music] (pp. 81-126). Bangkok: OS Printing House.

วารสาร (Journal Article)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/,เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal. volume(issue), page-numbers.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology. 13(2), 25-143.
	Siriphantana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthanā p̄r̄kr̄ǣm̄ d̄oī chaī chumchon pen th̄an̄ naī k̄an̄ r̄ianr̄ū khatī chon̄ w̄itthayā radap̄ ‘udomsuks̄ā [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal. 8(1), 228-238.
บทความในวารสารที่ได้จากอินเทอร์เน็ต	
รูปแบบ General Format	ชื่อ/นามสกุล./ปี./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/เลขหน้า./สืบค้นจาก Retrieved from /ชื่อเว็บไซต์ URL.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal. volume(issue), page-numbers. Retrieved from URL.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology. 13(2), 25-143. Retrieved from http://www.in.architextruez.net
	Siriphantana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthanā p̄r̄kr̄ǣm̄ d̄oī chaī chumchon pen th̄an̄ naī k̄an̄ r̄ianr̄ū khatī chon̄ w̄itthayā radap̄ ‘udomsuks̄ā [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal. 8(1), 228-238. Retrieved from http://www.in.architextruez.net

บทความในหนังสือพิมพ์	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปี,/เดือน/วันที่)/ชื่อบทความ/ ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year, Month Date). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Newspaper. page-numbers.
	Nagourney, E. (2003, October 28). Impatience, at your own risk. The New York Times . F6.
	Vanijaka, V. (2010, March 28). chai chana leknoḥ samrap khon sūā dæng [A small victory for the red shirts]. Bangkok Post . p. A1.
วิทยานิพนธ์ (Doctoral Dissertations and Master's Theses)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์หรือ ดุษฎีนิพนธ์./Master's thesis หรือ Doctoral dissertation./สถาบันการศึกษา.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of dissertation [Translated Title of dissertation]. Doctoral dissertation or Master's thesis. University.
	Ross, D. F. (1990). Unconscious transference and mistaken identity: When a 7 witness misidentifies a familiar but innocent person from a lineup . Doctoral dissertation. Cornell University.
	Rojsangrat, P. (2016). k̄anphatthanā rūpbæp̄ k̄ansōḥ doī chai k̄an khit choenḡ 'ōḥ bæp̄ pen than̄ phūā sāngsan̄ phonngā̄ nathī̄ prakot̄ 'attalak̄ Thai samrap̄ nisit̄ naksuksā̄ radap̄ parinyā bandit [Development of an instructional model using design thinking to create thai products identity for undergraduate students]. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.

เอกสารประชุมวิชาการ (Conference paper as part of a book in proceedings)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปี)/ชื่อบทความ./ใน/ชื่องาน ประชุม./(หน้า)/สถานที่พิมพ์:/หน่วยงานที่จัด.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of paper [Translated Title of paper]. Romanized Title of conference [Translated Title of conference] (Pages). Place: publisher.
	Muelbauer, J. (2007, September). Housing, credit, and consumer expenditure. In Housing and consumer behavior . (pp. 1-10). Kansas City, WY: Federal Reserve Bank of Kansas City.
	Chamniandamrongkarn, S., & Sumritdejkhajon, K. (2015). Samatchā sukḥaphāp hæng chāt : khā (mai) khluān samkhan kwā khā khun [National health assembly:One (not) important than moving up]. In Ngān prachum wichākān rūāng padirūp rabop sukḥaphāp læ chīwit padirūp chitsamnuk prachāthipatai nai 'ōkāḥ kao pīsamnākngān Khana Kammakān sukḥaphāp hæng chāt [A meeting of the enlightenment and health system reforms in a nine-year of The National Health Commission office] (pp. 245-313). Nonthaburi: The National Health Commission Office.
สื่อโสตทัศน ประเภท วิดิทัศน์ เทป ซีดี-รอม แผ่นดิสก์	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่งหรือผู้ผลิตหรือผู้บรรยายหรือผู้ขั้บร้อง (ถ้ามี)/.(ปีที่ผลิต)/./ชื่อเรื่อง//[ประเภทของวัสดุ]/./สถานที่ผลิต:/ผู้ผลิต.
	ชื่อผู้จัดทำ/.(ปีที่ผลิต)/./ชื่อเรื่อง./[ระบุลักษณะของสื่อ]/./สถานที่ผลิต:/หน่วยงานที่เผยแพร่.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. [CD or Cassette Recording or DVD or Computer File]. Place: publisher.
	Costa, P. T., Jr. (Speaker). (1988). Personality, continuity, and changes of adult life (Cassette Recording No. 207-433-88A-B). Washington, DC: American Psychological Association.

	Lang, K. D. (2008). Shadow and the frame. On Watershed [CD]. New York, NY: Nonesuch Records.
	Tourism Authority of Thailand. (2015). kānthōngthīeo chōeng Niwēt [Eco-tourism]. [CD]. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
อินเทอร์เน็ต : เว็บไซต์ (Website)	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่ง./ (ปี)./ชื่อบทความ./สืบค้นจาก Retrieved from /URL ของเว็บไซต์
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Retrieved from URL
	Thakur, N. (2003). The Architextrual Knowledge Systems. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net
	Bluemoon. (2010). bāep mai khui kap klum phūan daingā yok wā doēm [New group chat with new friends more easily than ever]. Retrieved from http://faceblog.in.th/2010/10/facebook-group-people/
การสัมภาษณ์ (Interview)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้นของผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปีที่ให้สัมภาษณ์, เดือน/วันที่)./Interview/by/ชื่อผู้สัมภาษณ์ [Tape recording]./หน่วยงาน:/สถานที่พิมพ์.
	Cartwright, J. (1996, November 8). Interview by P. Chotsawad [Tape recording]. Magic Lamp Company, New York: Nonesuch Records.

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทรศนะและข้อคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มิใช่เป็นทรศนะและความคิดของผู้จัดทำจึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มา

รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา

(ขนาด 18 TH Sarabun PSK

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาไทย¹ ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาไทย² และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาไทย³
ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาอังกฤษ¹, ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาอังกฤษ², and ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาอังกฤษ³

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

¹ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
² หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
³ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
¹ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....
² หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....
³ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....

Email :

เว้น 1 บรรทัด

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

คำสำคัญ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ABSTRACT

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

Keywords

0.6 นิ้ว

ความสำคัญของปัญหา

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 เข็ม TH Sarabun PSK)

เว้น 1 บรรทัด

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข็ม)

เว้น 1 บรรทัด

วัตถุประสงค์การวิจัย

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข็ม)

เว้น 1 บรรทัด

วิธีดำเนินการวิจัย

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

เว้น 1 บรรทัด

ผลการวิจัย

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข็ม)

เว้น 1 บรรทัด

อภิปรายผล

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข็ม)

เว้น 1 บรรทัด

ข้อเสนอแนะ

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข็ม)

เว้น 1 บรรทัด

References

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

.....(ขนาดตัวอักษร 16).....

0.6 นิ้ว

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความถูกต้องของระเบียบวิธีวิจัย ความน่าเชื่อถือ และความชัดเจนของบทความ ตลอดจนความสอดคล้องกับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมินและติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความ
5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
6. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
7. บรรณาธิการไม่ควรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นในระหว่างการส่งบทความเพื่อรับการพิจารณา
8. บรรณาธิการควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ และควรปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ
9. บรรณาธิการควรทำให้เกิดความมั่นใจว่ารายละเอียดทุกส่วนในบทความที่มีการตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมที่ได้รับการยอมรับ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่าบทความไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร

4. ผู้เขียนบทความที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนบทความจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่นำเอกสารที่ไม่ได้อ้างอิงในเนื้อหาไปใส่ไว้ในรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
7. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนบทความจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. ผู้ประเมินบทความต้องตรวจสอบก่อนว่าตนเองมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับบทความที่ประเมินหรือไม่ หากพบว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงาน หรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

